

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Καθηγητοῦ τῶν θεολογικῶν ἐν τῷ προτύπῳ σχολείῳ τοῦ Διδασκαλείου
τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ & ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Ἐγκρίσει τοῦ Ἑπουργείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΙΕΜΠΤΗ

Ἀριθ. ἐγκρίσεως 529
Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλιοσφίγγου
Ἀρ. 11-7-22
Ἐστὶ βιβλιοσφίγγου δε. 0.40

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1923

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Καθηγητοῦ τῶν Θεολογικῶν ἐν τῷ προτύπῳ σχολείῳ τοῦ Διδασκαλείου
τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ & ΠΑΡΒΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

529
11-7-22
Δεξιά βιβλιοθήκη
μετὰ τοῦ βιβλιοσήμερον
ἔγκριστος

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
1923

Ἀριθ. } Πρωτ. 30342
 } Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Αὐγούστου 1918

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Δ. Μπαλῆνον

Συγγραφέα διδακτικῶν βιβλίων

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ἀποφάσεως τῇ 25 τοῦ λήξαντος μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 2 τοῦ ἰσταμένου δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 56 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1918—1919 καὶ ἐφ' ἑξῆς τὸ πρὸς κρίσιν ὑποβληθὲν ἐν χειρογράφῳ ὑμέτερον βιβλίον «**Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις**», διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς γ' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν ἀντιστίχων τάξεων τῶν λοιπῶν σχολείων καὶ τῆς μέσης ἐκπαίδευσεως, ὑποχρεούμενός ὅπως πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐκθέσεσι τοῦ συμβουλίου περιλαμβανομένας ὑποδείξεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
ΔΗΜ. Ν. ΔΙΓΚΑΣ

Ν. Α. Τσιριμῶκος

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἀλεξ. Βιτσιουνάκη, Ἀριστείδου 6

ΑΠΟΓΗ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῆς Ὁρθοδόξου
χριστιανικῆς Κατήχησεως.

Ὅπως ἕκαστος μαθητῆς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰ καθήκοντά του εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ὅπως ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν Πολιτείαν, τοιοῦτοτρόπως ἕκαστος Χριστιανὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰς θεμελιώδεις διδασκαλίας τῆς Θρησκείας του. Τὸ μάθημα εἰς τὸ ὁποῖον διδασκόμεθα τὰς θεμελιώδεις διδασκαλίας τῆς Θρησκείας μας λέγεται ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Κατήχησις.

Αἱ διδασκαλαὶ τῆς Θρησκείας μας εἶναι δύο εἰδῶν: α') δογματικαί, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ πιστεύωμεν (π. χ. πιστεύω ὅτι ὁ Σωτὴρ εἶναι Θεάνθρωπος) καὶ β') ἠθικαί, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐκτελῶμεν (π. χ. πρέπει νὰ τιμῶ τοὺς γονεῖς μου). δι' αὐτὸ καὶ ἡ Κατήχησις διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: α') τὸ δογματικόν, ὅπου διδασκόμεθα τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ β') τὸ ἠθικόν, ὅπου διδασκόμεθα τί πρέπει νὰ πράττωμεν.

2. Περὶ Θρησκείας.

Μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τῶν πρωτοπλάστων, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι ἐπληθύνθησαν καὶ διεσπάρησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐλησμονήθη ὁ ἀληθινὸς Θεός, ἡ δὲ Θρησκεία διεμορφώθη κατὰ διάφορον τρόπον εἰς τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς γῆς. Ἄλλοι ἐπίστευσαν ὡς Θεὸν εἰς τοὺς ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας, ἄλλοι τὸ πῦρ ἢ τὰ ζῶα ἢ τὰ δένδρα ἢ ἄλλα ὄντα τῆς φύσεως. Ὅλοι ὅσοι ἐλάτρευσαν ὡς Θεὸν τὰ διάφορα ὄντα τῆς φύσεως ἐπλανήθησαν, διότι ἐλάτρευσαν τὰ κτίσματα ἀντὶ νὰ λατρεύσουν τὸν Δημιουργόν των.

Οἱ ἄνθρωποι, ἀφοῦ κατήντησαν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, δὲν ἠδύναντο μὲ τὸν νοῦν τῶν νὰ εὔρουν τὴν ἀληθῆ Θρησκείαν καὶ νὰ ἐννοήσουν τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ ἔννοιαν· διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε, δηλ. ἐφάνέρωσε, τὸ θέλημά του εἰς τοὺς ἀνθρώπους. καὶ πρῶτον μὲν ἐφάνέρωσε τὰς βάσεις τῆς ἀληθοῦς Θρησκείας εἰς τοὺς Ἑβραίους, διὰ τῶν πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, τοὺς ὁποίους ἔστειλεν εἰς αὐτοὺς· βραδύτερον δὲ ἀπεκάλυψε τὴν ἀληθῆ καὶ τελείαν Θρησκείαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διὰ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αἱ Θρησκεῖαι ἐκεῖναι, τῶν ὁποίων οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουν ἀντικείμενα τῆς φύσεως λέγονται φυσικαί· ἐκεῖναι δὲ τὰς ὁποίας ἀπεκάλυψεν αὐτὸς ὁ Θεὸς (ἡ ἰουδαϊκὴ καὶ χριστιανικὴ) λέγονται ἀποκεκαλυμμένα.

Αἱ Θρησκεῖαι, αἱ ὁποῖαι κηρύττουν τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν λέγονται μονοθεϊστικαί, ὅσαι δὲ διδάσκουν πολλοὺς θεοὺς λέγονται πολυθεϊστικαί. Μονοθεϊστικαὶ Θρησκεῖαι εἶναι τρεῖς, ἡ ἰουδαϊκὴ, ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ μωαμεθανικὴ· πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ πολυθεϊστικαί.

3. *Περὶ τῶν πηγῶν τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας.*

Τὰς γνώσεις μας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας ἀντλοῦμεν ἀπὸ τὴν ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν, τὰς ὁποίας διὰ τοῦτο καλοῦμεν πηγὰς τῆς Θρησκείας μας.

α') *Περὶ τῆς ἀγίας Γραφῆς.*

Ὁ Θεὸς, ὅπως ἐμάθαμεν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ θέλημά του εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἔστειλε εἰς τὸν κόσμον ἄνδρας φωτισμένους, μὲ τὸ Πνεῦμά του, τοὺς πατριάρχας, τὸν Μωϋσῆν, τοὺς προφήτας, καὶ τέλος αὐτὸν τὸν Υἱόν του, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοὺς ἀγίους του μαθητάς, τοὺς ἀποστόλους.

Ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ

Σωτήρος, οἱ ὅποιοι μετέδιδαν εἰς τὸν κόσμον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ περιέχεται εἰς τὸ ἱερὸν βιβλίον τῆς Θρησκείας μας, τὴν ἁγίαν Γραφήν.

Ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐφώτιζε τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἁγίας Γραφῆς, λέγομεν ὅτι αὕτη εἶναι βιβλίον θεόπνευστον.

Ἡ ἁγία Γραφή (ἢ ἅγιοι Γραφαὶ ἢ Βίβλος) διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: α') τὴν παλαιὰν Διαθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν περιέχεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Ἑβραίους, διὰ τῶν πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως, τῶν προφητῶν καὶ τῶν λοιπῶν θεοπνεύστων ἀνδρῶν, καὶ β') τὴν καινὴν Διαθήκην, εἰς τὴν ὁποίαν περιέχεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων.

Τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, 49 τὸν ἀριθμὸν, ἐγράφησαν εἰς διαφόρους ἐποχὰς πρὸ Χριστοῦ, ἀπὸ διαφόρους συγγραφεῖς καὶ ἔχουν ποικίλον περιεχόμενον· δύνανται ὅμως κατὰ τὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν περιέχουν, νὰ διαιρεθοῦν εἰς τρεῖς τάξεις, ἦται: α') ἱστορικά, τὰ ὅποια περιέχουν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν (ὅπως λ.χ. τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου ἱστορεῖ πῶς ἐξῆλθαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ πῶς ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ὁ δεκάλογος· τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν, τὴν ἱστορίαν τῶν Κριτῶν κτλ.)· β') διδακτικά ἢ ἠθικά· ταῦτα, εἰς γλῶσσαν ποιητικὴν, περιέχουν ἠθικὰ διηγήματα ἢ ρητὰ ἢ προσευχὰς (ὅπως λ.χ. τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ, οἱ ψαλμοὶ κτλ.) καὶ γ') τὰ προφητικά, τὰ ὅποια περιέχουν τὰς διδασκαλίας καὶ τὰς προφητείας τῶν προφητῶν (ὅπως λ.χ. ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαίου, τοῦ Ἱερεμίου κτλ.),

Ἐπειδὴ ἡ παλαιὰ Διαθήκη ἀπηρυθύνετο πρὸς Ἑβραίους, τὰ βιβλία αὐτῆς ἐγράφησαν εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν βιβλίων καὶ ἀποσπασμάτων, τὰ ὅποια ἐγράφησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἢ εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν, ὅπως ἐλέγετο ἡ ὀμιλουμένη τότε ὑπὸ τῶν Ἑβραίων γλῶσσα.

Κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς Διαθήκης μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν,

κυρίως χάριν τῶν Ἑβραίων τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὅποιοι δὲν ἐνόουν τὴν ἑβραϊκὴν, ἀλλ' ὁμίλουν τὴν ἑλληνικὴν.

Τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι 27, τὰ ἐξῆς : 1) Τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια· τὸ κατὰ Ματθαῖον, Μάρκον, Λουκᾶν καὶ Ἰωάννην, ὅπου ἐξιστορεῖται ὁ βίος καὶ περιέχεται ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2) Αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων, σύγγραμμα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅπου ἐξιστορεῖται ὁ βίος καὶ ἡ δρασις τῶν ἀποστόλων καὶ μάλιστα τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου. 3) Αἱ ἐπιστολαὶ τῶν ἀποστόλων : α') Αἱ 14 ἐπιστολαὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, αἱ ὅποια ἀπευθύνονται ἢ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς μιᾶς πόλεως ἢ πρὸς ὠρισμένον ἄτομον, ἦτοι ἀνὰ δύο πρὸς Κορινθίους, πρὸς Θεσσαλονικεῖς καὶ πρὸς Τιμόθεον· καὶ ἀνὰ μία πρὸς Ρωμαίους, Γαλάτας, Ἐφεσίους, Κολοσσαεῖς, Φιλιπησίους, Τίτον, Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους· β') αἱ 7 καθολικαὶ ἐπιστολαί, αἱ ὅποια ἀπευθύνονται πρὸς ὅλους τοὺς Χριστιανούς· ἐγράφησαν δὲ τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, δύο ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Πέτρον, καὶ ἀνὰ μία ἀπὸ τοὺς ἀδελφοθέους Ἰάκωβον καὶ Ἰούδαν. 1) 4) Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ἀποκαλύπτεται, δηλ. φανερῶνεται, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς θὰ νικήσῃ ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ θὰ θριαμβεύσῃ.

Τὰ βιβλία τῆς καινῆς Διαθήκης ἐγράφησαν ὅλα τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἢ ὅποια ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (τὸν 4ον αἰῶνα π. Χ.) ἤρχισε νὰ διαδίδεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Μόνον τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐγράφη εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν, ἀλλὰ ταχέως μετεφράσθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

β') Περὶ τῆς ἱεραῆς παραδόσεως.

Οἱ εὐαγγελισταὶ καὶ οἱ ἀπόστολοι δὲν κατέγραψαν ὅλας τὰς χριστιανικὰς διδασκαλίας, οὔτε ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθιμα· πολλὰ

1) Ἀδελφοθεοὶ λέγονται τὰ τέκνα τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ ἐκ γάμου πρὸ τῆς μνηστείας του μετὰ τὴν Παρθένον.

ἐδίδαξαν μόνον προφορικῶς τὸ σύνολον τῶν θρησκευτικῶν τούτων ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν περιέχονται εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἀλλὰ εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς, μετεδόθησαν ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰῶνων μέχρις ἡμῶν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, καλοῦμεν ἱερὰν Παράδοσιν.

Τὰς διαφόρους λειτουργίας καὶ ἀκολουθίας, τὰς διαφόρους ἐορτὰς τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰς εἰκόνας, τὰς νηστείας, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τὸ θυμίαμα, τὸ νὰ προσευχώμεθα πρὸς ἀνατολὰς κ.τ.λ. δὲν γνωρίζομεν ἔκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία οὐδὲν διδάσκει περὶ ὧν τούτων. Ὅλα αὐτὰ, τὰ ὁποῖα καθωρίσθησαν κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας καὶ μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῆς μιᾶς χριστιανικῆς γενεᾶς εἰς τὴν ἄλλην, ἀποτελοῦν τὴν ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Αὐτὴ ἡ ἁγία Γραφή μᾶς διδάσκει ῥητῶς νὰ τηρῶμεν τὴν ἱερὰν Παράδοσιν («τὰς παραδόσεις κατέχετε»). ¹⁾

4. Ἐκκλησίαι, αἵρέσεις, σχίσματα.

Τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν, διετήρησε σῶαν καὶ ἀνόθευτον μόνῃ ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία· τουναντίον δὲ ἐνόθευσε αὐτὴν μὲ πολλὰς προσθήκας καὶ ἀνθρωπίνας μεταγενεστέρως παραδόσεις καὶ πλάνας ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν τὸ ἔτος 867 μ. Χ. καὶ αὐτοκαλεῖται καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀπὸ δὲ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἀπεσπάσθησαν, κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Διαμαρτυρομένων. Αὐταὶ ὡς μόνῃ πηγὴν τῆς Θρησκείας ἀναγνωρίζουν τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ ἀπορρίπτουν ὅτι δὲν διδάσκεται ἀπὸ αὐτῆν· διὰ τοῦτο οἱ Διαμαρτυρόμενοι δὲν ἔχουν εἰκόνας, νηστείας, θυμίαμα, ~~καὶ τὰς λοιπὰς~~ κ.τ.λ., διότι ταῦτα δὲν διδάσκει ῥητῶς ἡ ἁγία Γραφή, ἀλλ' ἡ ἱερὰ Παράδοσις, τὴν ὁποίαν δὲν ἀποδέχονται.

1) Α'. Κορινθ. ΙΑ., 2.

Εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουν, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρῶσσοι, οἱ Ρωμοῦνοι, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι. Ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι πιστεύουν ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς δογματικὰς ἀληθείας, καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν διὰ ἀποτελοῦν δογματικῶς τὴν μίαν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν ὁμοῦς ἢ μία ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διακρίνεται εἰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι διοικοῦνται ἀνεξαρτήτως ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Εἶναι δὲ αἱ αὐτοκέφαλοι αὗται Ἐκκλησίαι αἱ ἑξῆς : Αἱ Ἐκκλησίαι Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ἑλλάδος, Ρωσσίας, Ρωμουνίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου καὶ τῶν ὀρθοδόξων τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας.

Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν παραδέχονται δόγμα τι ἢ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἔχουν διάφορον ἀντίληψιν περὶ αὐτῶν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν λέγονται αἰρετικοί. Τοιοῦτοι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀπὸ τὸν πέμπτον αἰῶνα, οἱ Νεστοριανοὶ (εἰς Περσίαν καὶ Κουρδιστάν) καὶ οἱ Μονοιρυσῖται (οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀβησσουνοὶ καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου) ὅλοι αὐτοὶ διαφωνοῦν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος.

Ὅσοι δὲ διαφέρουν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τάξιν ἢ τὴν λατρείαν λέγονται σχισματικοί. Σχισματικοὶ εἶναι ἀπὸ τοῦ 1872 οἱ Βούλγαροι, διότι εἰς τὰς πόλεις τῆς τότε εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ὅπου κατοῦκε ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς Βουλγάρων, ἤθελον νὰ ἐγκαταστήσουν καὶ βούλγαρον ἐπίσκοπον δι' αὐτούς, ἐνῶ εἰς μίαν πόλιν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπισκοποῦν συγχρόνως δύο ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, ἀφοῦ ὁ ἐπίσκοπος εἶναι δι' ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους, ἀνεξαρτήτως φυλῆς.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΝ

5. Περὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

Τὰ δόγματα τῆς Θρησκείας μας εὐρίσκονται, ὅπως εἶδαμεν, εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν. Ὅλοι ὅμως οἱ Χριστιανοὶ δὲν δύνανται νὰ ἀναγνώσουν καὶ νὰ ἐννοήσουν τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν, ὥστε ἀπὸ αὐτὰς τὰς πηγὰς νὰ γνωρίζουν τί πρέπει νὰ πιστεύουν. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη ἕκαστος Χριστιανὸς νὰ γνωρίσῃ τὰς κυριώτερας διδασκαλίας τῆς Θρησκείας του, ὥστε νὰ μὴ παραπλανᾶται ἀπὸ τὰς αἱρέσεις, ἢ Ἐκκλησία, ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας συνέτασσε συντόμους ἐκθέσεις πίστεως, εἰς τὰς ὁποίας περιείχοντο αἱ θεμελιώδεις δογματικαὶ ἀλήθειαι τῆς Θρησκείας.

Ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐκθέσεις τῆς πίστεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας γενικὴν διάδοσιν καὶ αὐθεντικὴν κῆρος ἔλαβεν εἰς τὴν Ἀνατολίην, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου (τὸ 381 εἰς Κωνσταντινούπολιν), ἡ ἐκθεσις τῆς πίστεως, ἡ μέχρι σήμερον εἰς κοινὴν χρῆσιν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν πρώτην λέξιν αὐτῆς λέγεται «Πιστεύω»: ἐπειδὴ δὲ αὕτη εἶναι τὸ σύμβολον, δηλαδὴ τὸ σημεῖον διὰ τοῦ ὁποίου διακρίνονται οἱ πιστοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, λέγεται καὶ σύμβολον τῆς πίστεως: λέγεται δὲ καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως, διότι ὅταν λέγωμεν τὸ «πιστεύω» ὁμολογοῦμεν τὴν πίστιν μας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σύμβολον τοῦτο περιέχει τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς Νικαίας (325 μ. Χ.), λέγεται καὶ «σύμβολον τῆς Νικαίας».

Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 ἄρθρα, δηλαδὴ μέρη, τὰ ὅποια διδάσκουν κατὰ σειρὰν περὶ τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων τῆς Θρησκείας μας· ἦτοι περὶ τοῦ Θεοῦ Πατρός, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ βαπτίσματος, τῆς ἀναστάσεως νεκρῶν καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

6. Κείμενον καὶ ἐρμηνεία τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

Τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, εἶναι τὸ ἐξῆς : « Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων ».

Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο ὁμολογοῦμεν τὴν πίστιν μας εἰς τὸν ἓνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, δηλ. τὸ σύμπαν, αὐτὸς ἐδημιούργησεν ὅλα τὰ ὄντα τοῦ κόσμου καὶ ὅσα βλέπομεν (τὰ δένδρα, τὰ ζῷα κ.τ.λ.) καὶ ὅσα δὲν βλέπομεν (τὰς ψυχάς, τοὺς ἀγγέλους κ.τ.λ.). Αὐτὸς δὲ κρατεῖ τοῦ παντός, δηλ. ἐξουσιάζει, κυβερνεῖ τὸ σύμπαν, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε, καὶ δι' αὐτὸ λέγεται παντοκράτωρ.

7. Οὐσία καὶ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ.

Τὸν Θεὸν « εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται »¹⁾ καὶ δι' αὐτὸ δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ὁποῖος εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν οὐσίαν, διότι τοῦτο ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψίν μας. Ὅπως ὁμως δι' ἓνα ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζομεν, δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἔννοιάν τινα ἀπὸ τὰς ιδιότητάς του (εἰάν εἶναι ἄγαθός, δίκαιος, σοφὸς κ.τ.λ.) τοιοῦτοτρόπως καὶ ἔννοιάν τινα περὶ Θεοῦ δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἀπὸ τὰς ιδιότητάς του. Ὅπως δὲ τὰς ιδιότητας τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον δὲν εἶδαμεν ποτέ, μανθάνομεν ἀπὸ πρόσωπα ἀξιόπιστα ἢ ἀπὸ τὰς πράξεις αὐτοῦ τοῦ

1) Α' Τιμοθέου 5', 16.

ἀνθρώπου, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ Θεοῦ, ἂν καὶ δὲν τὸν εἶδομεν, γνωρίζομεν ἢ ἀπὸ τὴν ἀγίαν Γραφήν ἢ ἀπὸ τὰ ἔργα του (λ. χ. ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον συμπεραίνομεν ὅτι εἶναι παντοδύναμος).

Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ παντέλειον πνεῦμα, ἐπομένως δὲν ἔχει σῶμα· ἀφοῦ δὲ δὲν ἔχει σῶμα εἶναι ἀόρατος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ ἀγία Γραφή ἀναφέρει περὶ χειρῶν, ὠτῶν, ὀφθαλμῶν κ.τ.λ. τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρόκειται ὑπλῶς περὶ ἀνθρωπομορφικῶν ἐκφράσεων· ἐπειδὴ δηλ. ὁ ἀνθρωπος βοηθεῖ μὲ τὴν χεῖρα, κατ' ἀναλογίαν, ἀντὶ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Θεὸς προσιατεύει τινά, λέγομεν ἡ χεῖρ τοῦ Κυρίου εἶναι μετὰ τινος, ἂν καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔχη χεῖρας. ἐπειδὴ ὁ ἀνθρωπος τὰς γνώσεις του ἀποκτᾷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ὠτῶν, κατ' ἀναλογίαν, ἀντὶ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Θεὸς γνωρίζει τι, λέγομεν ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς του βλέπει ἢ τὸ οὖς του ἀκούει, ἐνῶ δὲν ἔχει οὔτε ὀφθαλμοὺς οὔτε ὠτα.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι τέλειον πνεῦμα, δι' αὐτὸ ὁ Σωτὴρ, ὅταν ὠμίλει μὲ τὴν Σαμαρείτιδα, εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν λατρεύομεν ὡς ἐὰν ἦτο ὑλικὸν ὄν, μὲ ὑλικὸν τρόπον, μὲ θυσίας καρπῶν καὶ ζώων, ἀλλὰ μὲ πνευματικὸν τρόπον, μὲ καλὰς πράξεις: «Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν». ¹⁾

Ἄφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι τέλειον πνεῦμα ἀποκλείεται ἀπὸ αὐτὸν πᾶσα ἀνθρωπίνη ἀτέλεια καὶ εἶναι: 1) ἀναρχος, δηλ. χωρὶς ἀρχήν, διότι δὲν ὑπῆρχε χρόνος ἄνευ Θεοῦ· 2) ἀθάνατος, διότι ἡ ὕλη ἀποθνήσκει, καὶ Αὐτὸς, ὡς τέλειον πνεῦμα, δὲν ἔχει ὕλην· 3) ἀχώρητος· δὲν περιορίζεται εἰς ὄρισμένον χώρον, ἀλλ' εἶναι τοῦναντίον πανταχοῦ παρών· 4) ἀνευδής· δὲν ἔχει οὐδενὸς ἀνάγκην· 5) ἀμετάβλητος, διότι ἀφοῦ εἶναι τέλειος, δὲν δύναται νὰ γίνῃ τελειότερος· 6) ἅγιος, δηλ. δὲν ἔχει ἁμαρτίαν.

Δὲν ἀποκλείεται ὁμοῦ μόνον ἀπὸ τὸν Θεὸν πᾶσα ἀνθρωπίνη ἀτέλεια, ἀλλ' εἰς αὐτόν, ὡς τέλειον πνεῦμα, ἀποδίδεται καὶ πᾶσα

¹⁾ Ἰωάν. Δ' . 24.

τελειότης, καὶ εἶναι : 1) παντογνώστης, διότι γνωρίζει τὰ πάντα, καὶ αὐτὰ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν καὶ αὐτὰς τὰς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων (π. γ. ἐγνώριζε τὴν πονηρὰν σκέψιν τοῦ Ἡρώδου διὰ τὸν Σωτῆρα)· 2) παντοδύναμος, δύναται νὰ πράξῃ πᾶν ἀγαθὸν (ἐδημιούργησε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενός)· 3) πάνσοφος, πράττει ὅλα μὲ σοφίαν· 4) δίκαιος· ἀμείβει τὸ ἀγαθὸν καὶ τιμωρεῖ τὸ κακόν, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν καὶ 5) πανάγαθος· στέλλει τὰ ἀγαθὰ του καὶ φροντίζει δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους: «τὸν ἥμιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» ¹⁾ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

8. Ἡ Ἁγία Τριάς.

Ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔστειλε τοὺς μαθητάς του νὰ κηρύττουν τὸ Εὐαγγέλιον, παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ βαπτίζουσιν ὅσους γίνονται Χριστιανοὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν ἐπίσης γνωρίζομεν ὅτι, κατὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ τοῦ Προδρομοῦ, ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ ὕδατα, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς νὰ λέγῃ: οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἠδόκησα· τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα κατήλθεν ἐπ' αὐτὸν ὡσάν περιστέρα.

Καὶ τὸ σύμβολον δὲ τῆς πίστεως, ἐνῶ διδάσκει περὶ ἑνὸς Θεοῦ, διακρίνει Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐκ τούτων ὅλων διδασκόμεθα ὅτι ὁ εἷς κατ' οὐσίαν Θεὸς διακρίνεται εἰς τρεῖς ὑποστάσεις ἢ τρία πρόσωπα, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Ἀποτελοῦν δὲ καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ ὑποστάσεις ἓνα μόνον τριουπόστατον Θεόν, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀδιαίρετον, οὐχὶ δὲ τρεῖς θεοὺς, διότι καὶ ἐντελῶς ἡ αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῶν τριῶν ὑποστάσεων, αἱ ὁποῖα διὰ τοῦτο λέγονται ὁμοούσιοι.

¹⁾ Ματθ. Ε', 45.

6 Διακρίνονται δὲ αἱ τρεῖς ὑποστάσεις μεταξύ των μόνον κατὰ 2. 6.
τὸ ὅτι ὁ Πατὴρ εἶναι ἀγέννητος, ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς,
καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς.

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πῶς ὁ εἷς Θεὸς α.
διακρίνεται εἰς τρεῖς ὑποστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἓνα μόνον β.
Θεόν, οὔτε τί σημαίνει ὅτι ὁ Υἱὸς γεννᾶται καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα
ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς· διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι ἡ διδασκαλία
περὶ ἁγίας Τριάδος εἶναι μυστήριον. 3.

9. Ὁ Θεὸς εἶνε δημιουργὸς τοῦ κόσμου.

Ἐπῆρχε ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχε κόσμος. Ὁ
Θεὸς ὅμως, ὁ ὁποῖος ὑπῆρχε πάντοτε, ἀπεφάσισε νὰ δημιου- 1.
ργήσῃ τὸν κόσμον, διὰ νὰ δύναται νὰ ζήσουν εἰς αὐτὸν ὄντα
εὐτυχῆ.

Ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ δημιουργήσῃ τι ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ὕλην 2.
τινά· ὁ Θεὸς ὅμως ἐδημιούργησε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενός.
Ἐνῶ δὲ ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ δημιουργήσῃ τι μεταχειρίζεται τὰς
χειράς του ἢ μηχανήματι, ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον
μὲ μόνον τὸν λόγον του, μὲ μόνην τὴν θέλησίν του. Τοιοῦτο- 3.
τοτρόπως ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν,
τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας, τὰ διάφορα ἕδη τῶν φυ- 4.
τῶν καὶ τῶν ζώων. 5.

Τελευταῖον δὲ ἐδημιούργησε τὸ τελειότερον ὄν τοῦ κόσμου, 5.
τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ἢ
πνεῦμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ, σκέπτεται καὶ προοδεύει.

Ἡ ἅγια Γραφή παριστάνει ὅτι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἐγι-
νεν ἀπὸ πηλόν, διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι εἶναι ὕλικόν καὶ φθαρτόν,
ὅπως τὰ δημιουργήματα τὰ ἐκ πηλοῦ· τὴν δὲ ψυχὴν παριστάνει
ὡς πνοὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι εἶναι ἀόρατος ὡς πνοή.

Ἐδημιουργήθη δὲ ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίω-
σιν. Τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει, ὅπως
ὁ Θεός, νοῦν, μὲ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ἐκλέγῃ τὸ ἀγαθόν, τὸ δὲ
κατ' ὁμοίωσιν σημαίνει ὅτι, ἐὰν κάμη καλὴν χρῆσιν τοῦ νοῦ του,

δύναται νὰ γίνῃ ἀγαθὸς καὶ νὰ ὁμοιάσῃ τοιοῦτοτρόπως ὁπωσδήποτε πρὸς τὸν Θεόν.

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐπλάσθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἦσαν ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ· ἀπὸ τὸ ζεῦγος δὲ αὐτὸ τῶν πρωτοπλάστων κατὰγονται πάντες οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ Θεός, πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, ἐδημιούργησεν ὄντα ἀνώτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι εἶναι χωρὶς σῶμα, πνεύματα καθαρὰ, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀόρατοι καὶ ἀθάνατοι· ἔχουν δὲ ὡς ἔργον νὰ ἀγγέλλουν καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ προστατεύουν τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, ὡς γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν. Τινὲς ὅμως ἐκ τῶν ἀγγέλων παρήκουσαν ἀπὸ ὑπερηφάνειαν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐγιναν πονηροί, καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν παρ' αὐτοῦ.

Εἶπαμεν ὅτι οἱ ἄγγελοι δὲν ἔχουν σῶμα· χάριν ὅμως τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων προσλαμβάνουν ἐνίοτε μορφήν αἰσθητήν. Ἄν καὶ δὲν ἔχουν σῶμα λέγονται καὶ παρίστανται εἰς εἰκόνας ὡς ἑξαπτέρυγα, ὄχι διότι ἔχουν πραγματικῶς ἑξ πτέρυγας, ἀλλὰ διὰ νὰ δηλωθῇ ὅτι τάχιστα ἐκτελοῦν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὡς εἰάν εἶχαν ἑξ πτέρυγας.

10. Ὁ Θεὸς προνοεῖ περὶ τοῦ κόσμου.

Ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, δὲν ἀφήκεν αὐτὸν εἰς τὴν τύχην του, ἀλλὰ φροντίζει ὡς οὐράνιος Πατήρ, διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Ἡ φροντίς αὕτη τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν κόσμον λέγεται θεία πρόνοια.

Ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ διὰ τὸν κόσμον φαίνεται ἀπὸ τοὺς σοφωτάτους φυσικοὺς νόμους, τοὺς ὁποῖους ἔθεσε πρὸς διατήρησιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ σύμπαντος.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν φροντίζει μόνον διὰ τὸν κόσμον ὡς ὅλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐλάχιστα δημιουργήματα αὐτοῦ. Ὅπως μᾶς εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὁ Θεὸς φροντίζει διὰ τὴν τροφήν τῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα οὔτε σπεύρουν, οὔτε θερίζουν, καὶ διὰ τὸν στολισμὸν τῶν

ἀνθέων, τὰ ὅποια οὔτε πλέκουν, οὔτε ὑφαίνουν. Οὐδὲ ἐν στρουθίον δύναται νὰ πέσῃ εἰς τὴν γῆν, χωρὶς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐφοῦ ὁ Θεὸς φροντίζει διὰ τὰ ἐλάχιστα ὄντα τῆς φύσεως, πόσον περισσότερον προνοεῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος τόσον ὑπερέχει ἀπὸ αὐτά; Ἡ ἰδιαιτέρα δὲ πρόνοια τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι τοῦ ἔδωκε νοῦν, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πρὸς χάριν του ἔστειλε τοὺς προφήτας καὶ αὐτὸν τὸν Υἱόν του.

11. Ἡ ἀρχέγονος κατάστασις καὶ ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων.

Εἶδομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τοὺς πρωτοπλάστους καὶ ὅτι τοὺς ἐπροίκισε μὲ νοῦν καὶ ἐλευθέραν θέλησιν, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ὁμοιάσουν πρὸς αὐτόν. Ὅπως δὲ ἐμάθαμεν εἰς τὴν ἑρᾶν ἱστορίαν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὡς τόπον κατοικίης εὐφροσύνην τῆν ἐρᾶν παράδεισον, ὅπου εὐρίσκοντο εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸν καὶ ἀπελάμβαναν ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ὅσα εὐρίσκοντο ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς ὅμως διὰ νὰ δοκιμάσῃ καὶ διὰ νὰ γυμνάσῃ τοὺς πρωτοπλάστους νὰ συγκρατοῦν τὰς ἐπιθυμίας των, ἀπηγόρευεν εἰς αὐτοὺς νὰ φάγουν ἀπὸ τοὺς καρποὺς ἐνὸς μόνου δένδρου· ὠνομάσθη δὲ τὸ δένδρον αὐτὸ δένδρον γνῶσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, διότι ἐὰν δὲν ἔτρωγαν οἱ πρωτόπλαστοι ἐξ αὐτοῦ θὰ ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν καλοί, ἐνῶ ἐὰν ἔτρωγαν θὰ ἀπεικνύοντο κακοί.

Ἄν καὶ ἦτο εὐκολώτατον εἰς τοὺς πρωτοπλάστους νὰ τηρήσουν αὐτὴν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἔλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ παραδείσου ἦσαν εἰς τὴν διάθεσίν των, ἐν τούτοις δυστυχῶς παρέγκουσαν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὅποιον εἶχαν λάβει τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἔφαγαν ἀπὸ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν.

Ἡ παρακοὴ καὶ ἡ ἀχαριστία τῶν πρωτοπλάστων ἦτο μεγάλη, δι' αὐτὸ μεγάλη ἦτο καὶ ἡ τιμωρία, τὴν ὁποίαν ἔλαβαν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐξεδιόχθησαν ἀπὸ τὸν παράδεισον, ὁ νοῦς των ἐσκοτίσθη, ἤρχισαν νὰ ἀσθενοῦν καὶ νὰ ὑποφέρουν, καὶ ἐνῶ ἔως τότε ἦσαν ἀθάνατοι, ἐγέναν θνητοί.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὸ ζεύγος τῶν πρωτοπλάστων κατάγεται ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, αἱ συνέπειαι τῆς ἁμαρτίας τῶν προπατόρων μετεδόθησαν εἰς αὐτό, καὶ ἔκτοτε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τάσιν τινὰ πρὸς τὸ κακὸν καὶ ζοῦν μὲ πάθη, μὲ πόνους καὶ μὲ ἀσθενείας, τέλος δὲ ἀποθνήσκουν. Μόνον ὁ Θεάνθρωπος ἐγεννήθη χωρὶς τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα.

12. Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος.

Μετὰ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἡ διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων ἠΰξανε ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἐξαιρέσειν ἀπετέλουν φιλόσοφοί τινες μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν, οἱ ὅποιοι ἐκήρυτταν ὑψηλοτέρας τινὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας· καὶ οἱ προφηταὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, προπαρεσκεύαζαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς μετάνοιαν. Ἄλλ' ἡ διαφθορὰ ἐξηκολούθει νὰ αὐξάνη καὶ νὰ διαδίδεται εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠδύνατο νὰ σωθῆ μὲ τὰς ἰδίας δυνάμεις. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠδύνατο νὰ σωθῆ μόνος του, ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶχε μέγιστον ἐνδιαφέρον καὶ μεγίστην ἀγάπην δι' αὐτόν, ἀπεφάσισε νὰ στείλῃ, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν ἴδιον Αὐτοῦ Υἱόν.

Καὶ ἀληθῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατήλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐνηθρώπησε, δηλ. ἔλαβε σάρκα ἀνθρωπίνην ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, κατὰ τὸ ἔτος 750 ἀπὸ κτίσεως Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστῆ. Ἐκείνη τὴν ἡμέραν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τέλειος Θεός, ὁ ὅποιος ὑπῆρχε πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, γίνεται καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ὡς τέλειος μὲν Θεός εἶναι ἐντελῶς τῆς αὐτῆς οὐσίας μὲ τὸν Θεὸν Πατέρα, ὡς τέλειος δὲ ἄνθρωπος συνίσταται ἀπὸ σώματος καὶ ψυχῆν, κατὰ πάντα ὅμοιος πρὸς ἡμᾶς, μόνον ὅτι δὲν ἔχει τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα.

Κατὰ ταῦτα ἡ μία ὑπόστασις τοῦ Θεανθρώπου διακρίνεται εἰς δύο φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, αἱ ὅποια ἐνοῦνται εἰς μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεανθρώπου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

13. Τι διδάσκει τὸ σύμβολον τῆς πίστεως περὶ τῆς θεότητος τοῦ Υἱοῦ καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ.

Τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως διδάσκει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς θεότητος τοῦ Σωτῆρος: «Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο».

Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ συμβόλου, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐννοηθῇ τὸ ρῆμα τοῦ α' ἄρθρου, τὸ πιστεύω, ὁ Σωτὴρ καλεῖται κύριος, ἐπειδὴ εἶναι κύριος τοῦ σύμπαντος. Ἰησοῦς ἦτο τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδόθη τὴν ὀγδόην ἡμέραν μετὰ τὴν γέννησίν του· σημαίνει δὲ ἡ λέξις τὸν Σωτῆρα. Χριστὸς σημαίνει βασιλεὺς, διότι οἱ βασιλεῖς τῶν Ἑβραίων, ὅταν ἀνελάμβαναν τὴν ἐξουσίαν, ἐχρίοντο, δηλαδὴ ἠλείφοντο μὲ μύρον· ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ πνευματικὸς βασιλεὺς τῆς ἀνθρωπότητος ὠνομάσθη Χριστός. Καλεῖται δὲ ὁ Σωτὴρ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μονογενῆς, διότι εἶναι ὁ μόνος κατὰ φύσιν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· εἴμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τέκνα αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ χάριν, δηλαδὴ μᾶς υἱοθέτησεν. Ὁ Ἰησοῦς, ἀφοῦ εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς· ἐγεννήθη δὲ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἦτοι προαιωνίως, καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ὑπάρχη ὁ Υἱός· εἶναι καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ὁ Πατὴρ, χωρὶς ἀρχὴν (ἀναρχος) καὶ χωρὶς τέλος (ἀθάνατος). Ὁ Υἱὸς εἶναι φῶς καὶ γεννᾶται ἐκ θείου φωτός, τοῦ Πατρὸς, «φῶς ἐκ φωτός». Ὁ Σωτὴρ εἶναι Θεὸς ἀληθινός, ἐγεννήθη δὲ ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ καὶ δὲν ἐποιήθη, ὅπως τὰ λοιπὰ κτίσματα καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Μὲ μίαν λέξιν ὁ Υἱὸς εἶναι ὁμοούσιος, δηλ. ἐντελῶς τῆς αὐτῆς οὐσίας πρὸς τὸν Πατέρα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ λέγεται ἄλλως καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦ Λόγου του ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, λέ-

γεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἄρθρου τούτου «δι' οὗ (Υἱοῦ ἢ Λόγου) τὰ πάντα ἐγένετο».

Μὲ τὸ ἄρθρον αὐτὸ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἐπολεμήθη κυρίως ἡ διδασκαλία τοῦ αἰρετικοῦ Ἀρείου, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε, κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἦτο ἄνθρωπος ἀπλοῦς καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχε πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ εἰς τὴν γῆν· ἀλλ' ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο τελειότερος τῶν ἀνθρώπων, ἀνυψώθη μετὰ θάνατον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς θείας τιμὰς. Ἡ Ἐκκλησία μας κατεδίκασε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρείου, ἐπειδὴ ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην οἰκουμενικὴν σύνοδον (τὸ 325 μ. Χ.).

Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος διδάσκει τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως : «Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα».

Περὶ τοῦ ἐπιγείου βίου τοῦ Σωτῆρος ἐδιδάχθημεν εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τῆς καινῆς Διαθήκης. 1)

14. Ἡ διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Σωτὴρ ἐδίδαξε τὴν τελειοτάτην δογματικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν. Κατ' αὐτὴν ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πανάγαθος Πατὴρ πάντων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι, ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς, εἶναι πρὸς ἀλλήλους ἀδελφοὶ καὶ ἴσης ἀξίας, διότι ὅλοι φέρουν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν ἐπίσης ὅλους, καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη πρὸς τὸν πλησίον εἶναι τὸ κύριον γνώρισμα τῶν Χριστιανῶν : «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». 2)

1) Ὁ διδάσκων πρέπει νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ μετὰ τῶν μαθητῶν τὰ τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος.

2) Ἰωάν. ΙΓ', 35.

Τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁ Σωτὴρ διετύπωσε εἰς διαφόρους ὁμιλίαις τοῦ καὶ μάλιστα, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριέλαβε τὰς κυριωτέρας ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ· συχνάκις δὲ ὁμιλεῖ μὲ παραβολὰς 1).

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἐδίδασκε μόνον τὴν ὑψίστην ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ἐφήρμοσεν αὐτὴν εἰς τὸν βίον τοῦ· τοιοῦτο-τρόπως δὲ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς παράδειγμα ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ 2). Ἐδίδασκε π. χ. τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ Αὐτὸς ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του. Ἐδίδασκε τὴν ὑπομονὴν καὶ ἀνεξικακίαν, καὶ ὅλος τοῦ ὁ βίος ἦτο ἐν διαρκὲς μάθημα ὑπομονῆς καὶ ἀνεξικακίας καὶ ὑπέφερε, χωρὶς νὰ ὀργισθῆ, κτυπήματα καὶ ὕβρεις. Ἐδίδασκε νὰ ἀγαπῶμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς· καὶ Αὐτὸς ἐκάλεε τὸν Ἰούδαν φίλον καὶ ἠῆχeto διὰ τοὺς σταυρωτάς του : « Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν » 3). Ἐδίδασκε νὰ συγχωρῶμεν πάντα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μετανοεῖ εὐλαχρῶς, καὶ Αὐτὸς συνεχώρησε, ὅταν εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τὸν μετανοήσαντα ληστήν. Ἐδίδασκε τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ ὀλίγον πρὶν ἀποθάνῃ ἐφρόντισε διὰ τὴν ἁγίαν Μητέρα του καὶ ὅταν ἀπέθνησκειν εἰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Ἐδίδασκεν ὅτι πάντα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν πρέπει ἕκαστος νὰ θυσιάσῃ χάριν τοῦ καθηκόντος καὶ τοῦ θεοῦ θελήματος, καὶ Αὐτὸς ἔπεσε χάριν αὐτῶν θῦμα.

Ὡστε ὁ Σωτὴρ δὲν εἶναι μόνον Διδάσκαλος τῆς ὑψίστης ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος ἐκτελεστὴς ταύτης, τέλειον ὑπόδειγμα ἠθικότητος, « ὅς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ » 4). Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εὔρη εἰς

1) Οἱ μαθηταὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ διδάσκοντος, ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν καὶ τὰς παραβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐδιδάχθησαν εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

2) Α', Πέτρου Β', 21.

3) Λουκ. ΚΓ', 34.

4) Α', Πέτρ. Β', 22.

αὐτὸν τὴν ἐλαχίστην ἁμαρτίαν καὶ μὲ τὸ καλόν του παράδειγμα ἔγινε δι' ἡμᾶς «ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» ¹⁾).

15. Ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Σωτὴρ μὲ τὴν θεϊαν διδασκαλίαν του ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν ὄλων τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποστροφὴν ὄλων τῶν διεφθαρμένων ἀνθρώπων. Αὐτοὶ συνηνώθησαν ἐναντίον του καὶ κατώρθωσαν, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν, νὰ καταδικασθῇ εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον, τὸ 33 μ. Χ., ὅταν ἦτο ἡγεμὼν τῆς Ἰουδαίας ὁ Πόντιος Πιλάτος καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης ὁ Τιβέριος. Ἀφοῦ δὲ ἀπέθανεν ἐτάφη ὑπὸ τοῦ Νικοδήμου καὶ τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἐξ Ἀριμαθαίας.

Τὸ τέταρτον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως συγκεφαλαιώνει ὅλα αὐτὰ εἰς ὀλίγας λέξεις: «Σταυθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα».

Ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἐπισφράγισις τοῦ ἁγίου βίου του καὶ δίδαγμα δι' ἡμᾶς ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα πρόθυμοι νὰ θυσιάσωμεν τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν, χάριν τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ δὲ ἕως τότε ἡ ἀνθρωπότης ἔζη εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἕνεκα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος προσήγγισε πάλιν τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἕκτοτε ἕκαστος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος πιστεύει εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα καὶ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, σῶζεται.

16. Ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀνάληψις καὶ ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Σωτῆρος.

Τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ ὁ τάφος καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου ἀνέστη ὁ Κύριος, κατὰ τὸν ὄρθρον τῆς Κυριακῆς. Ὁ Σωτὴρ ἀπέθανε τὴν τρίτην ὥραν τοῦ ἀπογεύματος τῆς Παρασκευῆς· ἔμεινε δὲ εἰς τὸν τά-

1) Ἰωάν. ΙΔ', 6.

φρον τὸ ὑπόλοιπον τῆς Παρασκευῆς, ὀλόκληρον τὸ Σάββατον καὶ τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς Κυριακῆς· τοιουτοτρόπως συμπληροῦνται αἱ τρεῖς ἡμέραι κατὰ τὰς ὁποίας ἔμεινεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν τάφον. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασίν του ἐνίκησε τὸν θάνατον καὶ διεβεβαίωσε μετὰ αὐτὴν ὅτι καὶ ἡμεῖς θὰ ἀναστήθωμεν. Τὸ πέμπτον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως λέγει : «Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς».

Ὁ Σωτὴρ, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐνεφανίζετο πολλάκις εἰς τοὺς μαθητάς του, καὶ τέλος τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐνώπιον τῶν ἐκπλήκτων μαθητῶν του.

Ἀφοῦ δὲ ἀνελήφθη, ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς διὰ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσε, καὶ ἔλαβε τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν εἶχε προαιωνίως. Διὰ τὴν δηλώσῃ δὲ ἡ ἁγία γραφή ὅτι ἐτιμήθη ὁ Σωτὴρ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, μεταχειρίζεται, κατ' ἀνθρωπίνην ἀναλογίαν, τὴν ἔκφρασιν ὅτι «ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς», διότι οἱ ἄνθρωποι ὅταν θέλουν νὰ τιμήσουν τινὰ τὸν θέτουν πρὸς τὰ δεξιά.

Τὸ ἕκτον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως διδάσκει ὅτι ὁ Σωτὴρ ἀνελήφθη καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, καὶ λέγει : «Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς».

Εἰς χρόνον δέ, τὸν ὁποῖον μόνον ὁ Θεὸς γνωρίζει, θὰ ἔλθῃ πάλιν ὁ Θεάνθρωπος, οὐχὶ ὅπως κατὰ τὴν πρώτην παρουσίαν του ταπεινῶς, ἀλλ' ἐνδόξως, διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ θὰ εἶνε ἡ βασιλεία του αἰωνία. Ταῦτα διδάσκει τὸ ἕβδομον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως : «Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος».

17. Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πραγματεύεται τὸ ὄγδοον ἄρθρον τοῦ συμβόλου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς : «Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα

τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλήσαν διὰ τῶν προφητῶν».

Καὶ εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐξυπακούεται τὸ ρῆμα τοῦ α' ἄρθρου, τὸ πιστεύω. Τὸ Πνεῦμα καλεῖται ἅγιον, δηλαδή ἀναμάρτητον· κύριον, διότι ἐξουσιάζει τὸ σύμπαν· ζωοποιόν· διότι δίδει πνευματικὴν ζωὴν εἰς τοὺς πιστούς. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ἐδίδαξεν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς. Ἐποῦ τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἶνε ἴδιον πρόσωπον τῆς Τριάδος πρέπει νὰ προσκυνῆται καὶ νὰ δοξάζεται μετὰ τὴν αὐτὴν τιμὴν καὶ δόξαν, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶνε ὁμοούσιον. Ἐφανερώθη δὲ καὶ ἐλάλησε τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν προφητῶν, οἱ ὁποῖοι, φωτιζόμενοι ἀπὸ αὐτό, ἐκήρυξαν εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπεφοίτησεν εἰς τοὺς ἀποστόλους τὴν Πεντηκοστὴν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, διὰ νὰ παρηγορήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ αὐτούς. Ἐκτοτε δὲ παραμένει διαρκῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν προφυλάττει ἀπὸ πᾶσαν πλάνην καὶ καθοδηγεῖ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

18. Περὶ Ἐκκλησίας.

Τὸ ἕνατον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως πραγματεύεται περὶ ἐκκλησίας καὶ εἶνε τὸ ἐξῆς : «Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν». Ἐννοεῖται πάλιν τὸ ρῆμα τοῦ πρώτου ἄρθρου, τὸ πιστεύω».

Πρῶτον πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τί ἐννοοῦμεν ὅταν λέγωμεν ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκκλησία ἐνταῦθα δὲν εἶναι εἰς τὴν συνήθη σημασίαν τῆς λέξεως, τοῦ τόπου τῆς προσευχῆς, τοῦ ναοῦ· ἀλλ' Ἐκκλησίαν, ὅταν λέγωμεν εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ἐννοοῦμεν τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ οἱ ὁποῖοι συνδέονται πρὸς αὐτὸν καὶ μεταξὺ των μετὰ τὴν

αὐτὴν πίστιν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ λατρείαν.

Ἡ ἐκκλησία ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος, ἅμα ἐξέλεξε τοὺς πρώτους μαθητάς του, ἐξηπλώθη δὲ διὰ τῶν ἀποστόλων, ἰδίως ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ 33 μ. Χ., ὅτε ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος τὸ ἅγιον Πνεῦμα, διὰ νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ. Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μέλη δὲ ὅσοι πιστεύουν εἰς Αὐτόν· διαφοῦνται δὲ τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας εἰς κληρικούς καὶ εἰς λαϊκούς.

Ἡ Ἐκκλησία λέγεται «μία», διότι μία εἶναι ἡ ἀληθὴς ὀρθόδοξος ἐκκλησία, τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἀποτελοῦν μίαν ποίμνην, μὲ ποιμένα τὸν Χριστόν. Λέγεται «ἀγία» ὄχι μόνον διότι αὐτὴ εἶναι ἀγία, δηλ. χωρὶς πλάνην καὶ ἁμαρτίαν, ἀφοῦ τὴν καθοδηγεῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, ὁ Χριστός, εἶναι ἀγία, καὶ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι νὰ καταστήσῃ τὰ μέλη τῆς ἀγία. Ἡ Ἐκκλησία λέγεται «καθολικὴ», διότι εἶναι ἐξηπλωμένη εἰς ὅλον τὸν κόσμον· «ἀποστολικὴ» δέ, διότι ἰδρύθη μὲν ἀπὸ τὸν Σωτῆρα, ἀλλὰ διεδόθη καὶ ἐστερεώθη διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων, τῶν ὁποίων διαφυλάττει σῶαν καὶ ἀκεραίαν τὴν ἔγγραφον καὶ προφορικὴν διδασκαλίαν.

Ὁρισμοὶ τῆς Πίστεως ἡ Ἐπιπέφυκται 25

19. Περὶ μυστηρίων.

Με τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θέλει ἀναγεννᾶται, δηλ. ἀπὸ ἁμαρτωλοῦ γίνεται ἐνάρετος, καὶ δικαιούται, δηλ. καθίσταται, δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· τέλος δὲ ἀγιάζεται, δηλ. γίνεται, ὅσον τὸ δυνατόν, τέλειος Χριστιανός.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον πνευματικὸν ὄν ἀλλὰ καὶ ὕλικόν, ἡ ἐνέργεια τῆς θείας χάριτος συνδέεται μὲ τελετὰς τινὰς, κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ὁποίων μεταδίδεται αὕτη μὲ μυστηριώδη τρόπον.

Αἱ ἱεραὶ αὗται τελεταί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὀρισθῆ ἀπὸ τὸν Σωτῆρα καὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ὁποίων

μεταδίδεται μυστηριωδῶς ἢ ἀόρατος χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λέγονται μυστήρια.

Τὰ μυστήρια εἶναι ἑπτὰ: τὸ βάπτισμα, τὸ χροῖσμα, ἡ ἐξομολόγησις, ἡ θεία εὐχαριστία, τὸ εὐχέλαιον, ὁ γάμος καὶ ἡ ἱερωσύνη. Ἐκ τούτων τὰ τέσσαρα πρῶτα εἶναι ὑποχρεωτικά, δηλ. ὑποχρεοῦται νὰ τὰ ἐκτελῇ ἕκαστος ὁ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι Χριστιανός: τὰ δὲ τρία τελευταῖα (εὐχέλαιον, γάμος καὶ ἱερωσύνη) εἶναι προαιρετικά, δηλ. μὴ ὑποχρεωτικά.

Δὲν ἀρκεῖ νὰ τελεσθῇ ἐν μυστήριον διὰ νὰ ἐπενεργήσῃ ἡ θεία χάρις, ἀλλὰ πρέπει ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος λαμβάνει τὸ μυστήριον νὰ ἔχῃ πίστιν καὶ νὰ εἶναι προπαρασκευασμένος ὅπως πρέπει.

20. Τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος.

Γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν ὅτι ὅταν ὁ Σωτὴρ ἐγίνε τριάκοντα ἐτῶν ἦλθε πρὸς τὸν Ἰωάννην τὸν Προδρομον, εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, διὰ νὰ βαπτισθῇ παρ' αὐτοῦ.

Ὅταν δὲ ἔστειλε τοὺς μαθητάς του διὰ νὰ κηρύξουν τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὸν κόσμον, παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ βαπτίζουν ὅσους γίνονται Χριστιανοὶ «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Συμφώνως μὲ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος οἱ ἀπόστολοι ἐδίδασκαν τὰς κυριωτέρας ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὕστερον ἐβάπτιζαν πάντα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἠθέλε νὰ γίνῃ Χριστιανός, ἀφοῦ ὡμολόγει τὴν πίστιν του εἰς τὸν Χριστόν.

Ὅταν ὁμοῦς ἐγενικεύθη ὁ Χριστιανισμός, ἀπὸ τὸν τρίτον αἰῶνα, διὰ νὰ μὴ ἀποθνήσκουν παιδία ἀβάπτιστα, εἰσῆχθη γενικῶς ἡ συνήθεια τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ, δηλ. νὰ βαπτίζονται νήπια. Ἐπειδὴ ὁμοῦς τὸ νήπιον δὲν δύναται νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πίστιν του, ὠρίσθη ὁ ἀνάδοχος (ὁ νονός), ὁ ὁποῖος ὁμολογεῖ αὐτὸς τὴν πίστιν ἀντὶ τοῦ βαπτιζομένου.

Εἰς τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ὁ πιστὸς καταδέχεται τρεῖς

φοράς ὑπὸ τοῦ ἱερέως εἰς τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ καὶ ἀναδύεται ἐξ αὐτοῦ «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Ἐπειδὴ μὲ ὕδωρ καθαρίζονται αἱ ἀκαθαρσίαι τοῦ σώματος, διὰ τὸ νὰ συμβολισθῇ ὁ καθαρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας γίνεται χοῆσις ὕδατος. Ἐπειδὴ δὲ μὲ ἔλαιον ἐθεράπευαν τὸν παλαιὸν καιρὸν τὰς πληγὰς, χύνεται εἰς τὴν κολυμβήθραν ὀλίγον ἔλαιον, διὰ τὸ νὰ συμβολισθῇ ἡ θεραπεία τῶν πνευματικῶν πληγῶν, τῶν ἁμαρτιῶν. Καταδύεται δὲ εἰς τὴν κολυμβήθραν ὁ βαπτιζόμενος καὶ ἀναδύεται ἐξ αὐτῆς τρεῖς φορὰς, διὰ τὸ νὰ συμβολισθῇ ἡ τριήμερος ταφή καὶ ἀνάστασις τοῦ Σωτῆρος· ὅτι δηλ. ὅπως ὁ Σωτὴρ μετὰ τριήμερον ταφὴν ἀνέστη, τοιοῦτοτρόπως πρέπει καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος βαπτίζεται νὰ θάψῃ ἢ ἁμαρτίαν του καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ὕδωρ νέος ἄνθρωπος, χωρὶς ἁμαρτίαν.

Μὲ τὸ βάπτισμα καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, ἐὰν δὲ εἶναι ἐνήλικος καὶ ἀπὸ τὰς ἰδίας ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο τὸ δέκατον ἄρθρον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως λέγει: «ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». Ἀφοῦ δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὁ βαπτισθεὶς συμφιλιοῦται μὲ τὸν Θεόν, ἀναγεννᾶται πνευματικῶς καὶ γίνεται μέλος τῆς Ἐκκλησίας· δι' αὐτὸ ὁ Σωτὴρ εἶπεν: «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται».(1)

Εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, ὅταν ἡ βύθισις εἰς τὸ ὕδωρ θὰ ᾖ δύνατο νὰ βλάβῃ τὴν υγείαν, ἀντὶ βαπτίσματος δύναται νὰ γίνῃ ῥάντισμα μὲ ὕδωρ. Εἰς ὑψίστην δὲ ἀνάγκην, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος μὴ ἀποθάνῃ τις ἀβάπτιστος, γίνεται τὸ βάπτισμα εἰς τὸν ἄερα· δηλ. οἰοσδήποτε, ἀνὴρ ἢ γυνή, ὑψώνει τρεῖς φορὰς τὸ παιδίον εἰς τὸν ἄερα, εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ θεωρεῖται τοῦτο βαπτισμένον.

Τὸ βάπτισμα εἶναι μυστήριον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

1) Μάρκου ΙΣ', 16.

21. Τὸ μυστήριον τοῦ χρίσματος.

Εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα τελεῖται καὶ ἕτερον μυστήριον, τὸ χρίσμα· ὁ ἱερεὺς κατ' αὐτὸ χρίει, δηλ. ἀλείφει, τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ βαπτισθέντος, σταυροειδῶς, με ἅγιον μύρον, διὰ νὰ ἀγιασθοῦν. Τὸ μύρον εἶναι ἔλαιον ἀνάμικτον με 40 περίπου ἀρωματώδεις ὕλας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος λαμβάνει τὸ μύρον ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ δείξῃ τὸν στενὸν σύνδεσμον καὶ τὴν μεγάλην τιμὴν πρὸς αὐτό, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξηργάτο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Παρασκευάζεται δὲ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τὴν μεγάλην Τετάρτην καὶ ἀγιαζέται κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς μεγάλης Πέμπτης.

Ὁ ἱερεὺς ὅταν χρίῃ τὸν πιστὸν με μύρον λέγει: «σφραγίστωρε ἅγιον Πνεύματος ἀγίου»· δηλαδή ἡ ἐπίχρισις αὕτη με τὸ μύρον ἐπισφραγίζει, ἐπιβεβαιώνει τὴν ἐπιφοίτησιν τῆς δωρεᾶς, ἥτοι τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸν βαπτισθέντα.

Με τὸ χρίσμα λαμβάνει ὁ πιστὸς τὰ χαρίσματα, τὰς δωρεὰς ἢ τοὺς καρποὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἥτοι τὴν πίστιν, ἐλπίδα ἀγάπην, χαράν, σοφίαν, εἰρήνην, ἐγκράτειαν κτλ.

Καὶ τὸ χρίσμα, ὡς τὸ βάπτισμα, τελεῖται ἐφάπαξ μόνον δι' ἕκαστον πιστόν.

22. Τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας ἢ ἐξομολογήσεως.

Ὅταν ὁ πιστὸς ἁμαρτήσῃ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ μετανοήσῃ δύναται νὰ συγχωρηθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐὰν ἐξομολογηθῇ τὴν ἁμαρτίαν του εἰς τὸν πνευματικὸν με εἰλικρίνεια καὶ με συντριβὴν καρδίας. Ὁ ἱερεὺς τότε ἀναγινώσκει συγχωρητικὴν εὐχὴν καὶ ἐπιθέτει τὰς χεῖρας εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πιστοῦ, τοῦ ὁποῖο συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι.

Ὁ Σωτὴρ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀποστόλους του τὴν ἐξουσίαν νὰ συγχωροῦν τὰς ἁμαρτίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μετανοοῦν, καὶ εἶπε ὅτι τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας συγχωροῦν αὐτοί, θὰ τὰς συγχωροῦν ὁ Θεός.

καὶ ὁ Θεός, ἐνῶ ἐκείνας, τὰς ὁποίας δὲν συγχωροῦν, δὲν θὰ συγχωρήσῃ καὶ ὁ Θεός: «Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς ἄν τινων κρατῆτε κεκράτηται» (1).

Οἱ ἀπόστολοι μετέδωκαν τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν εἰς τοὺς διαδόχους των, ἦτοι τοὺς ἐπισκόπους, με ἄδειαν τῶν ὁποίων τελοῦν τὸ μυστήριον ἱερεῖς ὀριζόμενοι παρ' αὐτῶν, οἱ πνευματικοί.

Τὸ μυστήριον τοῦτο τελεῖται ὡσάκις ὁ πιστὸς αἰσθάνεται ἀνάγκην, καὶ μάλιστα πρὸ τῆς θείας εὐχαριστίας.

23. Τὸ Μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας ἢ μεταλήψεως.

Ὁ Σωτὴρ μίαν ἑσπέραν πρὸ τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου κατὰ τὸν μυστικὸν δειπνον, συνέφαγε με τοὺς ἀποστόλους. Κατ' αὐτὸν ἔλαβε τὸν ἄρτον καὶ ἀφοῦ τὸν ἠϋλόγησεν, ἔδωκεν ἐξ αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ εἶπε: «Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου». ὕστερον δὲ ἔλαβε τὸ ποτήριον πλήρες οἴνου καὶ ἀφοῦ ἠὐχαρίστησε τὸν Θεὸν—ἐνεκα τοῦ ὁποίου λέγεται τὸ μυστήριον «θεία εὐχαριστία»—εἶπε: «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου». Παρήγγειλε δὲ εἰς τοὺς μαθητάς του ὅταν συνέρχωνται νὰ ἐπαναλαμβάνουν αὐτά: «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Τοιουτοτρόπως ἰδρῦθη ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, οἱ δὲ ἀπόστολοι, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολήν του, ὅταν συνήρχοντο, ἐπανελάμβαναν αὐτὸ τακτικῶς.

Πρὸς τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τούτου γίνεται χρῆσις ἐνζύμου ἄρτου καὶ οἴνου ἔρυθρου ἀνεμειγμένου με ὕδωρ, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ὅτι, ὅταν ἐκεντήθη ἡ πλευρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἔρρευσε αἷμα καὶ ὕδωρ.

Μετουσιοῦται δέ, δηλ. μεταβάλλεται, με τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὁ ἄρτος εἰς σῶμα Χριστοῦ καὶ ὁ οἶνος εἰς αἷμα.

1) Ἰωάννου Κ'. 23.

Χριστοῦ, ὅταν ὁ ἱερεὺς ἀπευθύνη εἰς τὸν Θεὸν τὴν εὐχὴν τῆς μετουσιώσεως.

Ἐκαστος, ὁ ὁποῖος μεταλαμβάνει ἀπὸ τὸν ἡγιασμένον ἄρτον καὶ οἶνον ἐλαξίως μετὰ μετάνοιαν καὶ προπαρασκευὴν, μεταλαμβάνει αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ καὶ λαμβάνει ζωὴν αἰώνιον, ὅπως εἶπεν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ: «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ,» (1) Τοῦναντίον δὲ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μεταλαμβάνει ἀναξίως διαπραττεῖ μέγιστον ἁμάρτημα, «χοῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει.» (2)

24. Τὸ μυστήριον τοῦ εὐχέλαιου.

Ἀπὸ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους οἱ σωματικῶς ἢ πνευματικῶς ἀσθενεῖς ἐχρίοντο ὑπὸ τοῦ ἱερέως μετὰ ἡγιασμένον ἔλαιον, διὰ τὰ θεραπευθῆναι ἢ ἀσθενεία των· τοιοῦτοτρόπως ὠρίσθη τὸ μυστήριον τοῦ εὐχέλαιου. Κατὰ τοῦτο, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς χρίει τὰ μέλη τοῦ ἀσθενοῦς μετὰ ἡγιασμένον ἔλαιον καὶ ἀναγινώσκει εὐχὴν, ἐπέρχεται ἡ θεία χάρις, ἡ ὁποία, ὅταν εὐδοκήσῃ ὁ Θεός, θεραπεύει τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς ἀσθενείας τοῦ πιστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μας παρέχει τὸ εὐχέλαιον ὁσάκις ὁ πιστὸς ζητήσῃ τοῦτο καὶ ἰδίως κατὰ τὴν μεγάλην Τετάρτην, ὡς προπαρασκευὴν διὰ τὴν μετάληψιν καὶ τὴν μεγάλην Πέμπτην.

25. Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἐνοῦνται διὰ τοῦ γάμου, ἡ Ἐκκλησία ἐπικαλεῖται τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ εὐλογῆσαι καὶ ἀγιασθῆναι τὸν σύνδεσμον αὐτῶν καὶ διὰ τὰ βοηθῆσαι εἰς τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των.

Πρὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου ἀναγινώσεται ἡ ἀκολουθία τῆς μνηστείας, ὅτε ἀνταλλάσσονται ὑπὸ τοῦ ἱερέως οἱ δακτύλιοι

1) Ἰωάν. ΣΤ', 56.

2) Α' Κορινθ. ΙΑ', 29.

ἀρραβῶνες, ὡς σημεῖον ὅτι θὰ ἐκτελεσθῆ ἡ ὑπόσχεσις διὰ τὸν γάμον. Εἰς δὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου ἀνταλλάσσονται στέφανοι, διὰ νὰ δηλωθῆ πόσον τιμᾶ ἡ Ἐκκλησία τοὺς νυμφευομένους.

Εἰς γάμον δὲν δύνανται νὰ ἔλθουν οἱ κληρικοί, ἀφοῦ χειροτονηθοῦν, καὶ οἱ μοναχοί. Καὶ ὁ γάμος μεταξύ συγγενῶν ἀπαγορεύεται, ὡς καὶ ὁ γάμος μετ' ἑτερόδοξου δηλ. μετ' ἑκκλησίαν ἑτεροδοξοῦσαν, ὡς καὶ ὁ γάμος μετ' ἑτεροδόξου δηλ. μετ' ἑκκλησίαν ἑτεροδοξοῦσαν, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς ἄλλην Ἐκκλησίαν (δουτικὴν ἢ διαμαρτυρομένην) ἢ μετ' αἰρετικὴν ἢ σχισματικὴν ἐπιτρέπεται, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τελεσθῆ τὸ μυστήριον ἀπὸ ὀρθόδοξου ἱερέα καὶ νὰ γίνουν τὰ τέκνα ὀρθόδοξα. Μετὰ θάνατον ἢ μετὰ νόμιμον διαζύγιον ἐπιτρέπεται δεῦτερος καὶ τρίτος γάμος.

26. Τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης.

Ὁ Σωτὴρ, ὅταν ἐξέλεξε τοὺς ἀποστόλους του, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐξουσίαν νὰ διοικοῦν τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τελοῦν τὰ μυστήρια καὶ νὰ κηρύττουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι δὲ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπεκαλοῦντο τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ μετέδιδαν τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν εἰς τοὺς διαδόχους των, καὶ τοιοῦτοτρόπως συνέστη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης.

Κατὰ τὸ μυστήριον τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος ἐπιθέτει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν χειροτονοῦμενον καὶ ἀναγινώσκει εὐχὴν, διὰ νὰ κατέλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ θεία χάρις, ἢ ὅποια τοῦ δίδει τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης.

Οἱ βαθμοὶ τῆς ἱερωσύνης εἶναι τρεῖς: τοῦ διακόνου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ὁ διάκονος διακονεῖ, ἤτοι βοηθεῖ μόνον κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων, χωρὶς νὰ δικαιούται νὰ τελῆσῃ αὐτὸς αὐτά, καὶ κηρύττει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μετ' ἄδειαν τοῦ ἐπισκόπου. Ὁ πρεσβύτερος τελεῖ πάντα τὰ μυστήρια, πλὴν τῆς ἱερωσύνης, τὴν ὅποιαν μόνον ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ τελῆσῃ, καὶ τῆς μετανοίας, τὴν ὅποιαν τελεῖ μόνον μετ' εἰδικὴν ἄδειαν τοῦ ἐπισκόπου· τελεῖ δὲ καὶ πάσας τὰς τελετάς, πλὴν τῶν ἐγκαίνιων τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ μύρου· ἔτι δὲ κηρύτ-

τει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς περιφερείας του, τελεῖ πάντα τὰ μυστήρια καὶ πάσας τὰς τελετάς, καὶ κηρύττει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Οἱ διάκονοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι χειροτονοῦνται ὑπὸ ἐπισκόπου, ὁ δὲ ἐπίσκοπος ὑπὸ δύο τοῦλάχιστον ἐπισκόπων.

Ἐξ ἱστορικῶν λόγων εἰς ἕκαστον ἱερατικὸν βαθμὸν διεμορφώθησαν διάφοροι τίτλοι καὶ ἀξιώματα (ἀρχιεπίσκοπος, μητροπολίτης, πατριάρχης· πρωτοπρεσβύτερος, οἰκονόμος, ἀρχιμανδρίτης, σκευοφύλαξ· ἀρχιδιάκονος κτλ.).

Ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἡ ὁποία ἐδρεύει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὡς διαρκοῦς προέδρου, καὶ 4 ἐπισκόπων, ὡς μελῶν, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται κατ' ἔτος, κατὰ σειρὰν τῆς χειροτονίας των.

Ὅταν ἐξαιρετικὴ περίπτωσις ἐπιβάλλῃ, συνέρχονται οἱ ἐπίσκοποι μιᾶς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἢ μεγαλύτερας ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας καὶ ἀποτελοῦν τοπικὴν σύνοδον.

Ὅταν δὲ συνέλθουν ἐπίσκοποι ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκουμένην διὰ νὰ συσκεφθοῦν πρὸς λύσιν σπουδαίων ζητημάτων, ἀποτελεῖται οἰκουμενικὴ σύνοδος. Αἱ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ἀποφαίνονται ἀλαθῆτως· συνεκροτήθησαν δὲ ἑπτὰ τοιαῦτα ἐν ὄλῳ, ἀπὸ τοῦ τετάρτου μέχρι τοῦ ὄγδδου αἰῶνος.

Μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁ κληρικὸς δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ. Οἱ διάκονοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι δύνανται νὰ εἶναι ἔγγαμοι, οἱ ἐπίσκοποι ὅμως λαμβάνονται ἐκ τῶν ἀγάμων.

27. Τὰ μυστήρια εἰς τὴν δυτικὴν καὶ τὴν διαμαρτυρομένην Ἐκκλησίαν.

Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἀποδέχεται ἐπίσης ἑπτὰ μυστήρια, ὅσα καὶ ἡ Ὀρθόδοξος. Οἱ διαμαρτυρόμενοι ὅμως ἀποδέχονται μόνον δύο μυστήρια, τὸ βάπτισμα καὶ τὴν θείαν εὐχαριστίαν.

ἔχουν καὶ αὐτοὶ χρίσμα, γάμον, ἱερωσύνην, ἀλλὰ ὡς ἀπλᾶς τε-
λειάς, ὄχι ὡς μυστήρια, δηλαδὴ δὲν παραδέχονται ὅτι μεταδίδεται
κατὰ τὴν τέλει αὐτῶν ἢ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ δυτικὴ καὶ ἡ διαμαρτυρομένη Ἐκκλησία ἔχουν διαφορὰς
τινας ὡς πρὸς τὴν τέλει τῶν μυστηρίων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν
μας· αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι αἱ ἑξῆς :

Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα, ὡς
ἐπίσης καὶ ἡ διαμαρτυρομένη Ἐκκλησία, ἀντὶ νὰ βαπτίξῃ, ἔρα-
νίζει μὲ ὕδωρ τοὺς πιστοὺς, παρὰ τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος καὶ
τὴν συνήθειαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἐχώρισε τὴν τέλει τοῦ χρίσματος ἀπὸ
τὸ βάπτισμα· ὁ βαπτισθεὶς δηλαδὴ μανθάνει πρῶτον τὰ στοι-
κὰ τῆς κατηχίσεως, καὶ ὕστερον, μετὰ τὸ ἕβδομον ἔτος τῆς
ἡλικίας, συνήθως εἰς ἡλικίαν 12—14 ἐτῶν, λαμβάνει τὸ χρίσμα.
Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὸ χρίσμα τελεῖ πᾶς ἱερεὺς,
εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν μόνον ὁ ἐπίσκοπος δικαιούται νὰ
τὸ τελήσῃ.

Κατὰ τὴν θείαν εὐχαριστίαν ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία, ἀπὸ τῶν
χρόνων τοῦ μεσαίωνα, ἀντὶ συνήθους ἄρτου προσφέρει ἄζυμα·
ἐκ δὲ τοῦ ἡγιασμένου οἴνου, λευκοῦ συνήθως, δίδει μόνον εἰς
τοὺς κληρικούς, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς. Δὲν δύναται δὲ
ὁ παῖς νὰ μεταλάβῃ πρὶν λάβῃ τὸ χρίσμα. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι
μεταλαμβάνουν καὶ ἄρτου καὶ οἴνου.

Ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία παρέχει τὸ εὐχέλαιον μόνον εἰς τοὺς
τοιμοθανάτους, ὡς ἐφόδιον διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Εἰς τὴν διαμαρτυρομένην Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχουν ἐπίσκο-
ποι, ἀλλὰ μόνον διάκονοι καὶ πρεσβύτεροι. Ἡ ἀγγλικὴ Ἐκκλη-
σία ἔχει καὶ ἐπισκόπους, λέγεται δὲ διὰ τοῦτο καὶ ἐπισκοπικὴ.
Οἱ Διαμαρτυρόμενοι κληρικοὶ εἶναι ἕγγαμοι. Εἰς τὴν δυτικὴν
Ἐκκλησίαν οἱ κληρικοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ εἶναι ἄγαμοι.

28. Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

(1)

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, ἡ ψυχὴ χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα·

καὶ τὸ μὲν σῶμα, ὡς ὕλικόν καὶ φθαρτόν, ἀποσυντίθεται, ἢ δὲ ψυχῇ, ὡς αἴθερος, μένει ἀθάνατος. Καὶ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν μεταβαίνουν εἰς τὸν παράδεισον, ὅπου προαπολαμβάνουν μέρος τῶν ἀμοιβῶν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν κακῶν μεταβαίνουν εἰς τὴν κόλασιν, ὅπου προαπολαμβάνουν μέρος τῶν ποινῶν.

11 Ὅταν ὁ Σωτὴρ ἔλθῃ πάλιν «ἐνδόξως, κοῖται ζῶντας καὶ νεκρούς», τότε τὰ σώματα τῶν νεκρῶν θὰ ἀναστοῦν πνευματικότερα καὶ ἀθάνατα καὶ θὰ ἐνωθοῦν μετὰ τὰς ψυχὰς των· τὰ δὲ σώματα τῶν ζώντων θὰ ἀλλαγῶν καὶ θὰ γίνωνται καὶ αὐτὰ πνευματικότερα καὶ ἀθάνατα. Τότε θὰ παρουσιασθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἔζησαν εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς σιγῆς ἐκείνης, πρὸ τοῦ δικαίου Κριτοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς θὰ ἐμφανισθῇ μετὰ δόξαν, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους του καὶ θὰ κρίνῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀναλόγως τῶν πράξεων των : «ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (1). Ὅπως ἀνέπτυξεν ὁ Σωτὴρ, εἰς τὴν εἰκόνα τῆς μελλούσης κρίσεως (2) ὅσοι ἦσαν καλοὶ πρὸς τὸν πλησίον θὰ θεωρηθοῦν ὅτι εὐηργέτησαν αὐτὸν τὸν Σωτῆρα, ἐνῶ οἱ κακοὶ πρὸς τὸν πλησίον θὰ θεωρηθοῦν ὡς κακοὶ πρὸς αὐτόν.

(2) Καὶ οἱ μὲν ἀγαθοὶ θὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν παράδεισον, οἱ δὲ κακοὶ εἰς τὴν κόλασιν. Εἰς τὸν παράδεισον οἱ ἀγαθοὶ θὰ ζοῦν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τὸν Θεόν, τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἁγίους του, θὰ ἔχουν διαρκῆ χαρὰν καὶ γαλήνην καὶ θὰ εἶναι μακρὰ ἀπὸ πάσαν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν. Οἱ δὲ κακοὶ εἰς τὴν κόλασιν, μακρὰν τοῦ Θεοῦ, θὰ ἔχουν διαρκῶς λύπας καὶ στεναγμοὺς καὶ θὰ ἔχουν πάντοτε ἐνώπιόν των τὰς κακὰς των πράξεις.

7 Οἱ καλοὶ θὰ μείνουν αἰωνίως εἰς τὸν παράδεισον καὶ οἱ κακοὶ εἰς τὴν κόλασιν, ὅπως διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου (3).

8 Αἱ ἀμοιβαὶ εἰς τὸν παράδεισον καὶ αἱ ποιναὶ εἰς τὴν κόλασιν δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ δι' ὅλους, ἀλλὰ θὰ ποικίλλουν ἀναλόγως τῶν πράξεων ἑκάστου.

1) Ρωμ. Β', 6.

2) ματθ. ΚΕ', 31—46.

3) Λουκ. Ιζ', 19—31.

Πότε θὰ γίνῃ ἡ μέλλουσα κρίσις δὲν γνωρίζομεν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι μὲ καλὰς πράξεις, ὅπως ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων (1).

Περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς διδάσκουν τὰ ἄρθρα ια' καὶ ιβ' τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως· τὸ ια' διδάσκει «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν»· τὸ δὲ ιβ' «καὶ ζῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (2).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ἨΘΙΚΟΝ

29. Περὶ τοῦ δεκαλόγου.

Εἰς τὸ δογματικὸν μέρος τῆς Κατηχήσεως ἐδιδάχθημεν τὰς ἀληθείας, τὰς ὁποίας, ὡς ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, πρέπει νὰ πιστεύωμεν. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο· ἡ πίστις μας πρέπει νὰ δεικνύεται μὲ ἔργα ἀγαθὰ, διότι «ὥσπερ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν» (3).

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς Κατηχήσεως, τὸ ἠθικόν, θὰ μάθωμεν τὰς ἠθικὰς ἀληθείας, δηλ. τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα, ὡς Χριστιανοί, πρέπει νὰ ἐκτελῶμεν, πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον καὶ τὸν ἑαυτὸν μας.

Τὰ καθήκοντά μας αὐτὰ διδάσκονται περιληπτικῶς εἰς τὰς δέκα ἐντολάς, τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωϋσέως εἰς τοὺς Ἑβραίους, ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἐκ τῶν δέκα ἐντολῶν αἱ μὲν τέσσαρες πρῶται διδάσκουν τὰ καθήκοντά μας πρὸς τὸν Θεόν, αἱ δὲ ἕξ τελευταῖαι πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὸν ἑαυτὸν μας.

1) Ματθ. ΚΕ', 1—13.

2) Οἱ μαθηταὶ ἐνταῦθα, δεόν νὰ ἐμάθωσιν ἐν συνεχείᾳ ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

3) Ἰακώβου Β', 26.

Ὁ Σωτὴρ δὲν κατήργησε τὸν δεκάλογον, ἀλλὰ τοῦναντίον τὸν συνεπλήρωσεν, ἰδίως εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν. Αἱ δέκα ἐντολαί, ὅπως συνεπληρώθησαν ἀπὸ τὸν Σωτῆρα, εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς ὁ κανὼν τοῦ ὀρθοῦ βίου.

30. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια.

Εἶδαμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος· ὅτι Αὐτὸς προνοεῖ διὰ τὸν κόσμον καὶ ἰδιαίτερος δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· ὅτι Αὐτὸς εἶναι μὲ μίαν λέξιν ὁ οὐράνιος Πατὴρ μας ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχεται «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον (1). Αὐτὸν λοιπόν, τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, πρέπει νὰ λατρεύωμεν, οὐχὶ δὲ ψευδεῖς θεοὺς, ὅπως οἱ εἰδωλολάτραι, οἱ ὁποῖοι κάμνουν εἰδωλα καὶ ὁμοιώματα τῶν διαφόρων ὄντων τῆς φύσεως, τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ προσκυνοῦν.

Ταῦτα διδάσκουν αἱ δύο πρῶται ἐντολαί.

Ἐκ τούτων ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἐξῆς : «Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ». Ἡ δὲ δευτέρα ἐντολὴ συμπληροῖ τὴν πρώτην καὶ διδάσκει : «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς».

Ἡ τιμητικὴ προσκύνησις τῶν εἰκόνων τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἁγίων οὐδόλως ἀντιβαίνει εἰς τὴν δευτέραν ἐντολήν, διότι τὰς εἰκόνας δὲν λατρεύομεν, ἀλλὰ τιμῶμεν, ἐπειδὴ εἰκονίζουσι πρόσσωπα ἱερά.

Ὅταν λέγωμεν ὅτι λατρεύομεν τὸν Θεὸν ἐννοοῦμεν : α') ὅτι πιστεύομεν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὅλας τὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας ἀπεκάλυψε· β') ὅτι ἐλπίζομεν εἰς τὴν προστασίαν του καὶ γ') ὅτι ἀγαπῶμεν αὐτόν, μὲ ὅλην τὴν καρδίαν, διότι «αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς» (2).

1) Ἰακ. Α', 17.

2) Α' Ἰωάν Δ', 19.

Τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν ἐχαρακτήρισεν ὁ Κύριος ὡς τὴν πρῶτην καὶ μεγίστην ἐντολήν· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρῶτη καὶ μεγάλη ἐντολή» (1).

Τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἐκδηλώνωμεν ὅπως ἀρμόζει εἰς αὐτόν, ὡς τέλειον πνεῦμα, ὄχι μὲ ὑλικὰς θυσιᾶς, ἀλλ' ὅπως εἶπεν ὁ Σωτὴρ, εἰς τὸν διάλογον μὲ τὴν Σαμαρείτιδα, «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (2) καὶ κυρίως τηροῦντες τὰς ἐντολὰς του· «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν» (3).

31. Ἡ προσευχή.

Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ προσεύχεται, δηλ. νὰ ἐκδηλώσῃ μὲ λόγους τὴν εὐσέβειάν του πρὸς τὸν Θεόν.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος προσεύχεται, ἢ ζητεῖ νὰ λάβῃ τι παρὰ τοῦ Θεοῦ (ὅπως εἰς τὸ «Πάτερ ἡμῶν»), τότε ἡ προσευχὴ λέγεται δέησις· ἢ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια λαμβάνει παρ' αὐτοῦ (ὅπως «ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξανιστάμενος, εὐχαριστῶ σοι ἅγια Τριάς»), καὶ τότε ἡ προσευχὴ λέγεται εὐχαριστία· ἢ τέλος δοξάζει καὶ ἀνυμνεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὸ μεγαλεῖόν του (ὅπως «Δόξα σοι, Βασιλεῦ, Θεὲ παντοκράτορ») καὶ τότε ἡ προσευχὴ λέγεται δοξολογία.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρῶν, πανταχοῦ δυνάμεθα νὰ προσευχόμεθα πρὸς αὐτόν· κυρίως ὅμως τόπος προσευχῆς εἶναι οἱ ἱεροὶ ναοί, διότι ἐκεῖ τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, κηρύσσεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ψάλλονται ὕμνοι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ διότι ἐκεῖ γίνεται ζωηρότερος ὁ ἀδελφικὸς σύνδεσμος μὲ τοὺς συμπροσευχομένους· καὶ ἡ διακόσμησις δὲ τῶν ναῶν συντελεῖ εἰς ἀνύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος.

Τὴν προσευχήν μας δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν μηχανικῶς ἐκ

1) Ματθ. ΚΒ', 37.

2) Ἰωάν. Δ' . 24.

3) Α' Ἰωάν. Ε', 3.

συνηθείας, ἀλλὰ νὰ ἐννοῶμεν καὶ νὰ ἐκτελῶμεν ὅσα λέγομεν κατ' αὐτήν. Ἐπίσης ἡ προσευχὴ δὲν πρέπει νὰ γίνεται χάριν ἐπιδείξεως, διὰ νὰ δείξωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτι εἴμεθα εὐσεβεῖς, διότι τοιαύτην προσευχὴν δὲν δέχεται ὁ Κύριος. Ἐπειδὴ δέ, ὅταν προσευχόμεθα, εὐρισκόμεθα εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς πᾶσαν λέξιν καὶ κίνησιν καὶ εἰς τὴν στάσιν μας. Ἐπίσης δὲ πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν πᾶσαν βαττολογίαν, ἥτοι φλυαρίαν, διότι ὁ Θεὸς γνωρίζει τίνας ἔχομεν ἀνάγκην πρὶν τοῦ ζητήσωμεν.

32. Ἡ Κυριακὴ προσευχή.

(3) Διὰ ν' ἀποφεύγωμεν τὰς φλυαρίας καὶ τὰς περιττολογίας εἰς τὴν προσευχὴν, αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλίαν, μᾶς ἔδωκε τὸν τύπον, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ προσευχόμεθα. Ἡ προσευχὴ αὕτη λέγεται Κυριακὴ προσευχή, ἐπειδὴ ἐδιδάχθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὸν Κύριον· λέγεται δὲ καὶ ἀπὸ τὰς πρώτας λέξεις «Πάτερ ἡμῶν».

Ἡ Κυριακὴ προσευχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἐπίκλησιν, τὰ ἐπὶ αἰτήματα, καὶ τὸν ἐπίλογον, καὶ εἶναι ἡ ἑξῆς :

Ἐπίκλησις : Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

α' αἶτημα : Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.

β' αἶτημα : Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

γ' αἶτημα : Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

δ' αἶτημα : Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

ε' αἶτημα : Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

ς' αἶτημα : Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

ζ' αἶτημα : Ἄλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἐπίλογος : Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Εἰς τὴν ἐπίκλησιν λέγομεν τὸν Θεὸν «Πατέρα», διότι εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὄλων τῶν ἀνθρώπων· λέγομεν δὲ «ἡμῶν» διὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὴν ἀδελφικὴν

σχέσιν, ἡ ὁποία ἐνώνει πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν καὶ ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν, λέγομεν ὅτι εἶναι «ἐν τοῖς οὐρανοῖς», διὰ νὰ δεῖξωμεν τὸ μεγαλεῖόν του, ὅτι δὲν εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν γῆν, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς.

Ἐκ τῶν Θεῶν ζητοῦμεν πρῶτον νὰ ἀγιασθῇ τὸ ὄνομά του, δηλ. νὰ δοξασθῇ, νὰ τιμηθῇ τὸ ὄνομά του ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὰ καλὰ τῶν ἔργα.

Εἰς τὸ δεύτερον αἴτημα ζητοῦμεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· νὰ βασιλεύῃ, δηλαδή, εἰς τὴν γῆν ὁ θεῖος νόμος καὶ οὐχὶ τὸ κακόν. Ὅταν δὲ γίνῃ τοῦτο θὰ ἐκτελεῖται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως γίνεται εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους· τοῦτο δὲ ζητοῦμεν εἰς τὸ τρίτον αἴτημα.

Εἰς τὸ τέταρτον αἴτημα ζητοῦμεν τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον (τὸν ἀναγκαῖον), δηλαδή πάντα τὰ ἀπαραίτητα δι' ἡμᾶς ὑλικά ἀγαθὰ, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερον εἶναι ὁ ἄρτος. Λέγομεν δὲ «σήμερον», διὰ νὰ δεῖξωμεν τὴν ὀλιγάκειάν μας καὶ ὅτι δὲν ἀνησυχοῦμεν διὰ τὴν αὔριον, ἀφοῦ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ δι' ἡμᾶς.

Μὲ τὸ πέμπτον αἴτημα παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰ ἁμαρτήματά μας, τὰ ὁποῖα παρίστανται ὡς χρέη πρὸς Αὐτόν, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ συγχωρῶμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων πρὸς ἡμᾶς.

Ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς πολλάκις δοκιμάζει τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἴδῃ τὴν πίστιν των, ὅπως λ. χ. τοὺς πρωτοπλάστους, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰωβ κτλ. παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἕκτον αἴτημα, νὰ μὴ μᾶς ὑποβάλλῃ εἰς τοιαύτας δοκιμασίας, τὰς ὁποίας θὰ μᾶς ἦτο δύσκολον νὰ ὑπερνικήσωμεν, ἕνεκα τῆς ἀδυναμίας μας. Ἀλλὰ τούναντι, μὲ τὸ ἕβδομον αἴτημα, παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, δηλ. ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα κατ' αὐτῆς.

Διὰ τοῦ ἐπιλόγου, τέλος, ἐξηγεῖται ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ζητοῦμεν πάντα ταῦτα παρὰ τοῦ Θεοῦ· διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ βα-

σιλεύς, ὁ παντοδύναμος καὶ ὁ δοξασμένος αἰωνίως. Τὸ δὲ «ἀμήν» εἰς τὸ τέλος σημαίνει ὡς γίνῃ, εἴθε νὰ γίνουν ὅσα ηὐχθήμεν εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν.

33. Περὶ ἑορτῶν.

(5) **1** Εἰς τὸν Θεὸν πρέπει καθ' ἐκάστην νὰ προσευχώμεθα. Ἐπειδὴ ὁμως τὰς καθημερινὰς ἔχομεν καὶ τὴν ἐργασίαν μας, δὲν δυνάμεθα νὰ διαθέτωμεν πολὺν χρόνον διὰ τὴν προσευχὴν μας. Διὰ τοῦτο ὠρίσθη ἀπὸ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ὡς ἡμέρα ἀργίας διὰ τοὺς Χριστιανοὺς, ὥστε νὰ ἀφιερώνωμεν αὐτὴν διὰ τὰ θρησκευτικὰ μας καθήκοντα. Ὁρίσθη δὲ ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, διότι κατ' αὐτὴν ἀνέστη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ νεκρῶν καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου ὠνομάσθη ἡ ἡμέρα αὕτη Κυριακή. Βραδύτερον δέ, μετὸν καιρὸν, ὠρίσθησαν αἱ διάφοροι ἑορταί, εἰς μνήμην καὶ τιμὴν τοῦ Σωτῆρος, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων.

4 Αἱ ἑορταὶ δὲν ἔχουν μόνον θρησκευτικὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἔχουν καὶ ὑγιεινὸν σκοπὸν· διότι κατ' αὐτὰς ὁ ἄνθρωπος ἀναπαύεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, καὶ προφυλάσσεται ἀπὸ τὴν υπερκόπωσιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν καὶ ἀντλεῖ νέας δυνάμεις διὰ τὴν ἐργασίαν.

6 Ὁ Θεός, διὰ τῆς τετάρτης ἐντολῆς καθώρισεν εἰς τοὺς Ἑβραίους ἕξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος νὰ ἐργάζωνται, τὴν δὲ ἑβδόμην, τὸ σάββατον, ν' ἀφιερώνουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ τὴν τηροῦν ἁγίαν, δηλ. καθαρὰν ἀπὸ πᾶσαν βεβήλωσιν. Ἡ τετάρτη ἐντολὴ εἶναι ἡ ἐξῆς: «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν· ἕξ ἡμέρας ἐργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα, Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου».

1 Οἱ Ἑβραῖοι ἐτήρουν αὐστηρότατα τὸ σάββατον· κατ' αὐτὸ ἀπηγορεύετο ὁ περίπατος πλέον ἀπὸ ἡμίσειαν ὥραν (σαββάτου ὁδός), ὡς καὶ ἡ ἐκτέλεσις πάσης ἐργασίας, ἔστω καὶ ἀπολύτου ἀνάγκης, καὶ αὕτη ἡ ἀγαθοεργία. Δι' αὐτὸ οἱ Φαρισαῖοι κατηγοροῦν τὸν Ἰησοῦν, διότι ἐθανατοῦργησε ἡμέραν σαββάτου καὶ διότι ἐπέτρεψε κατ' αὐτὸ εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ κόπτουν στάχνας.

Ὁ Σωτὴρ ὁμῶς μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ἐδημιουργήθη ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ τηρῆναι τὸ σάββατον, ἀλλὰ τὸ σάββατον ἐγίνετο διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπομένως ὅταν πρόκειται διὰ τὸ καλὸν ἀτόμου ἢ τῆς κοινωνίας ἐπιτρέπεται, καὶ ἐνίοτε ἐπιβάλλεται, ἡ ἐργασία καὶ κατὰ τὰς ἐορτάς· «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ' ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον»⁽¹⁾.

34. Πῶς πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ

Ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι τὸ τέλειον ὄν, πρέπει νὰ προφέρωμεν τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ μεγίστου σεβασμοῦ. Ἐλλειψιν δὲ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Θεὸν δεικνύουν ὅσοι μεταχειρίζονται τὸ ὄνομά του ἀνευλαβῶς, δηλ. ὅσοι ἀναφέρουν αὐτὸ εἰς βλασφημίας ἢ τὸ ἐπικαλοῦνται εἰς ὄρκους ψευδεῖς καὶ χωρὶς ἀνάγκην.

Τὴν ἀνευλαβῆ χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἀπαγορεύει ἡ τρίτη ἐντολή: «οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ» (δηλαδὴ νὰ μὴ λάβῃς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου χωρὶς λόγον).

Ὁ Σωτὴρ συναπλήρωσε τὴν τρίτην ἐντολήν καὶ εἶπε νὰ ἀποφεύγωμεν ἄνευ λόγου πάντα ὄρκον, ὅχι μόνον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὄνομα παντὸς προσώπου ἢ πράγματος, διότι τὸ νὰ ὀρκίζεται τις εἰς δημιουργήματα εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ὀρκίζεται εἰς αὐτὸν τὸν Δημιουργόν. Οἱ ἄνθρωποι, ὅπως εἶπεν ὁ Σωτὴρ, πρέπει νὰ εἶναι τόσον φιλαλήθεις, ὥστε νὰ ἀρκῆ πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων των τὸ ναὶ καὶ τὸ ὄχι.

Μόνον εἰς ἐντελῶς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ἐπιτρέπεται ὁ ὄρκος, π. χ. ὅταν ζητῆ τοῦτο ἢ πολιτεία εἰς τὸ δικαστήριον, ἢ ὅταν πρόκειται ν' ἀναλάβωμεν ὑπηρεσίαν τινά, κτλ.

Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι, ὅταν εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀρκισθῶμεν, πρέπει νὰ πράττωμεν τοῦτο μὲ πλήρη συναίσθησιν τῆς σοβαρότητος τῆς πράξεως καὶ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ψευδὴς ἢ ἄνευ λόγου ὄρκος εἶναι μέγιστον ἁμάρτημα.

1) Μάρκου Β'. 27.

(7)
35. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον
καὶ τὸν ἑαυτὸν μας.

* Όταν εἰς νομικὸς ἠρώτησε τὸν Σωτῆρα ποία εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐντολὴ εἰς τὸν νόμον, ὁ Σωτὴρ ἀπήντησεν ὅτι ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολὴ εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν· προσέθεσε δὲ ἀμέσως ὅτι δευτέρα ἐντολὴ, ὁμοία πρὸς τὴν πρώτην, εἶναι: «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν»⁽¹⁾.

3. Πλησίον δὲ ὁ Χριστὸς ἐνόει πάντα ἄνθρωπον, ὅπως ἐξήγησεν εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀγαθοῦ Σαμωρείτου⁽²⁾.

4. Τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς τὸν πλησίον ἔχαρα κτήρισεν ὁ Σωτὴρ ὡς τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν μαθητῶν του: «ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἔμοι μαθηταὶ ἔστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις»⁽³⁾.

5. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἀλληλένδετος μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον· δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἐνῷ μισεῖ τὸν πλησίον⁽⁴⁾· διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἀγαπᾷ τὸν πλησίον, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν πλησίον εἶναι ὡς νὰ ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν Θεόν. Τοῦτο μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς μελλούσης κρίσεως, ὅπου τοὺς εὐεργετήσαντας τὸν πλησίον θεωρεῖ ὡς εὐεργετήσαντας αὐτὸν τὸν ἴδιον· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἔμοι ἐποιήσατε»⁽⁵⁾.

8. Ἡ ἀγάπη αὕτη πρὸς τὸν πλησίον πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς, «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν»⁽⁶⁾. Παράδειγμα δὲ τῆς τριαύτης ἀγάπης μᾶς ἔδωκεν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὁ ὁποῖος ἠῦχετο διὰ τοὺς σταυρωτάς του.

Ὁ Σωτὴρ ὅταν ἐδίδαξε νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ὡς τὸν

1) Ματθ. ΚΒ'. 39.

2) Λουκά Ι'. 30 κ. ἐ.

3) Ἰωάν. ΙΓ'. 35.

4) Α' Ἰωάν. Δ'. 20 κ. ἐ.

5) Ματθ. ΚΕ'. 40.

6) Ματθ. Ε'. 44.

ἑαυτὸν μας προϋπέθετε τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ σέβεται ἑαυτὸν, ὡς 8.
δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν
ὑψηλὸν προορισμὸν του, νὰ ὁμοιάσῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ ἀγάπη
ὅμως πρὸς ἑαυτὸν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τὰ ὅρια καὶ νὰ κα- 9.
ταντᾷ φιλαυτία, ἀλλὰ νὰ συμβαδίζῃ ἀρμονικῶς μετὰ τὴν ἀγάπην
πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. ✕

36. Ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς. (8)

Μετὰ τὸν Θεὸν πρέπει νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς μας, διότι 1
αὐτοὶ μᾶς ἔδωκαν τὴν ζωὴν, αὐτοὶ ἐφρόντισαν διὰ τὴν ἀνά-
πτυξίν καὶ τὴν μόρφωσίν μας, αὐτοὶ μᾶς ἔδωκαν τόσα δείγματα
ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως.

Διὰ τοῦτο, μετὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι
μᾶς διδάσκουν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα, ἡ πέμπτη ἐντολὴ 2
μᾶς διδάσκει τὸ καθήκον μας πρὸς τοὺς γονεῖς, μετὰ τὰς λέξεις :
«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου».

Ὅταν λέγωμεν τιμὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ἐννοοῦμεν πάντα τὰ
πρὸς αὐτοὺς καθήκοντα, δηλ. ἀπόλυτον σεβασμὸν, ὑπακοὴν καὶ 3
εὐγνωμοσύνην· ἡ τιμὴ δὲ αὕτη πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ εἰλι- 4
κρινῆ ἀγάπην πρὸς αὐτούς, οἱ ὅποιοι τόσον εἰργάσθησαν, ἐκο-
πίασαν καὶ ὑπέφεραν δι' ἡμᾶς καὶ τόσον μᾶς ἠγάπησαν. Ἐκεῖ-
νος ὁ ὁποῖος δὲν αἰσθάνεται ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς του εἶναι 5
ἀνάξιος νὰ λέγεται κἄν ἄνθρωπος. Τοῦναντίον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη
καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς βλέπομεν νὰ θεωρῆται ὡς μεγίστη ἀρετὴ 6
ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς γονεῖς. ✕

Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἔχομεν πλεῖστα 7
παραδείγματα τέκνων εὐσεβῶν, ὡς τὸν Ἰωσήφ, τὴν Ρούθ, τὸν
Τωβίτ, βλέπομεν δὲ πῶς ὅλα αὐτὰ τὰ τέκνα τὰ εὐσεβῆ πρὸς τοὺς
γονεῖς των ἠτύχησαν εἰς τὴν γῆν καὶ ἠγαπήθησαν ἀπὸ τὸν
Θεόν· ἐνῶ τοῦναντίον εἶδαμεν τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ Ἀβεσσα-
λώμ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀσεβὴς πρὸς τὸν πατέρα του Δαυὶδ.

Ἀπὸ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς καινῆς Διαθήκης ἔχομεν αὐτὸν 8 (9)

8/ τὸν Σωτῆρα παράδειγμα σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς γονεῖς·
"Ὁχι μόνον «ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς»⁽¹⁾, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἦτο
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ὑπέφερε τὰ φοβερώτερα τῶν μαρτυρίων,
διὰ τὴν ἁγίαν Μητέρα του ἐφρόντισε καὶ παρεκάλει τὸν Ἰωάν-
νην νὰ τὴν περιποιῆται ὡς μητέρα του. Τὸ θέλημά του ὑπέ-
6/ τασσε διαρκῶς εἰς τὸ θέλημα τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς του καὶ εἰς
χεῖρας Αὐτοῦ παρέδωκε τὸ πνεῦμά του ὅταν ἀπέθνησκεν.

Καὶ διὰ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μας ὀφείλομεν ἰδιαι-
τέραν ἀγάπην καὶ φροντίδα.

9/ Τιμὴν ὀφείλομεν καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀξίους τιμῆς καὶ
μάλιστα πρὸς ὅσους φροντίζουν διὰ τὴν ὑλικὴν καὶ πνευματι-
κὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν μας· δηλ. πρὸς τοὺς κηδεμόνας,
τοὺς διδασκάλους, τοὺς εὐεργέτας καὶ τοὺς λειτουργοὺς τῆς Πο-
λιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι εἶναι διάκονοι τοῦ Θεοῦ
«εἰς τὸ ἀγαθόν».⁽²⁾

37. Ἡ φιλοπατρία.

Βαθυτάτην τιμὴν καὶ ἀγάπην ὀφείλομεν εἰς τὴν μητέρα
ὄλων τῶν Ἑλλήνων, πρὸς τὴν δοξασμένην Πατρίδα μας, τὴν
Ἑλλάδα. Πρέπει μὲ κάθε τρόπον νὰ φροντίζωμεν νὰ κάμνωμεν
πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς δόξαν καὶ εἰς τιμὴν τῆς.

Τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Πατρίδα διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν ἁγίαν
Γραφήν. Εἰς τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης εἶδαμεν
ὅτι ὅταν ὁ Ἰακώβ ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ
ἦλθεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὅπου ἔμεινεν εἴκοσιν ἔτη, ἕνα πό-
θον εἶχε, πῶς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτήν. Ἡ τελευταία θέλησίς του,
ὅταν ἔζη κατὰ τὸ γῆράς του εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἦτο νὰ ταφῇ
εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του, ὅπου καὶ ἐτάφη ἀπὸ τὸν εὐσεβῆ
υἱόν του Ἰωσήφ. Εἶδαμεν πόσον ὁ Μωϋσῆς ἠγάπα τοὺς συμπα-
τριώτας του καὶ ὅτι εἰς ὄλον του τὸν βίον εἰργάσθη διὰ τὴν εὐ-
τυχίαν των. Εἶδαμεν τί νοσταλγίαν διὰ τὴν πατρίδα των ἠσθά-

1) Λουκ. Β'. 51.

2) Ρωμ. ΙΓ'. 4.

νοντο οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν· τί πατριωτισμὸν ἔδειξαν κατὰ τοὺς διωγμοὺς Ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς καὶ τί παραδείγματα ἡρωϊκῆς αὐτοθυσίας μᾶς ἔδωκεν ὁ Ἑλεάζαρος καὶ ἡ μήτηρ μετὰ τὰ ἑπτὰ τέκνα της.

Εἰς δὲ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν τῆς καινῆς Διαθήκης εἶδαμεν τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τοῦ Σωτῆρος διὰ τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος. Λέγει ὅτι ἐστάλη διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του Ἰσραηλίτας· τὰ θαύματά του πρὸς αὐτοὺς ἀπευθύνονται· εἰς τοὺς μαθητάς του συνιστᾷ νὰ κηρῦξουν πρῶτον πρὸς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν· λυπεῖται διότι βλέπει τὴν διαφθορὰν τοῦ λαοῦ καὶ μὲ πόνον βαθὺν βλέπει τὴν κακίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς ὁποίας προβλέπει τὸ οὐκίρον τέλος.

Ἰδιαίτερος δὲ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες διδασκόμεθα νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἔνδοξον Πατρίδα μας καὶ νὰ θεωρῶμεν τιμὴν καὶ δόξαν μας ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐθεώρησε δόξαν του ὅταν ἔμαθεν ὅτι οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐζήτησαν νὰ τὸν ἴδουν· τότε εἶπεν ὁ Σωτὴρ ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα διὰ νὰ δοξασθῇ (').

38. Τὸ καθῆκον πρὸς τὴν ζωὴν.

Ἐκαστος ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη, ὅπως εἶδαμεν, ἀπὸ τὸν Θεόν, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ· ὥστε εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλομεν τὴν ζωὴν μας καὶ Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος αὐτῆς. 1.

Μέγιστον λοιπὸν ἁμάρτημα διαπράττει κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν τοῦ δημιουργήματος Αὐτοῦ, διότι τοῦτο φέρει τὴν εἰκόνα του καὶ ἔχει τὸν ὑψηλὸν προσορισμὸν νὰ τοῦ ὁμοιάσῃ. Ὁ φονεὺς ὅμως δὲν ἁμαρτάνει μόνον κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἁμαρτάνει βαρύτερα καὶ κατ' ἐκείνου τὸν ὁποῖον φονεύει, διότι τὸν στερεῖ τὴν ζωὴν, τὸ ὑψιστὸν ὑλικὸν ἀγαθόν, τὴν προϋπόθεσιν παντὸς ἄλλου ἀγαθοῦ· ἁμαρτάνει ἐπίσης κατὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ φονευθέντος, ἢ ὁποῖα χάνει μέλος. 2. 3. 4.

1) Ἰωάν. ΙΒ', 20 κ. ε.

προσφιλές ἢ καὶ προστάτην· ἁμαρτάνει κατὰ τῆς Πολιτείας, διότι τὴν στερεῖ ἓνα πολίτην, καὶ τέλος ὁ φονεύων ἁμαρτάνει βαρύτερα πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, διότι ἀποβαίνει μισητὸς εἰς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ καθιστᾷ τὸν βίον του ἀβίωτον. Δι' ὅλα αὐτὰ ὁ φόνος ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς τὸ μέγιστον ἔγκλημα.

Φονεὺς εἶναι ὄχι μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος φονεύει ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μὲ τὴν θέλησίν του γίνεται αἷτιος φόνου.

Καὶ ἡ αὐτοκτονία εἶναι ἔγκλημα ὅπως ὁ φόμος· μαρτυρεῖ δὲ αὕτη ἐγωϊσμόν, ἀφοῦ ὁ αὐτοκτονῶν, διὰ ν' ἀποφύγη τὰς συνεπειὰς τῆς ἰδίας ἀπερισκεψίας ἢ ἀτυχίας, ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν λύπην εἰς τὴν ὁποίαν βυθίζει τὴν οἰκογένειάν του· δεικνύει δὲ συγχρόνως καὶ ἔλλειψιν ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεόν. Αὐτοκτονεῖ ὄχι μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μὲ βίαιον τρόπον θέτει τέλος εἰς τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος καταστρέφει τὴν υἰγιάν του μὲ ἀσωτείας ἢ μὲ κακὸν βίον.

Υπάρχουν καὶ περιστάσεις τινὲς κατὰ τὰς ὁποίας ὁ φόμος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔγκλημα· π. χ. εἰάν τις φονεύσῃ χωρὶς νὰ ἔχη τὸ λογικόν του ἢ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ εἰς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας ἢ διὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν ζωὴν του, ἢ ὁποία κινδυνεύει. Ὅχι δὲ μόνον δὲν εἶναι ἔγκλημα, ἀλλὰ τοῦναντίον ἡρωϊσμός εἶναι ὁ φόμος καὶ ἡ αὐτοθυσία χάριν τῆς πατρίδος εἰς τὸν πόλεμον.

Τὸν σεβασμὸν τῆς ζωῆς διδάσκει ἡ ἕκτη ἐντολή· «οὐ φονεύσεις». Ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν συμπληρώνει τὴν ἕκτην ἐντολήν καὶ διδάσκει ὄχι μόνον νὰ μὴ φονεύωμεν ἀλλ' οὔτε νὰ ὀργιζώμεθα ἢ νὰ ὑβρίζωμεν ἢ νὰ μισῶμεν τὸν ἄλλον, διότι ἀπὸ τὴν ὀργήν, τὴν ὑβρίν ἢ τὸ μῖσος δύναται νὰ προέλθῃ φόμος. «Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν» (1).

Δὲν ἀρκεῖ νὰ μὴ φονεύωμεν ἢ νὰ μὴ παραβλάπτωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ πράττωμεν ὅ,τι συντελεῖ εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς εὐτυχίας τοῦ πλησίον καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων.

1) Α', Ἰωάν. Γ' 15.

Ὅχι δὲ μόνον πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ὄντα τῆς φύσεως, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ αὐτὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὰ ὁποῖα Αὐτὸς προνοεῖ, πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν πᾶσαν σκληρότητα· τούναντίον πρέπει νὰ φερόμεθα πρὸς αὐτὰ μὲ εὐσπλαγχνίαν, διότι ὅπως λέγει ἡ Ἁγία Γραφή, ὁ ἀγαθὸς λυπεῖται τὰ ζῶα (¹).

39. Τὸ καθῆκον πρὸς τὴν τιμὴν.

Ἡ τιμὴ εἶναι πολυτιμότερον ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν νὰ πράττωμεν ὅ,τι θὰ ἠδύνατο νὰ προσβάλλῃ τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον καὶ νὰ δυσφημήσῃ καὶ νὰ ἀτιμάσῃ τὸν ἑαυτὸν μας· διότι ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ ἔχει προσβληθῆ δὲν δύναται νὰ ζήσῃ εὐτυχῆς εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἰδιαιτέρως δὲ πρέπει νὰ σεβώμεθα τὴν οἰκογενειακὴν τιμὴν ἐκάστου, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ βᾶσις τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας. Τοῦτο διδάσκει ἡ ἐβδόδη ἐντολή: «οὐ μοιχεύσεις».

Πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν ὄχι μόνον πᾶσαν πρᾶξιν μὲ τὴν ὁποίαν θὰ προσεβάλλετο ἡ τιμὴ τοῦ ἄλλου ἢ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντα ψευδῆ λόγον κατὰ τοῦ ἄλλου, ἢ ἀπὸ κακίαν ἢ ἀπὸ ἐπιπολαιότητα, διότι πολλάκις ἡ συκοφαντία δύναται νὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴν. Εἶδαμεν πῶς, χάρις εἰς τὴν συκοφαντίαν τῆς συζύγου τοῦ Πετεφρῆ, ὁ Ἰωσήφ, ἄν καὶ ἀθῶος, ἐφυλακίσθη μὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν ψευδομαρτύρων πρὸ τοῦ Καϊάφα κατεδικάσθη αὐτὸς ὁ Σωτὴρ εἰς θάνατον. Δι' αὐτὸ ἡ ἐνάτη ἐντολή διδάσκει: «οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ».

Ὅχι μόνον πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν πᾶσαν πρᾶξιν ἢ πάντα λόγον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ προσβληθῆ ἡ τιμὴ, ἀλλὰ καὶ νὰ φροντίζωμεν μὲ κάθε τρόπον διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὸ καλὸν ὄνομα τοῦ πλησίον καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας. «Φρόντισον περὶ ὀνόματος· αὐτὸ γάρ σοι διαμένει ἢ χίλιοι μεγάλοι θησαυροὶ χρυσοῦ» (²).

1) Παροιμ. ΙΒ'. 10.

2) Σοφία Σεράρχ ΜΑ'. 15.

40. Τὸ καθῆκον πρὸς τὴν περιουσίαν.

Μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν τὸ πολυτιμότερον ἀγαθὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἡ περιουσία, μὲ τὴν ὁποίαν δύναται ἕκαστος νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του. Δι' αὐτό, ἀφοῦ ἡ ἕκτη ἐντολὴ διδάσκει τὸν σεβασμὸν τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἑβδόμη τὸν σεβασμὸν τῆς τιμῆς, ἡ ὄγδοη ἐντολὴ συνιστᾷ τὸν σεβασμὸν τῆς περιουσίας ἑκάστου: «οὐ κλέψεις». Ὁ ἄνθρωπος πρέπει μὲ ἐντιμὸν τρόπον νὰ ἀποκτᾷ τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς του, εἶναι δὲ τοῦναντίον μέγιστον ἀμάρτημα νὰ θησαυρίζῃ κανεὶς εἰς βάρους ἄλλου. Κλέπται δὲν εἶναι μόνον ὅσοι ἀφαιροῦν ξένον χορῆμα ἢ πρᾶγμα, ἔστω καὶ ἀσήμαντον, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ὅσοι διὰ τὸ συμφέρον των ὀπωσδήποτε ἀπαιτοῦν ἢ ζημιώνουν τὸν πλησίον ἢ τὸ δημόσιον. Ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ προφυλάσσεται πολὺ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας, διότι δύναται νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς πολλὰ κακὰ ἀπὸ φιλοχρηματίαν κινούμενος ὁ Ἰούδας ἐπρόδωσε τὸν θεῖον Διδάσκαλόν του δι' ὀλίγα ἀργύρια. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον τῆς φιλαργυρίας, ἡ σπατάλη καὶ ἡ ἀσωτεία, εἶναι μέγιστον ἀμάρτημα τοῦ δύναται νὰ καταντήσῃ ὁ ἄσωτος βλέπομεν ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγαρκῆς καὶ ἐγκρατῆς καὶ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ τὰ ξένα πράγματα, διότι ἡ ἐπιθυμία εἶναι μήτηρ πάσης κακίας, ἐκ τῆς ὁποίας δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ κλοπὴ καὶ τόσα ἄλλα κακὰ. Δι' αὐτό ἡ δεκάτη ἐντολὴ συμπληρώνει τὴν ὄγδοην καὶ διδάσκει ὄχι μόνον νὰ μὴ κλέπτωμεν, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐπιθυμῶμεν ὅ,τι ἀνήκει εἰς ἄλλον: «Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἔστιν». Ὁ Σωτὴρ συμπληρώνει τὴν ὄγδοην καὶ δεκάτην ἐντολὴν καὶ διδάσκει ὄχι μόνον νὰ μὴ κλέπτωμεν καὶ νὰ μὴ ἐπιθυμῶμεν τὸ ξένον πρᾶγμα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐλεῶμεν τὸν πλησίον καὶ νὰ θησαυρίζωμεν τοιοῦτοτρόπως οὐράνια ἀγαθὰ. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται»⁽¹⁾.

1) Μανθ. Ε', 7. Οἱ μαθηταὶ ἐνταῦθα δεόν νὰ ἐκμάθωσιν ἐν συνεχείᾳ ὁλόκληρον τὸν δεκάλογον.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εἰς τὴν Κατήχησιν ἐμάθαμεν τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ τί πρέπει νὰ πράττωμεν. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν λοιπὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ νὰ μᾶς φωτίζη, ὥστε νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ πράττωμεν ὅ,τι πρέπει, διότι ἡ τήρησις τοῦ θείου νόμου εἶναι ἡ βᾶσις τῆς ἀληθινῆς ἐπιτυχίας· «Τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολάς φύλαττε, ὅτι τοῦτο πᾶς ὁ ἄνθρωπος» (1).

1) Ἐκκλησι. ΙΒ', 13.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ὁρισμὸς καὶ διαίρεσις τῆς ὀρθοδόξου χριστ. Κατηχήσεως	Σελ.	3
2. Περί Ἐρησεύσεως	>	3
3. Περί τῶν πηγῶν τῆς χριστιαν. Ἐρησεύσεως (Α Γ.— I. Π)	>	4
4. Ἐκκλησιαί, αἵρέσεις, σχίσματα	>	9

ΜΕΡΟΣ Α΄ — ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΝ

5. Περί τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως	>	9
6. Κείμενον καὶ ἐρμηνεία τοῦ α΄ ἀρθροῦ τοῦ συμβόλου	>	10
7. Οὐσία καὶ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ	>	10
8. Ἡ ἅγια Τριάς	>	12
9. Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ κόσμου	>	13
10. Ὁ Θεὸς προνοεῖ περὶ τοῦ κόσμου	>	14
11. Ἡ ἀρχηγόνος κατάστασις καὶ ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων	>	15
12. Περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος	>	16
13. Τί διδάσκει τὸ σύμβολον περὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ	>	17
14. Ἡ διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος	>	18
15. Ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος	>	20
16. Ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀνάληψις καὶ ἡ β΄ παρουσία τοῦ Σωτῆρος	>	20
17. Περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος	>	21
18. Περί ἐκκλησίας	>	22
19. Περί μυστηρίων	>	23
20. Τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος	>	24
21. > > τοῦ χρίσματος	>	26
22. > > τῆς μετανοίας ἢ ἐξομολογήσεως	>	26
23. > > τῆς θείας εὐχαριστίας ἢ μεταλήψεως	>	27
24. > > τοῦ εὐχλαίου	>	28
25. > > τοῦ γάμου	>	28
26. > > τῆς ἱερωσύνης	>	29
27. Τὰ μυστήρια εἰς τὴν δυτικὴν καὶ διαμαρτυρομ. Ἐκκλησίαν	>	30
28. Περί τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς	>	31

ΜΕΡΟΣ Β΄ — ΗΘΙΚΟΝ

29. Περί τοῦ δεκαλόγου	>	33
30. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια	>	34
31. Ἡ προσευχή	>	35
32. Ἡ Κυριακὴ προσευχή	>	36
33. Περί τῶν ἐορτῶν	>	38
34. Πῶς πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ	>	39
35. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὸν ἑαυτὸν μας	>	40
36. Ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς	>	41
37. Ἡ φιλοπατία	>	42
38. Τὸ καθήκον πρὸς τὴν ζωὴν	>	43
39. Τὸ καθήκον πρὸς τὴν τιμὴν	>	45
40. Τὸ καθήκον πρὸς τὴν περιουσίαν	>	46
Ἐπίλογος	>	47

Αριθ. } Πρωτ. 4044 Έν' Αθήναις τῇ 17 Αὐγούστου 1918.
 } Διεκπ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Δ. Μπαλάνου

Συγγραφέα διδασκτικῶν βιβλίων

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας ἀποφάσεως τῇ 25 τοῦ
λήξαντος μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 2 τοῦ ἰσταμένου δημοσιευ-
θείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 56 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερ-
νήσεως ἐνεκρίθη ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1918 - 1919
καὶ ἐφ' ἑξῆς τὸ πρὸς κρίσιν ὑποβληθὲν ἐν χειρογράφῳ ὑμέτερον
βιβλίον «**Ὁρθόδοξο: Χριστιανικὴ Κιτήχησις**», διὰ
τοὺς μαθητὰς τῆς γ' τάξεως τῶν ἐλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν
ἀντιστίχων τάξεων τῶν λοιπῶν σχολείων καὶ τῆς μέσης ἐκπαι-
δεύσεως, ὑποχρεούμενος ὅπως πρὸ τῆς ἐκτυλώσεως τοῦ βιβλίου
συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐκθέσεσι τοῦ συμβου-
λίου περιλαμβανομένας ὑποδείξεις.

Ὁ Υπουργὸς
ΔΗΜ. Ν. ΔΙΓΚΑΣ

Ν. Δ. Τσιριμῶκος

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ

ΚΑΙ

ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΕΝΥΠΝΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου δρ. 10.50
(Ἀξία βιβλιοσήμου δρ. 2.10)

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 27967

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 536, 19 Αὐγούστου 1922

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44—ΕΝ ΘΩΩ: ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1922

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ

ΚΑΙ

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΕΝΥΠΝΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΒΔΟΜΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44—ΕΝ ΟΔΩΙ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1922

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

I. D. Kollaros

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» — 18460

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α. Έκδοταιρία τοῦ Θόδωρου οὐκυλίδου
εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

(1, 1-28)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθηῆνσι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. ἐκ δὲ τοῦ- § 1-2
του πέμψας Κύρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἤξιου, οἷοσπερ
αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ,
τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίνεσθαι. οἱ δ' ἔφοροι
δίκαία νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ, τῷ τότε ναύαρχῳ,
ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. κάκεινος μέντοι
προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη Κύρος, ἔπραξεν ἔχων γὰρ τὸ ἑαυ-
τοῦ ναυτικὸν οὖν τῇ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν, καὶ
ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνασθαι
κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. ὡς
μὲν οὖν Κύρος στρατεύμα τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη
ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε,
καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν,
Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἀξίος βασιλεὶ δόξας § 3
γεγενῆσθαι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφόν πολέμῳ, σατράπης κατε-
πέμφθη, ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὧν Κύρος, εὐθὺς
ἤξιου τὰς Ἴωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. αἱ
δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι

τὸν Τισσαφέρην, ὅτι Κύρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαιμόνα δὲ ἔπεμπον πρέσβεις, καὶ ἠξίουσαν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δηοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρων ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμῶδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους. ἠτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἵππείας εἰπών, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. οἱ δ' ἔπεμφαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἵππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῇ δῆμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιντο.

§ 5-6 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπειθόντο, ὅτι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττει. καὶ οὖν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὄρων Θίβρων πρὸς τὸ ἵππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαιναν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνοι ὄν, δύναίτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήλωτον διαφυλάττειν. ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντιτάττετο τῷ Τισσαφέρνει, καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαθε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἤρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δ' αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὐταὶ αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγεν.

§ 7 Ἦν δ' ἄς ἀσθενεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων

ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἴγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπέιθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. ἐπεὶ δὲ ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὤρυττεν, ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὐτῶν χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ. καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ κατέκασαν. δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευσο- § 8
μένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσιφος. ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπήλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε· κατηγόρου γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ στρατεύματι τοὺς φίλους.

Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς § 9
ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Φαρνάβαζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θατέρῳ μᾶλλον ἢ ἅμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἀρμοστής γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου, ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημιώμα ἐστὶ. καὶ διὰ ταῦτα δὴ πολὺ ἤδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ἦει. καὶ εὐθὺς μὲν τοσοῦτῳ διέφερον εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος, ὥστε παρήγαγε τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου Αἰολίδος οὐδὲν βλάβας τοὺς συμμάχους.

Ἡ δὲ Αἰολὶς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δ' αὐτῷ § 10-11
ταύτης τῆς χώρας, ἕως μὲν ἕξῃ, Ζήνις Δαρδανεύς· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου

ἄλλῃ δοῦναι τὴν σατραπείαν, Μανία ἢ τοῦ Ζήνιος γυνή, Δαρδανίς καὶ αὐτή, ἀναξείβησσα στόλον καὶ δῶρα λαβοῦσα, ὥστε καὶ αὐτῇ Φαρναβάζῳ δοῦναι καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρ' αὐτῇ, ἐπορεύετο. ἐλθούσα δ' εἰς λόγους εἶπεν· « ὦ Φαρνάβαζε, ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς καὶ τάλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου, ὥστε σὺ ἐπαινῶν αὐτὸν ἐτίμας. ἂν οὖν ἐγὼ σοὶ μηδὲν χειρόν ἐκείνου ὑπηρετῶ, τί σε δεῖ ἄλλον σατράπην καθιστάναι; ἂν δὲ τί σοὶ μὴ ἀρέσκω, ἐπὶ σοὶ δήπου ἔσται ἀφελομένη ἐμὲ ἄλλῃ δοῦναι τὴν ἀρχήν ».

§ 12-13 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. ἢ δ' ἐπεὶ κυρία τῆς χώρας ἐγένετο, τοὺς τε φόρους οὐδὲν ἤττον ἀνδρὸς ἀπεδίδου, καὶ πρὸς τούτοις, ὁπότε ἀφικνοῖτο πρὸς Φαρνάβαζον, αἰεὶ ἤγε δῶρα αὐτῇ καὶ, ὁπότε ἐκεῖνος εἰς τὴν χώραν καταβαίνει, πολὺ πάντων τῶν ὑπάρχων κάλλιστα καὶ ἤδιστα ἐδέχετο αὐτὸν καὶ, ἅς τε παρέλαβε πόλεις, διεφύλαττεν αὐτῇ καὶ τῶν οὐχ ὑπηκόων προσέλαβεν ἐπιθαλατυδίας Λάρισάν τε καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνάς, ξενικῇ μὲν Ἑλληνικῇ προσβαλοῦσα τοῖς τεύχεσιν, αὐτῇ δὲ ἐφ' ἄρμαμάξης θεωμένη· ὃν δ' ἐπαινέσεις, τούτῳ δῶρα ἀμέμπτως ἐδίδου, ὥστε λαμπρότατα τὸ ξενικὸν κατεσκευάσατο. συνεστρατεύετο δὲ τῇ Φαρναβάζῳ καὶ ὁπότε εἰς Μυσοὺς ἢ Πισίδας ἐμβάλοι, ὅτι τὴν βασιλέως χώραν κακουργοῦσιν. ὥστε καὶ ἀντετίμα αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς ὁ Φαρνάβαζος καὶ σύμβουλον ἔστιν ὅτε παρεκάλει.

§ 14-15 Ἦδη δ' οὕσης αὐτῆς ἐτῶν πλέον ἢ τετραράκοντα, Μειδίας θυγατρὸς ἀνὴρ αὐτῆς ὢν, ἀναπτρωθεὶς ὑπὸ τινῶν, ὡς αἰσχρὸν εἶη γυναῖκα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἰδιώτην εἶναι τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὥσπερ ἐν τυραννίδι προσήκεν, ἐκείνῳ δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης, ὥσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰσελθὼν ἀποπνίξαι αὐτὴν λέγεται, ἀπέκτεινε δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, τό τε εἶδος ὄντα πάγκαλον

καὶ ἐτῶν ὄντα ὡς ἑπτακαίδεκα. ταῦτα δὲ ποιήσας Σκῆψιν καὶ Γέργιθα ἐχυρὰς πόλεις κατέσχευεν, ἔνθα καὶ τὰ χρήματα μάλιστα ἦν τῇ Μανίᾳ. αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, ἀλλὰ Φαρναβάζῳ ἔσφιζον αὐτὰς οἱ ἐνόντες φρουροί. ἐκ δὲ τούτου ὁ Μειδίας πέμψας δῶρα τῷ Φαρναβάζῳ ἡξίου ἔχειν τὴν χώραν ὡσπερ ἡ Μανία. ὁ δ' ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἐλθὼν σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ λάβῃ τὰ δῶρα· οὐ γὰρ ἂν ἔφη ζῆν βούλεσθαι μὴ τιμωρήσας Μανίαν.

Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἀφικνεῖται, καὶ εὐθὺς § 16 - 17
 μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἡξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τεῖχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. οἱ μὲν οὖν Νεανδροεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλίται ἐπέειθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληγες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιεῖποντο· ὁ δ' ἐν Κεβρήνι, μάλα ἰσχυρῷ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξῃς Φαρναβάζῳ τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν. ὁ δὲ ὀργιζόμενος, παρεσκευάζετο προσβάλλειν. ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρναβάζον βοηθῆσαι, ἐγκρατὴς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

Ἀθηνάδας δὲ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν § 18 - 19
 Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δ' ἰκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμῶν σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειράτο τὴν κρήνην συγχοῦν. οἱ δὲ ἐνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομιζόντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν

ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες, καὶ εἶπον, ὅτι, ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιήσει, οὐκ ἀρέσκοι σφίσι, αὐτοὶ δὲ βούλονται σὺν τοῖς Ἑλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἦκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλιερηκῶς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα ἠγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σκηψίν καὶ τὴν Γέργιθα.

§ 20-21

Ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, εἰ ὀμήρους λάβοι. ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἓνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων, ὅποσους τε καὶ ὁποίους βούλοιο. ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε, καὶ συμμείξας τῷ Δερκυλίδᾳ ἠρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ἐφ' ᾗτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἑάν. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὴν Σκηψίν. γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναίτο κωλύειν βία τῶν πολιτῶν, εἶασεν αὐτὸν εἰσιέναι. ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν, καὶ παρακελευσάμενος, ὥσπερ Ἑλληνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἠγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. συμπροῦπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων, τιμῶντές τε καὶ ἠδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις.

§ 22

Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἠξίου τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχῆσοι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὄντων ὀρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰπόντος δὲ

τοῦ Δερκυλίδου «Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοίξαι τὰς πύλας, ἵνα ἡγγῆ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερόν ἔλθω κἀνταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾶ», ὁ Μειδίας ὤκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῆ, ἐκέλευσεν ἀνοίξαι.

Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὐτὸν τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς § 23 - 24
τὴν ἀκρόπολιν· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε τῇ Ἀθηνᾶ. ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνείπε καὶ τοὺς Μειδίου δορυφόρους θέσθαι τὰ ὄπλα ἐπὶ τῇ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος, ὡς μισθοφορήσοντάς· Μειδία γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι. ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅ τι ποιοίη, εἶπεν· «Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἄπειμι», ἔφη, «ξενία σοὶ παρασκευάσων». ὁ δὲ «Οὐ, μὰ Δί'», ἔφη, «ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. μένε σὺν παρ' ἡμῖν· ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δειπνον παρασκευάζηται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν».

Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἡρώτα ὁ Δερκυλίδας· «Εἰπέ μοι, ὦ § 25 - 26
Μειδία, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε;». «Μάλιστα», ἔφη. «Καὶ πόσαι σοὶ οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσοι δὲ νομαί;». ἀπογράφοντας δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· «Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα». «Ἵμεῖς δέ γ'», ἔφη, «μὴ λίαν μικρολογεῖσθε». ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρῶα, «Εἰπέ μοι», ἔφη, «Μανία δὲ τίνος ἦν;». οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. «Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης», ἔφη, «Φαρναβάζου;». «Μάλιστα», ἔφασαν. «Ἡμέτερ' ἂν εἶη», ἔφη, «ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρναβάζος. ἀλλ' ἡγείσθω τις», ἔφη «ἔπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζου».

Ἦγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἦν § 27 - 28
παρειλήφει ὁ Μειδίας, ἠκολούθει κάκεινος. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις

λαβεῖν αὐτοὺς προσεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἀλώ-
 σονται τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσονται. οἱ δ' ἐδεί-
 κνυσαν· ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεση-
 μήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. ἐξῴων δέ, οὓς ἠῦρεν ἐπὶ
 ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς·
 «Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἶργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς
 ἑνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίους ἀνδράσιν· ἂν δέ τι προσεργασώμεθα,
 καὶ ταῦτα προσέσται». ταῦτα δ' εἶπε γινώσκων, ὅτι ἀκού-
 σαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται.
 ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου «Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυ-
 λίδα;», ἀπεκρίνατο· «Ἐνθαπερ καὶ δικαιοτάτον, ὦ Μειδία,
 ἐν τῇ πατρίδι τῇ σουτῷ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρίδι οἰκίᾳ».

**Β'. Συνέχεια τῆς δράσεως τοῦ Δερκυλίδου
 ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ.**

(2, 1—20)

- § 1 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαθὼν ἐν
 ὀκτῶ ἡμέραις ἑννέα πόλεις, ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ ἐν τῇ
 φιλίᾳ χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὡσπερ Θίβρων,
 μηδ' αὐτὸν Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς
 Ἑλληνίδας πόλεις. πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότε-
 ρον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. ὁ μὲντοι Φαρνάβαζος
 νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκίᾳ Φρυ-
 γίᾳ, σπονδὰς εἴλετο.
- § 2 Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυ-
 νίδα Θράκην ἐκεῖ διεχειμάζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ
 τι ἀχθομένου· πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν. καὶ
 τὰ μὲν ἄλλα ὁ Δερκυλίδας ἀσφαλῶς φέρων καὶ ἄγων τὴν

Βιθυνίδα καὶ ἄφθονα ἔχων τὰ ἐπιτήγδεια διατέλει· ἐπειδὴ δὲ ἦλθον αὐτῷ παρὰ τοῦ Σεύθου πέραθεν σύμμαχοι τῶν Ὀδρουσῶν ἰππεῖς τε ὡς διακοσίοι καὶ πελτασταὶ ὡς τριακόσιοι, οὗτοι στρατοπεδευσάμενοι καὶ περισταυρωσάμενοι ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὡς εἴκοσι στάδια, αἰτοῦντες φύλακας τοῦ στρατοπέδου τὸν Δερκυλίδαν τῶν ὀπλιτῶν, ἐξῆλθον ἐπὶ λείαν καὶ πολλὰ ἐλάμβανον ἀνδράποδά τε καὶ χρήματα.

Ἦδη δ' ὄντος μεστοῦ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῖς πολλῶν § 3-4 αἰχμαλώτων, καταμαθόντες οἱ Βιθυνοί, ὅσοι τ' ἐξῆλθον καὶ ὅσους κατέλιπον Ἑλλήνας φύλακας, συλλεγέντες παμπληθεῖς πελτασταὶ καὶ ἰππεῖς ἅμ' ἡμέρᾳ προσπίπτουσι τοῖς ὀπλιταῖς ὡς διακοσίους οὖσιν. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, οἱ μὲν ἔβαλλον, οἱ δ' ἠκόντιζον εἰς αὐτούς. οἱ δ' ἐπεὶ ἐπιτρῶσκοντο μὲν καὶ ἀπέθνησκον, ἐποίουν δ' οὐδὲν καθεργμένοι ἐν τῷ σταυρώματι ὡς ἀνδρομήκει ὄντι, διασπᾶσαντες τὸ αὐτῶν ὀχύρωμα ἐφέροντο εἰς αὐτούς. οἱ δέ, ἦ μὲν ἐκθέοιεν, ὑπεχώρουν καὶ βραδίως ἀπέφευγον πελτασταὶ ὀπλίτας, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἠκόντιζον, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐφ' ἐκάστη ἐκδρομῇ κατέβαλλον· τέλος δὲ ὡσπερ ἐν αὐλίῳ σηκασθέντες κατηκοντίσθησαν. ἐσώθησαν μέντοι αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς πεντεκαίδεκα εἰς τὸ Ἑλληνικόν, καὶ οὗτοι, ἐπεὶ εὐθέως ἦσθοντο τὸ πρᾶγμα, ἀπεχώρησαν ἐν τῇ μάχῃ διαπεσόντες, ἀμελησάντων τῶν Βιθυνῶν.

Ταχὺ δὲ ταῦτα διαπραξάμενοι οἱ Βιθυνοὶ καὶ τοὺς σκηνο- § 5 φύλακας τῶν Ὀδρουσῶν Θρακῶν ἀποκτείναντες, ἀπολαβόντες πάντα τὰ αἰχμάλωτα ἀπῆλθον· ὥστε οἱ Ἑλλήνες, ἐπεὶ ἦσθοντο, βοηθοῦντες οὐδὲν ἄλλο ἡῦρον ἢ νεκροὺς γυμνοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπεὶ μέντοι ἐπανῆλθον οἱ Ὀδρύσαι, θάψαντες τοὺς ἑαυτῶν καὶ πολλὸν οἶνον ἐκπιόντες ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἵπποδρομίαν ποιήσαντες, ὁμοῦ δὲ τὸ λοιπὸν τοῖς Ἑλλήσι στρατοπεδευσάμενοι ἦγον καὶ ἔκασον τὴν Βιθυνίδα.

Ἄμα δὲ τῷ ἡρὶ ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν § 6-7

Βιθυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμφακον. ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἄρακος τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τὰ τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδᾳ ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν· καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσι αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν ὡς, ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἡδέικουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἂν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρῆων προεστηκώς ἀπεκρίνατο· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἤδη ἱκανοὶ ἐστε γινώσκειν ».

§ 8 Συσκηνοῦντων δὲ τῶν τε οἰκοθεν πρέσβειων καὶ τοῦ Δερκυλίδου, ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαίμονι. τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. εἰ δ' ἀποτειχισθεῖη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσι ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὁπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων. ὥστ' ἔφασαν οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθεῖη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἠδόμενος, ὅτι ἐμελλον ὄψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 Ὁ δὲ Δερκυλίδας, ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας

πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῇ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

Ἦν καταμαθὼν πόλεις μὲν ἑνδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ § 10
παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δέ, ὡσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ἦρε τοῦ ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον καὶ ἄθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασιν καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἴεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὀπώρας. καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τεύχους ἑνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κάγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεὶς δὲ καὶ παγκάλας νομάς παντοδαποῖς κτήνεσι. ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἐχοῦ- § 11
σας, Χίων δὲ φυγάδας εὖρεν Ἀταρνεά ἔχοντας χωρίον ἰσχυρόν, καὶ ἐκ τούτου ὀρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν, καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σίτος ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει καὶ ἐν ὀκτώ μηνσὶ παραστησάμενος αὐτοὺς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητήν, καὶ κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγὴ, ὁπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἐφεσον, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν.

• Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα- § 12
φέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἑλληγνες καὶ οἱ βάρβαροι. ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ

τῶν Ἰωνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῇ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

§ 13-14 Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρούμενος, ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμαχεῖσθαι καὶ συνεχθάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλείως. ὁ δ' ἀκούων «Πρῶτον μὲν τοῖνον», ἔφη, «διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα»· ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἰκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν. ὡς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπεραχότες εἰσὶ τὸν Μαϊάνδρον, εἰπὼν τῇ Φάρακι, ὡς ὀκνοῖη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὔσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῇ στρατεύματι, ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὀρώσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποῦς ἐπὶ τῶν μνημάτων καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινάς, καθορῶσι παρατεταγμένους, ἧ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὅσον ἐτύγχανε παρόν, στρατεύμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὅσον εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν, καὶ τὸ ἵππικόν μάλᾳ πολὺ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῇ δεξιᾷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῇ εὐωνύμῳ.

§ 16-17 Ὡς δὲ ταῦτα ἤσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ

τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἵππεας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγγανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχοῦμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῇ σίτῳ τὰ ὄπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σίτος ἐν τῇ Μαιάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν. § 18
ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος, ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιο αὐτῷ ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἶδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἵππέων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὁράτε· ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. ἂν μέντοι ταῦτα δέη ποιεῖν, πιστὰ καὶ ὁμήρουσ δοτέον καὶ ληπτέον ».

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα § 19-20
ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λεύκοφρυν. καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὕστεραί·α εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐφή βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἄρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἕως ἀπαγγελθεῖν τὰ λεχθέντα Δερκυλίδᾳ μὲν [εἰς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

Γ'. Ἐκστρατεία τοῦ Ἀγησιλάου εἰς Ἀσίαν. — Ἡ παρὰ τὸν Πακτωλὸν νίκη αὐτοῦ. — Ἀντικατάστασις τοῦ Τισσαφέρνηους διὰ τοῦ Τιθραύστου.

(4, 1—29)

§ 1 Μετὰ δὲ ταῦτα Ἑρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὢν μετὰ ναυκλήρου τινός, καὶ ἰδὼν τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλευούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνηους τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναί.

§ 2 Ἄνεπτρωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρῆ ποιεῖν, Λύσανδρος νομίζων καὶ τῇ ναυτικῇ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμῶδων, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. πρὸς δὲ τούτῳ τῇ λογισμῇ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἳ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3-4 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδάσαστε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσα περ ἤτησε, καὶ ἑξαμήνου σίτον. ἐπεὶ δὲ θυσάμενος, ὅσα ἔδει, καὶ τᾶλλα καὶ τὰ διαβατήρια ἐξήλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι

ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβου-
λήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Ἰούλιδι, ἐνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς
Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιω-
παρχοί, ὅτι θύοι, πέμπαντες ἰππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ
θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ τοῦ
βωμιοῦ. ὁ δ' ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος,
ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστὸν
καὶ συλλέξας ἐκεῖ, ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλείστον,
εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

Ἐπεὶ δὲ ἐκείσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας § 5
ἤρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἦκοι. ὁ δ' εἶπεν αὐτονόμους καὶ
τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν
Ἑλλάδι. πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· «Εἰ τοίνυν θέλεις
σπεύσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἶμαι ἂν σε
ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο». «Ἄλλὰ βουλοί-
μην ἂν», ἔφη, «εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι». «Ἄλλ' ἔξεστιν», ἔφη, «σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδό-
λως σοῦ πράττοντος ταῦτα ἡμᾶς μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδι-
κῆσειν ἐν ταῖς σπονδαῖς».

Ἐπὶ τούτοις ῥηθῆναι Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσε τοῖς πεμ- § 6
φθεῖσι πρὸς αὐτὸν Ἡριππίδα καὶ Δερκυλῖδα καὶ Μεγίλλω ἢ
μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ
Ἀγησιλάου Τισσαφέρνει ἢ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπε-
δώσειν τὰς σπονδάς. ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ἃ ὤμοσεν, εὐθύς
ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στρατεύμα πολὺ παρά
βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δέ,
καίπερ ἀλοθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ὡς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγησίλαος διέτρι- § 7
βεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν
πολιτειῶν καὶ οὔτε δημοκρατίας ἐτιμοῦσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθη-
ναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ Λυσάνδρου, ἅτε γινώ-

σκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι [αὐτὸν παρ' Ἀγησιλάου, ὃν ἐδέοντο καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπληθῆς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς.

§ 8 "Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα, ἐδήλωσεν ὕστερον· οἱ γὰρ μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησιλάῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας, οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἤττωμένους ἀπέπεμπεν. ὡς δ' ἀεὶ τὰ ἐναντία, ὃν ἐβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὔτε ἔπεσθαι ἑαυτῷ ἔτι εἶα ὄχλον, τοῖς τε συμπράξαι τι θεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη.

§ 9 - 10 Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· «ὦ Ἀγησίλαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἠπίστω». «Ναὶ μὰ Δί'», ἔφη, «τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς δὲ γε αὖξοντας εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν». καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· «Ἄλλ' ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς, ἢ ἐγὼ ἔπραττον. τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι· ὅπως ἂν μὴτ' αἰσχύνωμαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μὴτ' ἐμποδῶν σοὶ ὦ, ἀπόπεμψόν ποί με. ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοὶ εἶναι». εἰπόντος δὲ ταῦτα, ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἔλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τοὺς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἵππεας ὡς διακοσίους. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναθιβασάμενος ἦκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον. ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἦσθη τε

τῇ πράξει καὶ εὐθὺς ἀνεπυθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι § 11
στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον,
εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακε-
δαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο
νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ
τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῶ τῷ
προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν,
ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπισηκῆσας αὐτὸς μὲν πολε-
μίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἑλλησι συμμάχους
ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγ-
ειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς
ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατενομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προ-
εῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰο-
λεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἐφεσον
τοὺς συστρατευσομένους.

Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησί- § 12
λαος, ἣ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἠγείτο αὐτὸν ὀργί-
ζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ
οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβί-
θασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε
νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας,
πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ
ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας
ἐπορεύετο, καὶ τὰς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ
ἐμβαλὼν ἀπροσδοκῆτοις παμπληθῆ χρήματα ἐλάμβανε.

ἌΚαὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο· οὐ πόρρω § 13-14
δ' ὄντος Δασκυλείου προΐόντες αὐτοῦ οἱ ἵππεις ἤλαυνον ἐπὶ
λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τὰμπροσθεν εἶη. κατὰ τύχην δὲ
τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππεις, ὄντες παρόμοιοι τοῖς

Ἑλλησι τὸν ἀριθμὸν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόφον. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέρω ὁ μὲν Ἑλληνες ἵππεις ὡσερ φάλαγξ ἐπὶ τετάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὤρμησαν οἱ βάρβαροι. ὡς δ' εἰς χεῖρας ἦλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινες, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανείνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἵππεας, δύο δ' ἵππους ἀπέκτειναν. ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἵππεις. βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

§ 15 Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυόμενῃ τῇ Ἀγησιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλθοι γίγνεται τὰ ἱερά. τούτου μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. γινώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεῦσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δεοί. καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεῦσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὡσερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη.

§ 16-17 Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἐφεσον· ἀσκήσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσιν, ἣτις ἄριστα σωματίων ἔχοι, καὶ ταῖς ἵππικαῖς, ἣτις κράτιστα ἵππευοί· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανείεν. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὄραν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν

δ' ἵπποδρομον τῶν ἵππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὄλην τὴν πόλιν, ἐν ἣ ἦν, θέας ἐποίησεν. ἦ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὄπλων ὀνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατασκευάζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἄν οἰεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

Ἐπερρώσθη δ' ἄν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγγησίλαον μὲν § 18 - 19
 πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοίεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν ἀλίσκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ἰρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ αἰεὶ ἐπ' ὄχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναίξει δέοι μάχεσθαι. ✕

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἦδη, ἀφ' οὗ ἐξέ- § 20 - 21
 πλευσεν ὁ Ἀγγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἐριππίδαν παρήσαν. τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἵππείας, Σκύθηγν δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμῶδεις ὀπλίτας, Ἐριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρεῖους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοντο ὡς ἀγωνιούμενοι. ὁ μὲντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν

εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐφεύσατο, ἀλλ', ὡσπερ προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε.

§ 22-23 Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος πολλὰ τὰ ἐπιτίγδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἤκον οἱ τῶν πολεμίων ἵππεις. καὶ τῇ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαθάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος, βοήθειν ἐκέλευσε τοὺς ἵππείας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι, ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθεῖσι τῶν ἵππέων τάξεσιν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γινώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὐπω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἠγγήσαντο μάχην συνάψαι, εἰ δύναίτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἤγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἵππείας, ἐκ δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἧβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑψηγεῖσθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἵππευσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἵππείας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἐφευγον. οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὡσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιστρατοπεδεύσατο. καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ ἠὔρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἅς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

§ 25-26 Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν ὥστε ἠτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ.

γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· « ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς ἰδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὔσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν ». ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν, « Σὺ δ' ἀλλά, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον », ἔφη, « εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τιτιμώρημαι ». « Ἔως ἂν τοῖνον », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « ἐκείσε πορεύωμαι, δίδου δὲ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια ». ἐκείνῳ μὲν δὲ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαβὼν ἦει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ὅντι δ' αὐτῷ ἐν τῇ πεδίῳ τῇ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ § 27-29
τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γινώσκουσι, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον, ὄντινα αὐτὸς βούλοιο. τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῶδε λογισμῷ, ὡς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχου, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ, ἔνθα δέοι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος, πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίαις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὅπως ἐκάστη βούλοιο τῶν πόλεων. καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἶτε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἔρρωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὄρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

**Δ. Ἐνέργειαι τοῦ Τιθραύστου ἐν τῇ κυρίως
Ἑλλάδι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.**

(5, 1—2)

§ 1-2 Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεὶν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῆτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶσθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ᾗτε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἰομηνία καὶ Γαλαξιδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἄργει δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Α'. Συνέχεια τῆς δράσεως τοῦ Ἀγησίλαου ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ.

(I, 1—3, 15—24, 29—41)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν § 1-3
τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρ-
θει, πόλεις δὲ τὰς μὲν βία, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε.
λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλα-
γονίαν σὺν αὐτῷ, Ὅτιν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ
εἰς λόγους ἄξι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορευέτο,
πάσαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασι-
λέως. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὅτις
καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασι-
λέως οὐκ ἀνεβεθήκει. πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέ-
λιπε τῷ Ἀγησίλαῳ Ὅτις χιλίους μὲν ἵππείας, δισχιλίους δὲ
πελταστάς.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορευέτο, § 15-16
ἐνθα καὶ τὰ βασιλεία ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ
πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἀνα-
πεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς
παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα
τοῖς ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε καὶ
αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν § 17-19
πρότερον ἐσφάλλαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτή-
δεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρ-
μένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἵππείας δὲ ὡς
τετρακοσίους. διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μῆ, εἴ που κατασταίῃ,

κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλη τῆς χώρας ἀπήει, ὡσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις. οἱ δ' Ἑλληνες, ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, συνέδραμον ὡς εἰς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἵππευσιν ὀπισθεν γενόμενος, ἐλαύνειν εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἄθρόον, ταχὺ οἱ ἵππεις κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς ὀπλίταις ὄν.

§ 20-21 Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρναβάζον ἐν Καυῇ κώμῃ μεγάλῃ στρατοπεδεύμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς τὸν Ἡριππίδαν. καὶ ὁ Ἡριππίδας ἐπιθυμῶν λαμπρὸν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσοῦτους καὶ ἵππέας τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγῶνας καὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπόσους πείσειεν.

§ 22-24 Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο· καὶ ἅμα δαίλῃ καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρῆναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἐκάστων ἐξῆλθον. ὅπως δὲ μῆ, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῶεν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσῶν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν πρόφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκευὴ πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα.

§ 29-31 Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζῳ ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὄν καὶ Ἀγησίλαῳ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐξενώθη. οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον,

ὡς οἶοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβαζον. ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκεῖμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγησίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόσιν τι κατὰ κείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἦκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπεπόντων ῥαπτὰ, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἠσχύνθη ἐντροφῆσαι, ὄρων τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐτός, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν προσεΐπαν, ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτεινάντος τοῦ Φαρναβάζου ἀντιπρούτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξε τοῦ λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ ἦν § 32-33
 πρεσβύτερος· «ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρήματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον τοὺς πολεμίους. καί τι διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πρότερόν μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι. τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μή τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. ἃ δέ μοι ὁ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς ἠυφραϊνόμεν, ταῦτα πάντα ὄρω τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γινώσκω μήτε τὰ ὄσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι».

Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπησχύν- § 34-35
 θησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· «Ἄλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν

ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται ἄνθρωποι. οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαί γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καί, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν βασιλεὶ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἠναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοὶ γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησαίμεθα. καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαι σε ἔδει ἀντὶ δεσπότην βασιλέως ἡμᾶς δεσπότης, οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένην μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων. οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. καίτοι, εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνας ἂν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; ».

§ 37-38 «Οὐκοῦν», ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, «ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι, ἅπερ ποιήσω; ». «Πρέπει γοῦν σοι». «Ἐγὼ τοίνυν», ἔφη, «ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπήκοον ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάτῃ, — τοιοῦτόν τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν — εὐ χρῆν εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα». ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγχισίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ εἶπεν· «Εἶθ', ὦ λῆψτε, σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. ἐν δ' οὖν ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, κὰν πόλεμος ᾗ, ἕως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα».

§ 39-40 Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. καὶ ὁ μὲν Φαρνάβαζος ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παρα-

πίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμῶν «Ἐένον σε», ἔφη, «ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι». «Ἐγὼ δέ γε δέχομαι». «Μέμνησό νυν», ἔφη, καὶ εὐθύς τὸ παλτόν — εἶχε δὲ καλὸν — ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ. ὁ δὲ δεξιόμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφείως πάγκαλα, περιελῶν ἀντέδωκεν αὐτῷ. τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δὴ, ὡσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθύς § 41 ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαιναν. ἀφικόμενος δ' εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ πρὸς ᾧ εἶχε συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος ὡς δύναται ἀνωτάτω, νομίζων, ὅποσα ὀπισθεν ποιήσαιο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

Β'. Ἀνάκλησις ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Ἀσίας.

(2, 1—8)

Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, § 1-2 ἐπεὶ σαφῶς ἤσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἠγγήσαντο εἶναι. καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθύς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἠνεγκεν § 3-4 ἐνθυμούμενος, καὶ οἶων τιμῶν καὶ οἶων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἶη βοη-

θεῖν τῇ πατρίδι· « εἰ μὲντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὧν ἡμεῖς δεῖσθε ». ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἔφηφισαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαιμόνι· εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο, λαθόντες αὐτὸν πάλιν ἦκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.

§ 5-8 Ὁ δ' Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὐξενον ἄρμωστὴν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναίτο διασφίξειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὄρων, ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἔφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν, ἧτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ Ἰτσοτῶν καὶ πελταστῶν. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν. ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλείστα ὄπλα ἐκπεπονημένα εἰς κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἱππικά· ἦσαν δὲ καὶ ἰστέφανοι χρυσοῖ· τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τετάρων ταλάντων. τοσοῦτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὄπλα εἰς τὴν στρατιάν κατεσκευάσθη. ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λακεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριπίδας καὶ Ὀρειππος, τῶν δὲ συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. καὶ Ἀγησίλαος μὲν, ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἦν περ βασιλεὺς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΥ ἤΤΟΙ ΒΙΟΣ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν ἤδη τὴν ¹ ἡλικίαν πρόσηθος ὢν, ὁ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων, ὅ τι καὶ διδάξαιτό με. τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα μικρά τε εἶναι καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δέ τινα τέχνην τῶν βαναύσων ἐκμάθοιμι τούτων, τὸ μὲν πρῶτον εὐθύς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκούντα παρὰ τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκόσιτος εἶναι τηλικούτος ὢν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν ἀποφέρων ἀεὶ τὸ γιγνόμενον.

Δευτέρας οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθη, τίς ἀρίστη τῶν ² τεχνῶν καὶ βράστη ἐκμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὁ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπιδῶν, — παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἄριστος ἔρμογλύφος εἶναι δοκῶν καὶ λιθοξόος ἐν τοῖς μάλιστα εὐδόκιμος — « Οὐ θέμις », εἶπεν, « ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε » — δείξας ἐμὲ — « καὶ δίδασκε παραλαβῶν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστὴν καὶ ἔρμογλυφέα· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο φύσεώς γε, ὡς οἴσθα, τυχῶν δεξιᾶς ». ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀφεθείην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ Δι' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰοικότας, ὡς ἔδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος ἐς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ χρηστάς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν

- βραχεῖ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.
- 3 Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ γὰρ παρεδεδόμην τῷ θεῷ μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀχθόμενος, ἀλλὰ μοι καὶ παιδιάν τινα οὐκ ἀτερπῆ ἐδόκει ἔχειν καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, εἰ φαινοίμην θεοὺς τε γλύφων καὶ ἀγαλμάτων τινα μικρὰ κατασκευάζων ἑμαυτῷ τε κακείνοις, οἷς προηρούμην. καὶ τό γε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σὺνηθες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίγνετο· ἐγκοπέα γὰρ τινὰ μοι δοὺς ὁ θεῖος ἐκέλευσεν ἡρέμα καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειπὼν τὸ κοινὸν « ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ παντός ». σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος ὑπ' ἀπειρίας κατεάγη μὲν ἡ πλάξ, ὁ δὲ ἀγανακτῆσας σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν οὐ πράως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης.
- 4 Ἀποδράς οὖν ἐκείθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι συνεχῆς ἀναλύζων καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλευς καὶ διηγούμαι τὴν σκυτάλην καὶ τοὺς μῶλωπας ἐδείκνυον· καὶ κατηγόρουν τοῦ θεοῦ πολλήν τινα ὠμότητα προσθεῖς, ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νῦξ ἐπῆλθε, κατέδαρθον ἔτι ἔνδακρυς καὶ τὴν σκυτάλην ἐννοῶν.
- 5 Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα καὶ μειρακιώδη τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὧ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιληκῶν ἀκροατῶν δεόμενα· ἵνα γὰρ καθ' Ὅμηρον εἶπω,

« θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος
ἀμβροσίην διὰ νύκτα »

ἐναργῆς οὕτως, ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας· ἔτι γοῦν καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τά τε σχήματά μοι τῶν φανέν-

των ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἔναυλος· οὕτω σαφῆ πάντα ἦν.

Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χεροῖν εἰλκόν με πρὸς ἑαυ- 6
τὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερώς· μικροῦ γοῦν με διε-
σπάσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν
ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν ὄλον εἶχέ με, ἄρτι
δ' ἂν αὐθις ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. ἐβῶν δὲ πρὸς ἀλλήλας
ἑκατέρα, ἡ μὲν, ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιο, ἡ δέ,
ὡς μάτην τῶν ἀλλοτρίων ἀντιποιοῖτο. ἦν δὲ ἡ μὲν, ἐργατικὴ
καὶ ἀνδρική καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χεῖρε τύλων ἀνά-
πλεως, διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου καταγέμουσα, οἷος
ἦν ὁ θεῖος, ὁπότε ξεοῖ τοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρό-
σωπος καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπῆς καὶ κόσμος τὴν ἀναβολὴν.
τέλος δ' οὖν ἐφιασὶ μοι δικάζειν, ὁποτέρᾳ βουλοίμην συνεί-
ναι αὐτῶν.

Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν· «Ἐγώ, 7
φιλε παι, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμί, ἦν χθὲς ἤρξω μανθάνειν,
οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενῆς οἴκοθεν· ὅ τε γὰρ πάππος σου»,
— εἰπούσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος — «λιθοξόος ἦν καὶ τῷ
θεῖῳ ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς. εἰ δ' ἐθέλεις
λήρων μὲν καὶ φληνάφων τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι», —
δειξασα τὴν ἑτέραν — «ἔπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρώτα
μὲν θρέψῃ γεννικῶς καὶ τοὺς ὄμους ἔξεις καρτερούς, φθόνου
δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔση καὶ οὔποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδα-
πὴν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπών, οὐδὲ ἐπὶ
λόγοις ἐπαινέσονται σε πάντες.

»Μὴ μυσαχθῆς δὲ τοῦ σχήματος τὸ εὐτελὲς μηδὲ τῆς 8
ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ τοιούτων ὀρμώμενος καὶ Φει-
δίας ἐκεῖνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰρ-
γάσατο καὶ Μύρων ἐπηνέθη καὶ Πραξιτέλης ἐθαυμάσθη·
προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. εἰ δὴ τούτων εἰς

γένοιτο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις δόξεις, ζηλωτὸν δὲ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περιβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα;».

Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα, διαπταίουσα καὶ βαρβαρίζουσα τὰ πολλά, εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὴ σπουδῆ συνείρουσα καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλείστα γάρ μου τὴν μνήμην ἤδη διέφυγεν.

9 Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὡδὲ πως· «Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμί, ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασαι. ἡλίκα μὲν οὖν τὰ γαθὰ ποριῆ λιθοξόος γενόμενος, αὕτη προείρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῆ σῶματι πονῶν κἂν τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανῆς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελής δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερός οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, ἀεὶ τὸν προὔχοντα ὑποπτήσων καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγῶ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν. εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γένοιο καὶ πολλὰ θαυμαστὰ ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχει, εὔξαιτ' ἂν ὅμοιος σοὶ γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ἦς, βάνουσος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθήσῃ.

10 »Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα, καὶ πράξεις θαυμάστας καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφαίνουσα, καὶ τὴν ψυχὴν σοι, ὅπερ κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πραότῃτι, ἐπιεικείᾳ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῆ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα ὀρμῇ· ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. λήσει δέ σε

οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἐμοῦ καὶ ὅλως ἅπαντα, ὅποσα ἐστί, τὰ τε θεῖα τὰ τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.

»Καὶ ὁ νῦν πένης, ὁ τοῦ δεινός, ὁ βουλευσάμενος ἄρτι 11
περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασι ζηλωτὸς καὶ ἐπίφθονος ἔσῃ, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμῶν καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προυχόντων ἀποβλεπόμενος, ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπεχόμενος» — δείξασα τὴν ἑαυτῆς· πάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει — «ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος· κἂν ποι ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανῆς ἔσῃ· τοιαυτὰ σοι περιθήσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν ὀρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῇ δακτύλῳ «οὗτος ἐκεῖνος» λέγων.

» Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ἦ τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν 12
ἔλην καταλαμβάνη, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέφονται· κἂν πού τι λέγων τύχης, κεχηνότες οἱ πολλοὶ ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντες σὲ τῆς δυνάμεως τῶν λόγων καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας· ὃ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοί τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὔποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. ὄρας τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνας υἷδν ὄντα ἐγὼ ἠλίκον ἐποίησα; ὄρας τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἷδς ἦν, ὅπως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος ἐθεράπευσεν; ὃ δὲ Σωκράτης, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμολυφικῇ ταύτῃ τραφεῖς, ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἠὲτομόλησεν ὡς ἐμέ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄδεται.

» Ἄφεις δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἄνδρας καὶ 13
πράξεις λαμπρὰς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἐπαινον καὶ προεδρίας καὶ δυνάμεις καὶ ἀρχὰς καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμεῖν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαι-

μονίξεσθαι, χιτώνιόν τι πιναρόν ἐνδύσῃ καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψῃ καὶ μοχλία καὶ γλυφεία καὶ κοπέας καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χεροῖν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς καὶ χαμαιῖζηλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρῶδες οὐδὲ ἐλεύθερον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμα καὶ εὐσχίμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιῶν σεαυτὸν τῶν λίθων».

- 14 Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπεφηνάμην, καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβαινον πρὸς τὴν παιδείαν μάλα γεγηθῶς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένη μοι χθὲς ἐνετρίψατο. ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἠγανάκτει καὶ τῷ χεῖρε συνεκρότει καὶ τοὺς ὀδόντας ἔπριε, τέλος δέ, ὡσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπεπήγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. εἰ δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσητε· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι.
- 15 Ἡ ἑτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδοῦσα, «Τοιγαροῦν ἀμείφομαί σε», ἔφη, «τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας· καὶ ἔλθῃ ἤδη, ἐπίβηθι τούτου τοῦ ὄχηματος» — δείξασά τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν τῷ Πηγάσῳ εἰοικῶτων — «ὅπως εἰδῆς, οἷα καὶ ἠλίκα μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσῃν ἔμελλες». ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἠλαυνε καὶ ὑψηνιόχει, ἀρθεῖς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐσκόπουν, ἀπὸ τῆς ἔω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς τὰ ἑσπέρια, πόλεις καὶ ἔθνη καὶ δῆμους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπεύρων τι ἐς τὴν γῆν. οὐκέτι μέντοι μέμνημαι, ὅ τι τὸ σπειρόμενον ἦν, πλὴν τοῦτομόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφορῶντες οἱ ἄνθρωποι ἐπήγουν καὶ μετ' εὐφημίας, καθ' οὓς γενοίμην τῇ πτήσει, παρέπεμπον.
- 16 Δείξασα δέ μοι τὰ τσαῦτα κάμῃ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις, ἐπανήγαγεν αὐθις οὐκέτι τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυκῶτα, ἦν

εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλά μοι ἐδόκουν εὐπάρυφός τις ἐπανήκειν. καταλαβοῦσα οὖν τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα, ἐδείκνυεν αὐτῇ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα κάμῃ, οἷος ἦχοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν, οἷα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλευσαντο. ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις ἔτι ὢν, ἐμοὶ δοκεῖν ἐκταραχθεῖς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

Μεταξὺ δὲ λέγοντος, « Ἡράκλεις », ἔφη τις, « ὡς μακρὸν ¹⁷ τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν ». εἰτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, « Χειμερινὸς ὄνειρος, ὅτε μήχισταί εἰσιν αἱ νύκτες. τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῇ ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτὸς καὶ ὀνειρῶν παλαιῶν καὶ γεγηρακότων; ἔωλος γὰρ ἢ ψυχρολογία; μὴ ὀνειρῶν ὑποκριτὰς τινὰς ἡμᾶς ὑπέλιθον; ». Οὐκ, ὦγαθέ; οὐδὲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῇ καίεσθαι πάντα ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα, — ἴστε γὰρ — οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξήξει, καὶ ταῦτα ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει πραγμάτων, περιεστώτων πολεμίων, ἀλλὰ τι καὶ χρήσιμον εἶχεν ἢ διήγησις.

Καὶ τοίνυν καὶ γὰρ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγησάμην ¹⁸ ἐκείνου ἕνεκά, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχονται, καὶ μάλιστα, εἴ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ καὶ πρὸς τὰ ἥττω ἀποκλίνει, φύσιν οὐκ ἀγεννή διαφθείρων· ἐπιρρωσθήσεται εὖ οἶδ' ὅτι κακεῖνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παράδειγμα ἐμὲ προστησάμενος, ἐννοῶν, οἷος μὲν ὢν πρὸς τὰ κάλλιστα ὄρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμησα, μηδὲν ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς ὑμᾶς ἐπανελήλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ ἢ ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

- 1 ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνος ἕνεκα οἱ νέοι ποιοῦσιν; οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχοι καὶ λυγίζουσι καὶ ἐν τῇ πηλῇ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθύς ἀποδυσάμενοι — ἐώρων γὰρ — λίπα τε ἠλείψαντο καὶ κατέφησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῇ μέρει, μετὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ὠθοῦσί τε ἀλλήλους συννευκότες καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. καὶ ἦν ἰδοῦ ἀράμενος ἐκείνοσιν τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν ἀφήκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσῶν ἀνακύπτειν οὐκ ἔα, συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν, τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ ἄγχει τὸν ἄθλιον, ὃ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὤμον, ἱκετεύων, οἶμαι, ὡς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖν. καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἕνεκα φεῖδονται μὴ μολύνεσθαι, ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρῖσμα καὶ τοῦ βορβόρου ἀναπλησθέντες, ἐν ἰδρώτι ἅμα πολλῇ, γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν ὥσπερ αἱ ἐγγέλυες ἐκ τῶν χειρῶν διολισθαίνοντες.
- 2 Ἔτεροι δὲ ἐν τῇ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῇ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βαθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῇ ὀρύγματι πάττουσιν τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτροόνων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθὸν ἀφαιρούσης καὶ βεβαιωτέραν ἐν ξηρῇ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.
- 3 Οἱ δὲ ὀρθοστάδην, κεκονιμένοι καὶ αὐτοί, παίουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν· οὗτοσιν γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας ἔοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων· οὕτως αἵματος

αὐτῷ καὶ φάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πύξ, ὡς ὄραξ, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἄρχων οὕτως δι-
στησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην — τεκμαίρομαι γὰρ τῇ
πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι — ὁ δὲ καὶ ἐπο-
τρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ.

Ἄλλοι δὲ ἀλλαχόθι πάντες ἐγκονοῦσι καὶ ἀναπηδῶσιν 4
ὥσπερ θέοντες, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντες, καὶ ἐς τὸ ἄνω συναλ-
λόμενοι λακτίζουσι τὸν ἀέρα.

Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἶη ποιεῖν ὡς 5
ἔμοιγε μανία μᾶλλον εἰοικέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ
ἔστιν ὅστις ἂν βραδίως μεταπέσειέ με, ὡς οὐ παραπαίουσιν οἱ
ταῦτα δρώντες.

ΣΟΛΩΝ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαυτὰ σοι τὰ γιγνό- 6
μενα φαίνεται, ξένα γε ὄντα καὶ πάμπολυ τῶν Σκυθικῶν
ἔθων ἀπᾶλλοντα, καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ εἰκὸς εἶναι μαθή-
ματα καὶ ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἑλλησιν ἡμῖν ἀλλόκοτα εἶναι
δόξαντα ἂν, εἴ τις ἡμῶν, ὥσπερ σὺ νῦν, ἐπισταίῃ αὐτοῖς.
πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γιγνόμενά ἐστιν
οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὗτοι παίουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίουσιν ἐν τῷ
πηλῷ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρεῖαν οὐκ
ἀτερπῆ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀκμήν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμα-
σιν. ἦν γοῦν ἐνδιατρίψης, ὥσπερ οἶμαί σε ποιήσῃ, τῇ
Ἑλλάδι, οὐκ εἰς μακρὰν εἰς καὶ αὐτὸς ἔσῃ τῶν πεπηλωμέ-
νων ἢ κεκοιμημένων· οὕτω σοι τὸ πρᾶγμα ἡδύ τε ἅμα καὶ
λυσιτελεὲς εἶναι δόξει.

ΑΝΑΧ. Ἄπαγε, ὦ Σόλων· ὑμῖν ταῦτα γένοιτο τὰ ὠφέλιμα
καὶ τερπνά, ἐμὲ δὲ εἴ τις ὑμῶν τοιοῦτό τι διαθείῃ, εἴσεται ὡς
οὐ μάτην παρεζώσμεθα τὸν ἀκινάκην.

Ἄτὰρ εἶπέ μοι, τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γιγνομένοις, ἢ τί 7-8
φῶμεν ποιεῖν αὐτούς;

ΣΟΛ. Ὁ μὲν χῶρος αὐτός, ὦ Ἀνάχαρσι, γυμνάσιον ὕφ'

ἡμῶν ὀνομάζεται καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου καὶ τὸ ἄγαλμα δὲ αὐτοῦ ὄραξ, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἢ δεξιᾷ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσι τὸν θεόν. τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκείνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοί, τὸ δὲ παίειν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιάζειν λέγομεν. καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἐστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων ἀγῶνας προτίθεμεν, καὶ ὁ κρατήσας ἄριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

9 ΑΝΑΧ. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἴσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας. τί ἐγέλασας, ὦ Ἀνάχαρσι; ἢ διότι μικρά σοι εἶναι ταῦτα δοκεῖ;

ΑΝΑΧ. Οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμνα, ὦ Σόλων, κατέλεξας τὰ ἄθλα καὶ ἄξια τοῖς τε διαθεῖσιν αὐτὰ φιλοτιμῆσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρίᾳ καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερεσπουδακέναι περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων, ὥστε μήλων ἕνεκα καὶ σελίνων τοσαῦτα προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν, ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλωμένους, ὡς οὐκ ἐνὸν ἀπραγμόνως εὐπορῆσαι μήλων, ὅτῳ ἐπιθυμία, ἢ σελίῳ ἐστεφανῶσθαι ἢ πίτυϊ, μήτε πηλῷ καταχρίόμενον τὸ πρόσωπον μήτε λακτιζόμενον ἐς τὴν γαστέρα ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν.

10 ΣΟΛ. Ἄλλ', ὦ ἄριστε, οὐκ ἐς φιλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης καὶ γνωρίσματα, οἵτινες οἱ κρατήσαντες, ἢ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντὸς ἀξία τοῖς νενικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτιζέσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐκλειαν ἐκ

τῶν πόνων· οὐ γὰρ ἀπονητὶ προσγένοιτο ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρεὶ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς, πολλὰ τὰ δυσχερεῖ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ, τότε ἤδη τὸ λυσιτελὲς καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ΑΝΑΧ. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελές, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὀφονται ἐστεφανωμένους καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται, πολὺ πρότερον οἰκτίραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς, οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἄπειρος εἰ, φημί, τῶν ἡμετέρων ἔτι μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξει περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπιὼν ὄρας τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τὴν θέαν τῶν τοιούτων καὶ θεάτρα μυριάνδρα συμπληρούμενα καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομιζόμενον.

ΑΝΑΧ. Αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, καὶ τὸ οἰκτιστόν ἐστι, εἰ μὴ ¹¹ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ ἐν τοσοῦτοις θεαταῖς καὶ μάρτυσι τῆς ὕβρεως, οἱ δηλαδὴ εὐδαιμονίζουσιν αὐτοὺς αἵματι βαινομένους ὄρωντες ἢ ἀγχομένους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων ταῦτα γὰρ τὰ εὐδαιμονέστατα πρόσσεσι τῇ νίκῃ αὐτῶν. παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σκύθαις ἦν τις, ὦ Σόλων, ἢ πατάξῃ τινὰ τῶν πολιτῶν ἢ ἀνατρέψῃ προσπεσῶν ἢ θαϊμάτια περιρρήξῃ, μεγάλας οἱ πρεσβῦται τὰς ζημίας ἐπάγουσι, κὰν ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τοῦτο πάθῃ τις, οὔτι γε ἐν τηλικούτοις θεάτραις, οἷα σὺ διηγῆς τὸ Ἴσθμοι καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγωνιστὰς οἰκτίρειν μοι ἔπεισιν, ὧν πάσχουσιν, τῶν δὲ θεατῶν, οὓς φῆς ἀπανταχόθεν τοὺς ἀρίστους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πανηγύρεις, καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τὰναγκαῖα παρέντες σχολάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνὸ πῶ δύναμαι κατανοῆσαι, ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς, ὄραν παιομένους τε καὶ διαπληκτιζομένους ἀνθρώπους καὶ πρὸς

τὴν γῆν ἀραττομένους καὶ συντριβομένους ὑπ' ἀλλήλων.
 12 ΣΟΛ. Εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων
 ἢ Παναθηναίων, αὐτὸ ἂν σε τὸ γιγνόμενον ἐδίδαξεν, ὡς οὐ
 μάτην ἐσπουδάκαμεν ἐπὶ τούτοις· οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις
 προσδιθάσειέ σε τῇ ἡδονῇ τῶν ἐκεῖ δρωμένων, ὡς εἰ καθεζό-
 μενος αὐτὸς ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς βλέποις ἀρετὰς ἀνδρῶν
 καὶ κάλλη σωματίων καὶ εὐεξίας θαυμαστάς καὶ ἐμπειρίας
 δεινὰς καὶ ἰσχὺν ἄμαχον καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ
 γνώμας ἀηττήτους καὶ σπουδὴν ἄληκτον ὑπὲρ τῆς νίκης· εὖ
 γὰρ δὴ οἶδα, ὡς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαινῶν καὶ ἐπιβοῶν καὶ
 ἐπικροτῶν.

13 ΑΝΑΧ. Νῆ Δί', ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε προσέτι καὶ ἐπι-
 χλευάζων· ἅπαντα γὰρ ὀπόσα κατηριθμήσω ἐκεῖνα, τὰς ἀρε-
 τὰς καὶ τὰς εὐεξίας καὶ τὰ κάλλη καὶ τόλμαν, ὄρω οὐδενὸς
 μεγάλου ἕνεκα παραπολλυμένας ὑμῖν, οὔτε πατρίδος κινδυ-
 νευούσης οὔτε χώρας πορθουμένης οὔτε φίλων ἢ οἰκείων
 πρὸς ὕβριν ἀπαγομένων. ὥστε τοσοῦτοι γελοιοτέροι ἂν εἴεν,
 ἄριστοι μὲν, ὡς φῆς, ὄντες, μάτην δὲ τοσαῦτα πάσχοντες καὶ
 ταλαιπωρούμενοι καὶ αἰσχύνοντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη
 τῇ φάμμφ καὶ τοῖς ὑπωπίοις, ὡς μήλου ἢ κοτίνου ἐγκρατεῖς
 γένοιτο νικήσαντες· ἡδὺ γὰρ μοι αἰεὶ μεμνήσθαι τῶν ἄθλων
 τοιούτων ὄντων. ἀτὰρ εἶπέ μοι, πάντες αὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ
 ἀγωνισταί;

ΣΟΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἰς ἕξ ἀπάντων ὁ κρατήσας αὐτῶν.

ΑΝΑΧ. Εἰτ', ὦ Σόλων, ἐπὶ τῇ ἀδήλφ καὶ ἀμφιβόλφ τῆς
 νίκης τοσοῦτοι πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες, ὅτι ὁ μὲν νικῶν
 εἰς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι, μάτην ἄθλιοι
 πληγὰς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαβόντες;

14 ΣΟΛ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, μηδέπω ἐννενοηκέαι πολι-
 τείας ὀρθῆς πέρι μηδέν· οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθῶν
 ἐν ψόγφ ἐτίθεσο. ἦν δέ σοι μελήσῃ ποτὲ εἰδέναί, ὅπως ἂν τὰ

κάλλιστα οἰκηθεῖη πόλις καὶ ὅπως ἂν ἄριστοι γένοιοντο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινέσῃ τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καὶ τὴν φιλοτιμίαν, ἣν φιλοτιμούμεθα περὶ αὐτάς, καὶ εἴσῃ ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἐγκαταμεμειγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάζεσθαι δοκοῦσι.

ΑΝΑΧ. Καὶ μὴν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἦκω παρ' ὑμᾶς τοσαύτην μὲν γῆν διοδεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὐξείνιον καὶ δυσχεῖμερον περαιωθεὶς, ἣ ὅπως νόμους τε τοὺς Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι καὶ ἔθῃ τὰ παρ' ὑμῖν κατανοήσαιμι καὶ πολιτείαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσαιμι. διὸ καὶ σὲ μάλιστα φίλον ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων καὶ ξένον προειλόμην κατὰ κλέος, ἐπεὶ περ ἦκουον νόμων τέ τινων ξυγγραφέα εἶναι σε καὶ ἔθῳ τῶν ἀρίστων εὐρετὴν καὶ ἐπιτηδευμάτων ὠφελίμων εἰσηγητὴν καὶ ὅλως πολιτείας τινὸς συναρμοστήν. ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος· ὡς ἔγωγε ἠδέως ἂν ἄσιτός σοι καὶ ἄποτος παρακαθεζόμενος, ἐς ὅσον ἂν αὐτὸς διαρκοίης λέγων, κεχηγνῶς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων διεξιόντος.

ΣΟΛ. Τὰ μὲν πάντα οὐ ῥάδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βρα- 15
χει, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιῶν εἴσῃ ἕκαστα, οἷα μὲν περὶ θεῶν, οἷα δὲ περὶ γονέων ἢ περὶ γάμων ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. ἃ δὲ περὶ τῶν νέων γινώσκομεν καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα, ἐπειδὴν πρῶτον ἄρξωνται συνιέναι τε τοῦ βελτίονος καὶ τῆ σῶματι ἀνδρίζεσθαι καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διέξειμι, ὡς μάθοις οὐτινος χάριν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς καὶ διαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκάζομεν, οὐ μόνον ἕνεκα τῶν ἀγῶνων, ὅπως τὰ ἀθλα δύναιντο ἀναιρεῖσθαι — ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ ὀλίγοι πάνυ ἐξ ἀπάντων χωροῦσιν — ἀλλὰ μείζον τι ἀπάσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι· κοινὸς γάρ τις ἀγὼν ἄλλος ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις πρόκειται καὶ στέφανος

οὐ πίτυος οὐδὲ κοτίνου ἢ σελίνων, ἀλλ' ὅς ἐν αὐτῇ συλλαβῶν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, οἷον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἐκάστου ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος καὶ πλουτοῦν καὶ δόξαν καὶ ἐσορτῶν πατρῶν ἀπόλαυσιν καὶ οἰκείων σωτηρίαν καὶ συνόλως τὰ κάλλιστα, ὧν ἂν τις εὐξαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν· ταῦτα πάντα τῇ στεφάνῳ, ὃν φημι, συναναπέπλεκται καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὐται καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν.

- 16 ANAX. Εἶτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαυτὰ μοι καὶ τηλικαυτὰ ἔχων ἄθλα διεξιέναι μῆλα καὶ σέλινα διηγοῦ καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγρίας καὶ πίτυν;

ΣΟΛ. Καὶ μὲν, ὦ Ἀνάχαρσι, οὐδ' ἐκεῖνά σοι ἔτι δόξει μικρὰ εἶναι, ὁπόταν, ἃ λέγω, καταμάθῃς· ἀπὸ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται καὶ μέρη πάντα ταυτὰ ἐστὶ μικρὰ τοῦ μείζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφάνου, ὃν κατέλεξα, τοῦ πανευδαίμονος. ὁ δὲ λόγος οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπερβάς τὴν τάξιν, ἐκείνων πρότερον ἐπεμνήσθη τῶν Ἴσθμοῖ γιγνομένων καὶ Ὀλυμπίαςι καὶ ἐν Νεμέᾳ πλὴν ἀλλὰ νῶ — σχολὴν γὰρ ἄγομεν καὶ σύ, ὡς φῆς, προθυμῇ ἀκούειν — ἀναδραμούμεθα βραδίως πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα, δι' ὃν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύεσθαι.

ANAX. Ἄμεινον, ὦ Σόλων, οὕτως καθ' ὁδὸν γὰρ ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μᾶλλον προχωροίη καὶ τάχ' ἂν ἴσως ἀπὸ τούτων πεισθεῖην μηδ' ἐκείνων ἔτι καταγελᾶν, εἴ τινα ἴδοιμι σεμνυνόμενον κοτίνῳ ἢ σελίνῳ ἐστεφανωμένον. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἐς τὸ σύσκιον ἐκεῖσε ἀπελθόντες, καθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὡς μὴ ἐνοχλοῖεν ἡμῖν οἱ ἐπικεκραγότες τοῖς παλαιούσιν· ἄλλως τε — εἰρήσεται γὰρ — οὐδὲ τὸν ἥλιον ἔτι βραδίως ἀνέχομαι δξύν καὶ φλογώδη ἐμπύπτοντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὰρ πλὸν μοι ἀφελεῖν οἴκοθεν ἔδοξεν, ὡς μὴ μόνος ἐν ὑμῖν ξενίζοιμι τῇ σχήματι. ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους ὅ τι περ τὸ πυρωδέ-

στατόν ἐστι, τοῦ ἀστέρος, ὃν ὑμεῖς κίνα φατέ, πάντα καταφλέγοντος καὶ τὸν ἀέρα ξηρὸν καὶ διακαῆ τιθέντος, ὃ τε ἥλιος κατὰ μεσημβρίαν ἤδη ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπιχειμένος φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. ὥστε καὶ σοῦ θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος οὔτε ἰδίαις πρὸς τὸ θάλπος, ὥσπερ ἐγὼ, οὔτε ὄλωις ἐνοχλουμένῳ ἔοικας οὐδὲ περιβλέπεις σύσκιόν τι, ἔνθα ὑποδύσῃ, ἀλλὰ δέχῃ τὸν ἥλιον εὐμαρῶς.

Σολ. Οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὧ Ἄναχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πηλῷ κυβιστήσεις καὶ αἱ ὑπαίθριοι ἐν τῇ ψάμμῳ ταλαιπωρίαι τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀμυντήριον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολὰς καὶ οὐκέτι πύλου δεόμεθα, ὅς τὴν ἀκτίνα κωλύσει καθικνεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. ἀπίωμεν δ' οὖν.

Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις, οἷς ἂν λέγω πρὸς ¹⁷ σέ, ὡς ἐξ ἅπαντος πιστεύειν αὐτοῖς, ἀλλ', ἔνθα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν εὐθὺς καὶ διευθύνειν τὸν λόγον· δυοῖν γὰρ θατέρου πάντως οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν, ἢ σέ βεβαίως πεισθῆναι ἐκχέαντα, ὅποσα οἶσι ἀντιλεκτέα εἶναι, ἢ ἐμὲ ἀναδιδραχθῆναι, ὡς οὐκ ὀρθῶς γινώσκω περὶ αὐτῶν. καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἂν σοι ἢ πόλις Ἀθηναίων οὐκ ἂν φθάνοι χάριν ὁμολογοῦσα· ὅσα γὰρ ἂν ἐμὲ παιδεύσης καὶ μεταπίσης πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔσῃ ὠφελικῶς. οὐδὲν γὰρ ἂν ἀποκρυφαίμην αὐτήν, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων καὶ καταστάς ἐν τῇ Πνυκί ἔρω πρὸς ἅπαντας, «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραψα τοὺς νόμους, οἷους ᾤμην ὠφελιμωτάτους ἔσεσθαι τῇ πόλει, ὃ δὲ ξένος οὔτοσί» —δειξας σέ, ὧ Ἄναχαρσι— «Σκύθης μὲν ἐστὶ, σοφὸς δὲ ὢν μετεπαιδεύσέ με καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο· ὥστε εὐεργέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀναγεγράφθω καὶ χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσατε παρὰ τοὺς ἐπωνύμους ἢ ἐν πόλει παρὰ τὴν Ἀθηναῖν». καὶ εὐ ἴσθι, ὡς οὐκ

αἰσχυνεῖται ἢ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες.

- 18 **ΑΝΑΧ.** Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὡς εἶητε εἰρωνες ἐν τοῖς λόγοις. ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγὼ, νομάς καὶ πλάνης ἀνθρώπος, ἐφ' ἀμάξης βεβιωκώς, ἄλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβων, πόλιν δὲ οὔτε οἰκήσας πώποτε οὔτε ἄλλοτε ἢ νῦν ἑωρακώς, περὶ πολιτείας διεξίοιμι καὶ διδάσκοιμι αὐτόχθονας ἀνδρας, πόλιν ταύτην ἀρχαιοτάτην τοσοῦτοις ἤδη χρόνοις ἐν εὐνομίᾳ κατωκηκότας, καὶ μάλιστα σέ, ὦ Σόλων, ᾧ τοῦτο, ὡς φασιν, ἐξ ἀρχῆς τὸ μάθημα ἐγένετο, ἐπίστασθαι ὅπως ἂν ἄριστα πόλις οἰκοῖτο καὶ οἰσισι νόμοις χρωμένη εὐδαιμονήσειε; πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ πειστέον σοι, καὶ ἀντερῶ, ἦν τί μοι δοκῆ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὡς βεβαιότερον μάθοιμι. καὶ ἴδου γὰρ ἤδη ἐκφυγόντες τὸν ἥλιον ἐν τῇ συνηρεφεί ἐσμεν, καὶ καθέδρα μάλα ἡδεῖα καὶ εὐκαιρος ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου.

Λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς, καθ' ὅτι τοὺς νέους παραλαβόντες ἐκ παίδων εὐθὺς διαπνεεῖτε καὶ ὅπως ὑμῖν ἄριστοι ἄνδρες ἀποβαίνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἀσκημάτων τούτων καὶ τί ἢ κόνις καὶ τὰ κυβιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστα ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἐπόθουν ἀκούσαι· τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδάξῃ με κατὰ καιρὸν ἕκαστον ἐν τῇ μέρει. ἐκεῖνου μέντοι, ὦ Σόλων, μέμνησόν μοι παρὰ τῆν ῥῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βάρβαρον ἔρεις, λέγω δέ, ὡς μὴ περιπλέκης μηδὲ ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους· δέδια γὰρ μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιρρέοι.

- 19 **ΣΟΛ.** Σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμειύσῃ ἄμεινον, ἔνθα ἂν σοι δοκῆ μὴ πάνυ σαφῆς ὁ λόγος εἶναι ἢ πόρρω ποι ἀποπλανᾶσθαι εἰκῆ βέων· ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ ὅτι ἂν ἐθέλῃς καὶ διακόψεις αὐτοῦ τὸ μῆκος. ἦν μέντοι μὴ ἐξαγώνια μηδὲ πόρρω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἦ, κωλύσει οὐδέν, οἶμαι, εἰ καὶ

μακρὰ λέγοιτο· ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου Πάγου, ἤπερ τὰς φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. ὁπόταν γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθέξῃται φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας ἢ πυρκαϊᾶς δικάσοντες, ἀποδίδεται λόγος ἑκατέρῃ τῶν κρινομένων καὶ λέγουσιν ἐν τῇ μέρει ὁ μὲν διώκων ὁ δὲ φεύγων ἢ αὐτοί, ἢ ῥήτορας ἀναβιβάζονται τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δὲ ἔστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγωσιν, ἀνέχεται ἢ βουλὴ καθ' ἡσυχίαν ἀκούουσα. ἦν δέ τις ἢ φροῖμιον εἶπη πρὸ τοῦ λόγου, ὡς εὐνουστέρους ἀπεργάσαιτο αὐτούς, ἢ οἰκτον ἢ δεινῶσιν ἐξωθεν ἐπάγη τῷ πράγματι, — οἷα πολλὰ ῥητόρων παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανῶνται — παρελθὼν ὁ κῆρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ ἔβην ληρεῖν πρὸς τὴν βουλήν καὶ περιπέττειν τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὡς γυμνὰ τὰ γεγενημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέποιν.

Ὡστε καὶ σέ, ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῇ παρόντι ποιῶμαι ἔγωγε, καὶ κατὰ τὸν τῆς βουλῆς μου νόμον ἄκουε καὶ σιωπᾶν κέλευε, ἦν αἰσθη καταρρητορευόμενος· ἄχρι δ' ἂν οἰκεία τῷ πράγματι λέγηται, ἐξέστω ἀπομηκύνειν. οὐδὲ γὰρ ὑφ' ἡλίῳ ἔτι ποιησόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἄχθεσθαι, εἰ ἀποτείνοιτο ἢ ῥῆσις, ἀλλὰ ἢ τε σιὰ πυκνὴ καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν.

ANAX. Εὐγνώμονά σου ταῦτα, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάρεργον τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνόμενα ἐδιδάξω με, θαυμάσια ὡς ἀληθῶς καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα, πρὸς ἀλήθειαν οἰσόντων τὴν ψῆφον. ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγώ — τοῦτο γὰρ ἔθου με — κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσομαί σου.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν διὰ βραχέων προακοῦσαι χρή σε, ἃ περὶ 20 πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ· πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τείχη καὶ ἱερὰ καὶ νεωσοί-

κους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡσπερ σῶμά τι ἐδραῖον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν ἐς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κῦρος ἐν τοῖς πολίταις τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἑκαστα καὶ φυλάττοντας, οἷόν τι ἐν ἡμῖν ἐκάστη ἐστὶν ἡ ψυχή. τοῦτο δὴ τοίνυν κατανοήσαντες ἐπιμελοῦμεθα μὲν, ὡς ὄρας, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως, κατακοσμοῦντες αὐτό, ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἶη, ἐνδοθέν τε οἰκοδομήμασι κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἔκτοσθεν ταύταις περιβολαῖς ἐς τὸ ἀσφαλέστατον πεφραγμένον. μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχάς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίγνοιτο· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρήσεσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν.

Τὴν μὲν δὴ πρώτην ἀνατροφὴν αὐτῶν μητράσι καὶ τίτθαις καὶ παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἄγειν τε καὶ τρέφειν αὐτούς· ἐπειδὴν δὲ συνετοὶ ἤδη γίγνονται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύηται αὐτοῖς καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιόχρεα δοκῆι πρὸς τοὺς πόνους, παγιώτερα γιγνόμενα καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τηνικαῦτα ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς διδάσκομεν ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια προτιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξεν αὐτὸ μόνον φῦναι, ὡς ἔφυ ἕκαστος, ἦτοι κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ὅφ' ὧν τὰ τε εὐφυῶς διακείμενα βελτίω παρὰ πολλῷ γίγνοιτο ἂν καὶ τὰ φαύλως ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βέλτιον. καὶ τὸ παράδειγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γεωργῶν, οἱ τὰ φυτὰ, μέχρι μὲν πρόσγεια καὶ νήπιά ἐστι, σκέπουσι καὶ περι-

φράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοιτο ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐπειδὴν δὲ ἤδη παχύνηται τὸ ἔρνος, τήνικαῦτα περιτέμνουσί τε τὰ περιττὰ καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν καρπιμώτερα ἐξεργάζονται.

Τὴν μὲν τοίνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμητικῇ ²¹ ἀναρριπίζομεν καὶ γράμματα γράψασθαι καὶ τορῶς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκομεν· προΐουσι δὲ ἤδη σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας καὶ ἔργα παλαιὰ καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μᾶλλον μνημονεύοιεν, βραψυδοῦμεν αὐτοῖς. οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς καὶ πράξεις ἀοιδίμους ὀρέγονται κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἄδονται καὶ θαυμάζονται ὑπὸ τῶν ὕστερον, οἷα πολλὰ Ἡσίοδος τε ἡμῖν καὶ Ὅμηρος ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ πλησιάζωσι πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ δέη αὐτοῦς ἤδη μεταχειρίζεσθαι τὰ κοινὰ—καίτοι ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἴσως ταῦτα· οὐ γὰρ ὅπως τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀσκοῦμεν, ἐξ ἀρχῆς προὔκειτο εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ὅ τι τοῖς τοιοῦτοις πόνοις καταγυμνάξωμεν αὐτοὺς ἀξιούμεν. ὥστε αὐτὸς ἐμαυτῷ σιωπᾶν προστάττω, οὐ περιμείνας τὸν κήρυκα οὐδὲ τὸν Ἀρεπαγίτην σέ, ὅς ὑπ' αἰδοῦς, οἶμαι, ἀνέχη ληροῦντα ἤδη τοσαῦτα ἔξω τοῦ πράγματος.

ANAX. Εἰπέ μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὲ δὴ τοὺς τὰ ἀναγκαιότατα μὴ λέγοντας ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀποσιωπῶντας, οὐδὲν τῇ βουλῇ πρόστιμον ἐπινενόηται;

ΣΟΛ. Τί τοῦτο ἤρουν με; οὐδέπω γὰρ δῆλον.

ANAX. Ὅτι τὰ κάλλιστα καὶ ἐμοὶ ἀκοῦσαι ἤδιστα παρεῖς, τὰ περὶ τῆς ψυχῆς, τὰ ἥττον ἀναγκαῖα λέγειν διανοῆ, γυμνάσια καὶ διαπονήσεις τῶν σωμάτων.

ΣΟΛ. Μέμνημαι γάρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς προρρήσεων καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μὴ σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιρρέων. πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐρῶ διὰ βραχέων,

ὡς οἶόν τε· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασχέψεως ἐτέρου ἂν εἴη λόγου.

- 22 Ῥυθμιζόμεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν νόμους τε τοὺς κοινοὺς ἐκδιδάσκοντες, οἱ δημοσίᾳ πᾶσι πρόκεινται ἀναγινώσκειν μεγάλοις γράμμασιν ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ τε χρῆ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δέοντα ἐκμανθάνουσι καὶ πράττειν τὰ δίκαια καὶ ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύεσθαι καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχυρῶν καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μὴδὲν ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομάζονται.

Καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ θέατρον συνάγοντες αὐτοὺς δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμῳδίαις καὶ τραγῳδίαις, ἀρετὰς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν. τοῖς δὲ γε κωμῳδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολίτας, οὓς ἂν αἰσχρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἰσθῶνται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίγνονται ὄνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγχον.

- 23 ANAX. Εἶδον, ὦ Σόλων, οὓς φῆς ταύς τραγῳδοὺς καὶ κωμῳδοὺς, εἴ γε ἐκεῖνοί εἰσιν, ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, κράνη δὲ ἐπικείμενοι παγγέλοια, κεχγνότα παμμέγεθες· αὐτοὶ δὲ ἔνδοθεν μέγала τε ἐκεκράγεσαν καὶ διέβαινον οὐκ οἶδ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι. Διονύσῳ δὲ, οἶμαι, τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν. οἱ δὲ κωμῳδοὶ βραχύτεροι μὲν ἐκείνων καὶ πεζοὶ καὶ ἀνθρωπινώτεροι καὶ ἦττον ἐβόων, κράνη δὲ πολὺ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γοῦν ἅπαν ἐγάλα ἐπ' αὐτοῖς. ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἦκουον, οἰκτίροντες, οἶμαι, αὐτοὺς πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους.

ΣΟΛ. Οὐκ ἐκείνους, ὦγαθέ, φητιρον, ἀλλὰ ποιητῆς ἴσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυτο τοῖς θεαταῖς, καὶ ῥήσεις οἰκτρὰς ἐτραγῶδει πρὸς τὸ θέατρον, ὕφ' ὧν ἐς δάκρυα κατασπῶντο οἱ ἀκούοντες. εἰκὸς δέ σε καὶ αὐλοῦντας ἑωρακέναι τινὰς τότε, καὶ ἄλλους συνάδοντας, ἐν κύκλῳ συνεστῶτας. οὐδ' αὐτά, ὦ Ἀνάχασι, ἀχρεῖα ἄσματα καὶ αὐλήματα. τούτοις δ' οὖν ἅπασι καὶ τοῖς τοιούτοις παραθηγόμενοι τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἡμῖν γίνονται.

Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὠδε ²⁴ καταγυμνάζομεν ἀποδύσαντες αὐτά, ὡς ἔφην, οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλειον ἀσυμπαγῆ ὄντα, πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιῶμεν πρὸς τὸν ἀέρα, συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλλπος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν, ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίνονται· ἀτοπον γάρ, εἰ τὰ μὲν σκύτη νομίζομεν ὑπὸ τῇ ἐλαίῳ μαλαττόμενα δυσραγέστερα καὶ πολλῇ διαρκέστερα γίνεσθαι, νεκρά γε ἤδη ὄντα, τὸ δ' ἔτι ζωῆς μετέχον σῶμα μὴ ἂν ἀμεινον ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου διατεθῆναι.

Τοῦντεῦθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες καὶ διδασκάλους ἐκάστων ἐπιστήσαντες τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὡς τοὺς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζονται καὶ ὁμόσε χωρεῖν ταῖς πλήγαῖς μηδὲ ἀποτρέποντο δέει τῶν τραυμάτων. τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς, θυμοειδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν, καὶ προσέτι ἐρρῶσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι.

Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννευκότες παλαίουσι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς καὶ ὠθισμοὺς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμοὺς καὶ ἄγχεσθαι δύνασθαι καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα

οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετῶντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτώμενοι· δυσπαθέστερα γὰρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίγνεται αὐτοῖς διαπονούμενα. ἕτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν· ἔμπειροι γὰρ δὴ ἐκ τούτου καθίστανται, εἴ ποτε ἀφίκοντο εἰς χρείαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ πολεμῖψ ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακείς καταρρίψει τε θάπτον ὑποσκελίσας καὶ καταπεσῶν εἴσεται ὡς βῆστα ἐξανίστασθαι.

Πάντα γὰρ ταῦτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκείνον τὸν ἀγῶνα ποριζόμεθα, τὸν ἐν ὅπλοις, καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνισι χρήσεσθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνὰ τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες ἔρρωμένεστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα καὶ κοῦφα καὶ εὔτονα καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς.

- 25 Ἐννοεῖς γάρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τούτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅπλοις ἔσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὠχρότητος ἐπιδεικνυμένους, οἷα γυναικῶν σώματα ὑπὸ σιᾶ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῇ εὐθὺς βρέμενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῇ κρᾶνει, καὶ μάλιστα ἦν καὶ ὁ ἥλιος, ὥσπερ νῦν, τὸ μεσημβρινὸν ἐπιφλέγη. οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένους καί, εἰ αἷμα ἴδοιεν, εὐθὺς ταραττομένοις καὶ προαποθνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολεμίοις; οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυθροι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἀρρενωποί, πολὺ τὸ ἔμφυχον καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τσαούτης εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότερες οὔτε περιπληθεῖς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες, ὁ δὲ ἰσχὺν καὶ τόνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον ἔρρω-

μένως φυλάττοντες· ὅπερ γὰρ δὴ οἱ λιχμῶντες τὸν πυρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι, τὴν μὲν ἄχνην καὶ τοὺς ἀθέρας ἀποφυσῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινοῦντα καὶ προσσωρεύοντα.

Καὶ διὰ τοῦτο ὑγιαίνειν τε ἀνάγκη καὶ ἐπὶ μῆκιστον διαρ- 26
 κεῖν ἐν τοῖς καμάτοις· ὀφέ τε ἂν ἰδῆεν ὁ τοιοῦτος ἄρξαιτο
 καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανεῖη· ὥσπερ εἰ πῦρ τις φέρων
 ἅμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν καὶ ἐς τὴν καλάμην αὐτοῦ καὶ
 ἐς τὴν ἄχνην — αὐθις γὰρ ἐπὶ τὸν λιχμῶντα ἐπάνειμι —
 θάττον ἂν, οἶμαι, παρὰ πολὺ ἢ καλάμη ἀναφλεγείη, ὁ δὲ
 πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης οὔτε
 ὑπὸ μιᾶ τῇ ὄρμηϊ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑποτυφόμενος χρόνῳ
 ὕστερον καὶ αὐτὸς ἂν κατακαυθεῖη. οὐ τοίνυν οὐδὲ νόσος
 οὐδὲ κάματος ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα βραδίως ἐλέγξειεν
 ἂν οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρῶς· τὰ ἔνδοθεν γὰρ εὖ παρε-
 σκεύασται αὐτῇ καὶ τὰ ἔξω μάλα καρτερῶς πέφρακται πρὸς
 αὐτά, ὡς μὴ παριέναι ἐς τὸ εἶσω μῆδὲ παραδέχεσθαι μήτε
 ἡλιον μήτε κρύος ἐπὶ λύμῃ τοῦ σώματος. πρὸς τε τὸ ἐνδιδὸν
 ἐν τοῖς πόνοις πολὺ τὸ θερμὸν τὸ ἔνδοθεν ἐπιρρέον, ἅτε ἐκ
 πολλοῦ προπαρασκευασμένον καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν
 ἀποκείμενον, ἀναπληροῖ εὐθὺς ἐπάρδον τῇ ἀκμῇ καὶ ἀκαμά-
 τους ἐπὶ πλείστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονῆσαι πολλὰ καὶ
 προκαμεῖν οὐκ ἀνάλωσιν τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν ἐργάζε-
 ται, καὶ ἀναρριπιζομένη πλείων γίγνεται.

Καὶ μὴν καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσκοῦμεν αὐτούς, ἐς μῆκός τε 27
 διαρκεῖν ἐθέζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεῖ ὠκύτατον ἐπικου-
 φίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερρὸν καὶ ἀντίτυπον,
 ἀλλὰ ἐν φάμμῳ βαθείᾳ, ἔνθα οὔτε βεβαίως ἀπερῆσαι τὴν
 βάσιν οὔτε ἐπιστηρίξαι βράδιον, ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεί-
 κον τοῦ ποδός. ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ
 εἴ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκοῦνται ἡμῖν, ἔτι

καὶ μολυβδοῖδας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντες. εἶτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμιλλῶνται.

Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῇ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιφερές, ἀσπίδι μικρᾷ εἰκόσ, ὄχανον οὐκ ἐχούση οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθησ γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῇ μέσῳ καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος. ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω φιλοτιμούμενοι, ὅστις ἐπὶ μῆκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο· καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τε αὐτῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν.

28 Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοϊότερα ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἀκουσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἕνεκα ὑποβέβληται. πρῶτον μὲν, ὡς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ πτώσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν· ἔπειτα καὶ τὸν ὀλισθον ἀνάγκη πλείω γίγνεσθαι, ἰδρύντων ἐν τῇ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλεσιν εἵκαζες, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοῖον ὄν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπότεν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων ἀναγκάζωνται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συνέχειν διολισθάνοντας· αἶρεσθαι τε ἐν πηλῷ ἰδρωκότες μετ' ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρυῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα, μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. καὶ ταῦτα πάντα, ὡσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, καὶ ἐς τοὺς πολέμους χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα ῥαδίως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἦκειν μετέωρον κομίζοντα. καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσχοῦμεν τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὡς τὰ μικρότερα μακρῷ εὐκολώτερον φέροιεν.

29 Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τὸ ἐναντίον χρησίμην οἰόμεθα εἶναι, ὡς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρᾶσκον ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι. καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρῶτα συνέχειν

δοκεῖ ἢ κόνις ἀθρόον ἐπιπαττομένη καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάβεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιοῖς τότε καὶ ἀνεφρόσι τοῖς σώμασιν ἐμπιπτόντων ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμᾶ καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. καὶ ἔγωγε ἠδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιᾶ δεδιητηγμένων καὶ ὃν ἂν ἔλη τῶν ἐν τῇ Λυκείῳ γυμναζομένων, ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πηλόν, ἐροίμην ἂν σε, ποτέρῳ ἂν ὅμοιος εὐξαιο γενέσθαι· οἶδα γὰρ ὡς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκατέρου, συνεστηκῶς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγῇ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρις, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν, ³⁰ οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενήσεσθαι καὶ ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτούς, κρατοῦντες μὲν τῶν δυσμενῶν, εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκοις ὄντες, ὡς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. ἐν εἰρήνῃ τε αὐτὸ πολὺ ἀμείνοσιν αὐτοῖς χρώμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχρῶν φιλοτιμουμένοις μηδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβουσι καὶ ἀσχόλοις οὖσιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἔστιν, ὅποτε ἕς τε εἰρήνην καὶ ἐς πόλεμον τὰ ἄριστα παρεσκευασμένη φαίνοιτο ἢ νεότης, περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

ΑΝΑΧ. Οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἦν ποτε ὑμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέ- ³¹ μιοι, χρισάμενοι τῇ ἐλαίῳ καὶ κονισάμενοι πρότε καὶ αὐτοί, πῦξ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, κάκεινοι δηλαδὴ ὑποπτήσσουσιν ὑμᾶς καὶ φεύγουσι, δεδιότες μὴ σφίσι κεχηνόσι πάττητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα, ἢ περιπηδήσαντες, ὡς κατὰ νότου γένησθε, περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκέλη περὶ

τὴν γαστέρα, καὶ διάγχητε ὑπὸ τὸ κράνος ὑποβαλόντες τὸν πῆχυν. καὶ νῆ Δί' οἱ μὲν τοξεύσουσι δῆλον ὅτι καὶ ἀκοντιοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὡσπερ ἀνδριάντων οὐ καθίξεται τὰ βέλη, κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πολὺ τὸ αἷμα πεπορισμένων· οὐ γὰρ καλάμη καὶ ἀθήρες ὑμεῖς ἐστε, ὡς τάχιστα ἐνδιδόναι πρὸς τὰς πληγὰς, ἀλλὰ ὀψέ ποτε καὶ μόλις, κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τραύμασιν, αἷμα ὀλίγον ὑποδείξετε. τοιαῦτα γὰρ φήσ, εἰ μὴ πάνυ παρήκουσα τοῦ παραδείγματος.

32 Ἡ τὰς πανοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψθε τὰς τῶν κομψῶν τε καὶ τραγῶδων, καὶ ἦν προτεθῆ ὑμῖν ἔξοδος· ἐκείνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχηνότα, ὡς φοβερώτεροι εἶητε τοῖς ἐναντίοις μορμολυττόμενοι αὐτούς, καὶ ὑποδήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκείνα δηλαδή· φεύγουσί τε γάρ, ἦν δέη, κοῦφα καί, ἦν διώκητε, ἄφυκτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα διαβαινόντων ἐπ' αὐτούς. ἀλλ' ὄρα μὴ ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ κομψὰ λῆρος ἦ καὶ παιδιὰ ἄλλως καὶ διατριβαὶ ἀργοῦσι καὶ ῥαθυμείν ἐθέλουσι τοῖς νεανίσκοις. εἰ δὲ βούλεσθε πάντως ἐλεύθεροι καὶ εὐδαίμονες εἶναι, ἄλλων ὑμῖν γυμνασίων δεήσει καὶ ἀσκήσεως ἀληθινῆς τῆς ἐν τοῖς ὄπλοις, καὶ ἡ ἄμιλλα οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἔσται, μετὰ κινδύνων μελετῶσι τὴν ἀρετὴν. ὥστε ἀφέντες τὴν κόνιν καὶ τὸ ἔλαιον διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, μὴ κοῦφα δίδόντες τὰ ἀκόντια καὶ οἷα διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ἔστω λόγχη βαρεῖα μετὰ συρισμοῦ ἐλιττομένη καὶ λίθος χειροπληθῆς καὶ σάγαρις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ θώραξ καὶ κράνος.

33 Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, θεῶν τινος εὐμενεῖα σφίζεσθαι μοι δοκεῖτε, οἱ μὴδέπω ἀπολώλατε ὑπὸ τινων ὀλίγων φιλῶν ἐπιπεσόντων. ἰδοὺ γέ τοι, ἦν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ξιφίδιον τὸ παρὰ τὴν ζώνην μόνος ἐπεισπέσω τοῖς νέοις ὑμῶν ἅπασιν, αὐτοβοεῖ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμνάσιον φυγόντων ἐκείνων

καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῷ σιδήρῳ τολμῶντος, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιστάμενοι καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι γέλωτα ἂν μοι παράσχοιεν δακρύοντες οἱ πολλοὶ καὶ τρέμοντες. καὶ τότε ἂν ἴδοις οὐκέτι ἐρυθριῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα, οἱοὶ νῦν εἰσιν, ἀλλὰ ὠχροὶ ἅπαντες αὐτίκα γένοιντ' ἂν ὑπὸ τοῦ δέους μεταβαφέντες. οὕτως ὑμᾶς ἢ εἰρήνη διατέθεικε βαθεῖα οὔσα, ὡς μὴ ἂν ῥαδίως ἀνασχέσθαι λόφον ἕνα κράνουσιν πολεμίου ἰδόντας.

ΣΟΛ. Οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὦ Ἀνάχαρι, Θρακῶν τε ὅσοι ³⁴ μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν αἰ μετὰ Ἰππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲ ἄλλοι, ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. ἡμεῖς γάρ, ὦ μακάριε, οὐκ ἐπέιπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονοῦμεν τῶν νέων, διὰ τοῦτο καὶ ἄνοπλα ἐξάγομεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ἐπειδὴν καθ' αὐτοὺς ἄριστοι γένωνται, ἀσκοῦνται τὸ μετὰ τοῦτο ζῆν τοῖς ὅπλοις καὶ πολὺ ἄμεινον χρήσαιντ' ἂν αὐτοῖς οὕτω διακείμενοι.

ΑΝΑΧ. Καὶ ποῦ τοῦτο ὑμῖν ἐστι τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις; οὐ γὰρ εἶδον ἔγωγε ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲ ἄπασαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελθών.

ΣΟΛ. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν, ὦ Ἀνάχαρι, ἐπὶ πλέον ἡμῖν συνδιατρίψας, καὶ ὅπλα ἐκάστῳ μάλα πολλὰ, οἷς χρώμεθα, ὀπότε ἀναγκαῖον ἦ, καὶ λόφους καὶ φάλαρα καὶ ἵππους καὶ ἵππεας σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολιτῶν. τὸ μέντοι ὀπλοφορεῖν αἰεὶ καὶ ἀκινάκην παρεζῶσθαι περιττὸν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι, καὶ πρόστιμόν γ' ἔστιν, ὅστις ἐν ἄστει σιδηροφοροῖ ἢ μηδὲν δέον ἢ ὅπλα ἐξενέγκοι εἰς τὸ δημόσιον. ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ ἐν ὅπλοις αἰεὶ βιοῦντες· τό τε γὰρ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν ῥάδιον ἐς ἐπιβουλήν, καὶ οἱ πολέμιοι μάλα πολλοί, καὶ ἄδηλον ὀπότε τις ἐπιστὰς κοιμώμενον κατασπᾶσας ἀπὸ τῆς ἀμάξης φονεύσειεν· ἢ τε πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαίρετως

καὶ μὴ ἐν νόμῳ ξυμπολιτευομένων, ἀναγκαῖον αἰετὸν τὸν σίδηρον ποιεῖ, ὡς πλησίον εἶναι ἀμυνοῦντα, εἴ τις βιάζοιτο.

35 ANAX. Εἶτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐδενὸς ἀναγκαῖον ἔνεκα περιττὸν ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν ὄπλων φείδεσθε, ὡς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθειροῖτο, ἀλλὰ φυλάττετε ἀποκείμενα ὡς χρησόμενοι τότε, τῆς χρείας ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων καταναλίσκοντες, οὐ ταμιευόμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλικίας αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῆ ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ κόνει ἐκχέοντες;

ΣΟΛ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμειος πέρι ἐννοεῖν, ὡς οἴνῳ ἢ ὕδατι ἢ ἄλλῳ τῶν ὑγρῶν ὁμοίαν αὐτῆν οὖσαν δέδιας οὖν, μὴ ὡσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεοῦ λάθῃ διαρρυσῆσα ἐν τοῖς πόνοις, κἄτα ἡμῖν κενὸν καὶ ξηρὸν οἴχηται τὸ σῶμα καταλιποῦσα ὑπὸ μηδενὸς ἔνδοθεν ἀναπληρούμενον. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ' ὅσῳ τις ἂν αὐτῆν ἐξαντλή τοῖς πόνοις, τοσῶδε μᾶλλον ἐπιρρεῖ κατὰ τὸν τῆς Ὑδρας μῦθον, εἴ τινα ἤκουσας, ὡς ἀντὶ μιᾶς κεφαλῆς τμηθείσης δύο αἰετὶ ἄλλαι ἀνεφύοντο. ἦν δὲ ἀγύμναστος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄτονος ἢ μὴδὲ διαρκῆ τὴν ὕλην ἔχη ὑποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν καμάτων βλάπτοιο ἂν καὶ καταμαραίνοιο, οἶόν τι ἐπὶ πυρὸς καὶ λύχνου γίγνεται· ὑπὸ γὰρ τῷ αὐτῷ φυσήματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἂν καὶ μείζον ἐν βραχεῖ ποιήσειας παραθήγων τῷ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν, ὡς διαρκῆ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνεόν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ῥίζης ἀνεφύετο.

36 ANAX. Ταυτὶ μὲν, ὦ Σόλων, οὐ πάνυ συνήμι· λεπτότερα γὰρ ἢ κατ' ἐμὲ εἴρηκας, ἀκριβοὺς τινος φροντίδος καὶ διανοίας ὀξύ δεδορκυίας δεόμενα. ἐκεῖνο δὲ μοι πάντως εἰπέ· τίνος ἔνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς Ὀλυμπιάσι καὶ

Ἴσθμοὶ καὶ Πυθοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅποτε πολλοί, ὡς φήσῃ, συνιάσιν ὀφόμενοι τοὺς νέους ἀγωνιζομένους, οὐδέποτε ἐν ὄπλοις ποιεῖσθε τὴν ἄμιλλαν, ἀλλὰ γυμνοὺς ἐς τὸ μέσον παραγαγόντες λακτιζομένους καὶ παιομένους ἐπιδείκνυτε καὶ νικήσασι μῆλα καὶ κόνινον δίδοτε; ἄξιον γὰρ εἰδέναι τοῦτό γε, οὐτινος ἔνεκα οὕτω ποιεῖτε.

ΣΟΛ. Ἠγούμεθα γάρ, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν ἐς τὰ γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἂν πλείω ἐγγενέσθαι αὐταῖς, εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους καὶ ἀνακηρυττομένους ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλησι. καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι εὐεξίας τε ἐπιμελοῦνται, ὡς μὴ αἰσχύνοντο γυμνωθέντες, καὶ ἀξιονικότατον ἕκαστος αὐτὸν ἀπεργάζεται. καὶ τὰ ἄθλα, ὡσπερ ἔμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρά, ὁ ἔπαινος ὁ παρὰ τῶν θεατῶν καὶ τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι καὶ δείκνυσθαι τῇ δακτύλῃ ἄριστον εἶναι τῶν καθ' αὐτὸν δοκοῦντα. τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς καθ' ἡλικίαν ἔτι ἢ ἄσκησις, ἀπίασιν οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες· ὡς, εἰ γέ τις, ὦ Ἀνάχαρσι, τὸν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλοι ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἔτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσειε; νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχοιεν ἂν σοι, ὅποιοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιεν· ἂν ὄπλα ἔχοντες οἱ κόνινου πέρι καὶ μῆλων γυμνοὶ τσσαύτην προθυμίαν ἐς τὸ νικᾶν εἰσφερόμενοι.

Καίτοι τί ἂν πάθοις, εἰ θεάσαιο καὶ ὀρύγων καὶ ἀλε- 37 κτρύωνων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν καὶ σπουδῆν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελάσῃ δῆλον ὅτι, καὶ μάλιστα ἦν μάθηξ, ὡς ὑπὸ νόμφ αὐτὸ δρῶμεν καὶ προστέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖναι καὶ ὄραν τὰ ὄρνεα διαπυκτεύοντα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀπαγορεύσεως; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο γελοῖον ὑποδύεται γάρ τις ἡρέμα ταῖς ψυχαῖς ὄρμη ἐς τοὺς κινδύνους, ὡς μὴ ἀγεν-

νέστεροι καὶ ἀτολμότεροι φαίνονται τῶν ἀλεκτρυόνων μὴδὲ προαπαγορεύοιεν ὑπὸ τραυμάτων ἢ καμάτων ἢ του ἄλλου δυσχεροῦς. τὸ δὲ δὴ ἐν ὄπλοις πειρᾶσθαι αὐτῶν καὶ ὄραν τιτρωσκομένους ἄπαγε· θηριῶδες γὰρ καὶ δεινῶς σκαιὸν καὶ προσέτι γε ἄλυσιτελεῖς ἀποσφάττειν τοὺς ἀρίστους καὶ οἷς ἂν τις ἄμεινον χρήσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν.

- 38 Ἐπεὶ δὲ φήσ, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐπελεύσεσθαι, μέμνησο, ἦν ποτε καὶ ἐς Λακεδαιμόνα ἔλθης, μὴ καταγελάσαι μὴδὲ ἐκείνων μὴδὲ οἶεσθαι μάτην πονεῖν αὐτούς, ὁπότεν ἢ σφαίρας πέρι ἐν τῇ θεάτρῳ συμπεσόντες παίωσιν ἀλλήλους ἢ ἐς χωρίον ἐσελθόντες ὕδατι περιγεγραμμένον, ἐς φάλαγγας διασπάντες, τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζονται γυμνοὶ καὶ αὐτοί, ἄχρι ἂν ἐκβάλωσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι, τοὺς κατὰ Λυκοῦργον οἱ καθ' Ἡρακλέα ἢ ἔμπαλιν, συνωθοῦντες ἐς τὸ ὕδωρ· τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνην λοιπόν, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι παίσειε· μάλιστα δὲ ἦν ὄραξ μαστιγουμένους αὐτούς ἐπὶ τῇ βωμῇ καὶ αἵματι ῥεομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παρεστῶσας οὐχ ὅπως ἀνωμένας ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, εἰ μὴ ἀντέχοιεν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἰκετευούσας ἐπὶ μήκιστον διαρκέσαι πρὸς τὸν πόνον καὶ ἐγκαρτερῆσαι τοῖς δεινοῖς. πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῇ ἀγῶνι, μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ζῶντες ἔτι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων μὴδὲ εἶξαι τοῖς σώμασιν, ὧν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὄφει τιμωμένους δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνασταθέντας.

Ὅταν τοίνυν ὄραξ κάκεινα, μήτε μαίνεσθαι ὑπολάβης αὐτούς μήτε εἶπης, ὡς οὐδεμιᾶς ἔνεκα αἰτίας ἀναγκαίας ταλαιπωροῦσι, μήτε τυράννου βιαζομένου μήτε πολεμίων διατιθέντων· εἴποι γὰρ ἂν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης αὐτῶν πολλὰ τὰ εὐλογα καὶ ἄ συνιδῶν κολάζει αὐτούς, οὐκ ἐχθρὸς ὧν οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν οὐδὲ τὴν

νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκῆ παραναλίσκων, ἀλλὰ καρτερικωτάτους καὶ παντὸς δεινοῦ κρείττονας ἀξίων εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. καίτοι κἂν μὴ ὁ Λυκούργος εἶπη, ἔννοεις, οἶμαι, καὶ αὐτός, ὡς οὐκ ἂν ποτε ληφθῆις ὁ τοιοῦτος ἐν πολέμῳ ἀπόρρητόν τι ἐξεῖποι τῆς Σπάρτης αἰκίζομένων τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καταγελῶν αὐτῶν μαστιγοῖτο ἂν, ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν παίοντα, ὡς πρότερον ἀπαγορεύσειεν.

ΑΝΑΧ. Ὁ Λυκούργος δὲ καὶ αὐτός, ὦ Σόλων, ἐμαστιγοῦτο ³⁹ ἐφ' ἡλικίας ἢ ἐκπρόθεσμος ὢν ἦδη τοῦ ἀγῶνος ἀσφαλῶς τὰ τοιαῦτα ἐνεανιεύσατο;

ΣΟΛ. Πρεσβύτης ἦδη ὢν ἔγραψε τοὺς νόμους αὐτοῖς Κρήτηθεν ἀφικόμενος. ἀπεδεδημήκει δὲ παρὰ τοὺς Κρήτας, ὅτι ἤκουεν εὐνομητάτους εἶναι, Μίνως τοῦ Διὸς νομοθετήσαντος ἐν αὐτοῖς.

ΑΝΑΧ. Τί οὖν, ὦ Σόλων, οὐχὶ καὶ σὺ ἐμιμήσω Λυκούργον καὶ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γὰρ καὶ ταῦτα καὶ ἄξια ὑμῶν ἔστιν.

ΣΟΛ. Ὅτι ἡμῖν ἱκανά, ὦ Ἀνάχαρσι, ταῦτα τὰ γυμνάσια, οἰκεία ὄντα· ζηλοῦν δὲ τὰ ξενικά οὐ πάνυ ἀξιούμεν.

ΑΝΑΧ. Οὐκ, ἀλλὰ συνίης, οἶμαι, οἷόν τί ἐστι μαστιγοῦσθαι γυμνόν, ἄνω τὰς χεῖρας ἐπαίροντα, μηδενὸς ἔνεκα ὠφελίμου ἢ αὐτῷ ἐκάστῳ ἢ κοινῇ τῇ πόλει. ὡς ἔγωγε ἦν ποτε ἐπιδημήσω τῇ Σπάρτῃ, καθ' ὃν καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλευσθήσεσθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιγελῶν ἐκάστοις, ὅπῃ τυπτομένους καθάπερ κλέπτας ἢ λωποδύτας ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐργασαμένους. ἀτεχνῶς γὰρ ἔλλεθόρου δεῖσθαι μοι δοκεῖ ἢ πόλις αὐτῶν οὕτω καταγέλαστα ὑφ' αὐτῆς πάσχουσα.

ΣΟΛ. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀνδρῶν ἀπόντων ⁴⁰ μόνος αὐτὸς λέγων οἶου κρατεῖν· ἔσται γὰρ τις ὁ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοὶ τὰ εἰκότα ἐν Σπάρτῃ ἀντερῶν. πλὴν ἄλλ' ἐπεί-

περ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξελήλυθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκο-
μένῳ αὐτοῖς ἔοικας, οὐκ ἄδικα αἰτήσῃς ἔοικα παρὰ σοῦ, ὡς
καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει διεξέλεθης πρὸς με, ὃν τρόπον ὑμεῖς οἱ
Σκύθαι διασκεῖτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ὑμῖν καὶ οἰσισι γυμνα-
σίοις ἀνατρέφετε καὶ ὅπως ὑμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίνονται.

ΑΝΑΧ. Δικαιοτάτα μὲν οὖν, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε διηγῆ-
σομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, οὐ σεμνὰ ἴσως οὐδὲ καθ' ὑμᾶς,
οἷ γε οὐδὲ κατὰ κόρρης παταχθῆναι τολμήσαιμεν ἂν μίαν
πληγῆν· δειλοὶ γὰρ ἔσμεν· ἀλλὰ εἰρήσεταιί γε ὅποια ἂν ἦ. ἐς
αὔριον μέντοι, εἰ δοκεῖ, ὑπερβαλώμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς
ἅ τε αὐτὸς ἔφησ' ἔτι μᾶλλον ἐννοήσαιμι καθ' ἡσυχίαν ἅ τε
χρῆ εἰπεῖν συναγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπελθών. τὸ δὲ νῦν ἔχον
ἀπίωμεν ἐπὶ τούτοις· ἐσπέρα γὰρ ἦδη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

1. Βίος τοῦ Ξενοφώντος.

Ὁ Ξενοφῶν, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 430 π. Χ., ἦτο υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας καὶ κατήγετο ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐγένετο πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους πλεῖστον ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Τῷ 401 π. Χ. καταλιπὼν τὰς Ἀθήνας ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς Σάρδεις πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἀπλοῦς ἐθελοντής. Μετὰ τὴν περὶ τὰ Κούναξα δ' ὁμως μάχην καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ σατραπῶν Τισαφρόνους ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς κατώρθωσε διὰ μερίστων κόπων καὶ κινδύνων νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Θράκην. Ἐνταῦθα ἐβοήθησε τὸν Σεύθην, τὸν βασιλέα τῆς Θράκης, καὶ παρεσκευάζετο νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες ἔπεισαν αὐτὸν νὰ προστεθῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν στρατὸν (399), ὅστις τότε ὑπὸ τὸν Θίβωνα ἐν Ἀσίᾳ ἐπολέμει πρὸς τοὺς Πέρσας.

Διὰ τοῦτο καὶ διότι ἐπολέμησε μετὰ τοῦ Κύρου, ὅστις ἦτο ἐχθρὸς τῶν Ἀθηναίων, ἐξωρίσθη ὁ Ξενοφῶν ἀπὸ τῆς πατρίδος του.

Ἀφ' οὗ δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον, τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης, καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ (394) κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες παρέστησαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Οἱ Σπαρτιαῖται ἀναγνωρίζαντες τὰς εὐεργεσίας τοῦ Ξενοφώντος ἔδωκαν αὐτῷ (393) ὡς δῶρον προσοδοφόρον κτήμα ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἠλίδος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐνταῦθα ἔζησεν ὁ Ξενο-

φῶν ἐπὶ 23 ἔτη μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φιλισίας καὶ τῶν τέκνων Γρύλλου καὶ Διοδώρου ἀσχολούμενος εἰς τὴν θήραν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἐν Δεύκτιροις μάχην, καθ' ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐκδιωχθεὶς ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370) κατέφυγεν εἰς Κόρινθον. Ἐκεῖ οὗτος καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐξορίας του διέμεινε καὶ ἀπέθανε πλήρης ἡμερῶν περὶ τὸ 355 π. Χ.

2. Ξενοφῶντος Ἑλληνικά.

Ὁ Ξενοφῶν ἐκτὸς τῆς **Κύρου Ἀναβάσεως** συνέγραψε καὶ πολλὰ ἄλλα συγγράμματα· τούτων ἐν εἶναι τὰ **Ἑλληνικά** διηρημένα εἰς 7 βιβλία.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι Ἑλληνικὴ ἱστορία περιλαμβάνουσα τὴν ἐξιστόρησιν τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου γεγονότων (411-404 π. Χ.) καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης συμβάντων (402 - 362 π. Χ.).

Ἐν κεφαλαίοις τοῦ Γ' καὶ Δ' βιβλίου τῶν **Ἑλληνικῶν** ἐξιστοροῦνται οἱ ἀπὸ τοῦ 400 μέχρι τοῦ 389 ἔτους π. Χ. ἀγῶνες τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ Περσῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1 — 2.

Ἡ Ἀθήνησι σιάσις = ἡ ἐν Ἀθήναις ἐπανάστασις. — **τελευτῶ** = τελειώνω, λήγω. — **ἐκ τούτου** = μετὰ ταῦτα. — **ἀξιῶ** = ἀπαιτῶ. — **οἷόσπερ** = ὁποῖος βέβαια. — **ἦν** = ὑπῆρξε. — **γίνεσθαι** = δεῖκνυσθαι. — **νομίσαντες**, μετχ. αἰτιλγκ. πῶς ἀναλύεται; — **ἐπιστέλλω τινι** = διατάττω τινά. — **ὑπηρετῶ τινι** = βοηθῶ τινά. — **εἴ τι δέοιτο** (δηλ. αὐτοῦ) = ἐάν κατά τι παρακαλῆ αὐτόν (τίνα;). — **μέντοι**, ἐνταῦθα οὐχί ἀντιθετικός, ἀλλὰ βεβαιωτικός = τῷ ὄντι. — **ἐδεήθη**, δηλ. πράττειν, εἰς ὃ ἀντικμ. τὸ ὄπερ. — **περιπλέω εἰς Κιλικίαν** = περιπλέων τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας διευθύνομαι εἰς Κιλικίαν. — **ποιῶ μετ' αἰτιατκ. καὶ ἀπρμφ.** = φέρω τινά εἰς θέσιν, ὥστε νά... — **ἐπὶ βασιλέα**, ἢ **ἐπὶ** = ἐναντίον. — **ὥς μὲν οὖν**, = ἀλλὰ πῶς. — **ἐπὶ τὸν ἀδελφόν** = ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. — **ὥς ἀπέθανε**, τίς; — **ἐκ τούτου** = μετὰ ταῦτα. — **ἀποσώζομαι ἐπὶ θάλατταν** = σώως φθάνω μέχρι τῆς θαλάσσης. — **Θεμιστογένει**, ποιητικόν αἷτιον = ὑπὸ Θεμιστογένους.

Ἡ Ἀθήνησι σιάσις, ἐννοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου, οὓς ὁ Ξενοφῶν διηγῆθη ἐν τῷ προηγουμένῳ (II) βιβλίῳ. — **ἐκ δὲ τούτου**, δηλ. μετὰ τὸ τέλος τῆς σιάσεως, κατὰ τὸ ἔτος 401 π. X. — **οἷόσπερ ἦν**, ὁ Κύρος εἶχεν ὑποστηρίξει τοὺς Λακεδαιμονίους κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — **ἐν τῷ... πολέμῳ**, δηλ. τῷ Πελοποννησιακῷ. — **ἔφοροι**, οὗτοι, πέντε τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἦσαν ἄρχοντες ἐν Σπάρτῃ ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἀλλὰι ἀρχαὶ ἐν Σπάρτῃ ἦσαν 1) ἡ **βασιλεία**, ἣτις ἦτο διπλῆ, 2) ἡ **γερουσία**, ἀποτελουμένη ἐξ 28 ἀνδρῶν καὶ 3) ἡ **ἀπέλλα**, ἡ συνέλευσις δηλ. τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ ἔφοροι ἐνταῦθα ἀποφασίζουσι νά βοηθήσωσι τὸν Κύρον μετ' ἔγκρισιν,

ἐννοεῖται, τῆς γερουσίας καὶ τῆς ἀπέλλας· διότι οὗτοι οὐδέποτε ἀπεφάσιζον αὐτογνωμόνως προκειμένου περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἔξω πραγμάτων. — *τῷ τότε ναυάρχῳ*, ἐν Σπάρτῃ κατ' ἔτος ἐξελέγετο εἰς ναύαρχος, ὅστις ἤγειτο τοῦ στόλου τῶν Λακεδ. δις ὁ αὐτὸς δὲν ἐπετρέπετο νὰ ναυαρχῆ. — *Συνέννεσις*, οὗτος εἶχε καταλάβει τὰ δεσπόζοντα τῶν στενοποριῶν τοῦ Ταύρου ὑψώματα, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν εἰς τὰ ἐσώτερα τῆς χώρας προχώρησιν τοῦ Κύρου· ἀλλὰ κατέλιπε ταῦτα ἐκουσίως, ὅτε ἤκουσεν ὅτι τριήρεις τῶν Λακεδ. καὶ τοῦ Κύρου περιέπλεον ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν. — *ἐπὶ βασιλέα*, δηλ. τὸν Ἀρταξέρξη. — *στράτευμα συνέλεξε*, βαρβαρικὸν μὲν περὶ τὰς 100.000, ἑλληνικὸν δὲ περὶ τὰς 13.000. — *ἐπὶ τὸν ἀδελφόν*, δηλ. ; — *ἡ μάχη*, ἡ (γνωστὴ) παρὰ τὰ Κούναξα (οὐχὶ μακρὰν τῆς Βαβυλῶνος), συγκροτηθεῖσα τῷ 401 π. Χ., καθ' ἣν ἔπεσεν ὁ Κύρος. — *ἐκ τούτου*, δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου. — *οἱ Ἕλληνες*, ποῖοι ἐννοοῦνται; — *ἐπὶ θάλατταν*, ἐννοεῖ τὴν Μαύρην θάλασσαν, ἣν οἱ Ἕλλ. εἶδον τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ὄρους Θήγρου (ἑγγυὲς τῆς Τραπεζοῦντος). — *Θεμιστογένει*, ὑπὸ τὸ πλαστὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστογένους ἐξέδωκε ψευδωνύμως ὁ Ξενοφῶν τὴν *Ἀνάβασίν* του, ἵνα ἀξιολογήσῃ αὐτὴν.

§ 3.

Ἐπεὶ μέντοι = ὅτε δέ. — *πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι* = προσφέρω εἰς τινὰ σπουδαίας ὑπηρεσίας. — *δόξας*, μετχ. αἰτιολγ. = *ἐπεὶ ἔδοξε*· τὸ δὲ *δοκῶ* = φαίνομαι. — *καταπέμπομαι*, κυρίως = στέλλομαι κάτω, δηλ. ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας εἰς τὰ παράλια· εἶτα = ἀποστέλλομαι. — *ὦν τε αὐτὸς... ἤρχε* = καὶ τῶν χωρῶν ἐκεῖνων, τὰς ὁποίας αὐτὸς... ἐκυβέρνα. — *πρόσθεν* = πρότερον. — *καὶ ὦν Κύρος*, δηλ. ὕστερον ἤρχεν. — *ἅμα μὲν... ἅμα δέ* = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — *βουλόμεναι... φοβούμεναι*, μετχ. αἰτιολγ.· πῶς ἀναλύονται; — *οὐ* = διότι. — *ἠρημέναι ἦσαν*, ὑπερσπλ. τοῦ ῥ. *αἰροῦμαι* = προτιμῶ. — *τὰς πόλεις = τὰς ἑαυτῶν πόλεις*. — *δέ*, κατόπιν ἀρνήσεως = ἀλλά. — *ἀξιῶ*, ἐνταῦθα = παρακαλῶ. — *ἐπεὶ* = ἐπειδὴ. — *προσάται* = ἡγεμόνες. — *ἐπιμεληθῆναι*, ὑποκμ. τοὺς Λακεδαιμονίους· τὸ δὲ *ἐπιμελοῦμαι τινος* = λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος. — *ὅπως μὴ* (μετ' εὐκτ.)

= ἕνα μὴ (μεθ' ὑποκτ.).— *δηοῦμαι* = λεηλατοῦμαι.— *αὐτῶν*, συναπτέα ἢ γενκ. τῆ ἢ *χώρα*.

Πολλοῦ ἀξίος βασιλεῖ... γεγενῆσθαι, ὁ Τισοσ. εἶχεν ὠφελήσει πολλαπλῶς τὸν βασιλέα, διότι α') πρῶτος αὐτὸς ἤγγειλεν εἰς τὸν βασιλέα τὸν Κύρον ἐπιστρατεύοντα αὐτῷ, β') μόνος αὐτὸς ἀντεστάθη ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ κατὰ τὴν ἐφόρμησιν τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾗ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ γ') μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἐμερίμνησε δραστηριώτερον παντὸς ἄλλου περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ μεγάλου βασιλέως.— *σατραπης*, παρὰ Πέρσαις ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μιᾶς τῶν εἰκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ Περσικὸν κράτος καὶ πρὸς τὰς ὁποίας ἀντιστοιχοῦσι κάπως οἱ παρ' ἡμῶν νομοί.— *ὧν τε αὐτὸς ἦρχε*, δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας.— *πρόσθεν*, δηλ. πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Κύρου εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.— *καὶ ὧν Κύρος (ἕστερον ἦρχεν)*, ὁ Κύρος ἦτο σατραπης τῆς Λυδίας (ἣν παρέλαβε παρὰ τοῦ Τισοσ.), μεγάλης Φρυγίας, Καππαδοκίας· πρὸς τούτοις δ' ἀρχιστράτηγος τῶν βασιλικῶν στρατιῶν καὶ κάρανος.— *τὰς Ἰωνικὰς πόλεις*, αὗται παρεδόθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδ. τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ κατὰ τὰς (ἐν ἔτει 411) συνθήκας αὐτῶν πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ εἶχον μόνον τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκλογῆς νὰ ὑποταχθῶσι τῷ Τισοσ. ἢ τῷ Κύρῳ· πᾶσαι δ' αὗται πλὴν τῆς Μιλήτου προετίμησαν νὰ ὑποταχθῶσι τῷ Κύρῳ, ὅστις λίαν μειλιχίως προσηγάθη πρὸς αὐτάς. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Κύρου (κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 401) φαίνεται ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἀπέλαυον ἐπὶ 1 1/2 ἔτος ἀνενοχλήτως πλήρους ἐλευθερίας· ἤδη δ' ἕμως ἠπέλπει αὐτάς ἐκ νέου δουλεία πολὺ χειροτέρα τῆς προτέρας.— *ἐπεὶ . . . προστάται εἰσὶν*, ἡ Σπάρτη μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων (404 π. X.) ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονίαν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

§ 4.

Ἀρμοσίην, κτηγμ. = ὡς ἀρμοστήν. — *νεοδαμῶδεις* = νέοι πολῖται, δηλ. ἀπελευθερωθέντες εἰλωτες.— *εἰς χιλίους* = περίπου χιλίους.— *αὐτὸς* = ὁ ἴδιος.— *μισθὸν παρέχω (τινὶ)* = μισθοδοτῶ (τινα). — *ἐπεμψαν*, δηλ. *ἱππέας*. — *τῶν ἱππευσάντων* = ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ὑπῆρέτησαν ὡς ἱππεῖς.— *ἐπὶ τῶν τριάκοντα* = ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν τριάκοντα τυράννων.— *νομίζοντες*, μετχ. αἰτλγκ.—

κέρδος τῷ δήμῳ (δηλ. εἶναι ἄν) = ὅτι ἤθελεν εἶναι κέρδος εἰς τοὺς δημοκρατικούς. — *εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιοντο*, ὑποκμ. τοῦ εἶναι ἄν = ἐὰν (οὗτοι) ἤθελον ἀποδημεῖ καὶ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἤθελον καταστραφῆ.

Πέμπουσι, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος τοῦ 399 π. Χ. — *ἀρμοσῆς* παρὰ τοῖς Λακεδ. ἐλέγετο ὁ ἀποστελλόμενος ἐκ τῆς Σπάρτης διοικητής, ὅπως διοικήσῃ πόλιν ὑπήκοον αὐτῇ. — *τῶν νεοδαμῶδων*, οἱ κάτοικοι τῆς Λακωνικῆς ἦσαν εἰλωτες, *περίοικοι*, *Σπαρτιάται* οἱ εἰλωτες ἀπελευθερούμενοι ὑπὸ τῆς πολιτείας εἶτε διὰ τὴν ἐν πολέμῳ αὐτῶν ἀρετὴν εἶτε δι' ὠφελήματα παρασχεθέντα ὑπ' αὐτῶν τῇ πόλει ἐκαλοῦντο *νεοδαμῶδεις*. Ἡ Σπάρτη δὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἀσίαν Σπαρτιάτας πολίτας, ἀλλὰ νεοδαμῶδεις, διότι αὕτη εἶχεν ὀλίγους στρατιώτας καὶ ἐφείδετο αὐτῶν ἰδίᾳ νῦν, ὅτε ὡς ἐχουσα τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἐχρειάζετο πολλοὺς. — *ῥητήσατο*, εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς τοιαύτης αἰτήσεως ἐκ τῶν συνθηκῶν τοῦ 404, καθ' ἃς οἱ Ἀθην. νομίζοντες τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον ὤφειλον ν' ἀκολουθῶσι τοὺς Λακεδ. καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν πανταχοῦ, ὅπου οὗτοι ἤθελον ζητήσῃ. — *τῶν ἐπὶ τῶν τρ. ἱππευσάντων*, οὗτοι ἦσαν τὸ κύριον ἔρεισμα τῶν ὀλιγαρχικῶν. — *ἐπὶ τῶν τριάκοντα*, οἱ τριάκοντα τύραννοι ἐν Ἀθήναις ἤρξαν ἐπὶ 8 μῆνας (ἀπὸ 7θρίου - τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403). — *νομίζοντες κέρδος . . . εἰ ἀπ. . .*, ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι οἱ ἱππεῖς καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας ἦσαν μισητοὶ εἰς τὸν δῆμον.

§ 5 — 6.

Ἀφίκοντο, ὑποκμ. ὁ Θέβρων καὶ οἱ στρατιῶταί του. — *συνήγαγε*, τίς; — *ἐπέιθοντο* (δηλ. τοῦτο) *ὅτι . . . ἐπιπάτιοι* = ὑπήκουον εἰς τοῦτο, τὸ ὅποσον . . . διέταττε. — *ὄρω πρὸς τὸ ἱππικόν* = ἀποβλέπω εἰς τὸ ἱππικόν. — *πεδίον* = πεδιάς. — *ἀγαπῶ* = εὐχαριστοῦμαι. — *δέ*, κατόπιν ἀρνήσεως; — *εἰ . . . δύναίτο* = ἐὰν ἠδύνατο. — *ὅπου τυγχάνοι ὦν*, ἀναφέρεται εἰς τὸ ταύτην τὴν χώραν ὥστε = ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ τυγχάνοι ὦν (= κατὰ τύχην ἦτο). — *ἀδήλωτος* = ἀλεηλάτητος. — *σωθέντες* (= ἀφ' οὗ ἐσώθησαν), συναπτέα ἢ μετχ. τῷ *συνέμειξαν αὐτῷ*. — *οἱ ἀναβάντες* = οἱ ἐκστρατεύσαντες. — *συμμειγνυμί τινι* = συνεννοῦμαι μετὰ τινος. — *ἐκ τούτου ἤδη* = τότε πλέον. — *προσλαμ-*

βάνω = καταλαμβάνω. — **ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκόν** = θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς. — **οἱ ἀπὸ Δημαράτου** (δηλ. γενόμενοι) = οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τοῦ Δημαράτου = οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δημαράτου. — **ἐκ βασιλέως** = ὑπὸ βασιλέως. — **ἐδόθη** = ἐδόδοτο. — **ἀντὶ τῆς** . . . = εἰς ἀνταμοιβὴν διὰ τὴν . . . — **συστρατεία** = συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — **προσχωρῶ τινι** = ἔρχομαι μὲ τὸ μέρος τινός = παραδίδομαι εἰς τίνα. — **δῶρον**, κατγρμ. = ὡς δῶρον. — **οὐτι** = διότι. — **μηδίσας**, μετχ. αἰτλγκ. τὸ δὲ **μηδίξω** = ὑποστηρίζω τοὺς Μήδους. — **φεύγω** = ἐξορίζομαι.

Στρατιώτας, ὡς δισχιλίους ὥστε ὅλος ὁ στρατὸς τοῦ Θίβρωνος ἀνήρχετο εἰς πόσους; — **ἐν τῇ ἡπειρῷ**, δηλ. τῇ Ἀσιατικῇ. — **δρῶν πρὸς τὸ ἱππικόν** (δηλ. τοῦ Τισσ.), ὁ Θίβρων ἐπειδὴ ἔδλεπεν οὐτι τὸ μὲν ἰδικόν του ἱππικόν ἦτο ἀσθενές, τὸ δὲ τοῦ Τισσ. ἰσχυρόν, ἐφραβεῖτο ν' ἀντεπεξέλθῃ κατ' αὐτοῦ. — **οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου**, ἐννοοῦνται οἱ μετὰ τοῦ Κύρου συνεκστρατεύσαντες περίπου 13.000 Ἑλληνες οἱ κληθέντες μύριοι· ἐκ τούτων εἶχον ὑπολειφθῆ 5-6 χιλ. — **συνέμειξαν αὐτῷ**, ἡ ἔνωσις ἐγένετο ἐν Περγάμφ' ἐκεῖ ἤγαγε τοὺς στρατιώτας ὁ Ξενοφῶν κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Θίβρωνος. Πρὸ τῆς ἐνώσεως τῶν μυρίων μετὰ τοῦ Θίβρωνος οὗτοι ἐπὶ δύο μῆνας εἶχον ὑπηρετήσει τὸν ἡγεμόνα τῶν Θρακῶν Σεύθην. — **ἀντιτάττετο τῷ Τισσ.**, διότι αἱ δυνάμεις τοῦ Θίβρωνος διὰ τῆς προσθήκης τῶν μυρίων ἠῤῥησαν. — **ἀπὸ Δημαράτου**, οὗτος στερηθεὶς τῆς βασιλείας (τῷ 491) ἐν Σπάρτῃ κατέφυγεν εἰς Περσίαν πρὸς τὸν Δαρείον τὸν Ὑστάσπους καὶ ἠκολούθησε τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα (τῷ 480) κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — **αὕτη ἡ χώρα**, δηλ. ἡ Τευθρανία, ἐν ἣ ἦσαν αἱ πόλεις Πέργαμος, Τευθρανία καὶ Ἀλίσαρνα. — **ἐκείνῳ**, τίνι; — **ἐκ βασιλέως**, τῶν Περσῶν (δηλ. Δαρείου τοῦ Α'). — **Γογγύλω**, οὗτος ἐμῆδισεν, ὅτε οἱ Πέρσαι ἐπῆλθον (τῷ 490) κατὰ τῶν Ἑρετριέων· ἐχρησίμισε δὲ καὶ ὡς μεσίτης εἰς τὰς μεταξὺ Ξέρξου καὶ Πausανίου ἐν Βυζαντίῳ (τῷ 477) διαπραγματεύσεις· ἀπόγονοι τοῦ Γογγύλου τούτου ἦσαν οἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμενοι Γοργίων καὶ Γογγύλος. — **οὐτι μηδίσας** ἔφυγε, πῶς ἐτιμῶρον οἱ παλαιοὶ τοὺς προδίδοντας τὴν πατρίδα;

§ 7.

Ἔστιν οἱ = ἐνιοὶ = τινές. — **ἀσθενεῖς οὔσας** = ἐπειδὴ ἀσθενῶς ἐφυλάττοντο. — **κατὰ κράτος** = διὰ τῆς βίας. — **λαμβάνω** =

καταλαμβάνω.— γε μὴν = δέ.— οὐκ ἐπειθέτο = οὐκ ἐβούλετο προσχωρῆσαι αὐτῷ.— περιστρατοπεδευσάμενος, μετχ. χρονκ. τὸ δὲ περιστρατοπεδεύομαι = στρατοπεδεύω περίξ.— ἄλλως = κατ' ἄλλον τρόπον.— ἐλεῖν, ἀόρ. 6' τοῦ β. αἰρῶ = κυριεύω.— φρεατίαν τεμόμενος, ἢ μετχ. χρονκ. τὸ δὲ φρεατίαν τέμνομαι = σκάπτω φρέαρ, βαθεῖαν ὀπήν.— ὀρύττω = ἀνοίγω.— ὡς ἀφαιρησόμενος αὐτῶν = ἵνα ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦς (τίνας);.— ὡς = ἐπειδή.— ἐκθέω = κάμνω ἔξοδον, ἐξέρχομαι.— ἐμβάλλω = ῥίπτω μέσα.— ὄρυγμα = φρεατία.— αὖ = ἀπ' ἑτέρου = καὶ αὐτός.— ἐφίστημί τι ἐπὶ τινι = στήγω τι πρὸς προφύλαξιν τινος.— καί... μέντοι = ἀλλὰ καί.— ἐκδραμόντιες, ἀόρ. τοῦ β. ἐκθέω =;— νύκτωρ, ἐπίρρ. = ἐν καιρῷ νυκτός.— δοκοῦντιος (δηλ. τοῦ Θίβρωνος) = ἐπειδὴ ὁ Θίβρων φαίνεται.— αὐτοῦ, ἐπίρρ. τοπικόν = ἐκεῖ (δηλ. πρὸ τῆς Λαρίσης).— οὐδὲν ποιῶ = οὐδὲν κατορθῶ.— πέμπουσι = πέμποντες (δηλ. ἀγγέλους) κελεύουσιν.— ἀπολιπόντα . . . στρατεύεσθαι = ἀπολιπεῖν καὶ στρατεύεσθαι.— ἀπολείπω = ἀφίνω, ἐγκαταλείπω.— ἐπὶ Καρ., ἢ ἐπὶ = ἐναντίον.

Δάρισα, καλεῖται αὕτη Αἴγυπτία, διότι λέγεται, ὅτι ὁ Κῦρος (ὁ πρεσβύτερος) εἶχε δώσει αὐτὴν πρὸς κατοικίαν εἰς τοὺς Αἴγυπτίους, διότι τούτων τὴν ἀνδρείαν εἶχε θαυμάσει ἐν τινι μάχῃ γενομένῃ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ στρατοῦ του.— φρεατίαν τεμόμενος . . . , μέσον πολιορκητικόν, δι' οὗ ἠναγκάζοντο οἱ κάτοικοι πολιορκουμένης πόλεως νὰ παραδοθῶσιν, ἦτο καὶ ἡ ἀποκοπή τοῦ ὕδατος ταύτην πῶς ἐπιχειρεῖ νὰ κάμῃ ἐνταῦθα ὁ Θίβρων;— ὑπόνομον ὄρυιεν, διὰ τοῦ ὑπονόμου τούτου, ὅστις ἐσκάπτετο ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τῆς κυρίας πηγῆς τῆς πόλεως, ὁ Θίβρων ἐσκόπει νὰ μετοχετεύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς εἰς τὴν φρεατίαν.— ἐκ τοῦ τείχους, δηλ. τῆς Λαρίσης.— ἐνέβαλλον ξύλα καὶ λ., πρὸς τίνα σκοπόν;— χελώνη, αὕτη ἦτο πολιορκητικὴ μηχανὴ φέρουσα στέγην ἐκ μὴ εὐπρήστων ὑλῶν καὶ κινουμένη ἐπὶ τροχῶν. Ὑπὸ ταύτην οἱ στρατιῶται προφυλασσόμενοι ἐσκαπτον τὰ τείχη ἢ εἰργάζοντο πρὸς διόρυξιν ὑπονόμων.— ἔφοροι, περὶ τούτων βλ. ἀνωτ. ἐν σελ. 69-70-

§ 8.

Ἐν Ἐφέσῳ. . . ὄντιος αὐτοῦ = ἐν ᾧ αὐτός (ὁ Θίβρων) εὐρίσκειτο ἐν Ἐφέσῳ ἐν τούτῳ προϋποτίθεται κίνησις, ἥς τὸν σκοπόν

δηλοῖ ἢ ἐπομένη μετοχή: ὡς . . . πορευσομένου = ἵνα (ἐκεῖθεν) πορευθῆ. — ἄρξων = ἵνα ἄρξῃ = ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν. — δοκῶν = ὅστις ἐθεωρεῖτο. — μάλα μηχανητικὸς = πολὺ πανοῦργος. — καὶ . . . δέ = καὶ διὰ τοῦτο καὶ . . . — ζημιούμαι = καταγιγνώσκωμαι = καταδικάζομαι. — ἔφυγε = ; (§ 5-6). — κατηγορῶ τινος = κατηγορῶ τινα. — ὡς = ὅτι. — ἐφείη, ἀόρ. τοῦ β. ἐφήμι' τὸ δ' ἐφήμι' τινι (μετ' ἀπαρμφ.) = ἐπιτρέπω εἰς τινα (ἵνα . . .). — ἀρπάζω τοὺς φίλους = λεηλατῶ τὰς χώρας τῶν φίλων.

Ἀφίκετο, ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς Σπάρτης κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π. Χ. — οἴκαδε, δηλ.; — οἱ σύμμαχοι, δηλ. αἱ Ἴωνικαὶ πόλεις, αἵτινες διὰ πρεσβευτοῦ, ὃν εἰς Σπάρτην ἀπέστειλαν, κατηγορήσαν τὰς παρανομίας τοῦ Θίβρωνος καὶ τοῦ στρατοῦ του' συνεπέειπών τῶν κατηγοριῶν τούτων ἀνεκλήθη ὁ Θίβρων καὶ ἤχθη εἰς δίκην.

§ 9.

Γνοὺς = ἐπειδὴ ἐνόησεν. — ὑποπιός εἰμί τινος = δυσπιστῶ πρὸς τινα. — κοιναλογησάμενος, μετχ. χρονκ.: τὸ δὲ κοινολογοῦμαι τινι = συνεννοοῦμαι μετὰ τινος. — ἐλόμενος . . . μᾶλλον = διότι προετίμησε. — θατέρω (= τῷ ἐτέρω) πολεμῶ = πολεμῶ κατὰ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο. — γενόμενος = ὅτε ὑπῆρξεν, ἐχρημάτισεν. — ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος = ἐπὶ τῆς ναυαρχίας τοῦ Λυσάνδρου. — διαβληθεῖς, μετχ. αἰτλγχ. — ἐσιάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων = διετάχθη (ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου) νὰ σταθῇ κρατῶν τὴν ἀσπίδα (ὡς ἀπλοῦς ὀπλίτης). — ὅ, δηλ. τὸ σταθῆναι ἔχοντα τὴν ἀσπίδα. — δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπ. Λακ. = θεωρεῖται ὅτι εἶναι διὰ τοὺς ἐπισήμους ἐκ τῶν Λακ. στίγμα (= προσβολή). — ἀταξίας, ἢ γενικῇ δηλοῖ τὴν αἰτίαν: ἀταξία = ἀπειθεία. — ζημίωμα = ποινή, τιμωρία. — δῆ = λοιπόν. — ἡδιον, δηλ. ἡ ἐπὶ τὸν Τισσαφέρην. — εἰς τὸ ἄρχειν = κατὰ τὸ ἄρχειν. — τοῦ Θίβρωνος, συναπτεῖα ἢ γενικῇ τῷ διέφερεν. — παράγω τὸ στράτευμα = ὀδηγῶ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν. — διὰ τῆς φιλίας χώρας = διὰ μέσου φιλικῶν χωρῶν.

Ἐπόπιους ὄντας ἀλλήλοις, ἢ δυσπιστία αὕτη μεταξὺ Τισσ. καὶ Φαρν. ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ 412' ἤδη ἠδέξθη ἕνεκα τῆς προτιμήσεως τοῦ Τισσ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως (πρβλ. § 3). — κοινολογησάμενος τῷ Τισσ. . . , τὸ συμβᾶν τοῦτο, τὸ νὰ συνθηκολο-

γήση δηλ. εἰς σατραπίης ὡς ἀνεξάρτητος ἡγεμών, ἵνα μένη οὐδέτερος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου πρὸς ἄλλον σατραπίην, δεικνύει τὴν ἐξασθένεισιν τοῦ Περσικοῦ κράτους. — *χώραν*, τὴν ἐν Μ. Φρυγίᾳ βορείαν Αἰολίδα καὶ Βιθυνίαν. — *ἀρμοστής*, περὶ τῆς λέξεως βλ. ἐν σελ. 72. — *ἐπὶ Λυσ. ναυαρχοῦντος*, νοητέα ἢ β' ναυαρχία τοῦ Λυσάνδρου κατὰ τὸ ἔτος 405 (ὅτε ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ναυάρχου ἦτο ὁ Ἄρακος) καὶ οὐχὶ ἢ α' (ἡ πραγματικὴ) κατὰ τὸ ἔτος 407, διότι ὁ Δερκυλ. δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς Ἑλλάσποντον κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 408-406. Προσέτι ὁ Δερκυλ. καὶ κατὰ τὸ 411 ἦτο ἀρμοστής ἐν Ἀβύδῳ. — *ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων*, τοῦτο ἦτο τιμωρία δι' ἀξιωματικόν, οὗ τὴν ἀσπίδα ἔφερον ὁ ἀσπιδοφόρος, ὅτε δὲν ἐγίνετο μάχη. — *διάσταυτα*, τοῦτο ἦτο ἢ α' αἰτία, δι' ἣν ὁ Δερκυλίδας προετίμησε νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Αἰολίδος καὶ οὐχὶ κατὰ τῆς Καρίας, ὡς εἶχον διατάξει οἱ ἔφοροι τὸν προκάτοχόν του Θίβρωνα (πρβλ. καὶ β' αἰτίαν κατωτέρω ἐν § 16-17). — *μέχρι τῆς Φαρναβάζου Αἰολίδος*, δηλ. τῆς πρὸς Β., διότι ἡ Νοτία Αἰολίς, ἐν ἣ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διέμενον ὁ Θίβρων, δὲν ἀνήκεν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Φαρναβάζου. — *οὐδὲν βλάψας τοὺς συμμάχους*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Θίβρωνα, ὅστις ἐφῆκε τῷ στρατεύματι ἀρπάζειν τοὺς φίλους (§ 8).

§ 10 — 11.

Εἰμί τινος = ἀνήκω εἰς τινα. — *σατραπεύω τῆς χώρας* = εἶμαι ὑπαρχος (= ὑποδιοικητῆς) τῆς χώρας. — *αὐτῷ, δοτικὴ χαριστική* = χάριν αὐτοῦ (τινος). — *ἕως . . . ἔζη* = ἐν ὄσῳ ἔζη. — *ἐπειδή, χρονικόν*. — *νόσῳ* = ἔνεκα νόσου. — *παρασκευαζομένου τοῦ Φαρν.* = ἐν ᾧ ὁ Φ. παρεσκευάζετο. — *σατραπεία*, ἐνταῦθα = ὑποδιοικήσεις. — *ἡ γυνή* = ἡ σύζυγος. — *ἀναξεύγνυμι στόλον* = παρασκευάζω ταξείδιον μετὰ μεγάλης συνοδείας. — *ὥστε (μετ' ἀπρμφ.)* = μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ . . . — *οἱ δυνάμενοι μάλιστα παρά τινι* = οἱ ἰσχύοντες τὰ μέγιστα πλησίον τινός = οἱ δυνάμενοι νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τινός. — *ἔρχομαι εἰς λόγους* = τυγχάνω ἀκροάσεως. — *σοι*, συναπτέα ἢ δοτικὴ τῷ φίλῳ. — *τάλλα* = κατὰ τὰ ἄλλα. — *τοὺς φόρους* = τοὺς ὀφειλομένους φόρους. — *ἀπεδίδου*, ὁ παρτικ. δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν = ἐπλήρωσε τακτικῶς. — *ἐπαινῶν αὐτὸν ἐτίμας* = ἐπήνευε αὐτὸν καὶ ἐτίμας. — *τί . . . δεῖ*

= τίς ἢ ἀνάγκη.— καθιστάναί, τοῦ β. καθίστημι = διορίζω.—
τι, αἰτιατικ. τοῦ κατά τι.— ἐπί τινί εἰμι=εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν
τινός.— δήπου=βεβαίως.— ἀφελομένῳ (=ἐπὶ ἀφέλη) ἐμέ...
τὴν ἀρχὴν=ἀφ' οὗ ἀφαιρέσεως ἀπὸ ἐμὲ τὴν ἀρχήν.

Ταύτης τῆς χώρας, ποίας;— τὴν σατραπειάν, δηλ. τῆς Αἰο-
λίδος.— καὶ αὐτῆ, ὡς δηλ. καὶ ὁ σύζυγός της.— ἐπορεύετο, ἢ
ἔδρα τοῦ Φαρν. ἦτο ἐν Δασκυλείῳ παρὰ τὴν μεσημβρινὴν παρα-
λίαν τῆς Προποντίδος.— τοὺς φόρους, ἕπως ὁ σατράπης ἐπλή-
ρωνε τοὺς φόρους εἰς τὸν βασιλέα, οὕτω καὶ ὁ ὑπαρχος εἰς τὸν
προϊστάμενόν του σατράπην.— τὴν ἀρχήν, δηλ.;

§ 12 — 13.

Ἔγνω = ἔκρινεν.— οὐδὲν ἦτιον τάνδρος (=τοῦ ἀνδρός)
= οὐδόλως χειρότερον τοῦ συζύγου της = ὁμοίως ὡς ὁ σύζυγός
της.— ἀπεδίδου=; (πρβλ. § 11).— ὁπότε... ἀφικνοῖτο, ὁπότε...
καταβαίνοι, αἱ εὐκτικ. δηλοῦσι τὸ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενον
ἐν τῇ παρελθόντι = ὁσάκις ἐπορεύετο, ὁσάκις κατέβαιναν.— πολὺ,
συναπτόν τῷ κάλλιστα καὶ ἡδιστα=πολὺ λαμπρότατα καὶ κολα-
κευτικώτατα.— πάντων τῶν ὑπάρχων, γενκ. διαιρητ. ἐξαρτω-
μένη ἐκ τῶν ὑπερθετικ. κάλλιστα καὶ ἡδιστα.— ὑπαρχος=ὑπο-
διοικητής.— δέχομαί τινα=ὑποδέχομαί τινα.— ἄς τε παρέλαβε
πόλεις = τὰς τε πόλεις, ἄς παρέλαβεν.— αὐτῷ, δοτ. χαριστικ.
= χάριν αὐτοῦ (τίνος);.— τῶν οὐχ ὑπηκόων, γενκ. διαιρητ. ἐξαρ-
τωμένη ἐκ τοῦ ἐπιθαλασσιδίας, εἰς ὃ ἐπεξήγησις εἶναι τὸ Λάρι-
ρισάν τε καὶ Ἀμ. καὶ Κολ.= τὰς παραθαλασσίας ἐξ ἐκείνων, αἵτι-
νες δὲν ἦσαν ὑποτεταγμένοι, δηλ. τὴν Δάρ. καὶ τὴν Ἀμ. καὶ τὰς
Κολ.— προσλαμβάνω = ὑποτάττω.— ξενικὸν Ἑλληνικὸν =
μισθοφορικὸν στράτευμα ἐξ Ἑλλήνων.— ὃν δ' ἐπαινέσειε=ὄντινα
δὲ ἤθελεν ἐπαινέσει.— ἀμέμπτως=ἀφθόνως, πλουσιοπαρόχως.—
κατασκευάζομαι τὸ ξενικὸν=καταρτίζω τὸ μισθοφορικὸν στρά-
τευμα.— ὁπότε εἰς Μ. ἢ Π. ἐμβάλοι=ὁσάκις ἐνέβαλλον (ὁ Φαρν.)
εἰς τὴν χώραν τῶν Μυσῶν ἢ Πισιδῶν.— οὐτι=διότι.— κακουργῶ
= βλάπτω.— ὥστε καὶ ἀντετίμα = διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐτίμα.
— ἔστιν οὐτι=ἐνίοτε (πρβλ. § 7 ἔστιν οὐτι = ἐνιοι).— παρακαλῶ
= προσκαλῶ.

Σατραπεύειν, τίνας χώρας;— ὁπότε ἀφικνοῖτο εἰς Φαρν., ἢ

ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρν. ποία ἦτο; πρβλ. § 10. — **καταβαίνοι**, ἢ **κατὰ ἐν τῷ β. καταβαίνοι**, διότι ἡ χώρα ἔκειτο παρὰ τὴν θάλασσαν. — **πάντων τῶν ὑπάρχων**, ἐκτὸς τῆς Μανίας ὁ Φαρν. εἶχε καὶ ἄλλους ὑποδιοικητάς. — **Δάριον**, οὐχὶ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν § 7. — **ξενικῶ Ἑλληνικῶ**, ἀπὸ τοῦ τέλους ἰδίᾳ τοῦ Πελοπ. πολέμου ἔλαι αἱ φυλαὶ τῆς Ἑλλάδος παρεῖχον μισθοφόρους εἰς ὅσους εἶχον χρεῖαν τούτων. Ἐνταῦθα μάχονται οὗτοι καὶ πρὸς Ἑλληνας. — **ἀρμάμαξα**, τετράτροχον ὄχημα, ὀπισθεν καὶ ἄνωθεν κλειστόν, κατὰ δὲ τὰ πλάγια μόνον διὰ παραπετασμάτων, χρησιμεῖον εἰς τὰς ὁδοιπορίας πρὸς μεταγωγὴν περιφανῶν προσώπων, ἰδίᾳ δὲ γυναικῶν. — **θεωμένη**, τί; — **δῶρα**, ταῦτα ἦσαν ὄπλα, δι' ὧν διεκοσμήθησαν οἱ μισθοφόροι. — **οὐ... κακουροῦσι**, κατ' ἐνεστῶτα, διότι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ξενοφώντος (περὶ τὸ 360) δὲν εἶχον καθ' ὁλοκληρίαν ὑποταχθῆ οἱ ἄγριοι οὗτοι λαοί.

§ 14 — 15.

Ἦδη δ' οὔσης αὐτῆς ἐτῶν πλέον ἢ τετραράκοντα = ὅτε δ' αὕτη ἦτο ἤδη περισσότερον τῶν 40 ἐτῶν = ὅτε δ' αὕτη εἶχεν ὑπερβῆ τὸ 40^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας της. — **ἀναπιερωθεῖς**, τοῦ β. ἀναπιερωῶ, ὅπερ κυρίως = δίδω πτερά εἰς τινα (ἕνα πετάξῃ)· εἶτα = παρακινῶ, προτρέπω. — **ὑπό τινων**, νοητέα ἢ μετχ. **λεγόντων** (= οἱ ἔλεγον), ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ ἐπομένη εἰδικ. πρότασις: **ὡς αἰσχρὸν εἶη...** (= ὅτι εἶναι ἐντροπή...). — **ιδιώτης** = ὁ μὴ ἄρχων. — **φυλαττομένης... πιστενοῦσ. καὶ ἀσπαζ.**, γενκ. ἀπόλυτ. προσδιορίζουσαι τὴν μετχ. **εἰσελθῶν** αἰτιολογικῶς. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τοῦ χωρίου εἶναι ἡ ἐξῆς: **Μειδίας... λέγεται εἰσελθῶν ἀποπνίξαι αὐτὴν τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης...** κτλ. = ὁ Μειδ. λέγεται ὅτι ἀπέπνιξεν αὐτήν, ἀφ' οὗ εἰσηλθεν (εἰς τὰ δωμάτια της), διότι ἀπὸ μὲν τοὺς ἄλλους αὐτὴ πολὺ προεφυλάττετο... εἰς ἐκεῖνον δὲ εἶχεν ἐμπιστοσύνην καὶ φιλοφρόνως ὑπεδέχετο (= τὸν ἡγάπα ἐγκαρδίως). — **ὡσπερ ἂν γυνὴ γ. ἀσπάξοιτο** = καθὼς μία γυνὴ (πενθερὰ) ἀγαπᾷ τὸν γαμβρόν της. — **τυραννίς** = τυραννικὸν πολίτευμα. — **προσῆκε**, δηλ. **φυλάττεσθαι**. — **προσῆκει** = ἀρμόζει. — **τὸ εἶδος**, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι = κατὰ τὴν μορφήν. — **πάγκαλος, ον** = πολὺ ὠραῖος. — **ἐχυρὸς** = ὀχυρὸς. — **ἐνθα**, συν-

πλέον τῷ μάλιστα = ἔνθα κυρίως. — τὰ χρήματα = οἱ θησαυροί.
 — Φαρναβάξω = διὰ τὸν Φαρνάβαζον. — ἀξιῶ = ; (πρβλ. § 3). —
 ἐκ τούτου = μετὰ ταῦτα. — ὡσπερ ἡ Μανία, ποῖον τὸ β. τῆς
 προτάσεως; — φυλάττειν αὐτὰ = ὅτι ἔπρεπε νὰ φυλάττη αὐτὰ
 (ποῖα);. — ἔστ' (= ἔστε) ἂν . . . λάβῃ = ἕως ὅτου . . . λάβῃ. — οὐ
 γὰρ ἂν κτλ., ἢ σύνταξις: ἔφη γὰρ οὐκ ἂν βούλεσθαι ζῆν =
 διότι εἶπεν, ὅτι δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ ζῆ. — μὴ τιμωρήσας (= εἰ
 μὴ τιμωρήσειε) Μανία = ἔάν δὲν ἤθελεν ἐκδικηθῆ τὸν θάνατον
 τῆς Μανίας.

Ὡσπερ ἐν τυραννίδι προσῆκεν, αἰεποτε οἱ τύραννοι προε-
 φυλάσσοντο γνωρίζοντες ὅτι ὑποβλέπονται καὶ μισοῦνται ὑπὸ τοῦ
 ἀδικουμένου συνήθως ὑπ' αὐτῶν λαοῦ. — ἀπέκτεινε καὶ τὸν υἱόν,
 διατί; τί εἶχε νὰ φοβηθῆ παρὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Μανίας; — ἔνθα, δηλ.
 ἐν Γέργιθι (πρβλ. § 25 — 28). — αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις, δηλ. τῆς
 Αἰολίδος. — σὺν αὐτῷ ἐκείνω, δηλ. τῷ Μειδίᾳ.

§ 16 — 17.

Καιρὸς = εὐκαιρία, εὐνοϊκὴ περίστασις. — ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ =
 ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. — ἐπιθαλάττιος, ον = παραθαλάσσιος. — ἐκού-
 σας τὰς πόλεις παραλαμβάνω = καταλαμβάνω τὰς πόλεις ἐκού-
 σίως, μετὰ τὴν συγκατάθεσιν δηλ. τῶν πολιτῶν. — πέμπων δέ, τί;
 — καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις = καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς (πλὴν
 τῆς Λαρίσ., Ἀμαξ. καὶ Κολ.) Αἰολικὰς πόλεις. — ἀξιῶ, ἐνταῦθα
 = ἀπαιτῶ. — ἐλευθεροῦσθαί τε αὐτὰς = καὶ αὐταὶ νὰ ἐλευθε-
 ρώνωσιν ἑαυτάς. — δέχεσθαι, δηλ. αὐτόν. — συμμάχους γίγνε-
 σθαι, δηλ. αὐτῷ. — καὶ γὰρ οἱ φρ. = διότι καὶ οἱ . . . — ἐπεὶ ἡ
 Μανία ἀπέθανε = μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μανίας. — οὐ πάνυ τι
 καλῶς περιέπομαι = οὐδὲν καλῶς τυγχάνω (τῆς δεούσης) περιποιή-
 σεως. — ὁ ἐν Κεβρηνὶ τὴν φυλακὴν ἔχων = ὁ φρούραρχος τῆς
 Κεβρηνός. — μάλα ἰσχυρῶ χωρίω, παράθεσις εἰς τό: Κεβρηνί
 = ἧτις ἦτο πολὺ ἰσχυρὸν φρούριον. — νομίσας, μετχ. αἰτλγκ. —
 τιμηθῆναι ἂν = ὅτι ἤθελε τιμηθῆ. — αὐτῷ θυομένω = εἰς αὐ-
 τόν, ἐν ᾧ ἐθυσίαζεν. — γίγνεται τὰ ἱερὰ (δηλ. καλὰ) = ἡ θυσία
 ἀποβαίνει αἰσία (= παρέχει καλοὺς οἰωνοὺς, δεικνύει εὐνοϊκὰ ση-
 μεῖα). — τῇ πρώτῃ, δηλ. ἡμέρᾳ. — ὡς δὲ = ἐπειδὴ δέ. — ἐκαλ-
 λιερεῖτο = ἐγίγνετο καλὰ. — τῇ τρίτῃ, δηλ. ἡμέρᾳ ἐθύετο. —

μέχρι τεττάρων ἡμερῶν = μέχρι τῆς τετάρτης ἡμέρας. — *καρτερῶ θνύμενος* = ἐπιμένω νὰ θυσιάζω. — *μάλα χαλεπῶς φέρω* — πολὺ δυσαρεστοῦμαι, στενοχωροῦμαι. — *πρὶν Φαρν. βοηθῆσαι* = πρὸ τοῦ ὁ Φαρν. ἔλθῃ εἰς βοήθειαν. — *ἐγκρατῆς γίγνομαι τινος* = γίγνομαι κύριός τινος.

Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἡ ἀταξία, ἣτις ἐπεκράτει εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Φαρν. ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων συμβάντων, ὑπῆρξε τῷ Δερκυλ. εὐνοϊκὴ καὶ ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς β' αἰτία (πλὴν τῆς α' τῆς ἀναφερομένης ἐν § 8 — 9), δι' ἣν προτίμησε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Αἰολίδος καὶ οὐχὶ κατὰ τῆς Καρίας. — *ἀφικνεῖται*, πόθεν; — *Λάρισ.*, *Ἀμαξ.* καὶ *Κολωνάς*, ἃς ἡ Μανία εἶχε καταλάβει (κατὰ τὴν § 12-13) διὰ τῆς βίας. — *ἐλευθεροῦσθαι* . . . , ὁ σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δερκυλ. εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ποῖος ἦτο; Διὰ τίνα αἰτίαν αἱ ἐν Ἀσίᾳ ἑλληνικαὶ πόλεις ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδ.; πρβλ. § 3. — *οὐ πάνυ τι κ. περιείποντο*, δηλ. ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων. — *προσβάλλειν*, δηλ. *τῇ Κεβρῆνι*. — *πάλιν ἐθύετο*, πρὸ πάσης σπουδαίας ἐπιχειρήσεως οἱ ἀρχαῖοι προσέφερον θυσίας· καὶ ἂν αὗται ἀπέβαινον αἰσiai, ἔκαμνον ἀρχὴν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἄλλως ἀνέβαλλον αὐτὴν μέχρις ὅτου αἱ θυσίαι ἐδείκνυσον εὐνοϊκὰ σημεῖα.

§ 18 — 19.

Νομίσας, μετχ. αἰτλγκ. — *φλυαρῶ διατρίβων* = ματαιοπονῶ κατατρίβων τὸν χρόνον. — *ἀφαιροῦμαι τινά τι* = ἀφαιρῶ τι ἀπὸ τινος. — *προσδραμών*, μετχ. χρονκ. — *τάξις* = λόχος. — *κρήνη* = πηγὴ, βρύσις. — *συγχοῦν*, ἀπαρμφ. τοῦ β. *συγχώω-ω* = καλύπτω διὰ χωμάτων. — *οἱ ἐνδοθεν* = οἱ ἐνδον = οἱ ἐντὸς (δηλ. οἱ ἐν Κεβρῆνι) ὄντες. — *ἐπεξέρχομαι* = ἐξέρχομαι; κάμνω ἔξοδον ἐναντίον τινός. — *παίοντες καὶ βάλλοντες*, μετχ. τροπκ. = κτυπῶντες (ἐκ τοῦ πλησίον) καὶ τοξεύοντες. — *ἀπελαύνω* = ἀποδιώκω. — *ἀχθομένου* . . . καὶ *νομίζοντος* = ἐν ᾧ ἐλυπεῖτο καὶ ἐνόμιζεν. — *ἀθνυμοτέρους* . . . ἔσεσθαι, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. « *τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας* » = ὅτι οἱ στρατιῶταί του θὰ εἶναι ἀτολμότεροι. — *κατὰ τὴν προσβολὴν* = κατὰ τὴν μελετωμένην προσβολὴν. — *ἔρχονται*, ἱστορικὸς ἐνεστώς. — *ἃ μὲν ποιόη* = ὅσα μὲν πράττει. — *ὁ ἄρχων* = ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων (§ 17). — *διαλέγομαι*

τι = διαπραγματεύεσθαι περί τινος, συζητῶ τι. — ἦκε, δηλ. τις. — οἱ πρόσθεν, δηλ. εἰπόντες. — ὅτι...καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν = ὅτι...καὶ εἰς αὐτὸν ἀρεστὰ ἦσαν = ὅτι...καὶ αὐτὸς τὰ ἐπεδοκίμαζε. — εὐθύς, ὡσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκῶς = εὐθύς μετὰ τὴν θυσίαν, ἥτις κατὰ τύχην εἶχεν ἀποβῆ εὐνοϊκή. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — οἱ δέ, τίνες; — ἀναπετάννυμι (τὰς πύλας) = ἀνοίγω τὰς πύλας.

Τὸ ὕδωρ ἀφελεῖσθαι τοὺς Κ., περί τοῦ πολιορκητικοῦ τούτου μέσου βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 74· τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ὕδατος ἐνταῦθα πῶς προσπαθεῖ νὰ κάμῃ ὁ Ἀθηναῖος καὶ πῶς ἀνωτέρω (ἐν § 7) προσεπάθησεν ὁ Θίβρων; — ἐκ τοῦ τείχους, δηλ. τῆς Κεβρήνος. — σὺν τῷ βαρβάρῳ, δηλ. τῷ φρουράρχῳ τῆς Κεβρήνος. — αὐτῶν, τίνων; — ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, ὁ Δερκ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θυσίας εἶχεν ἀποθέσει τὰ ὅπλα. — ἐπὶ τὰς πύλας, τίνος; — καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πρότερον (§ 16) καταληφθείσας πόλεις. — ἐπὶ τὴν Σκ. καὶ Γέρ., ὡς εἶχε καταλάβει ὁ Μειδίας (§ 15).

§ 20 — 21.

Προσδοκῶν... ὀκνῶν, μετχ. αἰτλγκ. — προσδοκῶ = περιμένω μετὰ φόβου. — μὲν... δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — ὀκνῶ τινα = δυσπιστῶ πρὸς τινα. — εἶπε = ἐκέλευσεν εἰπεῖν. — ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, τίνοι; — ἔρχομαι εἰς λόγους = ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν, εἰς διαπραγματεύσεις. — ἀπὸ πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἕνα = ἕνα ἀφ' ἐκάστης πόλεως τῶν συμμάχων. — ἐκέλευσε, δηλ. τὸν Μειδίαν. — τούτων, γενχ. διαιρετκ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ὀπόσους τε καὶ ὀποίους. — συμμείννυμι τινι = συναντῶμαι μετὰ τινος. — ἐπὶ τίσιν ἂν σύμ. γένοιτο = ὑπὸ ποίους ὄρους δύναται νὰ γείνη σύμμαχος του. — ἐφ' ᾧτε... εἰάν, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτ. αὐτὸν (δηλ. τὸν Μειδίαν). — ἐφ' ᾧτε (μετ' ἀπρμφ.) = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ... — ἐῷ = ἀφήνω. — ἅμα, συναπτόεν τῇ μετοχῇ λέγων = συγχρόνως ἐν ᾧ ἔλεγε. — γνοῦς = ; (§ 9). — κωλύειν, δηλ. αὐτὸν εἰσιέναι. — βία τῶν πολιτῶν = παρὰ τὴν θέλησιν τῶν πολιτῶν. — παρακελεύομαι = προτρέπω. — καὶ ἐλευθέρους, ὁ καὶ = καὶ μάλιστα. — χρεῖ, δηλ. πολιτεύειν· τὸ δὲ πολιτεύω = ζῶ ὡς πολίτης. — οὕτω πολιτεύειν, ἐρμηνευτέον πρὸ τῆς προτάσεως: ὡσπερ... χρεῖ. — ἡγοῦμαι ἐπὶ... = ὀδηγῶ ἐναντίον... — συμπροπέμπω τινὰ = συνοδεύω τινὰ. — πολλοὶ...καὶ τῶν Σκηψ.

= καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Σκηψίων. — *τοῖς πεπραγμένοις*, ἀποδοτέον καὶ εἰς τὰς δύο μετοχάς: *τιμῶντές τε καὶ ἠδόμενοι* = διότι ἐτίμων αὐτὸν διὰ τὰ πεπραγμένα καὶ ἠὲ χαριστοῦντο δι' αὐτά.

Προσδοκῶν τὸν Φαρν., διατί ἐφοβεῖτο τὸν Φαρν.; τί οὗτος εἶχεν ἀπειλήσει τὸν Μειδίαν; (§ 15). — *δυνῶν τοὺς πολίτας*, ὁ Μειδίας ἐδυσπίστει πρὸς τοὺς πολίτας, διότι οὗτοι ἤδη, ὡς φρονούντες τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ἔλλη. στρατοῦ ἤρχισαν νὰ δεικνύονται ἀποστατικοί. — *εἰ ὀμήρους λάβοι*, ὡς ἐγγύησιν τίνος; — *ἀπὸ πόλεως... τῶν συμμάχων*, δηλ. τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ συμμάχων τῶν Σπαρτιατῶν. — *λαβὼν δέκα*, οὓς ἀφῆκεν ἐν τῇ Σκῆψει. — *ἐξῆλθεν*, ἐκ τῆς Σκῆψεως, εἰς ἣν ὁ Μειδ. εἶχε καταφύγει μετὰ τὸν θάνατον τῆς πενθερᾶς του. — *ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους*, πρβλ. ἀνωτ. ἐν § 16 «*ἠξίου ἐλευθεροῦσθαι*». — *θύσας τῇ Ἀθηνᾶ*, ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως. — *τοῖς πολίταις*, δηλ. τοῖς Ἑλλησι. — *τοῖς πεπραγμένοις*, ὁ Δερκ. τί εἶχε πράξει εἰς τοὺς Σκηψίους, διὰ τὸ ὅποσον οὗτοι μετὰ τιμῶν προπέμπουσι τὸν Δερκ. ἀπερχόμενον ἐκ τῆς Σκῆψεως;

§ 22.

Παρέπομαί τι = ἀκολουθῶ τινα. — *ἀξιώ* = παρακαλῶ. — *μέντοι* = βεβαίως, τῇ ὄντι. — *ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀνυχῆσοι* = ὅτι θὰ τύχη τῶν δικαίων του ἀξιώσεων. — *ἄμα... λέγων*; (§ 20-21). — *εἰς δύο* = ἀνά δύο. — *οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων* = οἱ δ' ἐπὶ τῶν πύργων ἢ οἱ δ' ἐν τοῖς πύργοις. — *καὶ μάλα* = παρὰ πολὺ. — *δντων*, ἐπιθετικὴ μετχ. = οἱ (δηλ. πύργοι) ἦσαν. — *δρῶντες*, μετχ. αἰτιολγ. πῶς ἀναλύεται; — *βάλλω* = τοξεύω, ἀκοντίζω. — *κέλευσον*, δηλ. τοὺς ἐπὶ τῶν πύργων φρουρούς. — *δυνῶ* (μετ' ἀπρμφ.) = διστάζω νὰ... — *ἠγγῆ*, β' ἐν. πρὸς. ἔνεστ. ὑποτακτ. τοῦ β. ἠγοῦμαι = προπορεύομαι. — *τὸ ἱερὸν* = ὁ ναός. — *ἀνοίγειν* = κελεύειν ἀνοῖξαι. — *παραχορήμα* = ἀμέσως, παρευθὺς.

Παρεπόμενος αὐτῷ, ὁ Μειδίας ἠκολούθει τὸν Δερκυλ., ἐννοεῖται, ἄκων. — *ἠξίου τὴν τῶν Γεργ...*, ὁ Μειδίας ἐζήτηε τὴν Γεργιθα, διότι ἐν αὐτῇ ἦσαν οἱ θησαυροὶ του (πρβλ. § 15). — *πρὸς τὰς πύλας*, τίνος πόλεως; — *εἰρηνικῶς*, ἵνα ἄρη πᾶσαν ὑποψίαν ἀπὸ τοῦ Μειδίου καὶ ἵνα ἐξαπατήσῃ τοὺς φρουρούς. — *εἰς δύο*, ἢ παρὰταξίς δηλ. εἶχε μέτωπον δύο ἀνδρῶν. — *οἱ ἀπὸ τῶν πύργων*,

ἄηλ. τῶν τειχῶν τῆς Γέργιθος. — *κάνταῦθα*, ποῦ; — *θύσω*, ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως (πρβλ. § 21).

§ 23 — 24.

Ἔχων τὸν Μειδ. = ἔχων μαζί του τὸν Μειδίαν = παρακαλοϋόμενος ὑπὸ τοῦ Μ. — *αὔ* = πάλιν. — *τίθεμαι τὰ ὄπλα* = παρατάττομαι. — *ἀνεῖπε*, ἀόρ. 6' τοῦ β. *ἀναγορεύω* = παραγγέλλω διὰ κήρυκος. — *δορυφόροι* = σωματοφύλακες. — *ἐπὶ τῷ στόματι* = πρὸ τοῦ μετώπου. — *ὡς μισθοφορήσοντας* = διότι (τοῦ λοιποῦ) θὰ εἶναι μισθοφόροι του. — *Μειδία γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι*, τὸ ἀπαρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου β. *εἶπε* = διότι (εἶπεν ἔτι) οὐδὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὸν Μειδ. πρὸς φόβον = διότι ὁ Μειδ. οὐδὲν ἔχει πλέον νὰ φοβῆται. — *ἀπορῶ* = εὐρίσκομαι εἰς ἀπορίαν, εἰς ἀμηχανίαν. — *ὄ τι ποιοίη* = τί νὰ πράττῃ. — *ξενία* = τὰ τῆς φιλοξενίας. — *αἰσχρόν (ἔστι)* = εἶναι αἰσχος, ἐντροπή. — *ἐμὲ τεθυκότα* = ἐν ᾧ ἐγὼ ἔχω θυσιάσει. — *ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ ἀλλὰ μὴ ξενίξαι σε* = νὰ φιλοξενῶμαι ὑπὸ σοῦ καὶ νὰ μὴ φιλοξενῶ σέ. — *μένω παρά τινι* = μένω πλησίον τινός. — *ἐν ᾧ = ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ*. ἐν ᾧ. — *τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους* = αἱ ἀναμεταξύ μας δίκαιαι ἀπαιτήσεις. — *διασκεπόμεθα*, μέλλ. τοῦ β. *διασκοποῦμαι* = ἐξετάζω ἀκριβῶς. — *ποιῶ* = ἔκτελῶ.

Εἰσηλθε, ποῦ; — *ἔχων αὔ*, ὡς καὶ πρὸ τῶν πυλῶν. — *ἐκέλευε θέσθαι... τὰ ὄπλα*, πρὸς τίνα σκοπόν; — *περὶ τὰ τεῖχη*, τίνος πόλεως; — *ἔθνε*, πρβλ. § 21 «*θύσας τῇ Ἀθηνᾶ*» καὶ § 22 «*θύσω τῇ Ἀθηνᾶ*». — *τούς... δορυφόρους*, ὁ Μειδίας ὡς ἄρχων εἶχε σωματοφύλακας; ἐκαλοῦντο δ' οὗτοι *δορυφόροι*, διότι τὸ κύριον αὐτῶν ὄπλον ἦτο τὸ δόρυ. — *ἐπὶ τῷ στόματι*, ἵνα ἔχη αὐτοὺς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. — *Μειδία οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι*, ὁ Μειδίας οὐδὲν ἔχει πλέον νὰ φοβῆται, καθ' ὅσον οὗτος δὲν εἶναι κυρίαρχος πλέον, καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν ἔχει ἀνάγκην δορυφόρων. — *ἐμὲ τεθυκότα... ὅι θυσίαν προσφέροντες συνήθιζον νὰ προσκαλῶσι τοὺς φίλους των εἰς συμπόσιον καὶ νὰ φιλοξενῶσιν αὐτοὺς μὲ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ θύματος*. — *δεῖπνον*, τὸ πρωϊνὸν φαγητὸν τῶν ἀρχαίων, τὸ πρόγευμα, ἐκαλεῖτο *ἀκράτισμα* (ὡς συνιστάμενον ἐκ τεμαχίου ἄρτου βεβαπτισμένου εἰς ἄκρατον οἶνον), τὸ μεσημβρινὸν ἐκαλεῖτο *ἄριστον* καὶ τὸ ἑσπερινὸν *δεῖπνον*.

§ 25 — 26.

Ἐκαθέζοντο, παρτκ. με σημασίαν ἀορίστου τοῦ β. *καθέζομαι* = κάθημαι. — *ἠρώτα* = ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ. — *ἀρχων* = κύριος, κληρονόμος. — *ὁ οἶκος* = ἡ περιουσία. — *χώροι* = κτήματα. — *νομαί* = τόποι βοσκῆς, λειβάδια. — *ἀπογράφω* = καταγράφω. — *ψεύδομαί τινα* = ἀπατῶ τινα λέγων ψεύματα. — *ὕμεις δὲ γ^ο*, ὁ γὲ συναπτεός τῳ *ὕμεις* = ἀλλ' ὕμεις βεβαίως. — *λίαν μικρολογοῦμαι* = εἶμαι πολὺ μικρολόγος = ζητῶ πολλὰς λεπτομερείας. — *ἐπειδὴ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρώα* = ἀφ' οὗ εἶχε καταγραφῆ (ὑπὸ τοῦ Μειδίου) ἡ πατρικὴ περιουσία. — *τίνος ἦν;* = εἰς ποῖον ἀνήκε; — *διὸ Φαρν.*, ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως; — *τὰ ἐκείνης* = τὰ πράγματα, ἡ περιουσία ἐκείνης. — *ἡμέτερο^ο ἂν εἶη = ἡμέτερά ἐσσι* (δηλ. τὰ ἐκείνης) = (τότε) ἰδική μας (= ἰδική μου) εἶναι (ἡ περιουσία ἐκείνης). — *ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γάρ...* = διότι ἡμεῖς ἐπικρατοῦμεν καὶ ὁ Φαρν. εἶναι ἐχθρὸς μας. — *ὅπου = ἐκεῖσε, ὅπου.* — *καὶ τὰ Φαρν.* = δηλ. ἡ τοῦ Φαρν. (περιουσία).

Ἀπογράφοντος, τί; — *ψεύδεται σε*, ὁ Μειδίας κατέγραψεν ὡς πατρικὰς του κτήσεις τὰς κτήσεις τῆς Μανίας. — *Μανία δὲ τίμος ἦν*, παρὰ τοῖς Πέρσαις οἱ ὑπῆκοοι ἐθεωροῦντο ὡς κτήματα τοῦ κυρίου των διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι καὶ οἱ σατράπαι ὠνομάζοντο δοῦλοι (πρβλ. βιβλ. IV, κεφ. 1, § 36, ἐνθα ὁ Ἀγησίλαος ὁμιλεῖ περὶ τῶν *δομοδούλων* τοῦ Φαρν.). — *οἱ δὲ πάντες*, δηλ. οἱ παρόντες Σκῆψιοι καὶ ὁ Μειδίας. — *κρατοῦμεν*, ὁ Δερκ. ἐπικρατεῖ, διότι κατῴρθωσεν ἤδη νὰ εἶναι κύριος τῆς Αἰολίδος.

§ 27 — 28.

Ἦγουμένων τῶν ἄλλων = ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ὠδήγουν (αὐτὸν — τὸν Δερκ.). — *ἐπὶ τὴν...* = εἰς τὴν... — *οἴκησις* = κατοικία. — *παραλαμβάνω* = καταλαμβάνω. — *ἐπεὶ δ' εἰσῆλθε*, ὑποκμ. (οὐχὶ ἐκεῖνος, ἀλλ') ὁ Δερκ. — *φράζω τινὶ* = διατάττω τινά. — *τοῖς ὑπηρεταῖς* = τοῖς ἑαυτοῦ ὑπηρεταῖς. — *λαβεῖν* = συλλαβεῖν. — *προεῖπε*, ἀορ. β' τοῦ β. *προαγορεύω* = δηλῶ. — *εἴ τι... Μανίας*, ἡ σύνταξις: *εἰ ἀλώσονται κλέπτοντές τι τῶν Μανίας* = ἂν φωραθῶσιν ἀποκρῦπτοντές τι ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Μανίαν. — *παραχρῆμα* = ; (§ 22). — *ἀποσφαγήσονται*, παθτκ. μέλλ.

τοῦ β. ἀποσφάττω = σφάζω. — οἱ δέ, δηλ. οἱ ταμίαι. — ὁ δέ, δηλ. ὁ Δερκ. — κατακλήω = κλήω ἀσφαλῶς. — κατασημαίνομαι = σφραγίζω καλά. — φύλακας καθίστημι = τοποθετῶ, θέτω φρουράν. — οὗς ἠῦρεν . . . εἶπεν αὐτοῖς, ἡ σύνταξις: εἶπε τούτοις τῶν ταξίαρχων καὶ λοχαγῶν, οὗς ἠῦρεν. — ἐπὶ ταῖς θύραις = παρὰ τὰς θύρας. — μισθός, συναπτέον τῷ ἐγγυὲς ἐνιαυτοῦ = μισθὸς περίπου δι' ἓν ἔτος. — ἡμῖν, ποιητικὸν αἷτιον εἰς τὸ εἰργασταὶ διατί κατὰ δοκ.; — εἰργασται, ἐνταῦθα ἔχει παθητ. σημασίαν = ἔχει ἐξοικονομηθῆ. — τῇ στρατιᾷ . . . ὀκτακισχιλίους ἀνδράσιν = χάριν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐξ 8.000 ἀνδρῶν ἀποτελουμένου. — προσεργάζομαι = ἀποκτῶ προσέτι, ἐξοικονομῶ προσέτι. — καὶ ταῦτα (= τοῦτο) προσέσται (δηλ. τῷ μισθῷ) = θὰ ὑπάρχη καὶ τοῦτο προσέτι εἰς τὸν μισθὸν = θὰ προστεθῆ καὶ τοῦτο εἰς τὸν μισθόν. — γινώσκων, μετχ. αἰτλγκ. — ἀκούσαντες = ἐὰν ἀκούσωσι (δηλ. ταῦτα οἱ στρατιῶται). — εὐτακτος = εὐπειθής. — θεραπευτικός = πρόθυμος. — ἐρομένου (ἀόρ. δ' τοῦ β. ἐρωτῶ) τοῦ Μ. = ὅτε ὁ Μειδίας (τὸν) ἠρώτησεν. — ἐνθαπερ (δηλ. οἰκεῖν σε) καὶ δικαιοτάτον, ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως; — ἐν τῇ πατρίδι τῇ σουτοῦ... = δηλ. ἐν τῇ πατρίδι σου. — πατρώος = ὁ προελθὼν ἢ κληρονομηθεὶς ἐκ τοῦ πατρὸς = ὁ πατρικός.

Τῶν ἄλλων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Μειδίαν, ὅστις ἠκολούθει. — τοὺς ταμίαις, δηλ. τῶν χρημάτων τῆς Μανίας. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς ταμίαις. — ἐδεικνυσαν, τί; — ἐπὶ ταῖς θύραις, δηλ. τῆς οἰκίας τῆς Μανίας. — τῶν ταξίαρχων καὶ λοχαγῶν, ἐν τῷ Σπαρτιατικῷ στρατῷ ταξίαρχος μὲν ἦτο ὁ διοικητὴς τάξεως (= στρατιωτικοῦ σώματος ἀποτελουμένου ἐκ 200 περίπου ἀνδρῶν), λοχαγὸς δὲ ὁ διοικητὴς λόχου στρατιωτῶν (ἐξ 100 συνήθως ἀνδρῶν). — τῇ στρατιᾷ . . . ὀκτακισχιλίους ἀνδράσιν, ὁ Θίβρων ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἀσίαν (§ 4) 5.300 ἀνδρας: εἰς τούτους προσετέθησαν ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἄλλοι (§ 5), περὶ τοὺς 2.000. Μετὰ τούτων τῶν 7.300 ἠνώθησαν ἔπειτα καὶ οἱ ὑπολειφθέντες τῶν Κυρείων περίπου 6.000. Κατὰ ταῦτα ὁ στρατὸς τοῦ Δερκ., ἀφ' οὗ οὐδεμία ἰδιαιτέρα ἀπώλεια ἀναφέρεται, ἔπρεπε ν' ἀποτελῆται ἐκ 13.300 περίπου ἀνδρῶν ἐκ τούτων ὅμως ἀφῆκεν ὁ Δερκυλ., καθὼς φαίνεται, περὶ τοὺς 5.000 ὡς φρουράν ἐν τῇ Ἰωνίᾳ καὶ ἐν ταῖς Αἰολικαῖς πόλεσιν, αἵτινες ἀναμφιβόλως καὶ τὴν συντή-

ρῆσιν τῶν 5.000 τούτων στρατιωτῶν εἶχον ἀναλάβει. Ὡστε περὶ τοὺς 8.000 εἶναι ἐκεῖνοι, οὓς ὁ Δερκυλ. ἔχει ἤδη μεθ' ἑαυτοῦ πρὸ τῆς Γέργιθος καὶ εἰς οὓς ὤφειλε νὰ παρέχῃ τὸν μισθόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

§ 1.

Διαπραξάμενος καὶ λαβῶν, μετχ. χρονκ.— *διαπρατίτομαι* τῷ = κατορθώνω τι.— *λαμβάνω* = καταλαμβάνω.— *ἐν ὀκτῶ ἡμέραις* = ἐν διαστήματι ὀκτῶ ἡμερῶν.— *ὅπως ἂν μὴ . . . εἴη . . . μῆδ' αὖ Φαρν.*... = πῶς νὰ μὴ εἶναι... καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου ὁ Φαρν. νὰ μὴ...— *φιλία* (χώρα) = φιλική χώρα.— *χειμάζων*, μετχ. τροπκ. τὸ δὲ *χειμάζω* = διαχειμάζω, διέρχεται τὸν χειμῶνα.— *βαρὺς* = ὀχληρὸς.— *ὥσπερ Ὀίβρων*, δηλ. *βαρὺς ἦν*.— *καταφρονῶν* (δηλ. τῶν Ἑλλήνων) = ἐκ καταφρονήσεως πρὸς τοὺς Ἑλληνας.— *κακουργῶ τῇ ἵππῳ τὰς πόλεις* = μὲ τὸ ἵππικόν βλάπτω τὰς πόλεις.— *πέμπει*, δηλ. πρέσβεις.— *πότερον* = ποῖον ἐκ τῶν δύο.— *νομίσας*, μετχ. αἰτλγ.— *ἐπιτειχίζω* = ἀνεγείρω φρούριον ἢ ὀχύρωμα ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς πολεμίας χώρας, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ἡ βάσις στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν κατ' αὐτῆς.— *ἡ Αἰολίς ἐπιτειχίσται τῇ τοῦ Φαρν. οἰκίσει Φρυγία* = ἡ Αἰολίς χρησιμεύει ὡς ὀρμητήριον ἐπιθέσεων κατὰ τῆς Φρυγίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Φαρν. ἔχει τὴν κατοικίαν του.— *σπονδαί* = συνθήκη, ἀνακωχῆ.— *αἰροῦμαι* *τι* = προτιμῶ τι.

Ταῦτα, δηλ. τὰ ἀνωτέρω ἐν § 16-28 ἐκτεθέντα.— *ἐννέα πόλεις*, αὗται εἶναι αἱ μνημονευθεῖσαι ἀνωτέρω ἐν κεφ. 1, § 16-24.— *ἐν τῇ φιλίᾳ*, δηλ. τῇ Αἰολίδι.— *ὥσπερ Ὀίβρων*, ὁ Θίβρων ἦτο ὀχληρὸς τοῖς συμμάχοις, διότι ἐπέτρεπε τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις «*ἀρπάζειν τοὺς φίλους*» (ἰπρβλ. κεφ. 1, § 8).— *τῇ ἑαυτοῦ οἰκίσει Φρυγία*, ἔδρα τοῦ Φαρν. ἦτο τὸ Δασκύλειον, πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὴν Προποντίδα.— *σπονδαί*, κυρίως ἡ δι' ἐπισήμου σπονδῆς συνομολογηθεῖσα συνθήκη, ἡ οὕτω κλεισθεῖσα εἰρήνη· *σπονδῆ* δὲ ἡ προσφορά ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, ὃν κατὰ τὰς

ἐστιάσεις καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῶν συνθηκῶν ἔχονον
ἐκ ποτηρίου πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν.

§ 2.

Ἔς=ἀφ' οὗ.—οὐδὲ τοῦ Φαρν. πάνν τι ἀχθομένου=χωρὶς
οὔτε ὁ Φαρν. νὰ λυπῆται καθόλου.—τὰ ἄλλα, αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι
=κατὰ τὰ ἄλλα.—ἀσφαλῶς=ἀκινδύως.—φέρω καὶ ἄγω=
ληλατῶ.—διατελῶ φέρων καὶ ἄγων... καὶ... ἔχων=διαρκῶς
ληλατῶ... καὶ ἔχω.—τὰ ἐπιηῆδεια=τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα.
—ἐπειδὴ=ὅτε.—πέραθεν=ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος.—σύμμαχοι
=ὡς σύμμαχοι.—τῶν Ὀδρουσῶν, γενκ. διαιρητ. τοῦ ἰππεῖς καὶ
πελιαστῆαι.—ὡς, μετ' ἀριθμητικῶν=περίπου.—περισταυροῦμαι
=ὀχυροῦμαι διὰ περιφράγματος.—ἀπὸ τοῦ Ἑλλ. ὡς εἴκοσι στά-
δια =εἴκοσι περίπου στάδια (=μίαν ὥραν περίπου) μακρὰν τοῦ
ἐλληνικοῦ στρατοπέδου.—αἰτῶ τινά τι =ζητῶ παρά τινός τι.—
τοῦ στρατοπέδου=διὰ τὸ στρατόπεδον.—τῶν ὀπλιτῶν=ἐκ τοῦ
ἀριθμοῦ τῶν ὀπλιτῶν.—ἐξέρχομαι ἐπὶ λείαν =ἐξέρχομαι πρὸς
ληλασίαν.—ἀνδράποδα =αἰχμάλωτοι.—χρήματα =πράγματα
(κινητά).

Ἔς ταῦτα..., δηλ. τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ § περὶ σπονδῶν
εἰρημένα.—ἐκεῖ, ποῦ;—πάνν τι ἀχθομένου, διὰ τὴν ἐν τῇ Βιθυ-
νίδι Θράκη διαχείμασιν τοῦ Δερκυλ.—αὐτῷ, τίνοι;—πέραθεν, δηλ.
ἀπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς Θράκης.—πελιαστῆαι ἐκαλοῦντο οἱ στρατιῶ-
ται οἱ φέροντες ἀκόντιον, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισεληνοειδῆ ἀσπίδα,
πέλιτην καλουμένην.—στάδια, τὸ στάδιον ἦτο μέτρον μήκους
ἴσον πρὸς 186 γαλλικὰ μέτρα.—τῶν ὀπλιτῶν, τίνες στρατιῶται
ἐκαλοῦντο ὀπλιτῆαι;—πολλὰ ἐλάμβανον..., παρὰ τίνων;

§ 3—4.

Ἦδη ὄντιος... πολ. αἰχμαλ., ἢ σύνταξις: ἤδη ὄντιος τοῦ
στρατοπέδου αὐτοῖς (=αὐτῶν) μεστοῦ πολλῶν αἰχμαλώτων.
—μεστὸς =πλήρης.—καταμανθάνω =μανθάνω καλῶς.—ὄσοι
τ' ἐξῆσαν καὶ ὄσους κατέλ., πλάγαι ἐρωτηματικ. προτ. =πόσοι
(Ὀδρῦσαι) ἐξέρχοντο (δηλ. πρὸς ληλασίαν [§ 2]) καὶ πόσους
Ἑλληνας φύλακας ἀψήγαν (ἐν τῷ στρατοπέδῳ).—ἄμ' ἡμέρα=

μέ τὰ ἐξημερώματα = εὐθὺς ὡς ἐξημέρωσε. — προσπίπτω τινί = ἐπιπίπτω κατά τινος. — ὡς διακοσίους οὖσιν = οἱ ὅποιοι ἦσαν περίπου διακόσιοι. — ἐπειδὴ = ὅτε. — ἐγγὺς γίγνομαι = πλησιάζω. — οἱ μὲν ... οἱ δέ = ἄλλοι μὲν ... ἄλλοι δέ. — ἀκοντίζω εἰς τινα = ῥίπτω ἀκόντιον κατά τινος. — οἱ δέ = οὗτοι δέ (δηλ. οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὀπλίται). — οὐδὲν ποιῶ = τίποτε δὲν κατορθώνω. — καθειργμένοι (τοῦ ῥ. καθείργνυμι) = διότι ἦσαν ἐγκεκλεισμένοι. — σταύρωμα = ὀχύρωμα. — ὡς ἀνδρομήκει ὄντι = τὸ ὅποιον εἶχεν ὕψος ἑνὸς σχεδὸν ἀνδρός. — διασιπῶ τι = κατεδαφίζω, καταστρέφω τι. — φέρομαι εἰς τινα = ὄρμῳ κατά τινος. — οἱ δέ, δηλ. οἱ Βιθυνοί. — ἢ ἐκθέοιεν = πανταχοῦ, ὅπου ἐξώρμων (δηλ. οἱ ὀπλίται). — πελτασταὶ ὀπλίτας, κατ' ἔννοιαν = ἐπεὶ (= ἐπειδὴ) αὐτοὶ μὲν πελτασταί, ἐκεῖνοι δὲ ὀπλίται ἦσαν. — ἠκόντιζον, δηλ. οἱ Βιθυνοί. — ἐφ' ἐκάστη ἐκδρομῇ = εἰς ἐκάστην ἔξοδον. — καταβάλλω τινὰ = ῥίπτω τινὰ κάτω. — τὸ αὐλίον = ἡ μάχη. — σηκασθέντες, παθητ. ἀόρ. τοῦ ῥ. σηκάω = ἐγκλείω. — κατακοντίζομαι = φονεύομαι κτυπούμενος δι' ἀκοντίου. — αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς πεντ. = περὶ τοὺς δέκα πέντε ἐξ αὐτῶν. — εἰς τὸ Ἑλληνικόν, δηλ. στρατόπεδον. — καὶ οὗτοι = καὶ μάλιστα οὗτοι. — ἐπεὶ εὐθέως = ἐπεὶ τάχιστα = εὐθὺς ὡς. — ἤσθοντο τὸ πρᾶγμα = ἐνόησαν τὴν ἀπελπιστικὴν τῶν θέσιν. — ἐν τῇ μάχῃ = κατὰ τὴν μάχην. — διαπίπτω = διαφεύγω. — ἀμελησάντων τῶν Βιθ. = χωρὶς νὰ φροντίσωσιν οἱ Βιθυνοὶ περὶ αὐτῶν κατ' ἔννοιαν = χωρὶς νὰ καταδιώξωσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς πεντεκαίδεκα).

Πολλῶν αἰχμαλώτων, δηλ. ἀνδραπόδων καὶ χρημάτων (§ 2). — τοῖς ὀπλίταις, δηλ. τοῖς Ἑλλησι τοῖς φυλάσσοσι τὸ στρατόπεδον. — οἱ μὲν ... οἱ δέ, δηλ. ἐκ τῶν Βιθυνῶν. — ῥαδίως ἀπ. πεлт. ὀπλίτας, οἱ μὲν Βιθυνοὶ ὡς ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι ἔτρεχον ταχύτερον, οἱ δ' Ἑλληνες ὀπλίταις ὡς βαρέως ὀπλισμένοι βραδύτερον. — καὶ οὗτοι, δηλ. οἱ πεντεκαίδεκα. — ἀμελησάντων τῶν Βιθυνῶν, οἱ Βιθυνοὶ ἠμέλησαν νὰ καταδιώξωσι τοὺς φεύγοντας πεντεκαίδεκα Ἑλληνας ὀπλίτας ὡς προσέχοντες μᾶλλον εἰς τὴν μάχην.

§ 5.

Ταχὺ = ταχέως· συναπτέον τῷ ἀπολαβόντες ἀπῆλθον. — διαπραξ. καὶ ... ἀποκτείναντες, ἀπολαβόντες = ἀφ' οὗ κατώρ-

θωσαν... καὶ... ἐφόρευσαν, ἔλαβον ὀπίσω... καὶ... — σκηνοφύλακες = φρουροὶ τῶν σκηνῶν (= τοῦ στρατοπέδου). — αἰσθάνομαι = μαυθάνω. — τοὺς ἑαυτῶν, δηλ. νεκροὺς. — ἐπ' αὐτοῖς = πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἀποδοτέον τῇ ἐκπιόντες καὶ τῇ ποιήσαντες. — ἐκπιόντες, ἄορ. β' μετχ. τοῦ β. ἐκπίνω = πίνω. — ποιῶ ἵπποδρομίαν = τελῶ ἵπποδρομικὰς ἀγῶνας. — ὁμοῦ δὴ... = τὸ λοιπὸν δὴ στρατόπ. ὁμοῦ τοῖς Ἑλλήσι... — τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ ἐξῆς. — δὴ = ἤδη = πλέον. — ὁμοῦ τοῖς Ἑλλ. = μαζὶ μὲ τοὺς Ἑλληνας. — ἦγον = ἦγον καὶ ἔφερον (§ 2).

Τοὺς σκηνοφύλακας, οὗτοι δὲν ἦσαν στρατιῶται καὶ ὡς τοιοῦτοι δὲν ἐπολέμησαν, ὡς οἱ Ἑλληνες ὀπλίται. — πάντα τὰ αἰχμάλωτα, δηλ. τὰ ἀνδράποδα καὶ χρήματα (πρβλ. § 2). — οἱ Ἑλληνες, δηλ. οἱ τοῦ Δερκυλ. — ἐπεὶ ἦσθοντο, τί; — νεκροὺς γυμνοὺς, διότι οἱ Βιθυνοὶ εἶχον ἀφαιρέσει ὄχι μόνον τὰ ὄπλα τῶν φονευθέντων, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἱμάτια. — ἐν τῷ στρατοπέδῳ, δηλ. ἐν τῷ σταυρώματι (§ 3). — πολλὸν οἶνον ἐκπ... καὶ ἵπποδρ. π., οἱ Θρᾶκες ἦσαν γνωστοὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς φιλοπόται καὶ κάλλιστοι ἵππεις· πῶς συνήθιζον οὗτοι νὰ τιμῶσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν; τὴν συνήθειαν τοῦ πίνειν οἶνον κατὰ τὴν κηδεῖαν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον; — ἕκαον, ἐξ ἐκδικήσεως· πρότερον εἰς τί περιωρίσθησαν οὗτοι:

§ 6—7.

Ἄμα τῷ ἦρι (= ἔαρι) = μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἔαρος. — ἀποπορεύομαι = ἀπέρχομαι. — ἐκ τῶν Βιθ. = ἐκ τῆς χώρας τῶν Βιθυνῶν. — ἐνταῦθα ὄντος αὐτοῦ = ὅτε αὐτὸς ἦτο (= διέμενε) ἐδῶ. — ἔρχομαι ἀπὸ τῶν... = ἔρχομαι ὡς ἀπεσταλμένος τῶν... — τὰ οἴκοι τέλη = οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες. — ἐπισκεψόμενοι (τοῦ β. ἐπισκοποῦμαι) = ἵνα ἐξετάσῃσι. — τὰ τε ἄλλα = καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα. — ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ = πῶς εἶχεν ἢ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατάστασις. — καὶ Δ. ἐροῦντες, τὸ ἐροῦντες μετὰ μὲν τοῦ ἄρχειν = ἵνα διατάξῃσι, μετὰ δὲ τοῦ ἐπιστεῖλαι] = ἵνα ἀναγγείλωσιν. — μένοντι ἄρχειν = μένειν καὶ ἄρχειν. — ἄρχω = ἔχω τὴν ἀρχηγίαν (τοῦ στρατοῦ). — καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν = καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. — καὶ... δὲ = πρὸς τοῦτοις δέ. — ἐπιστεῖλαι σφίσι αὐτοῖς τοὺς ἐφ., τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐροῦντες (ὅπερ ἐνταῦθα =;) = ὅτι οἱ ἔφοροι παρήγγειλαν εἰς αὐτούς.

συγκαλέσαντες τοὺς στρ. = ἀφ' οὗ συγκαλέσωσι τοὺς στρατιώ-
 τας. — εἰπεῖν, ἔξαρκ. ἐκ τοῦ ἐπιστεῖλαι. — ὡς, ὧν . . . αὐτοῖς, ἢ
 σύνταξις: ὡς μέμφοιντο μὲν αὐτοῖς τούτων, ἀ πρόσθεν ἐποιοῦν
 (= ἐπεποιήκεσαν). — μέμφομαί τινί τινος = κατηγορῶ τινα διὰ
 τι. — οὐ δὲ νῦν οὐδὲν ἠδίκουον (= ἠδικήκεσαν) ἐπαινοῖεν =
 ἐπαινοῦσι δέ, διότι τῶρα οὐδεμίαν ἀδικίαν εἶχον διαπράξει (δηλ.
 πρὸς τοὺς συμμάχους). — ὁ λοιπὸς χρόνος = τὸ μέλλον. — εἰπεῖν,
 καὶ τὸ ἀπρμφ. τοῦτο — ὡς καὶ τὸ πρῶτον (εἰπεῖν) — ἔξαρκ. πόθεν; —
 οὐκ ἐπιτρέψουσι, τοῦτο (δηλ.); — δίκαια ποιῶ περὶ τοὺς συμ-
 μάχους = φέρομαι καλῶς πρὸς τοὺς συμμάχους. — ἐπεὶ μέντοι =
 ὅτε δέ. — ὁ τῶν Κυρῆων προεσσηκῶς = ὁ προϊστάμενος τῶν
 ἄλλοτε μισθοφόρων τοῦ Κύρου. — «ἀλλ', ὦ ἄνδρες Δ. . . =
 «ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι. . . — τὸ παρελθόν = κατὰ τὸ παρελθόν
 = πρότερον. — τὸ αἴτιον (= τὴν αἰτίαν), ἀντικμ. τοῦ γινώ-
 σκειν. — τοῦ μὴ ἐξαμαρτάνειν, δηλ. ἡμᾶς = τοῦ νὰ μὴ κάμνωμεν
 ἡμεῖς σφάλματα. — τότε δέ, δηλ. ἐξαμαρτεῖν. — αὐτοῖ = σεῖς αὐτοί.

Ἄμα τῷ ἤρι, τοῦ ἔτους 398 π. Χ. — ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν,
 νοοῦνται οἱ ἔφοροι, περὶ ὧν βλ. ἐν σελ. 69. — ἐνταῦθα, ποῦ; —
 ὧν πρόσθεν ἐποιοῦν, νοοῦνται αἱ διαρπαγαὶ τῶν συμμάχων αἱ
 γενόμεναι ἐπὶ Θίβρωνος πρὸβλ. κεφ. 1, § 8. — ὁ τῶν Κυρῆων
 προεσσηκῶς, δηλ. ὁ Ξενοφῶν παρατηρητέον ὅτι καὶ ἐνταῦθα — ὡς
 καὶ ἀλλαχοῦ (πρὸβλ. κεφ. 1, § 2) — ὁ Ξεν. ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομά του.

§ 8.

Οἱ οἴκοθεν πρέσβεις = οἱ ἐκ τῆς πατρίδος πρέσβεις. — συ-
 σκηνηῶ = διαμένω ἐν τῇ αὐτῇ σκηνῇ μετὰ τινος ἄλλου = διαμένω
 μαζί. — ἐπεμνήσθη, τοῦ ῥ. ἐπιμνήσκωμαι = ἐνθυμοῦμαι, ἀνα-
 φέρω. — τῶν περιζήτων Ἄρακον, γενκ. διαίρηκ. τοῦ τις. — οἱ περὶ
 τὸν Ἄρακον = οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν Ἄρακον. — οὐ καταλε-
 λοίποισιν = ὅτι εἶχον ἀφήσει (δηλ. οἱ ἐκ Λακ. πρέσβεις). — πρέσβεις
 τῶν Χερρ., ἀντικμ. τοῦ καταλελοίποισιν. — τοῦτους λέγειν ἔφα-
 σαν = ἀνέφερον (οἱ ἐκ Λακ. πρέσβεις), ὅτι οὗτοι (δηλ. οἱ πρέσβεις
 τῶν Χερρῶν) ἔλεγον. — ὡς οὐ δύναιντο = ὅτι δὲν δύναν-
 ται. — ἐργάζομαι τὴν χώραν = καλλιεργῶ τὴν χώραν. — νῦν
 μὲν, ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω: εἰ δ' ἀποτευχισθεῖη. — φέρεσθαι
 γὰρ καὶ ἄγεσθαι (δηλ. τὴν Χερρόνησον) = διότι ἔλεγον ὅτι λεγι-

λαλεῖται ἢ Χερρόνησος. — ἀποτειχίζω = ἀποκλείω διὰ τείχους. — εἰ ἀποτειχισθῆι, ὑποκμ. ἢ Χερρ. = εἰάν ἤθελεν ἀποκλεισθῆι ἢ Χερρ. διὰ τείχους. — ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν = ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης. — καὶ σφίσιν ἂν εἶναι = (ὄτι) καὶ αὐτοὶ ἤθελον ἔχει. — ἀγαθὴ χώρα = εὐφορος χώρα. — ἐργάζεσθαι, καθαρῶς τελικὸν ἀπρμφ. = ἵνα καλλιεργῶσι = πρὸς καλλιέργειαν. — καὶ ἄλλοις... Λακ., ἢ σύνταξις: καὶ ἄλλοις (ἰσοσούτοις) Λακεδαιμονίων, ὅποσοι βούλοιντο (δηλ. ἐργάζεσθαι) = καὶ ἄλλοι τοσοῦτοι ἐκ τῶν Λακ. (δηλ. ἤθελον ἔχει γῆν πολλήν καὶ...), ὅσοι ἤθελον (να καλλιεργῶσι). — ὥστε, κατ' ἔννοιαν ἀνήκει οὐχὶ εἰς τὸ ἔφασαν, ἀλλ' εἰς τὸ οὐκ ἂν θαυμάζειν ὑποκμ. τοῦ ἔφασαν εἶναι οἱ ἐκ Χερρονήσου πρέσβεις = ὥστε, ἔλεγον, δὲν ἤθελον θεωρήσει ἄτοπον. — εἰ καὶ πεμφθῆι τις = εἰάν καὶ πράγματι ἤθελεν ἀποσταλῆι τις. — ἀπὸ τῆς πόλεως = ἐκ μέρους τῆς πόλεως. — δύναμις = στρατιωτικὴ δύναμις. — ταῦτα πράξων = ἵνα ἐκτελέσῃ ταῦτα. — ἦν ἔχοι γνώμην = ποίαν γνώμην ἔχει = τὴν γνώμην του. — ταῦτ' ἀκούσας, ἢ μετχ. προσδιορίζει χρονικῶς (οὐχὶ τὴν πρότασιν: ἦν ἔχοι γνώμην, ἀλλὰ) τό: οὐκ εἰλεῖν. — ἐπ' Ἐφέσου = εἰς τὴν Ἐφεσον. — ἡδομαι = εὐχαριστοῦμαι, χαίρω. — ὄτι = διότι. — εὐδαιμονικῶς διάγω = ζῶ εὐδαιμόνως.

Οἴκοθεν, δηλ. ἐκ τῆς Λακεδ. — τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὁ Ἄρακος ἦτο ἀρχηγὸς τῆς πρεσβείας τῆς σταλείσης ἐκ Λακεδ. πρὸς τὸν Δερκυλ. ἐκ τίνων ἀπετελεῖτο αὕτη; (πρβλ. § 6). — ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, ὑπὸ τίνων θαλασσῶν περιβρέχεται ἢ Χερρόνησος; βλ. γεωγραφ. πίν. — ἀπὸ τῆς πόλεως, δηλ. τῆς Σπάρτης. — σὺν δυνάμει, ἢ ἀποστολῇ δυνάμεως ἦτο ἀναγκαία, διότι οἱ Θράκες ἤθελον ἐμποδίσει τὸν ἀποτειχισμὸν. — ταῦτα, ποῖα; — πρὸς μὲν ἐκείνους, δηλ. τοὺς ἐκ Λακεδ. πρέσβεις. — διὰ τῶν Ἑλλην. πόλεων, τῶν κειμένων μεταξὺ Λαμφάκου — ἔνθα οἱ ἐκ Λακ. πρέσβεις εἶχον συναντηθῆι μετὰ τοῦ Δερκ. (§ 6) — καὶ Ἐφέσου.

§ 9.

Ἐπειδὴ ἔγνω μενετεόν ὄν = ὅτε ἔμαθεν ὅτι πρέπει νὰ μένῃ. — πέμψας, τί; — ἐπήρето (ἀόρ. 6' τοῦ β. ἐπερωτῶ) = διέταξε (τοὺς πρέσβεις) νὰ ἐρωτῶσι. — πότερα βούλοιο... = ποῖον ἐκ τῶν δύο (= ἂν) θέλει (οὗτος)... — καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος = καθὼς

κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος.—*ἐλομένου τοῦ Φαρν.*, ἢ μετχ. αἰτλγκ. τὸ δὲ *ἐλομένου ἀόρ.* ὅ' τοῦ ῥ. *αἰροῦμαι* = προτιμῶ. — *οὕτω*, κατ' ἔννοιαν = ἕνεκα τούτου (τίνας);. — *αἱ περὶ ἐκεῖνον πόλεις φίλιαι* = *αἱ φίλιαι πόλεις αἱ περὶ ἐκεῖνον* = αἱ φιλικαὶ πόλεις αἱ εὐρισκόμεναι ἐν τοῖς ὄροις τῆς ἐπικρατείας ἐκείνου. — *ἐν εἰρήνῃ*, ὁ προσδιορισμὸς ἀποδοτέος τῷ *καταλιπών*, οὐ ὑποκμ. ποῖον εἶναι;—*διὰ φιλίας τῆς Θράκης* = *διὰ τῶν φιλικῶν χωρῶν τῆς Θράκης*; τὸ δὲ *διὰ τῆς φιλίας Θράκης* =; — *ξενισθεῖς*, τοῦ ῥ. *ξενίζομαι* = φιλοξενουμαι.

Ἔγνων μενετέον ὄν, δηλ. ἐν Ἀσίᾳ; περὶ δὲ τοῦ πράγμ. πρὸλ. § 6 «*ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν*». — *καὶ τότε*, ὡς δηλ. καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα. — *περὶ ἐκεῖνον*, δηλ. τὸν Φαρν. ποία δὲ ἦτο ἡ ἐπικράτεια τούτου; — *φιλίας*, δηλ. πρὸς τοὺς Λακεδ. συνεπειὰ τῆς πρὸς τὸν Φαρνάβ. ποιηθείσης ἀνακωχῆς τοῦ Δερκυλ.

§ 10.

Ἦν καταμαθῶν = *καταμαθῶν δὲ ταύτην*. — *καταμανθάνω* = *μανθάνω* καλῶς. — *ἔχουσιν... δὲ... οὖσαν, κεκακωμένην δέ...* = ὅτι εἶχε... ἦτο δὲ... εὐρίσκετο δ' ἐν κακῇ καταστάσει (= ἔλεηλατεῖτο). — *χώρα πάμπορος* = *χώρα παράγουσα παντοειδῆ προϊόντα, γόνιμος*. — *χώρα ἀγαθῆ* =; (§ 8). — *μέτρον* = ὡς πλάτος. — *ἰσθμὸς* = *λαίμὸς γῆς* μεταξὺ δύο θαλασσῶν. — *ἐμέλλησε*, ἀόρ. τοῦ ῥ. *μέλλω* = *βραδύνω*, *ἀναβάλλω*. — *κατὰ μέρος* = *διαίρω* τοῖς στρατιωταῖς *τι* = εἰς χωριστὰ μέρη διαμοιράζω μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν *τι*. — *τὸ χωρίον* = τὸ διάστημα. — *ἄθλον* = *βραβεῖον* ἐν ᾧ *ἄθλος* =; — *αὐτοῖς*, ὡς *παράθεσις* τῆς δοτικ. αὐτῆς χρησιμεύουσιν αἱ ἐπόμεναι δοτικ. (*τοῖς πρώτοις ἐκτ. καὶ τοῖς ἄλλοις*). — *τοῖς πρώτοις ἐπτεχίσασιν* = *τούτοις*, οἱ ἂν *πρῶτοι ἐπτεχίσασιν* (δηλ. *τὸ μέρος τοῦ χωρίου*) = εἰς τούτοις, ὅτινες πρῶτοι ἤθελον περατώσει τὴν τείχεσιν (τοῦ ἀναλογουμένου δηλ. εἰς αὐτοὺς μέρους τοῦ διαστήματος). — *ὡς ἕκαστοι ἀξιοὶ εἶεν*, κατ' ἔννοιαν = ἀναλόγως τῆς ἀξίας ἐκάστου. — *ἀποτελῶ* = *περατώνω*. — *ἡρινὸς* (= *ἐαρινὸς*) *χρόνος* = *ἔαρ*. — *πρὸ δπώρας*, ὁ προσδιορισμὸς ἀποδοτέος τῷ *ἀπειτέλεσε*. — *ἡ δπώρα* = τὸ φθινόπωρον. — *ποιῶ ἐντὸς τοῦ τείχους* = *ἐγκλείω ἐντὸς τοῦ τείχους*. — *σπόριμος (γῆ)* = *γῆ κατάλληλος πρὸς σποράν*. — *πεφυτευμένη (γῆ)* = *γῆ ἔχουσα δέν-*

δρα· τὸ ἀντίθετον γῆ ψιλῆ (= ἄδενδρος). — πάγκαλαι νομαί = πολὺ λαμπραὶ βοσκαί. — παντοδαποῖς κτήνεσι = διὰ παντὸς εἶδους κτήνη.

“*Ἦν*, δηλ. τὴν Χερρόνησον. — πόλεις ἑνδεκα, ὧν ἐπισημότεραι ἡ Καρδία, ὁ Ἐλαιοῦς, ἡ Καλλιπόλις, ἡ Σηστός (βλ. γεωγρ. πίν.). — τοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ στενωτάτου δηλ. μέρος τῆς Θρακικῆς Χερρονήσου, μεταξύ Καρδίας καὶ Πακτύης (πρβλ. § 8 «ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν»); βλ. γεωγρ. πίν. — ἑπτὰ καὶ τρ. στάδια, ἐπομένως πόσον χμ. πλάτους εἶχεν ὁ ἰσθμός; περὶ τοῦ σταδίου βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 87. — θυσάμενος, βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 80. — εἰτείχιζε, πρὸ τοῦ Δερκ. πρῶτος ὁ Μιλτιάδης εἶχεν ἀνεγείρει τείχος ἐν Χερρ. πρὸς προστασίαν αὐτῆς καὶ τούτου καταστραφέντος κατόπιν εἶχεν ἀνεγείρει νέον τείχος ὁ Περικλῆς· ἀλλὰ βραδύτερον καὶ τὸ τείχος αὐτὸ τοῦ Περικλέους κατεστράφη ὑπὸ τῶν Θρακῶν. — τὸ χωρίον, δηλ. τὰ 37 στάδια. — διέβαινε, δηλ. τὸν Ἑλλήσποντον (§ 9).

§ 11.

Ἐπισκοπῶν = ἐν ᾧ ἐξήταξε, ἐν ᾧ ἐπεθεώρει. — τὰ ἄλλα = κατὰ τὰ ἄλλα. — καλῶς ἐχούσας, ἡ μετχ. κατγρματκ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ εἴωρα. — καλῶς ἔχω = εὐρίσκομαι ἐν καλῇ καταστάσει. — Χίων φυγάδας... ἔχοντας, ἡ μετχ. κατγρμτ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ εὔρε = ὅτι ἐξόρισται ἐκ τῶν Χίων (= Χῖοι) κατεῖχον. — χωρίον ὄχυρόν, παράθεσις τοῦ Ἄταρνέα = ὅστις ἦτο ὄχυρὸς τόπος. — καὶ ἐκ τούτου ὀρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας, ἡ α' μετχ. τροπκ., αἱ δὲ δύο ἄλλαι κατγρμτκ. ἐξαρτώμεναι πόθεν; = καὶ ὅτι ἐκ τούτου (δηλ. τοῦ Ἄταρνέως) ὀρμώμενοι (= ἔχοντες τούτον — τὸν Ἄταρνέα — ὡς ὀρμητήριον) ἐληλάτουν. — καὶ ζῶντας ἐκ τούτου = καὶ ὅτι ἔζων ἐκ τούτου· καὶ ἡ μετχ. αὕτη πόθεν ἐξαρτ.; — πνυθόμενος, μετχ. ἐνδοτκ. = ἂν καὶ ἐπληροφορήθη. — π. σίτος ἐνήν αὐτοῖς = πολὺς σίτος ἐνήν ἐν τῇ πόλει αὐτοῖς = αὐτοὶ εἶχον πολλὰς τροφὰς ἐν τῇ πόλει. — περιστρατοπεδευόμενος, μετχ. χρονηκ.· τὸ δὲ περιστρατοπεδεύομαι = στρατοπεδεύω περίξ. — ἐν ὀκτώ μηνσὶ = ἐν διαστήματι ὀκτῶ μηνῶν. — παραστησάμενος, μετχ. χρονηκ.· τὸ παρίσταμαι τινα = καθυποτάττω τινά. — κατασιήσας, τοῦ β. καθίστημι = διορίζω. — ἐπιμελητήν = ὡς ἐπιμελητήν = ὡς διοικητήν. — κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπ. = ἂψ' οὐ ἐφωδίασε τὸν τόπον δι' ἀφθόνων τροφῶν.

μων παντός είδους. — καταγωγή = κατάλυμα, σταθμός: ἔστι τινὶ καταγωγή = ἔχει τις κατάλυμα = καταλύει τις. — ὁπότε ἀφικνοῖτο = δσάκις ἤρχετο. — τριῶν = μόνον τριῶν.

Ἐπισκοπῶν, ἵνα ἴδῃ εἰς ποίαν οἰκονομικὴν κατάστασιν εὐρίσκονται καὶ ἂν εἶναι εὐχαριστητέαι ἐκ τῆς Σπαρτιατικῆς διοικήσεως. — τὰς πόλεις, τὰς ἐν Ἀσίᾳ Ἀσολικὰς πόλεις. — Χίων φυγάδας, οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμὸν, εἶχον ἐκδιωχθῆ ἐκ Χίου τῆ 409 π. Χ. ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν ἀριστοκρατικῶν. — ζῶντας ἐκ τούτου, δηλ. ἐκ τῆς λεηλασίας. — αὐτούς, τίνας; — ἐν αὐτῷ, δηλ.; — ἐν τῷ χωρίῳ, δηλ. τῆ Ἀταρνεῖ. — κατασκευάσας... ἐκπλεῶ τὰ ἐπιτηδεῖα, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τίς εἶχε τὴν φροντίδα τῆς προμηθείας τῶν τροφίμων τοῦ στρατοῦ; παρ' ἡμῖν δὲ τίνες φροντίζουσι περὶ ταύτης; — ἵνα εἴῃ αὐτῷ κατάλυμα, δηλ. ἐκεῖ, ἐν τῆ Ἀταρνεῖ. — ὁπότε ἀφικνοῖτο, ποῦ;

§ 12.

Ἐν εἰρήνῃ διάγω = ζῶ ἐν εἰρήνῃ (εἰρηνικῶς). — οἱ ταύτη Ἑλλ. = οἱ ἐκεῖ Ἑλληγνες. — ἐπεὶ δὲ... ἐδίδασκον, χρονκ. πρότασις ἄνευ ἀποδόσεως (ἄνευ κυρίας προτάσεως) ἐν τῇ ἐρμηνεύᾳ ἄς θεωρηθῆ ἢ χρονκ. πρότασις ὡς κυρία, τὸ δὲ ἐπεὶ ἄς μεταφρασθῆ διὰ χρονκ. ἐπιπρ. = ἔπειτα. — διδάσκω = λέγω. — οὗτις εἴῃ ἐπὶ Τισσ. = οὗτις εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Τισσ. ἦτο. — εἰ βούλοιο = εἰάν ἤθελε (δηλ. ὁ Τισσ.). — εἰ κακῶς πάσχοι Καρία = εἰάν ἐλεηλατεῖτο ἡ Καρία (ὑπὸ τῶν Λακ.). — ἐνθάπερ ὁ Τισσ. οἶκος, δηλ. ἦν οἶκος δὲ = ἡ κατοικία καὶ ἡ περιουσία. — οὕτως ἂν... ἀφεῖναι, ἢ σύνταξις: ἔφασαν νομίζειν (οἱ πρέσβεις) αὐτὸν (τὸν Τισσ.) οὕτως ἂν ἀφεῖναι τάχιστα σφᾶς αὐτονόμους = ἔλεγον οἱ πρέσβεις οὗτις ἤλπιζον οὗτις αὐτὸς τότε ἤθελεν ἀφήσει τάχιστα αὐτοὺς (δηλ. τοὺς κατοίκους τῶν Ἰωνικῶν πόλεων) αὐτονόμους. — ἐπεμψαν, δηλ. ἀγγέλους. — διαβαίνειν (δηλ. τὸν Μαίανδρον ποταμὸν [§ 14]) ἐπὶ Καρίαν = ἀφ' οὗ διαβῆ τὸν Μαίανδρον νὰ πορευθῆται κατὰ τῆς Καρίας. — παραπλέω = πλέω παρὰ τὰ παράλια. — οἱ μὲν = οὗτοι μὲν.

Μέχρι τούτου τοῦ χρόνου, δηλ. μέχρι τῆς καταλήψεως τοῦ Ἀταρνέως, ἣτις ἐγένετο τῆ 398/7. — οἱ ταύτη Ἑλλ., δηλ. οἱ ἐν Ἰωνίᾳ Ἑλληγνες. — ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακ. ἀπό... τοῦτο ἐγένετο ἐπανειλημμένως, διότι αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις ἐπιέζοντο

ὑπὸ τῶν Περσῶν περὶ τῆς πρώτης πρεσβείας τῶν Ἰωνικῶν πόλεων εἰς Λακεδ. βλ. κεφ. 1, § 3. — οὕτως, ἐὰν δηλ. ἐλεηλατεῖτο ἡ Καρία. — οἱ ἔφοροι, περὶ τούτων βλ. ἐν σελ. 69. — πρὸς Δερκυλ., διατρίβοντα τότε τοῦ; — τὸν ναύαρχον, περὶ τῆς ναυαρχίας ἐν Σπάρτῃ βλ. ἐν σελ. 70. — παραπλεῖν, δηλ. παρὰ τὰ παράλια τῆς Καρίας. — οἱ μὲν, δηλ. ὁ Δερκυλ. καὶ ὁ Φάραξ. — ταῦτα, τίνα;

§ 13 — 14.

Τυγχάνω ἀφιγμένος = κατὰ τύχην ἔχω φθάσει. — ἅμα μὲν... ἅμα δέ = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — οὖν = διότι. — ἀπεδέδεικτο, παθητ. ὑπερσυντλκ. τοῦ ῥ. ἀποδείκνυμι = διορίζω. — στρατηγὸς τῶν πάντων (ἐξ ὀνομαστ. τὰ πάντα) = γενικὸς στρατηγός, ἀρχιστράτηγος. — διαμαρτυρούμενος (μέλλ. τοῦ ῥ. διαμαρτύρομαι) = ἵνα διαβεβαιώσῃ. — ἔτοιμος = πρόθυμος. — κοινῇ = ἀπὸ κοινοῦ. — συμμάχομαι = συναγωνίζομαι. — συνεκβάλλω = ἐκδιώκω ὁμοῦ μετὰ τινος. — ἐκ τῆς βασιλείας, δηλ. χώρας. — ὁ δέ, δηλ. ὁ Τισσ. — διάβηθι (δηλ. τὸν Μαίανδρον)... ἐπὶ Καρίαν = ἀφ' οὗ διαβῆς τὸν Μαίανδρον πορεύθητι εἰς τὴν Καρίαν. — ἔδοξεν αὐτοῖς... καταστήσαντας, ἢ μετχ. χρονκ. κατὰ ποίαν ἄλλην πτώσειν ἠδύνατο νὰ τεθῆ; — δοκεῖ τινι (μετ' ἀπαρμφ.) = φαίνεται καλὸν εἰς τίνα (= ἀποφασίζει τις) νὰ... — ἵκαναὶ φυλακαὶ = ἀρκεταὶ φρουραί. — ἔρυμα = φρούριον, ὀχύρωμα. — διαβαίνω πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν = ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ἰωνίαν. — ὡς = ὅτε. — ἀκούω ὅτι... = μανθάνω ὅτι... — πεπερακότες εἰσὶ, ὑποκμ. ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. τὸ δὲ πεπερακότες εἰσὶ (= πεπερακάσι), πρκμ. τοῦ ῥ. περῶ = διαβαίνω. — εἰπὼν = διατάξας νὰ εἰπωσιν. — ὡς ὀκνοίη = ὅτι φοβεῖται. — μὴ... τὴν χώραν, ἢ σύνταξις: μὴ ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. καταθέοντες τὴν χώραν ἐρήμην οὖσαν φέρωσι καὶ ἄγωσιν (αὐτήν) = μὴπως ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. διατρέχοντες ἐκ τῶν ἄνω μέχρι τῆς παραλίας (= κατα-) τὴν χώραν, ἧτις ἦτο ἀφύλακτος, λεηλατῶσιν αὐτήν. — διέβαινε καὶ αὐτὸς = διαβάς τὸν Μαίανδρον ἐπορεύετο καὶ αὐτός.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, καθ' ὃν δηλ. ὁ Δερκυλ. εἶχε διαβῆ τὴν Καρίαν. — πρὸς Τισσαφέρην, διατρίβοντα τότε ἐν Σάρδεσιν. — στρατηγὸς τῶν πάντων, ὁ Τισσ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου

είχε διορισθῆ ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν ὑπηρεσίας τοῦ ἀνώτατος ἄρχων (πρβλ. κεφ. 1, § 3 «*σατραπῆς κατεπέμφθη ὧν τε . . .*»). — *ἀκούων*, δηλ. τὰς περὶ συμπράξεως διαβεβαιώσεις τοῦ Φαρν. — *διάβηθι . . . ἐπὶ Καρίαν*, ἢ εἰς Καρίαν διάβασις ἦτο ἀναγκαία, διότι ἐκεῖσε εἶχε μεταβῆ ποῖος; πρβλ. § 12. — *περὶ τούτων*, δηλ. *περὶ τοῦ κοινῆ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνενβάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλείως*. — *ἐκεῖ*, δηλ. ἐν Καρίᾳ. — *ὁ Δερκυλ.*, ὅστις εὕρισκετο ποῦ; — *εἰπὼν τῷ Φάρ.* κτλ., ὁ Δερκυλ. διέταξε νὰ εἰπωσιν εἰς τὸν Φάρακα, ὅτι αὐτὸς (ὁ Δερκυλ.) ἐπιστρέφει εἰς Ἴωνίαν τοῦτο ἦτο ἀρκετόν δὲν ἦτο ἀνάγκη δηλ. νὰ προσθέσῃ ὅτι καὶ αὐτὸς (ὁ Φάραξ) πρέπει νὰ ἐπαναπλεύσῃ εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἀκτάς· ὁ ναύαρχος ὤφειλε νὰ γνωρίζῃ ἄφ' ἑαυτοῦ τί οὗτος ἔπρεπε νὰ πράξῃ συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν τῶν ἐφόρων (§ 12). — *τὴν χώραν*, δηλ. τὴν Ἴωνίαν. — *διέβαινε καὶ αὐτός*, δηλ. εἰς Ἴωνίαν.

§ 15.

Πορευόμενοι = ἐν ᾧ ἐπορεύοντο. — *οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρα.* = μὲ τὸν στρατὸν οὐδόλως συντεταγμένον = μὲ τὸν στρατὸν ἐν ἀταξίᾳ. — *ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμ.* = διότι ἐνόμιζον (ὁ Δερκυλ. καὶ ὁ Φάρ.) ὅτι οἱ πολέμοι εἶχον προχωρήσει. — *ἡ Ἐφεσία (χώρα) = ἡ Ἐφεσος*. — *ἐκ τοῦ ἀντιπέρας* = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος = ἀπέναντί των. — *μνήματα ἢ μνημεῖα* = τάφοι ὑψηλοί. — *ἀνταναβιβάσαντες . . . ινὰς* = ἄφ' οὗ ἀνεβίβασαν καὶ αὐτοὶ (= *ἄντ* —) στρατιώτας τινάς. — *εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα* = εἰς τὰ πλησίον αὐτῶν εὕρισκόμενα μνήματα. — *καὶ τύρσεις* = καὶ εἰς τὰς παρ' ἑαυτοῖς τύρσεις. — *ἡ τύρσις*, ἕως καλῶς = ὁ πύργος. — *καθορῶσι*, τίνες; — *καθορῶ* = διακρίνω καλῶς. — *ἢ αὐτοῖς ἦν ὁδὸς* = (ἐκεῖ) ὅπου αὐτοὶ (δηλ. ὁ Δερκυλ. καὶ ὁ στρατός του) ἔμελλον νὰ πορευθῶσι. — *λευκάσπισ* = ὁ φέρων λευκὴν ἀσπίδα. — *τὸ Περσ., ὅσον ἐτ. παρόν, στρατεύμα* = τὸ Περσ. στρατεύμα, ὅσον ἐτύγγανε παρόν. — *καὶ τὸ Ἑλλ.*, δηλ. στρατεύμα. — *αὐτῶν*, δηλ. τοῦ Τισσ. καὶ Φαρν. — *τὸ ἵππικὸν μάλα πολὺ* = τὸ πολυάριθμον ἵππικόν. — *τὸ Τισσ. ἐπὶ τῷ δ. κέρατι* = τὸ ἵππικόν τοῦ Τισσ. (διακρίνουσι καλῶς) παρατεταγμένον ἐν τῷ

δεξιῶ κέρατι.— τὸ Φαρν., δηλ. *ἱππικὸν παρατεταγμένον*. — ἐπὶ τῷ εὐων., δηλ. *κέρατι· εὐώνυμον δὲ κέρας* = τὸ ἀριστερὸν κέρας, ἢ ἀριστερὰ πτέρυξ (τοῦ στρατοῦ).

Οὔτιοι, δηλ. ὁ Δερκυλ. καὶ ὁ Φάραξ, ὅστις συνήνωσε τὸν ναυτικὸν τοῦ στρατοῦ μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Δερκ. — ὡς *προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς...*, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεμία ἀνάγκη ἦτο νὰ πορεύωνται οἱ Λακεδ. ἐν τάξει. — ἐπὶ τῶν *μνημάτων*, τὰ μνήματα, ἅτινα καὶ νῦν παρατηροῦνται πλησίον τῶν Σάρδεων, χρησιμεύουσιν ἐνταῦθα ὡς σκοπιά. — καὶ τὸ *Ἑλληνικόν*, νοοῦνται οἱ Ἕλληνες μισθοφόροι, εὖς εἶχον ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν.: οἱ μισθοφόροι οὗτοι πολλάκις — ὡς καὶ νῦν ἐνταῦθα — ἐπολέμου καὶ καθ' Ἑλλήνων (πρβλ. κεφ. 1, § 13). — *Κῆρας... Περσικὸν στρ.* ... *Ἑλληνικὸν... ἱππικὸν...*, ἡ ὀλη δύναμις τοῦ Τισσ. καὶ Φαρν. ἀνήρχετο εἰς 20.000 πεζοὺς καὶ 10.000 ἵππους· κατὰ ταύτης εἶχε ν' ἀντιτάξῃ ὁ Δερκυλ. περὶ τοὺς 8.000 ἄνδρας (πρβλ. ἄνωτ. ἐν σελ. 85-86): ἔκρινεν ὁμοῦ καλὸν νὰ συγκεντρώσῃ καὶ τὸν στρατὸν, ὃν εἶχε καταλίπει εἰς τὰς διαφόρους ἐν Ἀσίᾳ πόλεις· εἶπεν ἡ ὀλη δύναμις τοῦ Δερκ. ἀνήρχετο εἰς 13 χιλ. περίπου ἀνδρῶν.

§ 16 — 17.

*Ὡς = ὅτε. — ἦσθετο, ἀόρ. β' τοῦ ῥ. *αἰσθάνομαι* = πληροφοροῦμαι. — εἶπε = ἐκέλευσε. — *τὴν ταχίστην* = τάχιστα. — *εἰς ὀκτώ* = εἰς βᾶθος ὀκτῶ ἀνδρῶν. — *τούς δὲ πελτ...* *καθίστασθαι* = νὰ θέτωσι δὲ (οἱ ταξίαρχοι καὶ οἱ λοχαγοὶ) τοὺς πελταστάς. — *τὰ κράσπεδα* = αἱ πτέρυγες (τοῦ στρατοῦ): *κράσπεδον* κυρίως = τὸ ἀκρότατον μέρος ἐνὸς πράγματος. — *ἐκατέρωθεν* = δηλ. καὶ εἰς τὸ ἓν καὶ εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον (τοῦ στρατοῦ). — *ὄσους γε δὴ καὶ οἴους* = ὄσουσδήποτε καὶ οἴουσδήποτε. — *τυγχάνω ἔχων* = κατὰ τύχην ἔχω. — *ἡσυχίαν ἔχω* = μένω ἡσυχος, ἀτάραχος. — *ὡς μαχοῦμενον* = ἵνα πολεμήσῃ. — *οἱ μὲν τινες...* ὄσοι δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ ὄσοι ἦσαν ἀπὸ Πρ.: πρὸ τοῦ *οἱ μὲν τινες* νοητέα ἢ γενκ. *τούτων* = ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν τινες. — *ἐν τῷ σίτω* = ἐν τοῖς σιτοφόροις ἀγροῖς. — *ἀποδιδράσκω* = δραπετεύω. — *καὶ γὰρ* = γὰρ. — *βαθὺς δὲ σῖτος* = ὑψηλὸς δὲ σῖτος, ἔχων δηλ. ὑψηλοὺς καὶ εὐτραφεῖς στάχους. — τὸ *Μαιάνδρου*

πεδίον = ἡ παρά τὸν Μαιάνδρον πεδιάς. — *ἄσοι δὲ καὶ ἔμενον* = ἀλλὰ καὶ ἄσοι ἔμενον. — *δηλός εἰμι* (μετὰ μετχ.) = φαίνομαι, δεικνύω σημεῖα ὅτι... — *οὐ μενοῦντες* = ὅτι δὲν θὰ μείνωσι (ἐν τῇ θέσει τῶν, ἀλλ' ὅτι θὰ δραπετεῦσῃ καὶ αὐτοί, εὐθὺς ὡς ἀρχίσῃ ἡ μάχη).

Ταῦτα, δηλ. τὴν παράταξιν τῶν στρατευμάτων τοῦ Τισσ. καὶ Φαρν. — *ἦσθετο*, δηλ. παρά τῶν ἀναδάντων εἰς τὰ μνήματα καὶ τοὺς πύργους. — *τοῖς ταξιάρχοις καὶ λοχαγοῖς*, περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 85. — *εἰς ὀκτώ*, ἡ συνήθης παράταξις τῆς φάλαγγος τῶν ὀπλιτῶν ἦτο ἢ εἰς ὀκτὼ ἄνδρας. — *τοὺς πελταστάς*, βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 87. — *ἄσους γε δὴ καὶ ὄλους*, τὸ ἱππικὸν τοῦ Δερκυλ. ἦτο ἀνάξιον λόγου· ἐκ πόσων καὶ ἐκ ποίων ἱππέων ἀπετελεῖτο; πρὸβλ. κεφ. 1, § 4 καὶ § 5. — *ἐθύετο*, περὶ τῆς συνηθείας, ἣν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι νὰ θυσιάζωσι πρὸ πάσης ἐπιχειρήσεως αὐτῶν, βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 80. — *ἐκ Πελοπ. στρατεύμα*, τοιοῦτον στρατεύμα ὁ Δερκυλ. εἶχεν ἐκ 5.300 ἀνδρῶν (πρὸβλ. κεφ. 1, § 4)· εἰς τοῦτο ὁμοῦς πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ οἱ Κύριοι, οἵτινες ὡσαύτως ἦσαν Πελοποννήσιοι· ἐπομένως τὸ Πελοπον. στρατεύμα τοῦ Δερκυλ. εἶναι περὶ τὰς 11 χιλ. — *ἄσοι δ' ἦσαν ἀπὸ Πρ. τε καὶ Ἀχ. καί...*, οὗτοι ἀνήρχοντο εἰς 2 χιλ. περίπου. — *καὶ γὰρ...*, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ *στίφ* ἐγκατάλειψιν τῶν ὄπλων καὶ τὴν εὐχολὸν ἀπόδρασιν.

§ 18.

Τὸν Φαρν... κελεύειν, ἡ σύνταξις: ἐξηγγέλλετο τὸν Φαρν. *κελεύειν μάχεσθαι* = ἀνηγγέλλετο (ὑπὸ αὐτομόλων) ὅτι ὁ Φαρν. διέταττε τοὺς στρατιώτας του νὰ μάχωνται. — *τὸ Κύρειον στρ. καταλογ.* ὡς *ἐπολέμησεν αὐτοῖς* = *καταλογιζόμενος*, ὡς τὸ *Κύρ. στρατεύμα ἐπολέμησεν αὐτοῖς* = ἐπειδὴ ἀνελογίζετο πῶς τὸ ἑλληνικὸν στρατεύμα τὸ ὑπηρετήσαν ὑπὸ τὸν Κύρον ἐπολέμησε κατ' αὐτῶν (δηλ. κατὰ τοῦ Τισσ. καὶ τοῦ στρατοῦ του = κατὰ τῶν Περσῶν). — *καὶ τούτῳ... τοὺς Ἑλλ.* = *καὶ νομίζων πάντας τοὺς Ἑλληνας ὁμοίους εἶναι τούτῳ*. — *νομίζων*, μετχ. αἰτλγκ. — *αὐτῷ*, δηλ. τῷ Κυρείῳ στρατεύματι. — *πέμψας... εἶπεν* = πέμψας ἀγγέλους διέταξεν (αὐτοὺς) νὰ εἴπωσιν. — *ὅτι... βούλοιο* = ὅτι ἐπιθυμεῖ. — *ἀφικνοῦμαι εἰς λόγους τινὶ* = ἔρχομαι

εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος.— οἱ κράτιστοι τὰ εἶδη (= τὸ εἶδος) = οἱ ἄριστοι κατὰ τὴν μορφήν = οἱ ὠραιότατοι.— προέρχομαι = προχωρῶ.— «ἀλλὰ παρεσκευασάμην...» = «παρεσκευασάμην...» (πρβλ. ἀνωτέρω ἐν § 7 «ἀλλ' ὦ ἄνδρες Δ...».)— ἐκεῖνος, δηλ. ὁ Τισσ.— εἰς λόγους ἀφικέσθαι, δηλ. ἐμοί.— οὐδ' ἐγὼ = καὶ ἐγὼ δέν.— ἂν... δέξω = εἰάν εἶναι ἀνάγκη.— ταῦτα ποιεῖν, = νὰ κάμνωμεν ταῦτα (δηλ. νὰ ἔλθωμεν εἰς συνομιλίαν).— πιστὰ καὶ ὄμ. δοτέον καὶ ληπιτέον (ἐστὶ), = πρέπει νὰ δώσωμεν καὶ νὰ λάβωμεν ἐνέχυρα πίστεως (= ἐγγυήσεις) καὶ μάλιστα ὀμήρους.

Ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, πῶς ἐπολέμησαν οἱ Κύριοι παρὰ τὰ Κούναξα καὶ πῶς κατὰ τὴν κάθοδον (= ἐπιστροφὴν) αὐτῶν ὑπὸ τὸν Κλέαρχον καὶ Ξενοφῶντα:— πιστὰ, ταῦτα ἦσαν δεξιαί, ὄμοιοι, ὄμηροι κ.τ.τ.

§ 19 — 20.

Δόξαντα ταῦτα καὶ περανθέντα, αἰτιατικ. ἀπόλυτοι = ἄφ' οὗ ταῦτα ἐνεκρίθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν.— συγκείμενον χωρίον = συμπεφωνημένον μέρος.— ἦλθον, ὁ Δερκυλ. καὶ οἱ Πέρσαι σατράπαι (δηλ. ὁ Φαρν. καὶ ὁ Τισσ.).— πυνθάνομαι τινος = ἐρωτῶ τινα.— ἐπὶ τίσιν... ἂν ποιήσαιντο = μὲ ποίους ὄρους δύνανται νὰ κάμωσιν.— εἶπεν (δηλ. ποιήσασθαι ἂν τὴν εἰρήνην) εἰ... ἐφῆ (τοῦ β. ἐῶ) = εἶπεν ὅτι ἤθελε κάμει τὴν εἰρήνην, εἰάν ἤθελεν ἀφήσει.— εἶπαν = εἶπον.— ὅτι, δηλ. ποιήσαιντο ἂν τὴν εἰρήνην = ὅτι ἤθελον κάμει τὴν εἰρήνην.— εἰ ἐξέλθοι = εἰάν ἤθελεν ἐξέλθει.— καὶ οἱ Λακεδ. ἀρμισταί, δηλ. ἐξέλθοιεν (= ἤθελον ἐξέλθει).— σπονδὰς ποιοῦνται ἀλλήλοις = κάμνουσιν ἀναχωρήσιν μετὰ τῶν.— ἕως ἀπαγγελθεῖν τὰ... = ἕως ὅτου ἀναγγελθῶσι τὰ...— Δερκυλίδα... Τισσαφέρνει, δοτικ. τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου = ὑπὸ τοῦ Δερκ... ὑπὸ τοῦ Τισσ.

Ταῦτα, δηλ. αἱ περὶ ἀνταλλαγῆς πιστῶν καὶ ὀμῆρων προτάσεις τοῦ Δερκ.— τότε, τὴν ἡμέραν δηλ. ἐκείνην τῆς συνεννοήσεως.— εἰς τὸ συγκ. χωρίον, τὸ ὁποῖον εἶχον ὀρίσει κατὰ τὴν γενομένην τῇ προτεραίᾳ ἀνταλλαγῆν τῶν πιστῶν.— ἐκ τῆς χώρας, τίνος;— ἀρμισταί, περὶ τοῦ παρὰ τοῖς Λακεδ. ἀρμιστοῦ βλ. ἐν σελ. 72.— ἐκ τῶν πόλεων, τῶν ἐν Ἀσίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

§ 1.

Ἦν . . . ἰδῶν . . . προσακούσας, μετχ. επιθετικά. — *ναύκληρος* = κύριος τοῦ πλοίου, ἐφοπλιστής. — *Φοίνισσα* = Φοινικική θηλ. τοῦ *Φοίνιξ*. — *τὰς μὲν καταπλεύσας . . . τὰς δὲ πεπληρ. . . τὰς δὲ κατασκ.*, αἱ μετχ. κατηγορμ. = ὅτι ἄλλαι μὲν κατέπλεον . . . ἄλλαι δὲ εἶχον ἐξοπλισθῆ, ἄλλαι δὲ (ὅτι) κατεσκευάζοντο. — *ἄλλοθεν* = ἐξ ἄλλων τόπων. — *προσακούσας* = πρὸς τῷ ἰδεῖν (= ἐκτός ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶδε) ἀκούσας. — *ὅτι τρ. αὐτὰς δέοι γενέσθαι*, ἐπεξηγήσις τοῦ *τοῦτο* = ὅτι δηλ. αὐταὶ ἔπρεπε νὰ γείνωσι τριακόσιαι. — *ἐπιβάς*, μετχ. χρονκ. — *εἰς τὴν Ἑλλάδα*, ὁ προσδιορισμὸς ἀνήκει τῇ μετχ. *ἀναγόμενον*. — *ἀνάγομαι* = ἀποπλέω. — *ἐξαγγέλλω* = ἀναγγέλλω. — *ὡς β. . . παρασκευαζομένων = ὡς βασιλεὺς καὶ Τισσ. παρασκευάζοντο* (= πρᾶσκευάζουσι). — *ὅποι = ἐπὶ τίνα* (δηλ. *παρασκευάζοντο*) = κατὰ τίνας. — *οὐδέν, συναπτόεν τῷ εἰδέναι*.

Μετὰ δὲ ταῦτα, δηλ. μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀγησιλάου ὡς βασιλέως τῆς Σπάρτης, τὴν ἐξιστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ξενοφ. ἐν κεφ. 3, ἣτοι τῷ 396 π. X. — *Συρακόσιος*, πρὸς τὰς Συρακούσας διέκειτο φιλικῶς ἢ Σπάρτη. — *ἐν Φοινίῃ*, ἐνθα εἶχε μεταβῆ ὁ Ἡρώδας χάριν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ ἐμπορικοῦ πλοίου. — *μετὰ ναυκλήρον τινός*, τοῦ ὁποίου δηλ. τὸ πλοῖον εἶχε μισθώσει δι' ἐμπορικὰς τοῦ ἐργασίας. — *τριήρεις Φοινίσσας* κτλ., μετὰ τὴν ἀνακωχὴν τὴν ὁμολογηθεῖσαν τῷ 399 μεταξὺ Δερκυλ. καὶ Φαρν., ὁ τελευταῖος μεταβάς εἰς Σοῦσα πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα (τὸν Ἀρταξέρξην) παρεκίνησεν αὐτὸν τῇ ὑποστηρίξει καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Εὐαγόρου νὰ ἐτοιμάσῃ στόλον⁷ κατὰ τῶν Λακεδ. καὶ νὰ παραδώσῃ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀθηναῖον ναύαρχον Κόνωνα, ὅστις εἶχε καταφύγει μετὰ τὴν παρὰ τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς ναυμαχίαν εἰς Κύπρον παρ' Εὐαγόραν· παρὰ τούτου δὲ καὶ συνεστάθη τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ. — *τριήρεις*, πλεῖστα πολεμικά, ἔχοντα τρεῖς σειρὰς κωπῶν ἑκατέρωθεν, τὴν μίαν ἄνωθεν τῆς ἄλλης. —

καταπλεούσας, δηλ. εἰς Φοινίκην.—αὐτοῦ, ποῦ;— τοῖς Λακεδ., ἐν τῷ Λακεδαιμόνιῳ νοοῦνται οἱ ἐν Σπάρτῃ ἄρχοντες τῶν Λακεδ.— βασιλέως, τίς βασιλεὺς νοεῖται;— Τισσαφέρνους, ὁ Ἡρώδας ἀναφέρει τὸν Τισσ. ὡς ἐτοιμάζοντα τὸν στόλον καὶ οὐχὶ τὸν Φαρν., τὸν πραγματικῶς αἴτιον τῆς παρασκευῆς τοῦ στόλου, ἴσως διότι τοιαύτη φήμη ἐκυκλοφόρει περὶ Τισσ. ἐν Μ. Ἀσίᾳ.

§ 2.

Ἀνεπερωμένων (τοῦ ῥ. ἀναπερωῶ) τῶν Λακ.—ἐν ᾧ οἱ Λακ. εὗρισκοντο ἐν ἐξεγέρσει.—νομίζων... λογιζόμενος, μετχ. αἰτλγκ.— τῷ ναυτικῷ = κατὰ τὸ ναυτικόν.— τοὺς Ἑλληνας, ὑπκμ. τοῦ ἀπρμφ. περιέσεσθαι τὸ δὲ περίεμι = εἶμαι ὑπέρτερος.— καὶ τὸ πεζ. λογίζ. κτλ. = καὶ λογιζόμενος ὡς τὸ πεζὸν ἐσώθη.— λογίζομαι ὡς... = σκέπτομαι πῶς... — τὸ... ἀναβὰν = τὸ ὅποσον ἐξεστράτευσε.— ὑποσιῆναι, ἀόρ. τοῦ ῥ. ὑφίσταμαι = ἀναλαμβάνω.— ἄν... δῶσι, οἱ ἔφοροι.— εἰς δισχιλίους τῶν νεοδαμῶδων = δισχιλίους περίπου ἐκ τῶν νεοδαμῶδων.— εἰς ἑξακισχ., παρὰθεσις εἰς τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων = τοὺς συντεταγμένους συμμάχους, οἱ ὅποιοι ἦσαν περίπου 6.000.— στρατεύεσθαι, ἐκ τοῦ ὑποσιῆναι.— καὶ αὐτός, δηλ. ὁ Λύσανδρος.— πρὸς τούτῳ τῷ λογισμῷ = ἐκτὸς ταύτης τῆς σκέψεως (δτι δηλ. ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι εὐκόλος).— συνεχέροχομαί τι = συνεχ-στρατεύω μετὰ τινος.— ὅπως... πάλιν καταστήσειε = ἵνα ἐπανιδρύσῃ.— δεκαρχία = πολίτευμα ὀλιγαρχικόν, καθ' ὃ τὴν ἀρχὴν ἐν τινι πολιτείᾳ ἔχουσι δέκα ἄνδρες.— ἐκπεπτωκυίας (παθ.)... διὰ τοὺς ἐφόρους = αἵτινες εἶχον καταλυθῆ ἕνεκα τῶν ἐφόρων.— παραγγέλλω τὰς πατρίους πολιτείας = προκηρύσσω νὰ πολιτεύονται αἱ πόλεις κατὰ τὰ πάτρια πολιτεύματα.

Ἀνεπερωμένων τῶν Λακ..., οἱ Λακεδ. εἶχον ἐξεγερθῆ ἐκ τῆς ἀγγελίας τοῦ Ἡρώδου, ἣν δὲν ἀνέμενον κατόπιν τῆς ὁμολογηθείσης ἀνακωχῆς μεταξὺ Δερκυλ. καὶ τῶν σατραπῶν Φαρναβ. καὶ Τισσ. τῷ 397 π. Χ.— τοὺς συμμάχους, δηλ. ἀντιπροσώπους τούτων.— περιέσεσθαι, δηλ. τῶν Περσῶν.— τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη, ἢ εὐτυχῆς ἐπάνοδος τῶν Μυρίων ὑπὸ τὸν Ξενοφ. ἔθεωρετο ὡς ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ Περσικοῦ κράτους.—

τὸν Ἀγησίλαον, βασιλέα τῆς Σπάρτης διαδεχθέντα τὸν ἀδελφόν του Ἄγιν (399 π. Χ.). — **τριακόσια Σπαρτιατῶν**, οἱ 30 οὗτοι Σπαρτιάται, οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐκπεμπόμενοι εἰς τὰς μακρινὰς στρατείας, ἦσαν σύμβουλοι ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀποτελοῦντες τρόπον τινὰ τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ βασιλέως, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ περιορίζωσι τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ στρατῷ. — **τῶν νεοδαμῶδων**, περὶ τούτων βλ. ἐν σελ. 72. — **εἰς διοχ. τῶν νεοδαμῶδων**... **τὸ σύντ. τῶν συμμάχων**, εἰς τοὺς ἐν μεμακρυσμέναις χώραις πολέμους ἢ Σπάρτη δὲν ἀπέστειλε Σπαρτιάτας πολίτας, ἀλλὰ νεοδαμῶδεις καὶ συμμάχους (πρβλ. κεφ. 1, § 4). — **(συνεξελθεῖν) αὐτῷ**, τίνι; — **τὰς δεκαρχίας**, δηλ. τοὺς 10 ὀλιγαρχικούς ἄρχοντας, οὓς ὁ Λύσ. μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηνῶν (404) εἶχε καταστήσει ἐν ταῖς παραθαλασσίαις πόλεσι τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντων ἄρμοστών. — **ἐκπεπι. διὰ τοὺς ἐφόρους**, οἱ ἔφοροι κατέλυσαν τὰς δεκαρχίας αὐτάς, ἐν μέρει μὲν ζηλοτυποῦντες τὴν ἰσχὺν τοῦ Λυσάνδρου, ἐν μέρει δὲ τῇ προτροπῇ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλέων, ὧν τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν ἐπειρᾶτο ὁ Λύσανδρος νὰ καταργήσῃ. — **τὰς πατρίους πολιτείας**, ἅς δηλ. εἶχον πρὸ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων. — **παρήγγειλαν**, διὰ τοῦ Δερκυλ.

§ 3—4.

Ἐπαγγελαμένου τοῦ Ἀγησ., ἢ μετχ. χρονκ. — **ἐπαγγέλλομαι τὴν στρατείαν** = ἀναλαμβάνω τὴν ἐκστρατείαν. — **οἷτος ἑξαμήνου** (δηλ. χρόνου) = τροφαὶ δι' ἕξ μηνῶν. — **θύομαι ὅσα ἔδει** (δηλ. **θύσασθαι**) = θυσιάξω τὰς νενομισμένας θυσίας. — **καὶ τὰλλα καὶ τὰ διαβατήρια** (δηλ. **ιερά**), ἐπεξηγήσεις τοῦ ὅσα ἔδει = δηλ. καὶ τὰς ἄλλας θυσίας (τὰς κατὰ τὴν κατάλειψιν τῆς πόλεως) καὶ τὰς πρὸς ἐξοδον. — **προεῖπε** = ἐκέλευσε **προειπεῖν**. — **ὄσους τε δέοι πέμπεσθαι** = καὶ πόσοι πρέπει νὰ πέμπωνται. — **ἐκασιαχόθεν** = ἐξ ἐκάστης πόλεως. — **καὶ ὅποι παρεῖναι**, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατικ. αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὄσους = καὶ ποῦ αὐτοὶ νὰ ἔρχωνται. — **ἐλθῶν**, δηλ. εἰς Αὐλίδαν. — **ἐγένετο** = ἀφίκετο. — **πυθόμενοι**... **πέμπαντες**, αἱ μετχ. ἀσυνδέτως διατί; — **τοῦ τε λοιποῦ**, συναπτεόν τῷ **μῆ θύειν**. — **εἶπαν** = ἐκέλευσαν **εἰπεῖν**. — **καὶ**

οἷς... ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, ἢ σύνταξις: καὶ διέρριψαν ἀπὸ τοῦ β. τὰ ἱερά, οἷς τεθυμένοις ἐνένυχον = καὶ διέταξαν νὰ ρίψωσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὰ τεμάχια τῶν σφαγίων, τὰ ὅποια εὗρον θυσιασμένα. — ἐπιμαρτυράμενος, τοῦ β. ἐπιμαρτύρομαι = ἐπικαλοῦμαι μάρτυρας. — ἐπὶ... τὴν τριήρη = ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ τριήρη. — ὄσον... ἐδύνατο πλεῖστον = ὡς πλεῖστον (δηλ. μέρος) = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — ποιοῦμαι τὸν στόλον εἰς... = διευθύνω τὸν πλοῦν μου εἰς...

Ὅσα περ ἤησε, δηλ. τοὺς 30 Σπαρτιάτας, τοὺς δισχιλίους νεοδαμῶδεις καὶ τοὺς ἑξακισχιλίους συμμάχους: τὴν στρατολογίαν τῶν συμμάχων κάμνει αὐτὸς ὁ Ἄγησ. — μετὰ προηγουμένην, ἐννοεῖται, συγκατάθεσιν τῶν ἐφόρων — διὰ προκηρύξεως πρὸς τὰς συμμαχικὰς πόλεις. — καὶ ἔξ. σῆτον, δηλ. οἱ Λακεδ. ἔδωκαν εἰς τὸν Ἄγησ. τὰ πρὸς διατροφήν τοῦ στρατοῦ ἐπὶ 6 μῆνας ἀπαιτούμενα χρήματα. — καὶ τὰλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ὁ βασιλεὺς ἐξερχόμενος εἰς πόλεμον ἔθυε πρῶτον μὲν οἴκοι (τὰλλα) τῷ Διὶ ἀγήτορι: ἂν δ' αἱ θυσίαι ἀπέβαινον αἰσiai, ἐξήρχετο ὁ στρατὸς μέχρι τῶν ὄριων τῆς χώρας: ἐκεῖ δ' ἐν τοῖς ὄροις ἔθυσιαζε πάλιν ὁ βασιλεὺς τὰ διαβατήρια τῷ Διὶ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ: ἂν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ θυσίαι ἀπέβαινον αἰσiai, διέβαινε τὰ ὄρια τῆς χώρας. — ἐξῆλθε, πόθεν; — ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς συμμαχικαῖς. — ὄσους τε δέοι... πέμπεσθαι, ὠρισμένον ἀριθμὸν στρατιωτῶν ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ ἢ Σπάρτη παρὰ τῶν πόλεων τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν Πελοποννησιακὴν συμμαχίαν καὶ παρὰ τῶν Ἀθηναίων (ἕνεκα τῶν συνθηκῶν τοῦ 404 π. X.: πρβλ. κεφ. 1, § 4): οἱ Ἀθηναῖοι δ' ὅμως, καθὼς καὶ οἱ Κορίνθιοι, ἠρνήθησαν ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς Σπαρτιάτας ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν: οἱ μὲν Ἀθην. ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἦσαν ἐξηγνημένοι ἐκ τοῦ μακροῦ πολέμου (δηλ.);, οἱ δὲ Κορίνθιοι προβαλόντες ὡς κακὸν οἰωνὸν τὴν κατάκλισιν τοῦ ἐν Κορίνθῳ ναοῦ τοῦ Διός. — καὶ ὄποι παρεῖναι, δηλ. εἰς Γεραστὸν (πρβλ. κατωτέρω «ἀφικόμενος δ' ἐπὶ Γεραστόν...»). — θῦσαι ἐν Αὐλίδι, κατὰ τι ὄνειρον, τὸ ὅποσον εἶδεν ἔλθων εἰς Γεραστὸν καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ παρεκινεῖτο ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος νὰ ἔλθῃ εἰς Αὐλίδα καὶ ἐνταῦθα νὰ θυσιάσῃ εἰς αὐτήν, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, οὐχὶ ὅμως παρθένον, ἀλλὰ θήλειαν ἔλαφον. — βοιώταρχοι, οἱ προεστῶτες τῆς Βοιωτικῆς ὁμοσπονδίας, 11 τὸν ἀριθμὸν.

Οὔτοι εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν ὑποθέσεων τῆς ἡμοσπονδίας.— εἶπαν μὴ θύειν, αἰτία τούτου ἦτο, διότι ὁ Ἄγησ. δὲν ἐζήτησε τὴν πρὸς θυσίαν ἄδειαν τῶν βοιωτάρχων, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ὁποίων ὑπήγετο τὸ ἐν Αὐλίδι ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διότι δὲν προσέλαβεν ἐν τῇ θυσίᾳ κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς χώρας τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς.— βωμὸς ἐκαλεῖτο ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἐγίνετο ἡ θυσία πρὸς τιμὴν θεοῦ τινος κατὰ τοὺς παλαιατέρους χρόνους οἱ βωμοὶ κατεσκευάζοντο ἐκ χορτοπλίνθων ἢ πλίνθων ἀτάκτως σωρευομένων· βραχύτερον δ' ἐκτίζοντο ἐκ μεγάλων λελαξευμένων λίθων καὶ ἐκοσμοῦντο μὲ στεφάνους καὶ ἄνθη. Τὸ σχῆμα τῶν βωμῶν ἦτο διάφορον· ὅτε μὲν οὔτοι ἦσαν στρογγύλοι, ὅτε δὲ τετράγωνοι ἢ ἐπιμήκεις.— ὄργιζόμενος, διὰ τὴν ἀπρεπῆ καὶ ἀσεβῆ διαγωγὴν τῶν βοιωτάρχων· ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ τὴν μὴ τελεσθεῖσαν θυσίαν, ὅπερ ἐθεώρει κακὸν οἰωνόν.— ὅσον ἡδύνατο πλεῖστον, τὸ προσκληθὲν σύνταγμα τῶν 6.000 συμμάχων δὲν προσήλθεν ὅλον· πιθανώτατα οἱ προσελθόντες σύμμαχοι δὲν ἦσαν περισσότεροι τῶν 4.000.— τοῦ στρατεύματος, δηλ. τοῦ προσκληθέντος ὑπὸ τοῦ Ἄγησ. (πρὸβλ. ἀνωτέρω: «προεῖπεν ὅσους τε δέοι... παρῆναι»).

§ 5.

Πέμπας, δηλ. ἀγγέλους.— *τίνος δεόμενος ἦκοι* = τίνος ἐπιθυμῶν ἔχει ἔλθει = πρὸς τίνα σκοπὸν ἔχει ἔλθει.— *ὁ δ' εἶπεν*, νοητέα ἢ πρότασις: *ὅτι δεόμενος ἦκοι* ἐκ τοῦ *δεόμενος* ἐξαρτᾶται τὸ ἀπρμφ. *εἶναι* = οὗτος δὲ εἶπεν ὅτι ἔχει ἔλθει ἐπιθυμῶν νὰ εἶναι.— *ὡσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑλλάδι*, καθ' ἑξῆς ἀντί: *ὡσπερ καὶ αἱ ἐν... Ἑλλάδι εἰσίν*.— *σπεισασθαι*, ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἡμᾶς.— *σπένδομαι* = συνθηκολογῶ, κάμνω ἀναχωρήν.— *ἕως ἂν πέμπω* = ἕως ὅτου στείλω (δηλ. ἀπεσταλμένους).— *οἶμαι ἂν σε ταῦτα διαπραξ.* ἀποπλεῖν = νομίζω ὅτι ἠθελες ἀποπλέει, ἀφ' οὗ κατορθώσης ταῦτα.— *εἰ βούλοιο* (= ἐὰν θέλῃς), δηλ. *ταῦτα διαπραξάμενος ἀποπλεῖν*.— *εἰ μὴ οἰοίμην γε* = ἐὰν τοῦλάχιστον δὲν ἐνόμιζον.— *ἀλλὰ βουλοίμην ἂν* = βεβαίως ἢ ἐπεθύμουν (τοῦτο).— *ἔξεστι* = εἶναι δυνατόν· *ἔξεστί σοι* = δύνασαι.— *λαμβάνω πίστιν τινός* = λαμβάνω (ἐνορκον)

διαβεβαίωσιν διὰ τι. — ἡ μὴν = βεβαίως συναπτόεν τῷ μηδὲν ἀδικήσιν. — ἀδόλως σοῦ πράττοντος ταῦτα = ἐάν σὺ εἰλικρινῶς πράττης ταῦτα (δηλ. ἐάν ἐμμένῃς ταῖς σπονδαῖς). — μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσιν = ὅτι οὐδὲν ἐκ τῆς ἀρχῆς σου θὰ βλάψωμεν = ὅτι οὐδόλως θὰ βλάψωμεν τὴν κυριαρχίαν σου. — ἐν ταῖς σπονδαῖς = ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἀνακωχή.

**Ἐπεὶ ἀφίκετο*, κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π. Χ. — *ἐκεῖσε*, δηλ.; — *αὐτονόμους*, τὴν αὐτὴν ἀπαίτησιν ἤγειρε καὶ ὁ Δερκυλ. κατὰ τὴν ἀνακωχὴν τοῦ 397 τὴν γενομένην μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν σατραπῶν Τισσ. καὶ Φαρν., καθ' ἣν ὁ μὲν Δερκυλ. ἀπήτησε ν' ἀφήσῃ ὁ βασιλεὺς τὰς ἑλληνίδας πόλεις αὐτονόμους, ὁ δὲ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. ἠξίωσαν νὰ ἔλθῃ τὸ ἑλλην. στράτευμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακ. ἀρμυροῦνται ἐκ τῶν πόλεων (πρβλ. κεφ. 2, § 20). Αἱ ἀξιώσεις ὁμῶς αὐταὶ δὲν εἶχον ἐκπληρωθῆ εἰσέτι, διότι ἀνεμένετο ἡ συγκατάθεσις τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ βασιλέως. — *ἕως ἂν πρὸς β. πέμψω*, ἵνα ἀναφέρω δηλ. τὰς ἀξιώσεις σου. — *ταῦτα διαπραξάμενον*, δηλ. ἀφ' οὗ τύχῃς τῶν σκοπούμενων (νὰ ἀφεθῶσιν αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτόνομοι). — *τῆς σῆς ἀρχῆς*, ἐννοεῖται ἡ χώρα ἢ κατεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀγησ., δηλ. ἡ Ἐφεσος.

§ 6.

**Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι* = ἐπὶ τῇ βάσει τούτων τῶν διαπραγματεύσεων. — **Ἡριπ. καὶ Δερκυλ. καὶ Μεγ.*, ἐπεξήγησις τοῦ: *τοῖς πεμφθεῖσι*. — ἡ μὴν = ; — *πράττω ἀδόλως τὴν εἰρήνην* = εἰλικρινῶς ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἡ εἰρήνη. — *ἀντόμνυμι* = ἀφ' ἑτέρου ὀρκίζομαι. — *ὑπὲρ Ἀγησ.* = ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀγησ. — ἡ μὴν, συναπτόεν τῷ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδὰς ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. νοητέα ἢ αἰτ. «τὸν Ἀγησίλαον». — *ἐμπεδῶ τὰς σπονδὰς* = διατηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας. — *ψεύδομαι, ἂ ὄμνυμι* = παραθαίνω τοὺς ὄρκους μου. — *ἀντὶ τοῦ εἰρήνην ἔχειν* = ἀντὶ τοῦ εἰρήνην πράττειν = ἀντὶ τοῦ νὰ ἐνεργήσῃ νὰ γίνῃ εἰρήνη. — *πρὸς ᾧ εἶχε* = πρὸς τούτῳ (= ἐκτὸς ἐκείνου), ὃ εἶχε. — *ἐμμένω ταῖς σπονδαῖς* = μένω πιστὸς εἰς τὰς συνθήκας.

Τοῖς πεμφθεῖσι, ὑπὸ τίνος; — *πρὸς αὐτόν*, εὐρισκόμενον ἐν Σάρδεσι. — *Δερκυλίδα*, οὗτος, ἐννοεῖται, τῇ διαταγῇ τῶν ἐφόρων

εἶχε καταθέσει τὴν ἀρχὴν τοῦ καὶ ἀνήκεν εἰς τοὺς 30 συμβούλους τοῦ Ἀγῆσ. Ὁμοίως μεταξὺ τῶν 30 συμβούλων ἦσαν καὶ ὁ Ἡριπίδας καὶ ὁ Μέγιλλος.

§ 7.

Ἔουχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχω = ἡσυχάζω καὶ ἀπρακτῶ. — ἅτε συντεταραγμένων . . . τῶν πολιτειῶν = ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα εὐρίσκοντο εἰς πλήρη ἀταξίαν. — ἅτε γινώσκοντες = ἐπειδὴ ἐγνώριζον. — ἐπ' Ἀθηναίων = κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀρχῆς τῶν Ἀθ. — ἐπὶ Λυσάνδρου = κατὰ τὸν χρόνον τῆς δυνάμεως τοῦ Λυσ. — προσέκειντο αὐτῷ, ὡς ὑποκμ. νοητέον τὸ οἱ δεόμενοι ἴνους· τὸ δὲ πρόσκειμαι τινι = στενοχωρῶ τινα (δι' ἐπιμόνων παρακλήσεων ἢ ἀξιώσεων). — ἀξιῶντες, μετχ. τροπκ. — ἀξιῶ = παρακαλῶ. — ὧν ἐδέοντο = ταῦτα, ὧν ἐδέοντο. — θεραπεύω τινά = περιποιουμαι τινά. — ἐφαίνετο, δηλ. ὧν.

Ἄτε συντεταραγμένων . . . ἅτε γινώσκοντες, ἢ α' μετχ. δηλοῖ ὅτι ἡ αἰτία τοῦ προσκεῖσθαι τῷ Λυσάνδρῳ ἔκειτο ἐν τῇ ἐσωτερικῇ καταστάσει τῶν πόλεων, ἢ δὲ β' ὅτι αὕτη ἔκειτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Λυσ. — οὔτε δημοκρατίας . . . οὔσης, διότι αὕτη εἶχε καταργηθῆ ὑπὸ τοῦ Λυσ. διὰ τῶν δεκαρχῶν (πρβλ. § 2). — οὔτε δεκαρχίας, ὡς καταργηθείσης ὑπὸ τῶν ἐφόρων (πρβλ. § 2). — γινώσκοντες πάντες, ἀπὸ τῶν προτέρων χρόνων. Ὁ Λυσ. δις εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, ἦτοι τῷ 408/7 καὶ 406/5 π. X. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηνῶν (τῷ 404) ἐπλευσεν ἐκεῖ καὶ ἔδρυσεν ἐν ταῖς πόλεσι τὰς δεκαρχίας, περὶ ὧν βλ. ἐν § 2.

§ 8.

Ἐμνη, ἀόρ. τοῦ ῥ. μαίνω (τινά) = κάμνω τινά ἔξω φρενῶν· ἐξοργίζω τινά. — ταῦτα, ὑποκμ. τοῦ ἔμνη. — ἐδήλωσεν, ἀπροσώπως = δηλὸν ἐγένετο. — γε μὴν = μέντοι. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα = οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ τριάκοντα (ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου). — ὑπὸ τοῦ φθόνου = (κινούμενοι) ὑπὸ τοῦ φθόνου, τοῦ φυσικοῦ, τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ νοουμένου (κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐξιστορηθέντων)· δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀρθρον. — τῆς βασιλείας (= τοῦ βασιλέως = ἡ τοῦ βασιλέως

ἦν) ὀγκηρότερον = μεγαλοπρεπέστερον ἢ ὅσον ἤρμοξε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα.— προσάγω = παρουσιάζω.— οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι = (τούτους) οὓς ἤθελεν ἐνοήσῃ (δ' Ἀγῆσ.) ὅτι αὐτὸς (δ' Λύσ.) ὑπεστήριξε κατὰ τι.— ἀποπέμπω πάντας ἤτωμένους = ἀποπέμπω ὅλους ἀπράκτους (χωρὶς νὰ ἐπιτύχωσί τι).— ὡς δέ = ἐπειδὴ δέ.— ὧν ἐβούλετο = τούτων, ἃ ἐβούλετο.— δὴ = ὡς ἦτο ἐπόμενον.— τὸ γινόμενον = τί συμβαίνει.— οὔτε... τὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν . . . ἀφ' ἑτέρου δέ.— εἶα, παρακτ. τοῦ ῥ. εἰῶ = ; — τοῖς συμπράξαι τι δεομένοις (δηλ. αὐτοῦ) = εἰς τοὺς παρακαλοῦντας αὐτὸν νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτοὺς κατὰ τι.— οὐ ἔλαττον ἔξιεν (ἀμτβ.) = ὅτι ὀλιγώτερον θὰ ἐπιτύχωσιν = ὅτι ὀλιγώτερον κέρδος θὰ ἔχωσιν.— εἰ αὐτὸς παρείη = ἐὰν αὐτὸς παρευρίσκηται (κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν των πρὸς τὸν Ἀγῆσ.).

Ταῦτα, δηλ. αἱ τῆ Λυσ. ἀπονεμόμεναι τιμαὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους.— καὶ τὸν Ἀγῆσ., ὡς καὶ τὸ πολεμικὸν συμβούλιόν του.— τριάκοντα, δηλ. ἐνταῦθα οὐχὶ ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τῶν ἀποτελούντων τὸ πολεμικὸν συμβούλιον τοῦ Ἀγῆσ. περὶ τοῦ συμβουλίου τούτου βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 102.— οὐκ ἐσίγων, ὡς κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀγῆσ.— ὄχλον, δηλ. τῶν θεραπευόντων (§ 7).

§ 9 — 10.

Βαρέως φέρων, ἢ μετχ. αἰτλγ. — βαρέως φέρω τινὶ = λυποῦμαι διὰ τι, δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τι.— ἀτιμία = ἐξευτελισμός, ταπεινώσις.— μειοῦν, ἐκ τοῦ ἠπίστω.— μειῶ = ταπεινῶν.— μὲν (= μὴν) . . . ἠπίστω = ἀληθῶς ἐγνώριζες.— ἄρα = λοιπὸν τὸ ἄρα μετὰ παρακτ. ἐμφαίνει πολλάκις ὅτι νῦν γινώσκεται ἀλήθεια ἀγνοουμένη ἐν τῇ πρὶν χρόνῳ.— σύγε = σὺ τοῦλάχιστον.— ναὶ μὰ Δί', δηλ. ἐπίσταμαι μειοῦν.— τοὺς αὖξοντας, δηλ. ἐμέ.— αὖξω = ὑποστηρίζω.— μᾶλλον εικότα = συνετώτερα, ὀρθότερα.— ποιεῖς, δηλ. πρὸς ἐμέ.— τάδε . . . χάρισαι = τὴν ἐξῆς χάριν ἐκτέλεσον· ἐπεξηγῆται διὰ τῆς ἐπομένης προτάσεως: «ἀπόπεμψόν ποί με». — ἐκ τοῦ λοιποῦ, κυρίως = ἐκ τούτου, ἕπερ ὑπολείπεται· εἶτα = τοῦλάχιστον.— ἀδυνατῶν, μετχ. αἰτλγκ.— ἀδυνατῶ = οὐδεμίαν δύναμιν (= ἐπιρροήν) ἔχω.— παρὰ σοί, ἢ παρὰ = πλησίον.— ἐμποδῶν εἰμι = εἶμαι ἐμπόδιον.— ἐν καιρῷ εἰμί

τινι = εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα. — *ἐφ' Ἐλλησπόντου* = εἰς τὸν Ἐλλησπόντον. — *ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρν.* = ὅτι προσεβάλλετο κατὰ τι ὑπὸ τοῦ Φαρν. — *κατέλιπεν, ὁ Λύσ.* — *ἀναβιβασάμενος* (δηλ. *εἰς ναῦν*), μετχ. χρονκ. — *ἀναβιβάζομαι τινα εἰς ναῦν* = ἐπιβιβάζω τινὰ εἰς πλοῖον. — *ἀναπυνθάνομαι περὶ . . .* = ζητῶ πληροφορίας περὶ . . .

Τῇ αἰμιᾷ, ποῖα προσβολὴ προσεγένετο τῷ Λύσ. ὑπὸ τοῦ Ἄγης.; — *προσελθὼν*, τίς; — *ἀλλ' ἴσως . . . ἔπραττον*, σοδαρῶς λέγονται ταῦτα; — *ἢ ἐγὼ ἔπραττον*, ὅτε εἰργάσθην, ἵνα ἀναγορευθῆς βασιλεύς. Καὶ πράγματι ὁ Λύσ. ὑπὲρ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Ἄγης. εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης εἶχε πολὺ ἐργασθῆ. — *Σπιθριδάτην*, οὗτος πιθανῶς ἦτο ὑπαρχος τοῦ Φαρναβάξου, ὡς ὁ Ζῆνις (πρόβλ. κεφ. 1, § 10). — *ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρν.*, ἢ προσβολὴ ἔκειτο εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Φαρν. ἐζήτηε εἰς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου, τὴν δὲ θυγατέρα τοῦ Σπιθριδάτου ἤθελε νὰ λάθῃ ἄνευ γάμου. — *τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα*, δηλ. τὰ χρήματα, τὰ ὅποια ὁ Φαρν. εἰς αὐτὸν ὡς ὑπαρχόν του εἶχε παραδώσει. — *τὰ μὲν ἄλλα*, δηλ. τὴν θυγατέρα, τὰ χρήματα καὶ τοὺς ἵππους. — *Κυζικῶ*, κατεχομένη ὑπὸ φρουρᾶς τῶν Λακεδ. — *πρὸς Ἀγησίλαον*, εὐρισκόμενον ἐν Ἐφέσῳ (§ 7). — *τῇ πράξει*, αὕτη ἦτο ἡ τελευταία ὑπηρεσία, ἣν παρέσχεν ὁ Λύσ. εἰς τὸν Ἄγης., καθ' ὅσον ὁ Λύσ. βραδύτερον μέχρι τῆς εἰς Σπάρτην ἐπανόδου του δὲν μνημονεύεται πλέον. Τὸν Λύσ. ἀντικατέστησεν ὁ Ἄγης. διὰ τοῦ Ξενοφώντος. — *περὶ τῆς Φαρναβάξου . . . ἀρχῆς*, ὁ Φαρν. ἦτο σατράπης τῆς Μικρᾶς Φρυγίας καὶ Βιθυνίας· ἐκυριαρχεῖ λοιπὸν τῆς Τρωϊκῆς χώρας καὶ τῆς Ἀν. παραλίας τοῦ Ἐλλησπόντου.

§ 11.

Μέγα φρονῶ? = ὑπερῆφανεύομαι. — *ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατῷ* *παρὰ βασιλέως* = διὰ τὸ στρατεύμα, ὅπερ κατέβη (ἀποσταλὲν) παρὰ τοῦ βασιλέως. — *προεῖπε, ἄορ. τοῦ ῥ. προαγορεύω*. — *προαγορεύω πόλεμόν τινι* = κηρύττω πόλεμον κατὰ τινος. — *εἰ μὴ ἄπιοι* = ἐὰν δὲν ἀπήρχετο. — *οἱ μὲν ἄλλοι σύμ. καὶ . . .* = οἱ μὲν ἄλλοι, δηλ. οἱ σύμμαχοι καὶ οἱ παρόντες ἐκ τῶν Λακεδ. — *ἀχθεσθέντες*, τοῦ ῥ. *ἄχθομαι* = λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι· ἢ μετχ.

ἔξαρι. ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο. — νομίζοντες, μετχ. αἰτλγκ. — ἐλάτιων τινός = κατώτερός τινος. — ἡ παροῦσα Ἀγησιλάου δύναμις = ἡ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀγησ. (εὖσα) δύναμις. — τῆς... παρασκευῆς, συναπτέα τῷ ἐλάτιω β' ὄρος τῆς συγκρίσεως. — μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ = μὲ φαιδρότατον πρόσωπον. — πολλὴν χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ μεγάλην χάριν εἰς τινα. — δι = διότι. — ἐπιορκήσας, μετχ. τροπκ. = διὰ τῆς ἐπιορκίας. — ἐποίησε, νοητέα ἢ αἰτιατκ. τοὺς θεούς. — ἐκ τούτου = μετὰ ταῦτα. — συσκευάζομαι = ἐτοιμάζομαι. — ὡς εἰς στρατείαν = δι' ἐκστρατείαν. — στρατευσόμενῳ, δηλ. τινὶ ἢ δοτκ. συναπτέα τῷ ἀνάγκῃ ἦν. — προεῖπε, ἐνταῦθα = διέταξε. — ἀγορὰν παρασκευάζω = ἐφοδιάζω τρόφιμα πρὸς πώλησιν. — ἐπιστέλλω = παραγγέλλω. — οἱ συστρατευσόμενοι (αὐτῷ) = οἱ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσῃσι μετ' αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῷ καταβάντι, ἐκ τῶν μεσογειῶν εἰς τὰ παράλια ἐννοεῖται ὁ ἐν § 6 μνημονευθεὶς στρατὸς «στράτευμα πολὺ... μετεπέμπετο». — προεῖπε, δηλ. διὰ πρέσβων. — τοὺς πρέσβεις, τίνες πρέσβεις ἐννοοῦνται; — ἐπὶ Καρίαν, ἔνθα ὁ Τισσαφέρουος οἶκος (βλ. κατωτέρω § 12). — ἀγορὰν παρασκευάζειν, δηλ. διὰ τὸν μέλλοντα νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν στρατόν. Ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ὡς λαμβάνοντες μισθὸν ὄφειλον νὰ τρέφωνται ἐξ ἰδίων, καθήκον τοῦ στρατηγοῦ ἦτο νὰ φροντίζῃ τοῦλάχιστον, ὅπως εἰς τοὺς σταθμοὺς εὐρίσκῃσι νὰ ἀγοράζῃσι τρόφιμα. Νῦν τίνες φροντίζουσιν ἐν στρατεῖᾳ περὶ τῶν τροφίμων τοῦ στρατοῦ; — καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολ. καὶ Ἑλλῆσι, οὗτοι ἐπεμψαν τῷ Ἀγησ. 4.000 ἀνδρῶν ὥστε ὁ στρατὸς τοῦ Ἀγησ. ἀνήρχετο εἰς 10.000 (2.000 νεοδαμῶδεις, 4.000 σύμμαχοι, 4.000 Ἴωνες, Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι). Ἐὰν δ' εἰς αὐτοὺς προστεθῶσι καὶ οἱ 5-6.000 Κύριοι, ὧν τὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνει κατωτέρω (§ 20) ὁ Ἡριππίδας, ἐν συνόλῳ ὁ ὄλος στρατός, ὅστις εἶναι ἤδη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀγησιλάου, ἀποτελεῖται ἐκ 15-16.000 ἀνδρῶν. Δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εὐρίσκεται ἤδη ἐν Ἀσίᾳ καὶ ὁ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων, ὃν μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν εἰς Ἀσίαν ὁ Θίβρων (κεφ. 1, § 4) καὶ μετ' αὐτὸν παρέλαβεν ὁ Δερκυλ., διότι ὁ στρατὸς αὗτος ἐπέστρεψεν εἰς Πελοπόννησον πλὴν Ἴσως τῶν 300 Ἀθηναίων ἰπέων (βλ. κατωτέρω ἐν § 13).

§ 12.

Καὶ οὐ ἵππικόν... καὶ οὐ ἡγεῖτο, ἀμφοτέραι αἰ προτάσεις αἰτιολογοῦσι τὸ νομίσας. — *ἄφιππος* = ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν. — *τῷ ὄντι*, συναπτέον τῷ ὀρμήσειν = ἔτι πραγματικῶς θὰ ὀρμήσῃ. — *ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον* = εἰς τὰς κτήσεις του. — τὸ *Μαιάνδρου πεδίον* = ἡ παρά τὸν Μαιάνδρον πεδιάς. — *περιάγω* = ὀδηγῶ. — *νομίζων*, μετχ. αἰτλγκ. — *τῇ ἵππῳ* = διὰ τοῦ ἵππικοῦ του. — *πρὶν* (μετ' ἀπαρμφ.) = προτοῦ νὰ... — τὰ *δύσιππα* (δηλ. χωρία) = τὰ ἀκατάλληλα δι' ἵππικόν μέρη. — *ἀφικέσθαι*, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. *τοὺς Ἕλληνας*. — *τάναντία ἀποστρέφω* = στρέφομαι κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν. — *καταστρέφομαι* = καθυποτάττω. — *ἐμβαλὼν ἀπροσδοκῆτοις*, δηλ. αὐταῖς (ταῖς πόλεσι) = ἐπειδὴ εἰσέβαλεν εἰς αὐτὰς ἀπροσδοκῆτως (χωρὶς δηλ. αὐτὰ νὰ προσδοκῶσι τοιαύτην εἰσβολήν).

Καὶ οὐ ἵππικόν... καὶ οὐ ἡγεῖτο, εἰς τὰ αἷτια ταῦτα, δι' ἃ ἐνόμιζεν ὁ Τισσ. ἔτι πράγματι ὁ Ἄγησ. θὰ εἰσβάλῃ εἰς Καρίαν, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τοῦτο πάντως ὁ Τισσ. θὰ ἐγνώριζε τὴν διαταγήν, ἣν παρά τῶν ἐφόρων εἶχε λάβει ὁ Θίβρων (κεφ. 1, § 7), ἵνα πορευθῇ κατὰ τῆς Καρίας. — *ἵππικόν οὐκ εἶχε*, διότι ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχεν ὁ Ἄγησ., δὲν ἦτο ἄξιον λόγου (πρβλ. § 13). — *διὰ τὴν ἀπάτην*, ποίαν; — τὸ *πεζὸν ἄπαν*, ὅπερ ἀνήρχετο εἰς 50.000 ἄνδρας. — *διεβίβασεν*, ἐκ Σάρδεων, ἔνθα διέμενον ὁ Τισσ. — *ἐκεῖσε*, δηλ.; — τὸ δ' *ἵππικόν*, ὅπερ ἀνήρχετο εἰς 10.000 ἵππεῖς. — *εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον*, ἔνθα θὰ συνήντα τὸν ἐχθρόν, ἐὰν οὗτος ἐξ Ἐφέσου ἐπορευέτο εἰς Καρίαν. — *εἰς τὰ δύσιππα (χωρία)*, δηλ. τῆς Καρίας. — *τάναντία*, δηλ. πρὸς Βορρᾶν. — *ἐπὶ Φρυγίας*, δηλ. τῆς Μικρᾶς, παρά τὴν Προποντίδα, ἔνθα ἡ οἰκησις τοῦ Φαρον.

§ 13—14.

Τὸν μὲν ἄλλον χρόνον = κατὰ μὲν τὸν ἄλλον χρόνον. — *ἀσφαλῶς διαπορευόμεαι* = πορευόμεαι διὰ μέσου τῆς (ἐχθρικῆς) χώρας ἀκινδύνως (χωρὶς δηλ. νὰ συναντήσω ἐχθρικὴν τινα δύναμιν). — *οὐ πόρρω... Δασκ.*, ἢ σύνταξις: *ὄντιος δ'* (αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Ἄγησ.) *οὐ πόρρω Δασκ.* ἢ μετχ. χρονκ. — *οὐ πόρρω* = ὄχι μα-

κράν = ἐγγύς. — αὐτοῦ, συναπτόν τῷ προϋόντες = πορεύομενοι πρὸ αὐτοῦ. — ἐλαύνω ἐπὶ λόφον = τρέχω (ἔφιππος), αναβαίνω εἰς λόφον. — ὡς προῖδοιεν = ἵνα κατοπτέωσιν. — τὰμπροσθεν = τὰ ἔμπροσθεν (ὄντα). — παρόμοιοι τὸν ἀριθμὸν = ἰσάριθμοι. — ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον = εἰς τὸν ἴδιον ἀκριβῶς. — ἰδόντες, δηλ. ἀμφοτέροι· ἢ μετχ. χρονκ. — ἀλλήλους οὐδὲ... ἀπέχοντας = ὅτι δὲν ἀπέειχον ἀπ' ἀλλήλων οὐδὲ... — ἔστησαν, τί ἀόριστος εἶναι, α' ἢ β'; — ὥσπερ φάλαγξ, δηλ. παρατάττεται ἐπὶ τεττάρων· φάλαγξ δὲ = οἱ ὀπλιταὶ παρατεταγμένοι πρὸς μάχην. — ἐπὶ τεττάρων = εἰς βάθος 4 ἀνδρῶν. — ποιῶ τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα (= οὐκ εἰς πλέον ἢ δώδεκα), τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν = παρατάττομαι οὕτως, ὥστε εἰς μὲν τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως νὰ εἶναι ὄχι περισσότεροι τῶν 12 ἀνδρῶν (= μόνον 12 ἀνδρες), εἰς δὲ τὸ βάθος πολλαὶ σειραὶ ἀνδρῶν. — οἱ πρώτοι = οἱ ἀποτελοῦντες τὴν πρώτην γραμμὴν, τὸ μέτωπον τοῦ στρατεύματος. — πρόσθεν ὁρμῶ = εἰς τὰ ἔμπρὸς ὁρμῶ. — ὡς δ' εἰς χεῖρας ἦλθον, δηλ. ἀμφοτέροι. — ὡς, χρονκ. — εἰς χεῖρας ἔρχομαι = ἔρχομαι εἰς συμπλοκὴν. — ἔπαισαν, τοῦ β. παίω = κτυπῶ. — τινας, δηλ. βαρβάρους. — κρανείνος = ὁ ἐκ ξύλου κρανείας· ἢ δὲ κράνεια εἶναι δένδρον (κοινῶς κρανειά). — παλιὸν = ἀκόντιον. — ἐτρέφθησαν, παθητ. ἀόρ. α' τοῦ β. τρέπομαι = τρέπομαι εἰς φυγὴν. — ἀποχωρῶ = ὑποχωρῶ.

Τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, πρὸ τοῦ δηλ. νὰ φθάσῃ πλησίον τοῦ Δασκυλείου. — ἀσφαλῶς, ὁ Τισσ. μαθὼν ὅτι ὁ Ἄγης. ἐπορεύετο κατὰ τῆς Φρυγίας ἀφήκεν αὐτὸν νὰ προχωρῇ ἠσυχῶς καὶ ἐκράτησε τὸ ἄπειρον ἵππικόν του εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίων, διότι οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν εἶχε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν Φαρν. — Δασκυλείου, τὸ Δασκύλειον ἦτο ἡ ἔδρα τοῦ σατράπου Φαρν. παρὰ τὴν Προποντίδα (βλ. γεωγρ. πίν.). — παρόμοιοι τοῖς Ἑλλ. τὸν ἀριθμὸν, τὸ ἵππικόν τοῦ Ἄγης. ἀπετελεῖτο ἐξ 600 ἀνδρῶν· διότι εἰς τοὺς 300 ἵππεις τῶν Ἀθην. (κεφ. 1, § 4) εἶχον προστεθῆ καὶ ἄλλοι τινὲς (περὶ τοὺς 100) καὶ οἱ 200 ἵππεις τοῦ Σπιθριδάτου ἐκ Κυζίκου (§ 10). — πλέθρον, μέτρον μήκους, τὸ $\frac{1}{6}$ τοῦ σταδίου, ἦτοι ἴσον πρὸς 31 γαλλικὰ μέτρα. — ἐπὶ τεττάρων παρατ., κατὰ ταῦτα πόσοι ἄνδρες ἦσαν εἰς τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως τῶν Ἑλλήνων ἵππέων; — τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν, ἀφ' οὗ εἰς

τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως τῶν βαρβάρων ἦσαν 12 μόνον ἄνδρες, εἰς τὸ βάθος πόσαι σειραὶ ἀνδρῶν θὰ ἦσαν; — *συνέτριψαν τὰ δόρατα*, διότι τὸ ξύλον τῶν δοράτων ἦτο εὐθραυστον. — *κρανεῖνα παλτά*, τὰ ἐκ ξύλου κρανεῖας κατεσκευασμένα ἀκόντια τῶν Περσῶν ἐθεωροῦντο καὶ ἰσχυρότερα καὶ ἐλαφρότερα τῶν ἐλληνικῶν δοράτων.

§ 15.

Θύομαι ἐπὶ προόδῳ = προσφέρω θυσίαν, ἵνα ἴδω (ἐκ τῶν σπλάγχχνων τοῦ θύματος) ἂν οἱ θεοὶ ἐπιτρέπωσι νὰ προχωρήσω πρὸς τὰ ἔμπροσ. — *ἄλοβα γίνγεται τὰ ἱερά*, κυρίως = τὰ σπλάγχχνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ (τοῦ ἥπατος)· εἶτα = αἱ θυσίαι ἀποβαίνουσιν εὐνοϊκαί. — *τούτου μέντοι φανέντος* = ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐφάνη. — *στρέψας*, ἀμετάβ. = στραφεῖς. — *γινώσκων*, μετχ. αἰτλγκ. — *εἰ μὴ . . . κτήσαιτο* = ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ. — *κατὰ τὰ πεδία* = ἀνά τὰ πεδινὰ μέρη. — *ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι* = ἔγνω δεῖν κατασκευάσαι τοῦτο. — *γινώσκω* (μετ' ἀπρμφ.) = κρίνω ὅτι . . . — *κατασκευάζω* = καταρτίζω. — *ὡς μὴ . . . δέοι* = ἵνα μὴ εἶναι ἀνάγκη. — *δραπετεύοντα πολεμεῖν* (δηλ. αὐτὸν) = νὰ πολεμῇ αὐτὸς φεύγων. — *ἱπποτροφεῖν*, καθαρῶς τελικὸν ἀπρμφ. ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ κατέλεξε = κατέγραψεν (ἐν καταλόγῳ), ἵνα³ διατρέψωσιν ἵππους. — *προειπών*, ἀβρ. τοῦ β. *προαγορεύω* = κηρύττω. — *ὅστις παρέχοιτο* (= ἀνθ' ἑαυτοῦ *παρέχοι*) = ὅστις ἤθελε προσφέρει ἀντὶ ἑαυτοῦ. — *δόκιμος* = ἱκανός. — *ποιῶ** (μετ' ἀπρμφ.) = κατορθῶ νὰ . . . — *οὕτω συντόμως* = τόσον ταχέως. — *ὡσπερ ἂν τις προθύμως ζητοῖη* = καθὼς ἤθελέ τις ζητεῖ προθύμως. — *τὸν . . . ἀποθανούμενον* = τὸν ἐπιθυμοῦντα ν' ἀποθάνῃ. — *ἐποίησεν οὕτω* κτλ., ἢ ἔννοια: ὁ Ἀγῆσ. κατῶρθωσε νὰ ἐκτελῶνται αἱ διαταγαὶ του μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος καὶ προθυμίας, μεθ' ἧς ἤθελέ τις ζητεῖ τὸν ἐπιθυμοῦντα ν' ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ.

Θυομένῳ, πρβλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 98. — *ἄλοβα γίνγεται τὰ ἱερά*, οἱ παλαιοὶ παρατηροῦντες τὰ σπλάγχχνα τῶν θυμάτων πρόβλεπον τὸ μέλλον· ἢ ἔλλειψις δὲ λοβοῦ τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο κακὸς οἰωνός. — *τούτου*, τίνος; — *τοῦτο*, δηλ.; — *ἐπὶ θάλατταν*, δηλ. εἰς Ἐφεσον (πρβλ. κατωτέρω ἐν § 16 *συνήγεν ἅπαν τὸ στρά-*

τευμα εἰς Ἐφεσον).—δραπειτεύοντα πολεμεῖν, ὁ Ἄγησ. μὴ ἔχων ἵππικὸν ἦτο ἠναγκασμένος νὰ φεύγῃ, ἔνθα συνήντα ἵππικόν, νὰ μάχηται δὲ μόνον κατὰ πεζικοῦ.

§ 16—17.

Ἵποφαίνει ἔαρ = ἀρχίζει (νὰ φαίνεται) τὸ ἔαρ. — ἀσκῶ = γυμνάζω. — ἄθλα προτιθῆμι = προτείνω βραβεῖα. — ταῖς τε δπλιτ. τάξεσιν ἦτις... = τῶν τε δπλιτικῶν τάξεων ταύτη, ἦτις... — δπλιτικὴ τάξις = τάγμα (συνιστάμενον ἐξ) δπλιτῶν. — ἦτις ἄριστα σωματίων ἔχοι = ἦτις ἤθελεν ἔχει ἄριστα ὡς πρὸς τὴν σωματικὴν εὐρωστίαν = ἦτις ἤθελεν ἔχει ἄριστους ἀνδρας κατὰ τὴν σωματικὴν εὐρωστίαν. — ταῖς ἵππικαῖς (τάξεσι), ἦτις... = ταύτη τῶν ἵππικῶν (τάξεων), ἦτις... — ἵππικὴ τάξις = τάγμα ἵππέων. — ἦτις κρᾶτιστα ἵππεύοι = ἦτις ἤθελεν ἔχει ἄριστους ἵππεῖς. — καὶ... δὲ = καὶ πρὸς τούτοις. — πελτασταῖς καὶ τοξ... ὅσοι = τούτοις τῶν πελταστῶν καὶ τοξοτῶν, ὅσοι. — ὅσοι... φανεῖεν = ἔσοι ἤθελον φανῆ. — πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα = εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν ἀσκήσεις. — ἐκ τούτου δὲ = ἔνεκα δὲ τούτου. — παρῆν (= ἐξῆν) ὄρᾶν = ἦτο δυνατὸν νὰ βλέπῃ τις. — γυμνάσια = γυμναστήρια. — μεστός = πλήρης. — ἵππόδρομος = τόπος, ἐν ᾧ ἔτελοῦντο ἀγῶνες ἵππικοὶ καὶ ἄρματηλασίας, ἵπποδρόμιον. — ἵππάζομαι = ἀσκοῦμαι εἰς τὴν ἵππασίαν. — μελετῶντας, μετχ. κατῆρμτκ. ἐκ τοῦ ὄρᾶν. — μελετῶ = γυμνάζομαι, ἀσκοῦμαι. — θέας, ἐκ τοῦ ἀξίαν. — ἀξιος θέας = ἀξιόθεατος. — ἐν ᾗ ἦν, τίς; — παντοδαπῶν... ὠνίων, ἀμφότερα τὰ ἐπίθετα προσδιορίζουσι καὶ τὰ δύο οὐσιαστικὰ (ἵππων, δπλων). — παντοδαπός = παντὸς εἶδους. — ὠνιος = ὁ πρὸς πώλησιν, ὁ πωλούμενος. — χαλκοτύπος = ὁ κατεργαζόμενος τὸν χαλκὸν = ὁ χαλκεύς. — τέκτων = ξυλουργός. — χαλκεύς = σιδηρουργός. — σκυτιόμος = ὁ ἐργαζόμενος τὰ δέρματα. — ὥστε... ἀν οἴεσθαι (τινὰ) = ὥστε ἤθελέ τις νομίζει. — ὄντως, συναπτέον τῷ εἶναι.

Ἐκ δὲ τούτου, δηλ. μετὰ τὴν περὶ στρατολογίας προκήρυξιν τοῦ Ἄγησ. (§ 15). — ἐπειδὴ ἔαρ, τοῦ ἔτους 395. — ταῖς δπλιτικαῖς τάξεσι, τίνες στρατιῶται ἐκαλοῦνται δπλιται; — πελτασταῖς, περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 87. οὗτοι ὡς φέροντες

καὶ ἀκόντιον (= βραχὺ δόρυ) ταυτίζονται πολλάκις — ὡς ἐνταῦθα — μὲ τοὺς ἀκοντιστάς (... τοὺς δὲ ἀκοντιστάς καὶ τοξότας). — τοξόται ἐκαλοῦντο οἱ φέροντες τόξον μετὰ βελῶν. — πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα, ποῖται ἀσκήσεις ἦσαν ἴδιαι τῶν πελταστῶν (= ἀκοντιστῶν) καὶ τῶν τοξοτῶν; — καὶ δὴν τὴν πόλιν, ὅχι μόνον δηλ. τὰ γυμνάσια καὶ τὸν ἵππόδρομον. — τὴν πόλιν, ποῖαν πόλιν ἐννοεῖ; — οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι, οἱ μὲν πρῶτοι κατεσκευάζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὅπλισμοῦ (δηλ.);, οἱ δὲ δεῦτεροι ἐκόσμου τὰς ἀσπίδας δι' εἰκόνων ἢ ἄλλων διακριτικῶν σημείων.

§ 18—19.

Ἐπερρώσθη (τοῦ ῥ. ἐπιρρώνυμαι) δ' ἄν τις = ἤθελε δέ τις λάβει θάρρος. — ἐκεῖνο = τὸ ἐξῆς: ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ «*Ἀγησίλαον μὲν κτλ.*». — ἰδῶν = ἐὰν ἔβλεπε. — πρῶτον, ἐπίθετον οὐχὶ ἐπίρρ. — ἐστεφανωμένους... ἀπιόντας... καὶ ἀνατιθέντας, ἀποδοτέαι αἱ μετχ. καὶ εἰς τὸ Ἄγησίλαον = ὅτι δηλ. ὁ Ἄγησ. πρῶτος, κατόπιν δὲ καὶ οἱ... ἐστεφανωμένοι... ἀπήρχοντο καὶ ἀφιέρωνον. — ὄπου... σέβονται = ὄπου ἤθελον σέβεσθαι. — ἀσκῶ τὰ πολεμικά = ἀσκούμαι εἰς τὰ πολεμικά (= εἰς τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις). — μελετῶ πειθαρχεῖν = φροντίζω νὰ πείθωμαι εἰς τοὺς ἄρχοντας. — οὐκ εἰκός (δηλ. ἐστὶ) = δὲν εἶναι φυσικόν. — ἠγούμενος, μετχ αἰτιολογκ. — τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. ἐμβάλλειν τοῦ ἐξαρτωμένου ἐκ τοῦ ἠγούμενος. — τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων = ἡ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς περιφρόνησις. — ὀρώμη = θάρρος. — προεῖπε, ἄορ. τοῦ ῥ. προαγορεύω (τινί) = διατάττω (τινά). — οἱ ἀλισκόμενοι = οἱ συλλαμβανόμενοι. — λευκοὺς, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς βαρβάρους) ὄντας. — διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι = διότι οὐδέποτε ἐξεδύοντο. — μαλακοὺς καὶ ἀπόνους, δηλ. ὄντας. — μαλακός = ἀσκληραγωγῆτος. — ἄπυτος = ἀπειρος πόνου = ἀσυνήθιστος εἰς τοὺς κόπους. — διὰ τὸ αἰε εἶναι = διότι πάντοτε ἦσαν. — ὄχημα = ἄμαξα. — νομίζω = σχηματίζω τὴν γνώμην. — οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον ἢ εἰ γυν. δεοὶ μάχεσθαι = ὅτι ὁ ἐπικείμενος πόλεμος οὐδόλως θὰ διαφέρει παρά ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πολεμῶσιν ἐναντίον γυναικῶν = ὅτι ὁ ἐπικείμενος πόλεμος θὰ εἶναι ἀκριβῶς ὁμοίος πρὸς πόλεμον ἐναντίον γυναικῶν.

Ἔστεφανωμένους . . . , ὁ Ἄγησ. παρ' ὄλον τὸ ἀσθενικὸν τοῦ σώματος του ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας διεκρίνετο εἰς ὄλους τοὺς ἀγῶνας τοῦ σώματος καὶ τῶν ὄπλων.— **τοὺς στεφάνους**, οὓς εἶχον λάβει ὡς βραβεῖα καὶ δι' ὧν εἶχον κοσμήσει τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.— **τῇ Ἀρτεμίδι**, ἣτις ἐν Ἐφέσῳ εἶχεν ὀνομαστὸν ναὸν θεωρούμενον ὡς ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Τοῦτον ἐπυρπόλησεν ὁ Ἡρόστρατος κατὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἐγεννήατο ὁ Μ. Ἀλέξανδρος (τῷ 356 π. Χ.).— **τοῖς κήρυξι**, ἐνταῦθα **κήρυκες** ἐνοοῦνται οἱ διαλαληταί, οἱ φωνάζοντες κατὰ τὴν πώλησιν τῶν αἰχμαλώτων.— **λησιῶν**, ληστὰς ἐννοεῖ τοὺς ἐξ Ἐφέσου ἐξερχομένους εἰς τὰ περὶ χωρὰ Ἑλλήνας πρὸς λεηλασίαν.— **διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι**, δηλ. ἐν ὑπαίθρῳ καὶ μάλιστα ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ Ἡλίου, ὡς ἐπραττον οἱ Ἑλλήνες κατὰ τὰς σωματικὰς τῶν ἀσκήσεις.

§ 20 — 21.

Ὁ ἐνιαυτὸς διέρχεται = παρέρχεται τὸ ἔτος.— **ἀφ' οὗ** = ἀφ' οὗτου.— **οἱ περὶ Λύσ. τριάκοντα** = ὁ Λύσανδρος καὶ οἱ λοιποὶ τριάκοντα.— **διάδοχοι αὐτοῖς** = ὡς διάδοχοι αὐτῶν.— **παρήσαν** = ἦλθον.— **τούτων**, γενκ. διαιρηκκ.— **καὶ ἄλλον**, δηλ. **τινά**.— **τάττω τινὰ ἐπὶ τοὺς . . .** = διορίζω τινὰ ἀρχηγὸν τῶν . . .— **οἱ Κύραιοι** =; (κεφ. 2, § 7).— **ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας** = ἀρχηγὸν τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀποσταλέντων ἐκ τῶν (συμμαχικῶν) πόλεων.— **τὰ κράτιστα τῆς χώρας** = τὰ εὐφορώτατα μέρη τῆς χώρας.— **προεῖπεν** = ἀνήγγειλεν.— **ἠγοῦμαι τὴν συντομωτάτην** (δηλ. ὁδὸν) **ἐπὶ . . .** = ὁδηγῶ διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ εἰς . . .— **ὅπως . . . παρασκευάζονται** = ἵνα παρασκευάζονται (τίνες;).— **αὐτόθεν** = εὐθύς ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς.— **οὕτω . . . ὡς ἀγωνιούμενοι** = οὕτως, ὡς ἀνθρωποὶ μέλλοντες νὰ πολεμήσωσι.— **τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην** = κατὰ τὰ σώματα καὶ κατὰ τὸ φρόνημα.— **αὐτόν**, ὑποκμ. τοῦ λέγειν, τοῦ βουλόμενον καὶ τοῦ ἐξαπατῆσαι.— **ἐμβαλεῖν**, μέλλ. χρόνου.— **καθάπερ** = καθὼς.— **τὸ πρόσθεν** = πρότερον.— **τὸ ἱππικὸν καθίστημι** = παρατάττω τὸ ἱππικόν.— **εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον** =; (§ 12).— **προεῖπεν**, τοῦ ἴ. προλέγω.— **ὁ Σαρδιανὸς τόπος** = ἡ χώρα τῶν Σάρδεων.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, δηλ. κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 395.— **ἐξέπλευ-**

σεν, πόθεν; (§ 4).— *οἱ περὶ Λύσ. τριάκοντα*, περὶ τῶν τριάκοντα πρβλ. § 2 (ἐν σελ. 102). Καθὼς τῶν τριάκοντα τῶν διὰ τὸ ἔτος 396-395 ἐπισημότερος ἦτο ὁ Λύσ. καὶ ἐκ τούτου ὠνομάζοντο *οἱ περὶ Λύσανδρον τριάκοντα*, οὕτω καὶ τῶν τριάκοντα τῶν ἀποσταλέντων διὰ τὸ ἔτος 395-394 ἐπισημότερος εἶναι ὁ Ἡριππίδας καὶ ἐκ τούτου καλοῦνται *οἱ περὶ Ἡριππίδαν*. Ὁ Ἡριππίδας οὗτος ἦτο παρὰ τῷ Ἀγησιλάῳ εἰς ἐκ τῶν τριάκοντα καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (§ 6)· ὥστε διὰ δευτέραν φοράν ἐκλέγεται ἤδη μεταξὺ τῶν τριάκοντα τῇ αἰτήσει τοῦ βασιλέως. Φαίνεται δὲ ὅτι οὗτος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἶχεν ἐπανέλθει εἰς Σπάρτην καὶ ἤδη ἐκ ταύτης πάλιν ἀφικνεῖται· διὰ τοῦτο καὶ ἡ φράσις: *οἱ περὶ Ἡριππίδαν παρήσαν* (= ἦλθον).— *καὶ ἄλλον*, ἴσως τὸν Ξενοφῶντα.— *νεοδαμώδεις*, βλ. ἐν σελ. 72.— *ἐπὶ τοὺς Κυρτεῖους*, ὧν ἡγεμῶν μέχρι τοῦδε ἦτο ὁ Ξενοφῶν· οὗτος παραμένει ἀκόμη παρὰ τῷ Ἀγησιλάῳ ὡς φίλος καὶ σύμβουλος αὐτοῦ τοῦλάχιστον μέχρι τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης (βλ. εἰς. ἐν σελ. 67).— *αὐτοῖς*, τίσι;— *ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας*, δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω (« *εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε* »)· ἡ δὲ Λυδία ἦτο γνωστὴ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν κατοίκων τῆς καὶ διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς.— *ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας*, ἐννοοῦνται οἱ στρατιῶται οἱ στρατολογηθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀγησ. παρὰ τῶν συμμαχικῶν πόλεων (πρβλ. § 3 καὶ § 11).— *πάλιν*, ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (396), ὅτε ἀντὶ νᾶ πορευθῆ εἰς Καρίαν ἐπορεύθη εἰς Φρυγίαν (§ 11).— *καθάπερ τὸ πρόσθεν*, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. § 12.— *ἐνέβαλε*, ὁ Ἀγησ. εἰσήλασεν εἰς τὰ ἐνδότερα ἀναβάς διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Καθστρου, ἐτρέπη δὲ κατόπιν πρὸς τὰριστερά, καὶ διαβάς τὸ ὄρος Ὀλυμπον εἰσώρμησεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμου.

§ 22 — 23.

Πορεύομαι δι' ἐρημίας πολεμίων = πορεύομαι διὰ μέσου χώρας ἐρήμου πολεμίων = πορεύομαι χωρὶς νᾶ συναντήσω που ἐχθρούς.— *πολλὰ* = ἄφθονα, ἐν ἄφθονίᾳ.— *τῇ στρατιᾷ* = διὰ τὸν στρατόν του.— *λέγω τινα* = διατάττω τινά.— *οἱ σκευοφόροι* = οἱ μεταφέροντες τὰς ἀποσκευὰς τοῦ στρατοῦ.— *διαβάντι τὸν Π. . .* = δια-

βῆναι τὸν Π...καί...—ὁ ἡγεμών, δηλ. τοῦ ἵππικου τῶν Περσῶν.
 — *οἱ ἀκόλουθοι* = οἱ ἀκολουθοῦντες τὸ στράτευμα ὑπηρεταί.—
ἐσπαρμένους εἰς... = διεσπαρμένους πρὸς...—*βοηθῶ* = σπεύδω
 πρὸς βοήθειαν.—*αὐ* = ἀφ' ἑτέρου.—*ἀντιπαρατάττομαι* = παρα-
 τάσσομαι ἐναντίον τινός.—*παμπληθῆσι...τάξεις* = με πικνάς
 τάξεις.—*ἐνθα δὴ* = τότε πλέον.—*γινώσκων*, μετχ. αἰτιολογ.—
οὐπω = ὄχι ἀκόμη, δὲν...ἀκόμη· ἐν ᾧ *οὐκέτι* =;—*πάρεσι τινί*
τι = παρευρίσκειται εἰς τινά τι = ἔχει τίς τι.—*οὐδὲν ἄπεσι αὐτῷ*
τῶν παρεσκευασμένων (ἐξ ὀνομαστ. τὰ παρεσκευασμένα) =
 αὐτὸς οὐδεμίαν στερεῖται ἐκ τῶν παρεσκευασμένων στρατιωτικῶν
 δυνάμεων = ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ πάσης τὰς παρεσκευασμένας στρα-
 τιωτικὰς δυνάμεις.—*καιρὸν*, δηλ. εἶναι.—*καιρὸς* = κατάλληλος
 περίστασις, εὐκαιρία.—*σφαγιάζομαι* = προσφέρω θυσίαν.—*ἄγω*
ἐπὶ τινα = ὀδηγῶ ἐναντίον τινός.—*ἤβη* = ἐφηβικὴ ἡλικία (ἢ ἀπὸ
 τοῦ 18 μέχρι τοῦ 20 ἔτους).—*τὰ δέκα* (δηλ. *ἔτη*) *ἀφ' ἤβης* =
 οἱ ἔχοντες δεκαετῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν· ἐπομένως οἱ ἄνδρες
 οἱ ἔχοντες ἡλικίαν 30 ἐτῶν.—*θέω δμόσε τινί* = τρέχω εἰς συνάν-
 τησίν τινος = ἐπιπίπτω κατὰ τινος.—*δρόμω* = δρομαίως, τροχά-
 δην.—*ὑφηγοῦμαι* = προηγοῦμαι, προπορεύομαι.—*ἐμβάλλειν*,
 δηλ. *τοῖς πολεμίοις*.—*ἐμβάλλω τινί* = ἐπιτίθεμαι κατὰ τινος.—
ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου = διότι
 αὐτὸς καὶ ὅλον τὸ (ὑπολειπόμενον) στράτευμα ἀκολουθεῖ.

Ἦκον, ἐκ τοῦ πεδίου τοῦ Μκιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην
 τοῦ Πικτωλοῦ ποταμοῦ.—*ὁ ἡγεμών*, εἰς δὲν δηλ. ὁ Τισσ. εἶχεν
 ἀναθέσει τὴν διοίκησιν τοῦ ἵππικου του· διότι οὗτος δὲν παρέμει-
 νεν ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀπῆλθεν εἰς Σάρδεις (§ 25).—*αὐτοί*, δηλ. ὁ
 ἡγεμών καὶ οἱ ἵππεις τῶν Περσῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς σκευο-
 φόρους τοὺς στρατοπεδεύσαντας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποτα-
 μοῦ.—*βοηθεῖν*, τίσι;—*οὐπω παρεῖη τὸ πεζόν*, ὁ πεζὸς στρα-
 τὸς τῶν Περσῶν ποῦ εὐρίσκειτο; (§ 21).—*οὐδὲν ἀπειή τῶν*
παρεσκ., ὁ στρατὸς, δὲν εἶχεν ὁ Ἄγησ. ὑπὸ τὰς διαταγὰς του,
 ἀπετελεῖτο ἐκ 15-16.000 ἀνδρῶν (βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 109)· εἰς
 τοῦτο πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ νεωστὶ καταρτισθὲν ἵππικὸν
 (§ 15).—*εἰ δύναιτο*, δηλ. ἂν ὁ ἐχθρὸς ἐτόλμα ν' ἀντισταθῇ ὥστε
 νὰ γίνῃ μάχη.—*σφαγιασάμενος*, ὅτε ἐφαίνοντο οἱ πολέμιοι, ὁ βασι-
 λεὺς τῶν Λακεδ. ἐθυσίαζεν αἶγα τῇ Ἄγροτέρᾳ Ἀρτέμιδι· εὐθὺς

δ' ἔπειτα — ἄν, ἐννοεῖται, ἡ θυσία ἦτο εὐοίωνος — ἡ φάλαγγς ἑστεφανωμένη ἐχώρει ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ἄδουσα ἐμβατήριον παιᾶνα, ἐν ᾧ αὐληταὶ ἠύλουν τὸ καστόρειον λεγόμενον μέλος. — *τὴν μὲν φάλαγγα . . . ἤγεν*, ὁ Ἄγησ. κατ' ἀρχὰς ὠδήγει δλον ὁμοῦ τὸν στρατόν του κατὰ τῶν πολεμίων· εἶτα ἔδωκε διαταγὰς νὰ ἐφορμήσωσι μόνον οἱ ἔχοντες τὰ δέκα ἀφ' ἤβης, οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ ἰππεῖς· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὑπολοίπων ὀπλιτῶν ἠκολούθει θπισθεν ὡς ἐφεδρεία. — *τὰ δέκα ἀφ' ἤβης . . .*, ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία ἐν Σπάρτῃ διήρκει — ὡς καὶ ἐν Ἀθήναις — ἀπὸ τοῦ 18^{ου} μέχρι τοῦ 20^{ου} ἔτους· ἀπὸ τοῦ 20^{ου} οἱ Σπαρτ. ἐξεστράτευον ἔξω τῶν ὀρίων τῆς χώρας· στρατεύσιμος δὲ ἦτο πᾶς Σπαρτιάτης ἀπὸ τοῦ 20 - 60 ἔτους. — *τὰ δέκα ἀφ' ἤβης . . .*, ὁ Ἄγησ. ἐνταῦθα ἐφαρμόζει, τῇ συμβουλῇ Ἰσως τοῦ Ξενοφῶντος, τὴν ὑπὸ τούτου δοκιμασθεῖσαν πολλάκις κατὰ τὴν κάθοδον τικτικὴν, δηλ. ἐπιτρέπει εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματα τῶν διαφόρων ὀπλων (πελταστάς, ἰππεῖς, ἐκ τῶν ὀπλιτῶν τὰ δέκα ἀφ' ἤβης) νὰ ἐνεργήσωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ συγχρόνως ἐκ διαφόρων σημείων. — *θεῖν . . . ὑφηγεῖσθαι . . . ἐμβάλλειν*, οἱ πελτασταὶ ὄφειλον πιθανῶς νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς μιᾶς πτέρυγος τοῦ περσικοῦ ἰππικοῦ, οἱ ἰππεῖς κατὰ τῆς ἄλλης, καὶ οἱ ἔχοντες τὰ δέκα ἀφ' ἤβης κατὰ τοῦ κέντρου.

§ 24.

Δέχομαι τινα = ὑπομένω τὴν προσβολὴν τινος. — *ἀμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν* = ὄλα ὁμοῦ τὰ στρατιωτικὰ σώματα, τὰ προκαλοῦντα τὸν φόβον, εἶχον ἐπιπέσει (κατ' αὐτῶν). — *ἐγκλίνω* = ὑποχωρῶ. — *πίπτω* = φονεύομαι. — *ἔφευγον* = ἐξῆκολούθουν νὰ φεύγωσιν. — *ἐπακολουθῶ* = καταδιώκω. — *ὥσπερ εἰκὸς (ἦν)* = καθὼς ἦτο φυσικόν. — *εἰς ἀρπαγὴν*, τίνος; — *κύκλω πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιστρατοπεδεύομαι* = διὰ τοῦ στρατοῦ περικλείω ὀλόγυρα θλους καὶ φίλους καὶ ἐχθρούς. — *χερήματα* = πράγματα, λάφυρα. — *ἄ, ὑποκμ. τοῦ ἠῦρε* = τὰ ὅποια (πωληθέντα) ἀπέφερον. — *καὶ . . . δὲ* = καὶ πρὸς τούτοις.

Πάντα τὰ δεινὰ, δηλ. οἱ ὀπλιταὶ, οἱ πελτασταὶ καὶ οἱ ἰππεῖς· οἵτινες ὄλοι ὁμοῦ ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν Περσῶν προυξένησαν τὸν φόβον. — *ἐν τῷ ποταμῷ*, δηλ. τῷ Πακτωλῷ, ὅστις ἐχώριζεν αὐτοῦς

τοῦ στρατοπέδου των (§ 22); πρὸς ὃ ἤθελον αὐτοὶ νὰ καταφύγω-
σιν.—οἱ μὲν ... ἔπεσον, οἱ δ' ... ἔφευγον, βραχυλογικὴ ἢ ἔκφρα-
σις. Ἡ ἔννοια: πάντες οἱ Πέρσαι ἰππεῖς ἐρρίφθησαν εἰς τὸν ποτα-
μόν, καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἐφονεύθησαν
(= ἔπεσον) ὑπὲρ τῶν καταδιωκόντων αὐτοὺς ἐχθρῶν, ἄλλοι δὲ
κατῶρθωσαν νὰ διαβῶσι τὸν ποταμὸν καὶ εἶτα ἐξηκολούθηον νὰ
φεύγωσι (= ἔφευγον). — τὸ στρατόπεδον, ὅπερ ἐφυλάττετο ὑπὸ
τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν καταφυγόντων εἰς αὐτὸ Περσῶν ἰππέων.
— ὡσπερ εἰκός, καθ' ὅσον οἱ πελτασταὶ ἦσαν εὐκίνητοτεροι τῶν
ἄλλων στρατιωτῶν. — καὶ φίλια, δηλ. τοὺς ἀρπάζοντας πελτα-
στάς, οἵτινες οὐδὲν ἐκ τῆς κοινῆς λείας ὄφειλον ν' ἀρπάσωσι. —
περιεστρατοπεδεύσατο, πρὸς τίνα σκοπὸν; — τάλαντιον, χρημα-
τικὴ ποσότης ἰσοδυναμοῦσα πρὸς 6 χιλ. ἀττικὰς δραχμάς. — ἀπή-
γαγε, βραδύτερον, ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του.

§ 25—26.

Ἡτιῶντο, τοῦ ῥ. αἰτιῶμαι = κατηγορῶ. — προδεδόσθαι =
ὅτι εἶχον προδοθῆ. — γνούς... αἴτιον εἶναι = ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι
ἦτο αἴτιος. — τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ = τῆς κακῆς τῶν
ὑποθέσεών του καταστάσεως. — καταπέμπω = ; (κεφ. 1, § 3). —
ἀποτέμνει = κελεύει ἀποτεμεῖν. — λέγοντας = οἵτινες ἔλεγον. — τὰ
πράγματα καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν = αἰ μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἡμῶν δυσχέ-
ρειαί. — ἔχω τὴν δίκην = ἔχω ὑποστῆ τὴν πρέπουσαν τιμω-
ρίαν = προσηκόντως ἔχω τιμωρηθῆ. — αὐτιονόμους οὔσας... ἀπο-
φέρειν = νὰ εἶναι μὲν αὐτόνομοι, ἀλλὰ νὰ πληρώνωσι. — δασμὸς
= φόρος. — ἀποκριναμένον δὲ τοῦ Ἄγ. = ἐπεὶ δ' ἀπεκρίνατο
Ἄγησίλαος. — ἄνευ τῶν... = ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν... —
τὰ οἴκοι τέλη = οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες. — σὺ δ' ἀλλὰ = ἀλλὰ
σύ γε = ἀλλὰ σὺ τοῦλάχιστον. — ἕως ἂν πύθῃ (ἀόρ. ὑποτακτ. τοῦ
ῥ. πυνθάνομαι) = ἕως ὅτου μάθῃς. — τὰ παρὰ τῆς πόλεως = τὴν
ἀπόφασιν τῶν ἀρχόντων τῆς πατρίδος σου. — μεταχωρῶ = ἀπο-
χωρῶ, μεταβαίνω. — καί, ἀνήκει (οὐχὶ τῷ ἐγώ, ἀλλὰ) τῷ τὸν σὸν
ἐχθρὸν = καὶ τὸν ἰδικόν σου (οὐ μόνον ἰδικόν μου) ἐχθρόν. — τι-
μωροῦμαι τινα = τιμωρῶ τινα.

Τισσ. ἐν Σάρδεσιν... ὦν, ὁ Τισσ., ἀφ' οὗ ἐκ τοῦ Μαιάνδρου

πεδίου ᾧδήγησε τὸ ἱππικόν του παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ἤλθεν εἰς Σάρδεις ὑπὸ τὴν πρόφασιν νὰ λάβῃ τὰναγκαῖα μέτρα ἐν τῇ ἀπειλουμένῃ πρωτευούσῃ, πράγματι ὁμως διότι ἐφοβήθη τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων.—οἱ Πέρσαι, οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Τισσ., ἰδίως ὁ Φαρν. καὶ ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως Παρύσατις, ἣτις δὲν εἶχεν ἀκόμη λησμονῆσει τὴν διαγωγὴν τοῦ Τισσ. πρὸς τὸν ἀγαπητόν της υἱὸν Κύρον. — *προδεδόσθαι*, ὁ Τισσ. κατηγορεῖτο ὡς προδότης, καθ' ὅσον αὐτός κατα τὸν χρόνον τῆς μάχης διέτριβεν ἤσυχος ἐν Σάρδεσι καὶ δὲν ἔσπευσε μετὰ τοῦ στρατοῦ του νὰ ἐκπλύνῃ τὴν ἤτταν, ἣν εἶχεν ὑποστῆ τὸ ἱππικόν του παρ' αὐτὰ τὰ πρόθυρα τῆς πρωτευούσης.—*καὶ αὐτός*, οὐ μόνον οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Τισσ. Πέρσαι. — *Τιθραύσις*, οὗτος ἀποστέλλεται ὡς διάδοχος τοῦ Τισσ. μέχρι τοῦδε ἦτο διοικητὴς τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς (*χιλίαρχος*). — *ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κ.*, ὁ ἐκ τῆς Ἀναβάσεως γνωστὸς Ἀριαῖος, ἤδη ὑπαρχος τῆς μεγάλης Φρυγίας, ἐκάλεσεν εἰς Κολοσσάς τὸν Τισσ. ὑπὸ τὴν πρόφασιν συγκροτήσεως πολεμικοῦ συμβουλίου καὶ συλλαβὼν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρέδωκεν εἰς τὸν Τιθραύστην· οὗτος δ' ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὸν βασιλέα. — *πρὸς τὸν Ἀγρησίλαον*, εὐρισκόμενον—πιθανῶς—ἐν Ἐφέσῳ (πρβλ. κατωτέρω § 27 «*ὑπὲρ Κύμης...*»).—*τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν*, ἀναγνωρίζουσαι οὕτω τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ εἶχον κτισθῆ αἱ πόλεις. — *ταῦτα, πάντα*; — *ἀνευ τῶν οἴκοι τελῶν*, νοοῦνται οἱ ἔφοροι, περὶ ὧν βλ. ἐν σελ. 69.—*μεταχώρησον*» ἔφη «*εἰς τὴν Φαρν...*, εἰς ποίας σχέσεις ἠδύνατο νὰ εὐρίσκωνται ἀναμεταξύ των οἱ σατράπαι; πρβλ. καὶ ἀνωτέρω ἐν κεφ. 1, § 9.—*ἔφη*, δηλ. διὰ τῶν πρέσβειων.—*τὸν σὸν ἐχθρόν*, δηλ.; — *ἐκεῖσε*, ποῦ; — *τριακόνα τάλαντα*, ὡς ἐφόδιον, ἴνα δηλ. χρησιμεύσωσι ταῦτα πρὸς διατροφήν τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν πορείαν μόνον· διότι, ὅτε ὁ στρατὸς ἐφθασεν εἰς Φρυγίαν, διατρέφεται ἐκεῖ δι' ἀρπαγῆς καὶ λεηλασίας (πρβλ. βιβλ. IV, κεφ. 1, § 1). — *ἐπὶ τὴν Φαρν. Φρυγίαν*, πρβλ. ἀνωτέρω ἐν § 12 «*ἐπὶ Φρυγίας*».

§ 27—29.

* *Ὅτι δ' αὐτῷ* = ὅτε δὲ αὐτὸς ἦτο.—*ἔρχεται* (ἀπρός.), ὑποκμητούτου *ἄρχειν*... *καὶ καταστήσασθαι* = ἔρχεται διαταγῇ ν' *ἄρχῃ*

(τίς;) καὶ νὰ διορίσῃ.— **καὶ τοῦ ναυτικοῦ** = ὄχι μόνον τοῦ πεζικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ναυτικοῦ.— **ὅπως γινώσκουσι** = ὅπως ἐνέκρινε.— **ὄντινα . . . βούλοιο** = ὄντινα . . . ἤθελε.— **ποιῶ τι τοιῶδε λογισμῶ** = κάμνω τι μὲ τοιαύτην σχέψιν (= οὕτω σκεπτόμενος).— **ὡς . . . ἂν εἶναι** = ὡς . . . ἂν εἴη = ὅτι δηλ. θὰ ἦτο.— **καθ' ἑν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέρους** = ὅταν ἡ ἀρχὴ ἀμφοτέρων (κυρ. ἡ ἰσχύς καὶ διὰ τὰ δύο τ. ἔ. τό τε ναυτικὸν καὶ τὸ πεζικόν) εἶναι εἰς ἑνὸς τὰς χεῖρας.— **τό τε ναυτικόν**, δηλ. **ἰσχυρότερον ἂν εἶναι** (= **ἂν εἴη**).— **ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ**, ἢ μετχ. χρονικ., ὡς καὶ ἡ ἀνωτέρω «**οὔσης τῆς ἰσχύος**». — **ἐπιφαίνομαι** = παρουσιάζομαι, προστρέχω (πρὸς βοήθειαν). — **ἐνθα δέοι** = ὅπου ἔπρεπε (δηλ. **ἐπιφαίνεσθαι**). — **τριήρεις ποιοῦμαι** = ναυπηγῶ τριήρεις.— **ἡ ἐπιθαλαττιδῖος (πόλις)** = ἡ παραθαλάσσιος πόλις.— **καὶ ἐγένοντο** = καὶ πράγματι ἐγένοντο.— **καινός** = νέος, καινούργιος.— **ἐξ ὧν** = ἐκ τούτων, ἂς.— **ἐπηγγέλαντο**, δηλ. **ποιεῖσθαι**. — **ἐπαγγέλλομαι** = ὑπόσχομαι, ἀναλαμβάνω.— **βουλόμενοι**, μετχ. αἰτιλγκ.— **χαρίζεσθαι**, δηλ. τῷ Ἀγῆσιλάφ.— **χαρίζομαι τινι** = κάμνω χάριν εἰς τινα, εὐχαριστῶ τινα.— **εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν** = περίπου 120· ὁ προσδιορισμὸς οὗτος συναπτεῖται τῷ: «**καὶ ἐγένοντο**». — **τῆς γυναικός**, δηλ. αὐτοῦ.— **φιλότιμος** = φιλόδοξος.— **ἐρρωμένος τὴν ψυχὴν** = μεγάλῳ ψυχρός.— **ἀπειρότερος τοῦ παρ.** ὡς **δεῖ** = ὁ μὴ ἔχων τὴν ἀπαιτούμενην πείραν εἰς τὸ νὰ παρασκευάζηται ὅπως πρέπει (= εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ τὰ κατάλληλα μέτρα). — **πράττω τὰ ναυτικά** = καταγίνομαι εἰς τὰ ναυτικά = διευθύνω, διοικῶ τὸ ναυτικόν.— **ὄρμῶ** = ἔρικινῶ.

Τῷ ὑπὲρ Κύμης . . ., ὁ Ἀγῆσι. μετὰ τὴν παρὰ τὸν Πακτωλὸν νίκην φαίνεται ὅτι ἐστράφη πάλιν πρὸς Δ., ἐνθα—ἴσως ἐν Ἐφέσῳ— διεξήγαγε τὰς διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς πρέσβεις τοῦ Τιθραύστου· εἶτα ἐξ Ἐφέσου πορευόμενος πρὸς τὴν Φρυγίαν συνήνητησε πρὸ αὐτοῦ τὴν Κύμην, πόλιν ἐν τῇ Αἰολίδι (βλ. γεωγρ. πίν.). — **ἔρχεται . . . ἄρχειν καὶ . . .**, ἡ διαταγὴ αὕτη ἔρχεται εἰς τὸν Ἀγῆσι, πρὶν ἢ ἀγγελίᾳ αὐτοῦ περὶ τῶν προτάσεων τοῦ Τιθραύστου φθάσῃ εἰς Σπάρτην ἢ τοῦλάχιστον πρὶν ἔλθῃ ἀπόκρισις τις περὶ τούτων εἰς τὸν Ἀγῆσι. ἐκ μέρους τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀρχόντων.— **ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ**, ἡ στρατηγία καὶ ἡ ναυαρχία οὐδέποτε μέχρι τοῦδε

είχον δοθῆ ὑπὸ τῶν Λακεδ. εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνδρα· πιθανῶς ἀπὸ τῆς προδοσίας τοῦ Πausανίου ὑπῆρξε νόμιμον ἔθος, καθ' ὃ ἀπηγορεύετο ἢ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ συνένωσις τῶν δύο ἀξιωματῶν (δηλ. τῆς στρατηγίας καὶ τῆς ναυαρχίας). — ἀμφοτέρων, τίνων; — ταῦτα, τίνα; — παρήγγειλε... ποιῆσθαι, ἢ περὶ τοῦ στόλου αὐτῆ μέριμνα ἦτο ἀναγκαία, καθ' ὅσον ὁ Κόνων διὰ περσικῶν χρημάτων εἶχεν ἤδη ἐξοπλίσει σημαντικὸν στόλον, δι' οὗ οὗτοσ' πρὸ ἐνόσ' ἔτους (396) κατώρθωσε ν' ἀποστατήσῃ τῶν Λακεδ. τὴν Ῥόδον. — τριήρεις, βλ. ἐν σελ. 100. — ἰδιῶται, δηλ. πλούσιοι πολῖται τῶν νησιωτικῶν καὶ μικρασιατικῶν πόλεων. — ἀπελθόντων, ποῦ; — ὥσπερ ὤρησε, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. § 26 (ἐν τέλει).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

§ 1 — 2.

Καταμαθεῖν δοκῶν = νομίζων ὅτι κατενόγησεν. — τὸν Ἄγησ-καταφρονοῦντα ... καὶ ... διανοούμενον, ἀλλὰ ... ἔχοντα, αἶ μετχ. κατηγορμ. ἐξαρτιώμεναι ἐκ τοῦ καταμαθεῖν = ὅτι ὁ Ἄγησ. κατεφρόνει ... καὶ ... διενσεῖτο ... ἀλλὰ ... (ὅτι) εἶχε. — τὰ βασιλέως πράγματα = ἡ (στρατιωτικὴ) δύναμις τοῦ βασιλέως. — οὐδαμῆ = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — αἰρήσειν = νικήσειν* πόθεν τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτᾶται; — ἀπορῶν, μετχ. αἰτλγκ. — τί χρῶτο τοῖς πράγμασι = πῶς νὰ μεταχειρισθῆ τὴν παρούσαν περίστασιν = τί νὰ πράξῃ ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει. — χρυσίον = χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα εἰς χρυσόν. — εἰς πεντ. τάλαντα ἀργυρίου = ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν τάλαντων. — πιστὰ τὰ μέγιστα = μέγιστα ἐχέγγυα πίστεως = ἀσφαλέσταται ἐγγυήσεις. — λαμβάνοντα = ἐπὶ λαμβάνη. — δίδοναι, δηλ. χρήματα· τὸ ἀπαρμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πειραῖσθαι, ὅπερ ἐκ τοῦ κελεύει. — οἱ προσηκότες = οἱ προϊστάμενοι, οἱ ἀρχηγοί. — ἐφ' ὧτε (μετ' ἀπαρμφ.) = μετὸν ὅρον νὰ ... — πόλεμον ἐκφέρω πρὸς τινα = κηρύττω πόλεμον κατὰ τινος. — καὶ (= καίπερ) οὐ μεταλαβόντες = ἂν καὶ δὲν μετέσχον. — διέβαλλον, ἐνταῦθα = προσεπάθουν νὰ καταστήσωσι τοὺς Λακεδ. μισητοὺς (ἢ μισητοτέρους τοῦ ἔτι ἦσαν ἤδη). —

προάγω τινὰ εἰς μῖσός τινος = παρακινῶ τινὰ εἰς μῖσος κατὰ τινος. — συνίστασαν = ἐπειρῶντιο συνιστάναι· τὸ δὲ συνίστημι τινος = ἐνώνω τινὰς (εἰς συμμαχίαν).

Ὁ μέντοι Τιθραύστης ..., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐν §§ 27-29 τοῦ προηγουμένου κεφ. ἐκτεθείσας ἐνεργείας τοῦ Ἀγησ. — Τιμ. τὸν Ρόδιον, τούτου ἢ πατρὶς πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀποστατήσῃ τῶν Λακεδ. (βλ. ἐν σελ. 122)· ἐπομένως συμφέρον εἶχεν οὗτος νὰ φροντίσῃ μετὰ ζήλου περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σχεδίου τοῦ Τιθραύστου. — χρυσίον, δηλ. χρυσοῦς δαρεικούς· ὁ δὲ δαρεικὸς ἦτο Περσικὸν χρυσοῦν νόμισμα ἔχον ἀξίαν 20 δρ. ἀττικῶν. — εἰς πενήκοντα τάλαντα ἀργ., τὸ τάλαντον ἦτο ποσότης χρηματικῆ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς 6.000 ἀττ. δραχμὰς· ἐπομένως τὸ εἰς Ἑλλάδα ἀποσταλὲν χρῆμα ἀνήρχετο εἰς πόσας χιλ. ἀττ. δραχμὰς; — πιστὰ, ταῦτα ἦσαν δεξιά, ὄρθοι, ὄρθοι κ. τ. τ. — πιστὰ τὰ μ. λαμβάνοντα, τοῦ ὅτι δηλ. τὰ χρήματα θὰ διατεθῶσι διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν (δηλ.); — ἐλθῶν, ποῦ; — δίδωσι, τί; — Ἄνδροκλείδα... Ἰσμ. καὶ Γαλ., Τιμ. καὶ Πολ., Κύλωνί τε ..., οὗτοι ἦσαν οἱ προεστηκότες. — εἰς τὸν πόλεμον, κατὰ τίνων; — οἱ μὲν δεξάμενοι, τίνες ἦσαν οὗτοι; — εἰς μῖσος αὐτῶν, τίνων; — καὶ τὰς μεγίστας πόλεις, οἷαι ἦσαν αἱ Ἀθῆναι καὶ αἱ Θῆβαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1 — 3.

Ἄμα μετοπώρω = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φθινοπώρου. — *πορθῶ* = καταστρέφω. — *πόλεις τὰς μὲν . . . τὰς δέ*, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν = *πόλεων τὰς μὲν, τὰς δέ* = ἐκ τῶν πόλεων ἄλλας μὲν . . . ἄλλας δέ. — *ἐκῶν, ἐκουῖσα, ἐκὼν* = θέλων, ἐκουσίως. — *προσλαμβάνω* = καταλαμβάνω. — *λέγοντος*, μετχ. χρονκ. — *ὡς* = ὅτι συναπτέον τῷ εἰς λόγους ἄξι (= ἄξει) καὶ . . . *ποιήσοι* (= *ποιήσει*). — *εἰς λόγους ἄγω τινά τινι* = φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος = πείθω τινὰ νὰ λάβῃ συνέντευξιν μετὰ τινος. — *εἰ ἔλθοι* = ἐὰν ἔλθῃ. — *ἐπιθυμῶν*, μετχ. αἰτलग^ο. — *τούτου ἐπιθυμῶ, τοῦ* (μετ' ἀπρμφ.) = ἐπιθυμῶ τοῦτο, δηλ. τὸ νὰ . . . — *ἀφίστημι ἔθνος τι ἀπό τινος* = κινῶ εἰς ἀποστασίαν, ἀποστατῶ ἔθνος τι ἀπό τινος. — *ἦλθεν*, δηλ. *εἰς λόγους αὐτῷ*. τὸ δὲ *ἔρχομαι εἰς λόγους τινι* = ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος. — *συμμαχίαν*? *ἐποίησατο*, δηλ. τῷ Ἀγησιλάῳ. — *καὶ*. |. *καλούμενος*, ἢ ἐνδοτικῆ μετχ. μετὰ τοῦ *καὶ* πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν = *εἰ καὶ ἐκαλεῖτο*. — *πείσαντος τοῦ Σπ.* = κατὰ συμβουλήν τοῦ Σπ.

Ὁ δὲ Ἀγησ . . ., ὁ Ξενοφῶν ἐπανάρχεται εἰς τὴν ἐν βιβλ. III, κεφ. 4, § 26 διακοπεῖσαν ἐξιστόρησιν τῶν πράξεων τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Ἀσίᾳ. — *ἄμα μετοπώρω*, τοῦ ἔτους 395. — *εἰς τὴν τοῦ Φαρν. Φρυγίαν*, πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 4, § 12. — *Σπιθριδάτης*, ὑπαρχος (= ὑποσατράπης) τοῦ Φαρν. πεισθεὶς κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396) ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου ἀπεστατήσεν ἀπὸ τοῦ Φαρν. καὶ προσῆλθεν εἰς τὸν Ἀγησίλαον (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 4, § 10). — *τι ἔθνος*, καὶ ὄχι μεμονωμένας πόλεις ὅπως μέχρι τοῦδε. — *γάρ*, δηλοῖ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ Ὅτυς συνεμάχησε τῷ Ἀγησ. — *οὐκ ἀνεβεβήκει*, δηλ. πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν Περσίαν. — *χιλίους μὲν ἰππέας*, ἢ Παφλαγονία εἶχεν ἐξαίρε-

τους ἵππους καὶ τὸ ἵππικόν τῆς ἦτο πολλοῦ λόγου ἄξιον διὰ τοῦτο καὶ ἡ δύναμις αὐτῆς ἢ δοθεῖσα τῷ Ἀγησ. ἦτο σπουδαιοτάτη.—πελταστιάς, βλ. ἐν σελ. 87.

§ 15—16.

Ἀποπορεύομαι ἐπὶ τινος=ἀπέρχομαι κατὰ τινος.—τὰ βασίλεια=τὰ ἀνάκτορα.—ἄφθονα, κατγρμ.=ἐν ἀφθονίᾳ.—θῆραι=θηράσιμα ζῷα.—αἱ μὲν... αἱ δέ, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ θῆραι, ὅπερ ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ γενκ.=θηρῶν, αἱ μὲν... αἱ δέ (πρβλ. § 1 «πόλεις τὰς μὲν... τὰς δέ».—περιειργμένοι (τοῦ ῥ. περιείργω) παράδεισοι=περικεκλεισμένοι κῆποι.—ἀναπεπταμένοι (τοῦ ῥ. ἀναπετάννυμι) τόποι=τόποι (οὐχὶ περικεκλεισμένοι, ἀλλ') ἀνοικτοί.—πάγκαλος=πολὺ ὠραῖος.—παραρρέω=ρέω πλησίον.—παντοδαπὸς=παντὸς εἶδους.—τοῖς δυναμένοις=τοῖς ἐπισταμένοις=διὰ τοὺς γνωρίζοντας.—ὄρνιθεύω=κυνηγῶ (πτηνά).—διεχειμάζε, ὑποκμ. ὁ Ἀγησίλαος.—διαχειμάζω=;—αὐτόθεν=ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ τόπου, ἐνθα ἔμενε).—σὺν προνομαῖς=(μακρόθεν) δι' ἐκδρομῶν.—τὰ ἐπιτήδεια τῆ στρατιᾶ λαμβάνω=προμηθεύομαι τὰ τρόφιμα διὰ τὸν στρατόν.

Ἐπὶ Λασκυλείου, περὶ τούτου βλ. ἐν σελ. 111.—ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, οἱ Πέρσαι εἶχον περιπεφραγμένους τόπους, ἐν οἷς ἐνέκλειον ἄγρια ζῷα πρὸς θήραν.—παρέρρει, παρὰ τίνα;—ἐνταῦθα διεχειμάζε..., λοιπὸν ὁ Φαρν. δὲν ἐζήτησε τῶρα νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἔδραν τῆς σατραπείας του, ὡς ἔπραξε τοῦτο κατὰ τὸ θέρος τοῦ 396 (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 4, § 13 κ. ἐξ.)· διότι κατὰ τοῦ σημαντικῆς ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τοῦ ἐνισχυθέντος καὶ δι' ἵππικοῦ (βιβλ. III, κεφ. 4, § 15 κ. ἐξ.), νῦν ἔχει αὐτὸς ν' ἀντιπαρατάξῃ μόνον 400 ἵππεῖς (πρβλ. § 17).—προνομαί, αὐταὶ κυρίως ἦσαν ἐκδρομαὶ συντεταγμένου στρατοῦ εἰς χώραν ἐχθρικήν πρὸς συλλογὴν τροφῶν· ἔθεν ἐκστρατεία τακτική, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μονομερεῖς λεηλασίας.

§ 17—19.

Καταφρ. ποτὲ κτλ., ἡ σύνταξις: τῶν στρατιωτῶν λαμβανόντων (=ἔτε αἱ στρατιῶται ἐλάμβανον) ποτὲ τὰ ἐπιτήδεια καταφρονητικῶς καὶ ἀφυλάκτως.—καταφρονητικῶς καὶ ἀφυλά-

κτως = καταφρονούντες (τούς ἐχθρούς) καὶ μὴ προφυλαττόμενοι. — *διὰ τὸ μηδὲν πρότερον ἐσφάλλθαι* (τοῦ β. σφάλλομαι) = διότι πρότερον (οἱ στρατιῶται) οὐδὲν ἀτύχημα εἶχον πάθει. — *ἐπιτυχχάνω τινί* = κατὰ τύχην ἀπαντῶ τινά. — *κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοι* = διεσκορπισμένοι εἰς τὴν πεδιάδα. — *διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι* = διότι ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο. — *μὴ... κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο* = μὴπως περικυκλωθῆ καὶ πολιορκηθῆ. — *εἴ που κατὰσταίη* (τοῦ β. καθίσταμαι) = εἰάν ἐγκατασταθῆ εἰς κανὲν μέρος (μονίμως). — *ἄλλοτε ἄλλη τῆς χώρας* = ἄλλοτε εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς χώρας καὶ ἄλλοτε εἰς ἐκεῖνο = εἰς διάφορα μέρη τῆς χώρας. — *ἀπήει*, τίνος β.; — *καὶ μάλα* = εἰς μέγιστον βαθμόν, ὅσον τὸ δυνατόν. — *ἀφανίζω τι* = καθιστῶ τι ἀφανές, ἀποκρύπτω τι. — *τὰς στρατοπεδεύσεις* = τὴν ἐκάστοτε θέσιν τοῦ στρατοπέδου του. — *προσελαύνοντα* = νὰ προχωρῆ (πρὸς αὐτούς). — *συνέδραμον*, κατ' ἔννοιαν = συνηθροίσθησαν (ἐν ᾧ πρότερον ἦσαν ἐσπαρμένοι) καὶ ἀντιπαρετάχθησαν. — *ὡς εἰς ἑπτακ.* = *εἰς ἑπτακοσίους* = περίπου ἑπτακόσιοι. — *ἐμέλλησεν*, τοῦ β. μέλλω = βραδύνω. — *προσησάμενος... γενόμενος*, μετχ. χρονχ. — *προῖσταμαί τι* = στήνω τι ἔμπροσθέν μου. — *ὀπισθεν*, δηλ. τῶν ἀρμάτων. — *γίνομαι ὀπισθέν (τινος)* = τάττομαι ὀπισθέν τινος. — *ἐλαύνειν*, ὑποκμ. τὰ ἄρματα. — *ἐλαύνω εἰς τινά* = ἐπιπίπτω κατὰ τινος. — *ὡς*, χρονχ. — *ἐμβάλλω* = ἐπιπίπτω. — *διεσκέδασε*, τοῦ β. διασκεδάννυμι = διασκορπίζω. — *τὸ ἀθρόον* = τὸ συντεταγμένον σῶμα τῶν Ἑλλ. — *καταβάλλω* = ῥίπτω κάτω, φονεύω. — *ὡς εἰς ἑκατὸν* = *εἰς ἑκατὸν* = περίπου ἑκατόν. — *τυγχάνω ὦν* = κατὰ τύχην εὐρίσκομαι.

Ἐσπαρμένοις, δηλ. *εἰς* (= πρὸς) *ἀρπαγῆν*. — *ἄρματα δρεπανηφόρα*, ταῦτα ἦσαν δίτροχα πολεμικὰ ὀχήματα φέροντα δρέπανα κατὰ τοὺς τροχοὺς ἐκατέρωθεν. — *νομάδες*, φυλαὶ ποιμνικαὶ περιφερόμεναι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετὰ τῶν ποιμνίων των. — *καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις*, πρὸς τίνα σκοπόν; — *ὡς εἰς ἑπτακοσίους*, οὗτοι ἦσαν πεζοί, καὶ μάλιστα — *ὡς δύναται τις νὰ συμπεράνη* ἐκ τοῦ κατωτέρω «*ἐγγύς... σὺν τοῖς ὀπλίταις*» — μόνον ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι. — *ἐλαύνειν εἰς αὐτούς*, δηλ. τοὺς 700 Ἑλληνας. — *τὸ ἀθρόον*, ἔννοει τοὺς συντεταγμένους 700 Ἑλληνας.

§ 20 — 21.

Ἐκ δὲ τούτου τρίτη ἢ τετάρτη ἡμέρα = μετὰ τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρας ἡμέρας.—*ἀισθάνεται . . . τὸν Φαρν. . . στρατοπεδευόμενον* = μανθάνει ὅτι ὁ Φαρν. ἐστρατοπέδευε.—*ἀπέχοντα στάδια ὡς ἑξ. καὶ ἑκατὸν* = εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν ἑξήκοντα περίπου σταδίων.— *καὶ εὐθύς λέγει, τί: — ἐργάζομαι λαμπρόν τι* = ἐκτελῶ λαμπρόν τι κατόρθωμα.— *αἰτῶ τινά τι* = ζητῶ παρὰ τινός τι.— *καὶ πελταστὰς ἄλλους τος.* = καὶ πρὸς τούτοις πελταστὰς τοσοῦτους.— *τῶν Ἑλλ., ὁπόσους πείσειεν* = ὅσους ἐκ τῶν Ἑλλ. ἤθελε πείσει (ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτόν).

Στάδια, περὶ τοῦ σταδίου βλ. ἐν σελ. 87.— *Ἡριπίδαν*, τὸν ἡγεμόνα τῶν Κυρείων (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 4, § 20).— *τοσοῦτους*, δηλ. πόσους; — *τοὺς Σπιθριδάτου*, οἱ ἵππεις τοῦ Σπιθριδάτου ἦσαν διακόσιοι (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 4, § 10).— *τῶν Ἑλλ., ὁπόσους πείσειεν*, διατὶ δὲν ζητεῖ καὶ τῶν Ἑλλήνων ὠρισμένον ἀριθμόν; Τὸ ἵππικόν τούτων ἦτο κατὰ ποῖον ἄξιον λόγου; πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 16 «*ὅσους γε δεῖ καὶ οἴους . . .*».— *τοὺς Παφλαγόνας*, ὄντας πόσους τὸν ἀριθμόν; (πρβλ. § 3).

§ 22 — 24.

Ὑπέσχετο . . . ἐθύετο, ὑποκμ. τοῦ μὲν α' ῥ. εἶναι ὁ Ἀγησίλαος, τοῦ δὲ β' ὁ Ἡριπίδας' ποῖον τὸ ἀντικμ. τοῦ ὑπέσχετο; — *ἅμα δειλῆ* = περὶ τὸ ἐσπέρας.— *καλλιερῶμαι* = ἔχω εὐνοϊκά σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ.— *καταλύω* = παύω, τελειώνω.— *δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι* = παρήγγειλεν, ἀφ' οὗ δειπνήσωσι (= μετὰ τὸ δεῖπνον), νὰ παρευρίσκωνται (τίνες);.— *σκότους γενομένου* = ὅτε ἔγεινε σκότος.— *ἐκάστων* = ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκάστου εἶδους ὀπλων (δηλ. ἐκ τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελταστῶν καὶ τῶν ἵππέων).— *ὅπως δὲ . . . μὴ καταγελῶεν αὐτοῦ* = ἵνα δὲ μὴ περιγελῶσιν αὐτόν.— *εἰ ἀποτρέποιο* = εἰ ἤθελεν ἀποτραπῆ (τῆς ἐπιχειρήσεως).— *οἱ ἄλλοι τριάκοντα* = οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν τριάκοντα.— *σὺν ἧ εἶχε δυνάμει* = σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχε.— *ἅμα τῇ ἡμέρᾳ* = κατὰ τὰ ἐξημερώματα.— *ἐπιπεσῶν (ὁ Ἡριπίδας) . . . πολλοὶ ἔπεσον*, κατὰ ποῖαν πτώσιν ἔπρεπε κανονικῶς νὰ τεθῆ ἡ

μετχ.; Ἡ μετάφρασις ἄς γίνῃ, ὡσεὶ ἦτο: ἐπέπεσε τῇ Φαρν-
στρατοπεδεῖα καὶ τῆς μὲν... — ἐπιπίπτω τινὶ=ἐπιπίπτω κατὰ
τινος.— στρατοπεδεῖα=στρατόπεδον.— τῆς προφυλακῆς αὐτοῦ
Μυσῶν ὄντων πολλοὶ=πολλοὶ ἐκ τῶν Μυσῶν, οἵτινες ἀπετέλουν
τὴν ἔμπροσθοφυλακὴν αὐτοῦ (τοῦ Φαρν.). — πίπτω = φονεύσμαι.
— ἐκπωμα=ποτήριον.— καὶ ἄλλα δὴ... κτήματα = καὶ ἄλλα
κτήματα οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν = καὶ ἄλλα (πολύτιμα) πρά-
γματα, ὅποια φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἄνθρωπος καθὼς ὁ Φαρν.

Ἐθύετο, περὶ τῆς συνηθείας, ἣν εἶχον οἱ παλαιοὶ νὰ προσφέ-
ρωσι θυσίαν πρὸ πάσης ἐπιχειρήσεως αὐτῶν βλ. ἐν σελ. 80.—
οἱ τριάκοντα, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ πολεμικὸν συμβούλιον περὶ
τούτων βλ. ἐν σελ. 102.— αὐτοὶ δέ, δηλ. ὁ Φαρν. καὶ οἱ περὶ
αὐτόν, οἵτινες ἦσαν ἐν τῇ στρατοπέδῳ.

§ 29 — 31.

Φαρναβάζω ξένος= φίλος (ἐκ φιλοξενίας) τοῦ Φαρν.— τυγ-
χάνω ὦν = κατὰ τύχην εἶμαι.— ἐκ παλαιοῦ = πρὸ πολλοῦ.—
ἐξενώθη, ἀόρ. τοῦ β. ξενοῦμαι τὸ δὲ ξενοῦμαι τινὶ = γίνεσθαι
φίλος τινός, συνάπτω σχέσεις ξενίας μετὰ τινος.— ὡς οἶοιτο =
ὅτι νομίζει.— συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φ. Φαρν.
= ὅτι δύναται νὰ φέρῃ τὸν Φαρν. εἰς συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ περὶ
φιλίας.— ὡς ἀφ' οὔ.— ἤκουσεν, ὑποκμ. ὁ Ἀγῆσιλαος.— ἀκούω
τινός = ἀκούω τινὰ (καὶ συναινῶ εἰς ὅσα λέγει). — σπονδὰς
λαβὼν καὶ δεξιάν, δηλ. παρ' Ἀγῆσιλάου.— σπονδαί=;— παρῆν,
ὑποκμ. ὁ Ἀπολλοφάνης.— παρῆν... εἰς... = παρεγένετο εἰς... =
ἦλθεν εἰς... — ἄγων τὸν Φαρν.= μετὰ τοῦ Φαρν.— συγκείμενον
(παθτ. παρκμ. τοῦ συντίθεμαι) χωρίον= συμπεφωνημένον μέρος.
— ἐνθα δὴ = ὅπου ἤδη.— χαμαὶ = κατὰ γῆς.— ἐν πῶα τινὶ =
ἐπὶ τινος τόπου πλήρους χλόης.— κατάκειμαι= κάθημαι.— ὑπο-
τιθέντων αὐτῷ τῶν θεῶν.= ὅτε οἱ ὑπηρέται ἤθελον νὰ στρώσωσι
κάτωθεν αὐτοῦ.— ῥαπιὰ = τάπητες κεντητοί.— ἤσχύνθη, μετ'
ἀπρμφ. ἐνταῦθα, ἐπικμένως=δὲν ἠθέλησεν αὐτός ἀπὸ ἐντροπῆν· ἐὰν
συνετάττετο μετὰ μετχ., τί θὰ ἐσῆμαινεν; — ἐντροφῶ = δεικνύο-
μαι τρυφηλός.— ὄρων, μετχ. αἰτιολγκ.— φαυλότης= λιτότης.—
κατακλίνομαι= κάθημαι.— ὡσπερ εἶχε= καθὼς ἦτο.— ἀλλήλους

χαίρειν προσείπαν = ὁ εἰς προσηγόρευσε τὸν ἄλλον διὰ τοῦ «*χαῖρε*»· λοιπὸν = ἐχαιρέτισαν ἀλλήλους.— *προτείναντος τοῦ Φαρν.* = ἐπεὶ ὁ Φαρν. προτείεινε.— *ἀντιπροτείνω* = προτείνω ἐπίσης.

Κυζικηνός, ἢ Κύζικος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους κατείχετο ὑπὸ τῆς Σπάρτης (πρβλ. β:βλ. III, κεφ. 4, § 10). — *Φαρνάβαζον*, τῇ ἐπιθυμίᾳ τούτου ἀναμφισβόλως ὁ Ἄπολ. ποιεῖται τῷ Ἀγγησιλάφ τὴν πρότασιν. Ὁ Φαρν. προδοτικῶς εἶχεν ἀφεθῆ ὑπὸ τοῦ Τιθραύστου τῷ ἐχθρῷ (III, 4, § 26) καὶ ἡ ὑπηρεσία, ἣν οὗτος εἶχε παράσχει διὰ τοῦ Κόνωνος τῷ βασιλεῖ (III, 4, § 1), ὑπῆρξε δι' αὐτὸν καὶ τὴν σατραπείαν του ἀνωφελῆς. Ἦδη ἐπιθυμεῖ οὗτος νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ ἰδίου του συμφέροντος.— *καὶ δεξιάν*, ἢ *δεξιὰ* (χειρ) ἐδίδοτο ὡς σημεῖον ἐπιθεβαιώσεως, ὡς ἐπικύρωσις συνθήκης.— *οἱ . . . τριάκοντα*, περὶ αὐτῶν ἰδὲ ἐν σελ. 102.— *ὥσπερ εἶχε*, φέρων δηλ. τὴν πολυτελεῆ στολήν.— *τὴν δεξιάν προτείναντος . . .*, ἐνταῦθα ἡ δεξιὰ (χειρ) προτείνεται πρὸς τίνα σκοπόν;

§ 32 — 33.

Ἄρχω τοῦ λόγου = κάμνω ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας, ὁμιλῶ πρῶτος.— *καὶ γὰρ* = *γὰρ* = διότι.— *καὶ πάντες οἱ . . .* = καὶ σεῖς ὅλοι οἱ . . . — *ἐγενόμην* = ὑπῆρξα.— *ἰσχυρὸν ποιῶ τὸ ναυτικόν* = ἐνισχύω τὸ ναυτικόν.— *ἐν δὲ τῇ γῇ* = κατὰ ξηρὰν δέ· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τὸ μὲν *ναυτικόν*. — *αὐτὸς* = ἐγὼ ὁ ἴδιος.— *ἀπὸ τοῦ ἵππου* = ἔφιππος.— *καὶ διπλοῦν . . . κατηγορῆσαι* = *καὶ οὐκ ἂν ἔχοιτε κατηγορῆσαι ἐμοῦ, ὥσπερ Τισσ.*, οὔτε ποιήσαντος πώποτε οὔτ' εἰπόντος *διπλοῦν τι* = καὶ δὲν θὰ ἠδύνασθε νὰ κατηγορήσητε ἐμέ, καθὼς τὸν Τισσ., οὔτε ὅτι ἔπραξα ποτε ἕως τῶρα οὔτε ὅτι εἶπον δόλιόν τι πρὸς ὑμᾶς.— *γενόμενος*, μετχ. ἐνδοτκ. = *εἰ καὶ ἐγενόμην*. — *γίγνομαι τοιοῦτος* = δεικνύσμαι τοιοῦτος.— *οὕτω διάκειμαι* (παθτκ. πρσμ. τίνος β:;) = εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἔχω περιπέσει.— *ὥς* = ὥστε.— *δεῖπνον* = τροφή.— *εἰ μὴ . . .* = ἐκτὸς ἐάν . . . — *ὧν* = *τούτων*, δ.— *ὥσπερ τὰ θηρία* (πτ. ὄνομαστ.), ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως;— *καλὸς* = ὠραῖος.— *παράδεισος* = κῆπος.— *εὐφραίνομαι ἐπιτινι* = εὐφραίνομαι, πληρεθμαὶ χαρᾶς διὰ τι.— *κατακεκομμένα . . .*

κατακεκαυμένα, τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τὸ παραδείσου, τὸ δὲ β' εἰς τὸ οἰκήματα. — μήτε τὰ ὄσια μήτε τὰ δίκαια = οὔτε τί εἶναι ὄσιον οὔτε τί εἶναι δίκαιον ὄσιος = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον, συγκεχωρημένος ὑπὸ τοῦ θείου νόμου δίκαιος δὲ = ὁ καθωρισμένος ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου. — ὑμεῖς δέ . . . , ὁ δὲ ἐνταῦθα = τότε. — ὅπως ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρῶν = πῶς αὐταὶ αἱ πράξεις (ὑμῶν) εἶναι ἴδιαι ἀνδρῶν (= ἀρμόζουσιν εἰς ἀνδρας). — ἐπίσταμαι = γνωρίζω. — ἀποδίδωμι χάριτας = ἀνταποδίδω εὐγνωμοσύνην.

Ὅτι τοῖς Ἀθην. ἐπολεμεῖτε, κατὰ πᾶσαν πόλεμον; — τὸ ναυτικόν . . . ἰσχυρὸν ἐποίουν, μετὰ τὴν παρά τὴν Κύζικον ἦτταν τῶν Λακεδ. (410). — ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος, κατὰ τὴν παρά τὴν Ἀβυδὸν ναυμαχίαν τῶν Ἀθην. καὶ Λακεδ. (411 π. Χ.), καθ' ἣν ὁ Φαρν. εἰσελθὼν ἐφιππος εἰς τὴν θάλασσαν ἐβοήθησε μεθ' ὄλου τοῦ στρατοῦ του καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του τοὺς Λακεδ. ἐξωθουμένους ὑπὸ τῶν Ἀθην. εἰς τὴν γῆν. — τοιοῦτος, δηλ.; — παραδείσου, βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 125. — εἰ . . . μὴ γιγνώσκω . . . , σοβαρῶς λέγονται ταῦτα ὑπὸ τοῦ Φαρν.;

§ 34 — 36.

Ἐπαισχύνομαί τινα = ἐντρέπομαί τινα. — χρόνω ποτὲ = μετὰ τινα χρόνον ἐπὶ τέλους. — ἀλλ' οἶμαι μὲν . . . = οἶμαι μὲν ὁ δὲ μὲν = βεβαίως. — ξένοι, κατηγορημ. ξένος δὲ = ; — πολέμια, δηλ. ἀλλήλαις. — καὶ τοῖς ἐξενωμένοις, ἐξαρτ. ἐκ τοῦ πολεμοῦσι = (ἀκόμη) καὶ κατ' ἐκείνων, μεθ' ὧν εἶναι συνδεδεμένοι διὰ ξενίας. — ἂν οὕτω τύχωσι, κατ' ἔννοιαν = ἂν συμβῆ τοῦτο (δηλ.); — ἔστιν ὅτε = ἐνίοτε. — ἀπέκτειναν, γνωμικὸς ἄορ. = ἀποκτείνουσι. — πολεμοῦντες, μετχ. αἰτλγχ. — πάντα . . . τὰ ἐκείνου = ὅλα τὰ ἀνήκοντα εἰς ἐκεῖνον ἐπομένως καὶ σὲ καὶ τὰ κτήματά σου. — περὶ παντός ποιοῦμαι τι = θεωρῶ τι ὡς τὸ μέγιστον, ὡς μέγιστην εὐτυχίαν μου. — εἰ μὲν ἀλλ. . . δεσπότας = εἰ μὲν ἔδει ἀλλάξασθαί σε ἡμᾶς (ἀντχμ.) δεσπότας (κατηγρμ.) ἀντὶ βασιλείως δεσπότου (κατηγρμ.) = ἐὰν μὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀλλάξης κύριον καὶ νὰ κάμης ἡμᾶς κυρίους ἀντὶ τοῦ βασιλείως. — οὐκ ἂν . . . συνεβούλευον, τοῦτο (δηλ.); — μηδένα προσκυνοῦντα . . . ἔχοντα, αἰ μετχ. προσδιορίζουσι τροπικῶς τὸ ζῆν, ὅπερ

ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔξεστι=δύνασαι νὰ ζῆς χωρὶς νὰ προσκυνῆς κανένα
καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃς κύριον. — καρποῦμαι τι = ἀπολαύω τι. — τὰ
σαυτοῦ=ὅσα ἀνήκουσιν εἰς σέ=τὰ κτήματά σου. — καίτοι=καὶ
μὴν=καὶ βεβαίως, ἀληθῶς. — ἐλεύθερον εἶναι=τὸ εἶναι (τινα)
ἐλεύθερον = τὴν ἐλευθερίαν. — ἀντάξιός τινος = ἰσάξιος, ἴσος
κατὰ τὴν ἀξίαν πρὸς τι. — τὰ πάντα χρήματα=ὅλοι οἱ θησαυροὶ
(τοῦ κόσμου). — οὐδὲ μέντοι = ἀλλ' οὐδέ. — πένητα μὲν ... ἐλ ...
εἶναι, ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦτο=δηλ. νὰ εἶσαι ἐλεύθερος μὲν, ἀλλὰ πτω-
χὸς=νὰ εἶσαι πτωχὸς ἐλεύθερος. — χρῶμαι τινι συμμάχῳ=ἔχω
τινὰ σύμμαχον. — ἀρχή = κράτος. — οἱ ὁμοδουλοὶ σοι = οἱ μετὰ
σοῦ δουλεύοντες εἰς τὸν βασιλέα. — καταστρέφομαι τινα=καθυπο-
τάττω τινά. — αὖξεν μὴ = μὴ αὖξεν. — αὖξω = αὖξάνω. —
ὥστε ... εἶναι, δηλ. τοὺς ὁμοδούλους. — καίτοι = ἀλλ' ὅμως. —
τινος ἂν δέοις = τίνος θὰ εἶχες ἀνάγκην = τί θὰ σοὶ ἔλειπε. —
μὴ οὐ χί εἶναι=ὥστε νὰ εἶσαι. — πάμπαν=ἐντελῶς.

Ἐψησχύνθησαν καὶ ἐσιώπων, διότι ἀνεγνώριζον τὸ δίκαιον
τοῦ Φαρν. — χρόνῳ ποτέ, ἐβράδυνε ν' ἀπαντήσῃ ὁ Ἄγησ., διότι
ἢ ἀπολογία δὲν ἦτο εὐκολος. — μηδένα προσκυνοῦντα ..., ὅπως
τώρα προσκυνεῖς τὸν βασιλέα· συνήθεια ἦτο παρὰ Πέρσαις ἐνώπιον
τοῦ βασιλέως τῶν νὰ προσπέπτωσι κατὰ γῆς καὶ νὰ φιλῶσιν αὐτὴν·
οἱ Ἕλληνες τὴν τιμὴν ταύτην ἐθεώρουν προσήκουσαν μόνοις τοῖς
θεοῖς. — ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν ..., περὶ ἐλευθερίας τί λέγει ὁ
Ῥήγας Φεραῖος ἐν τῷ θουρίῳ του; — τοὺς ὁμοδούλους σοι, πάν-
τες ἐν τῷ περσικῷ κράτει, καὶ οἱ σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ Κύρος,
καλοῦνται δοῦλοι τοῦ βασιλέως (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 25 - 28).

§ 37 — 38.

Οὐκοῦν = λοιπόν. — ἀπλῶς = εἰλικρινῶς. — ἀποκρίνωμαι,
ὑποτακτ. δηλοῦσα ἐρώτησιν μετ' ἀπορίας=νὰ ἀποκριθῶ; — ποιήσω,
μέλλ. ὀριστ. — πρέπει ... σοι (δηλ. ἀπλῶς ἀποκρίνασθαι)=ἀρμό-
ζει εἰς σέ (δηλ. εἰς τὴν μέχρι τοῦδε παρρησίαν σου) ν' ἀποκριθῆς
εἰλικρινῶς. — γοῦν = βεβαίως. — τάττω τινὰ ὑπήκοόν τινος=
τάττω τινὰ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τινος. — προστάττω τινὶ τὴν ἀρχὴν
= ἀναθέτω εἰς τινὰ τὴν στρατηγίαν. — τοιοῦτόν τι ... φιλοτιμία
ἔστιν = κατὶ τέτοιο πρᾶγμα ... εἶναι ἢ φιλοδοξία. — ὡς εἶοικε =

καθὼς φαίνεται=βεβαίως.—εἰδέναι, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατικὴ ὄμας.—ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ = ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς.—εἶθε...γένοιο=;—ὦ λῶστε (ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθοῦ)=ὦ καλὲ μου φίλε.—τοιούτος ὢν = τιαυῦτα ἔχων αἰσθήματα.—δ' οὖν = ὁμως.—ἐπίστω, προστακτικὴ τοῦ β. ἐπίσταμαι = γνωρίζω.—ὅτι νῦν τε..., ἐπεξήγησις τοῦ ἐν.—τοῦ τε λοιποῦ=καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ νῦν.—κἂν πόλεμος ἦ = (ἀκόμη) καὶ ἂν ὁ πόλεμος διαρκῆ.—ἕως ἂν...ἔχωμεν=ἔφ' ὅσον δυνάμεθα.—ἀφεξόμεθα, μέλλ. τοῦ β. ἀπέχομαι τὸ δὲ ἀπέχομαι τινος=ἀπέχω ἀπὸ τινος.—τὰ σά=τὰ ἀνήκοντα εἰς σέ = τὰ κτήματα σου.

Ἄλλον...στρατηγόν, ὑπαινίσσεται τὸν Κόνωνα, ὃν ὁ βασιλεὺς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον διεννοεῖτο νὰ καταστήσῃ στρατηγόν τοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν στρατοῦ.—τοιούτῳν τι, ὡς ἔοικε, φιλ. ἐστί, τὴν παρατήρησιν ταύτην παρεμβάλλει ὁ Φαρν. θέλων νὰ μετριάσῃ τὴν ἐντύπωσιν τῆς κατωτέρω ὑπερηφάνου δηλώσεώς του.—τοιούτος ὢν, δηλ.;—ἐκ τῆς σῆς χώρας, ποία ἢ χώρα τοῦ Φαρν.;—κἂν πόλεμος ἦ, ποῖον πόλεμον ἐννοεῖ;

§ 39—40.

Διέλυσε, τίς;—σύνοδος = συνέντευξις.—ἐπὶ τὸν ἵππον= ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον.—ὁ δὲ ἐκ τῆς Π... = ὁ δὲ γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παραπίτας...—καλὸς = ὠραῖος.—ὑπολείπομαι = μένω ὀπίσω.—καὶ προσδραμῶν (δηλ. πρὸς τὸν Ἄγησ)... ἔφη = ἔτρεξε (=προσῆλθε) πρὸς τὸν Ἄγησ. καὶ εἶπε.—ἐγὼ δέ γε=καὶ ἐγὼ βεβαίως.—μέμνησο, δηλ. ἐμοῦ=νά μ' ἐνθυμῆσαι.—νυν=τοῦ νυν=λοιπόν.—τὸ παλτὸν=τὸ ἀκόντιον.—ἔχοντος...Ἰδαίου τοῦ γραφέως = ἐπειδὴ ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἰδαίου εἶχε.—πάγκαλος=παρὰ πολὺ ὠραῖος.—περιελὼν ἀντέδωκεν=περιεῖλε καὶ ἀντέδωκε.—περαιορῶ=ἀφαιρῶ.—ἀντιδίδωμι = δίδω καὶ ἐγὼ τι εἰς τὸν δόντα μοί τι = ἀνταποδίδω.—ὁ παῖς = ὁ νέος, ὁ νεανίας.—μεταδιώκω=τρέχω κατόπιν, ἀκολουθῶ.

Ἔνον σε...ποιούμαι, εἰς τοῦτο παρεκίνησε τὸν υἱὸν τοῦ Φαρν. ποία διαγωγὴ τοῦ Ἄγησ.; (§ 38).—δέχομαι, τί;—καὶ εὐθύς τὸ παλτὸν..., συνήθεια ἥτοι οἱ συνδεόμενοι διὰ ξενίας

ν' ανταλλάσσωσι πρὸς ἀλλήλους δῶρα εἰς ἀνάμνησιν. — **φάλαρα**, ταῦτα ἦσαν κοσμήματα τῶν Ἰππων, ἰδίᾳ δὲ τὸ περὶ τὰς παρειάς τοῦ Ἰππου μέρος τοῦ χαλινοῦ. — **τὸν πατέρα**, δηλ. ποῖον;

§ 41.

Δῆ = τῷ ὄντι. — **ἀποπορεύομαι** = ἀπέρχομαι. — **ὑποφαίνει** **ἔαρ** = ἀρχίζει (να φαίνεται) τὸ ἔαρ. — **πρὸς ᾧ εἶχε** = πρὸς τῷ στρατεύματι, ὃ εἶχε. — **πορευσόμενος** = ἵνα πορευθῇ. — **ὡς δύναιτο** = ὅσον θὰ ἠδύνατο. — **ἀνωτάτω** = εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — **νομίζων... βασιλέως** = **νομίζων ἀποστήσειν βασιλέως πάντα τὰ ἔθνη, ὅποσα ὀπισθεν ποιήσαιτο.** — **νομίζων** = ἐλπίζων. — **ἀφίστημι βασιλέως τὰ ἔθνη** = διεγείρω τὰ ἔθνη εἰς ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ βασιλέως. — **ὅποσα ὀπισθεν ποιήσαιτο** = ὅσα ἠθελεν ἀφῆσει ὀπισθὲν του.

Ὡσπερ εἶπε, ἐν § 38. — **ἐκ τῆς χώρας**, τίνος; — **καὶ ἔαρ**, τοῦ ἔτους 394 π.Χ. — **ἐκεῖ**, ποῦ; — **νομίζων, ὅποσα...**, ὃ Ἀγησ. ἠλπίζε τοῦτο, διότι ἐγνώριζεν ἐξ ἰδίας πείρας πόσον χαλαρὸς ἦτο ὁ δεσμός, ὅστις συνέδεε τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένους λαοὺς μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

§ 1 — 2.

Εἰμι ἐν τινι = ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι. — **σαφῶς** = μετὰ βεβαιότητος. — **αἰσθάνομαι** = μαθηθῶ. — **ἐλληλυθότα... καὶ συνεστηκυίας** (τοῦ ῥ. **συνίσταμαι**) = ὅτι εἶχον ἔλθει καὶ (ὅτι) εἶχον συνενωθῆ. — **ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτοὺς** = ἵνα πολεμήσωσιν ἐναντίον των. — **ἐν κινδύνῳ**, δηλ. εἶναι. — **παρασκευάζομαι τι** = παρασκευάζω τι. — **ἐπὶ τὸν Ἀγησ.** = πρὸς τὸν Ἀγησ. — **τά τε ἄλλα διηγ.**, ὡς **ἔχοι** = **διηγεῖτο ὡς (= πῶς) ἔχοι τὰ ἄλλα** = ἀφηγεῖτο ἐν γένει τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. — **ἐπιστέλλω τινι** = διατάττω τινά.

Ἐν τούτοις ἦν, δηλ. ἐν τοῖς ἐξιστορηθεῖσιν ἐν § 41 τοῦ προηγουμένου κεφ. — **τά τε χρήματα ἐλληλυθότα**, ταῦτα ἐστάλησαν

εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ σατράπου Τιθραύστου. διὰ τοῦ Ῥοδίου Τιμοκράτους (πρβλ. βιβλ. III, κεφ. 5, § 1-2). — τὰς μεγίστας πόλεις, δηλ. Κόρινθον, Ἄργος, Ἀθήνας, Θήβας. — πρὸς ἑαυτούς, δηλ. τοὺς Λακεδ. — αὐτοὶ μὲν, οἱ Λακεδ. ἐν Ἑλλάδι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀγῆσ. ἐν Ἀσίᾳ. — ταῦτα, δηλ. τὰ διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ἀπαιτούμενα. — τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, ποῖα ἢ τότε καταστάσις τῶν πραγμάτων ἐν Λακεδαίμονι; — αὐτῶ, δηλ. τῷ Ἀγῆσ.

§ 3 — 4.

Χαλεπῶς φέρω = πολὺ λυποῦμαι. — ἐνθυμούμενος, μετὰ αἰτλγ. — ἐνθυμοῦμαι = ἀναλογίζομαι, σκέπτομαι. — οἶων... ἀποστεροῖτο = ὁποῖων ἀπεστερεῖτο. — δηλῶ = ἀνακοινῶ. — τὰ ὑπὸ τῆς π. παραγγελλόμενα = αἱ διαταγαὶ τῆς πόλεως. — βοηθῶ τινι = σπεύδω πρὸς βοήθειαν τινος. — καλῶς γίνεταί τι = καλῶς ἀποβαίνει τι, λαμβάνει τι καλὴν ἔκβασιν. — οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = οὐ φόβος ἐστὶ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = δὲν ὑπάρχει φόβος μήπως σὰς λησμονήσω ἐπομένως = δὲν θὰ σὰς λησμονήσω. — πάλιν πάρεμι = ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω. — πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε = ἵνα πράξω ταῦτα, τὰ ὅποια χρειάζεσθε. — ψηφίζομαι (μετ' ἀπρμφ.) = ἀποφασίζω (νὰ...), — τάκεῖ = τὰ ἐκεῖ. — λαβόντες αὐτὸν = μετ' αὐτοῦ. — ἤκειν (ἐκ τοῦ ἐψηφίσαντο) = νὰ ἐπανεέλθωσιν.

Οἶων ἐλπίδων, τί ἤλπιζε νὰ κατορθώσῃ ὁ Ἀγῆσ. μένων ἐν Ἀσίᾳ; (πρβλ. κεφ. 1, § 41). — τοὺς συμμάχους, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ (ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν λέξεων οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν καὶ ἐκ τῆς § 8), δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων, οὓς ὁ Ἀγῆσ. εἶχε προσκαλέσει. — τὰ ὑπὸ τῆς π. παραγγελλόμενα, ποίας διαταγὰς ἀπέστειλεν ἡ Σπάρτη εἰς τὸν Ἀγῆσ. διὰ τοῦ Ἐπικυδίδου; — ἐκεῖνα, δηλ. τὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι (πρβλ. κατωτέρω: τάκεῖ). — ὧν ὑμεῖς δεῖσθε, αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδες πόλεις ἐδέοντο τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως. — τάκεῖ, δηλ. ποῦ; — αὐτόν, τίνα;

§ 5 — 8.

Ἄρμοστήν, κατηγορημ. = ὡς ἄρμοστήν. — οὐκ ἔλαττον, ἀντὶ οὐκ ἔλάττους. — δύναιτο, ὑποκμ. ὁ Εὐξενος. — διασώζω = ὑπερσπίζω, προστατεύω. — ὡς, πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν =; — βέλτιστοι

= ἰκανώτατοι, ἀνδρειότατοι. — ἄθλα προϋήθηκε = ὑπέσχετο δώ-
 σειν ἄθλα. — ἄθλον = βραβεῖον· ἐν ᾧ ἄθλος = ; — ταῖς πόλεσιν,
 ἦτις πέμποι = τῶν πόλεων ἐκείνη, ἦτις πέμποι = εἰς ἐκείνην ἐκ
 τῶν πόλεων, ἦτις ἤθελεν ἀποστέλλει (εἰς αὐτόν). — τῶν μισθ.
 τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις . . . συστρατεύοιτο = τῶν λοχαγῶν τῶν μι-
 σθοφόρων ἐκείνῳ, ὅστις . . . συστρατεύοιτο = εἰς ἐκείνον ἐκ τῶν
 λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων, ὅστις ἤθελεν ἐκστρατεύει μετ' αὐτοῦ.
 — εὐοπλότατος = πολὺ καλῶς ὠπλισμένος. — καὶ ὀπλιτῶν καὶ
 τοξ. καὶ πελτ., ἐξαρτ. ἐκ τοῦ λόχον. — προεῖπε = ὑπεσχέθη. —
 τοῖς ἱπάρχοις, ὅστις = τῶν ἱπάρχων ἐκείνῳ, ὅστις. — παρέ-
 χομαι τάξιν = παρουσιάζω τάγμα (σῶμα) ἱππικοῦ. — εὐἱππότατος
 = πολὺ καλοὺς ἵππους ἔχων. — ὡς . . . δώσω, ἀντί: ὡς . . . δώσοι
 (ἢ ὡς . . . δώσει)· ἐκ τοῦ προεῖπε. — νικητήριον = βραβεῖον
 τῆς νίκης = ἄθλον. — ποιῶ τὴν κρίσιν = κάμνω δι' ἄλλων τὴν
 κρίσιν· ἐν ᾧ ποιοῦμαι τὴν κρίσιν = κάμνω ἐγὼ ὁ ἴδιος τὴν
 κρίσιν. — ἐπεὶ διαβαίησαν (= διαβαῖεν) = ἀφ' οὗ διαβῶσιν. — ἐν
 Χερρ., ὁ προσδιορισμὸς συναπτεῖς τῆ: ποιήσιν τὴν κρίσιν. —
 ὅπως (= ἵνα) εὖ εἰδείησαν (= εἰδεῖεν), ὑποκμ. αἱ πόλεις, οἱ
 λοχαγοὶ καὶ οἱ ἱπάρχοι τῶν μισθοφόρων. — ὅτι τοὺς στρ. δεῖ
 εὐκρινεῖν = ὅτι πρέπει καλῶς νὰ ἐκλέγῃσι τοὺς στρατιώτας. —
 τὰ μὲν πλεῖστα . . . ἦσαν δὲ καί, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν τοῦ
 τὰ ἄθλα (ὑπερ ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ γενκ.: τῶν ἄθλων). — ἐκ-
 πεπονημένος = κατεργασμένος. — εἰς κόσμον = περικαλλῶς. —
 ὀπλιτικὰ ὄπλα = ὄπλα πρὸς χρῆσιν ὀπλιτῶν. — ἱππικὰ ὄπλα =
 ὄπλα πρὸς χρῆσιν ἱπέων. — ἦσαν δὲ καί, ὁ δὲ καί = τινὰ δὲ
 καί. — τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαιτον (ἀντί: οὐκ ἀπ' ἐλάιτο-
 νος) ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων = ἠγοράσθησαν δ' ὅλα
 τὰ ἄθλα διὰ δαπάνης ὄχι ὀλιγωτέρας τῶν 4 ταλάντων = ἔδαπά-
 νησε δὲ (ὁ Ἀγῆσ.) δι' ὅλα τὰ ἄθλα ὄχι ὀλιγώτερον τῶν 4 ταλάν-
 των. — ἐγένοντο, κατὰ ποῖον ἀριθμὸν ἔπρεπε νὰ τεθῆ τὸ ρ.,
 ἀφ' οὗ ὑποκείμ. τούτου εἶναι τὰ . . . ἄθλα; — τοσοῦτων ἀναλω-
 θέντων = ἐπειδὴ τόσα πολλὰ (χρήματα) ἔδαπανήθησαν (δηλ.
 διὰ τὰ ἄθλα). — παμπόλλων χρημάτων = ἀντὶ πλείστων χρημά-
 των. — εἰς τὴν στρ. = διὰ τὸν στρατόν. — κριταί, κατηγορμ. — κατέ-
 σιησαν, α' ἀρ. ἢ β'; — ἀπὸ πόλεως = ἐξ ἐκάστης πόλεως. —
 πορεύομαι τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἦνπερ . . . = πορεύομαι διὰ τῆς

αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας . . . — *ἦνπερ βασιλεύς*, ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως;

Εὐξενον, πιθανῶς ἓνα τῶν τριάκοντα (περὶ ὧν βλ. ἐν σελ. 102). — *ἀρμοσιήν*, βλ. ἐν σελ. 72. — *τετρακισχιλίων*, ὁ Ἀγῆσ. προὔτιμησε νὰ καταλίπη πρὸς φρούρησιν τῶν πόλεων τοὺς ὑπολοίπους τῶν στρατιωτῶν του, ἀνερχομένους εἰς 4.000 περίπου, ὡς ἐμπειροπολέμους καὶ ἐσκληραγωγημένους, καὶ οὐχὶ Ἀσιάτας ὄντας ἀβροδιαίτους. — *διασώζειν*, δηλ. ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐκ μέρους τῶν Περσῶν. — *τὰς πόλεις*, δηλ. ποίας; — *οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν*, ὄχι τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ συμμάχων καὶ μισθοφόρων. Οὗτοι, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν πρόθυμοι πρὸς πόλεμον, εἶχον ἀνάγκην παρακινήσεώς τινος. — *ἄθλα προὔθηκε*, διὰ τοῦτου τοῦ μέσου ἐζήτει ὁ Ἀγῆσ. νὰ διεγείρῃ τὴν ἀμιλλαν τὸ αὐτὸ εἶχε πράξει καὶ ἐν Ἐφέσῳ πρὸ ἐνὸς ἔτους (III, 4, § 16). — *τοῖς λοχαγοῖς*, περὶ τούτων βλ. ἐν σελ. 85. — *τοξοτῶν καὶ πελιστατῶν*, βλ. ἐν σελ. 114. — *τοῖς ἑπαρχοῖς*, ἑπαρχος ἐκαλεῖτο ὁ διοικητῆς ἱππικοῦ. — *ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι κτλ.*, αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἑπαρχοὶ τῶν μισθοφόρων ἔπρεπε νὰ γνωρίζωσιν, ὅτι τὰ βραβεῖα θὰ ἐδίδοντο ὄχι μόνον διὰ τὸν καλὸν ὀπλισμὸν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διὰ τὴν ἀντοχὴν καὶ πειθαρχίαν, ἣν θὰ ἐπεδείκνυον οἱ στρατιωταὶ των κατὰ τὴν πορείαν ὡς ἐκ τούτου ὤφειλον οὗτοι προσεκτικῶς νὰ ἐκλέξωσι τοὺς στρατιώτας. — *ταλάντων*, περὶ τοῦ *ταλάντου* βλ. ἐν σελ. 123. — *ισοσύτων*, δηλ. πόσων; — *ἀναλωθέντων*, ὑπὸ τίνος; — *καίσεκνευάσθη*, δηλ. ὑπὸ τῶν πόλεων, τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν ἑπαρχῶν, αἵτινες, ἕνα τύχῳσι τῶν ἄθλων, ἡμιλλήθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν προμήθειαν πολυτίμων ἔπλων. — *διέβη τὸν Ἑλλ.*, παρὰ τῆ Ἀβύδῳ. — *κατέστησαν*, ὑπὸ τοῦ Ἀγῆσ. — *Μένασκος . . . Ὀροίπιπος*, οὗτοι πιθανῶς ἀνήκον εἰς τοὺς τριάκοντα, ὡς καὶ ὁ Ἡριπίδας. — *τῶν δὲ συμμάχων*, περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 134. — *ἦνπερ βασιλεύς*, δηλ. ὁ Εἰέρξης τῷ 480 π. Χ. Ἐπορεύθη λοιπὸν ὁ Ἀγῆσ. διὰ Θράκης, Μακεδονίας, Θεσσαλίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΟΥΚΙΑΝΟΝ

1. Οί κατά τούς ῥωμαϊκοὺς χρόνους σοφισταί.

Κατὰ τούς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἡ ῥητορικὴ τέχνη, ἣτις ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἶχε καταπέσει, ἀναλαμβάνει ζῶν διὰ τῶν νέων σοφιστῶν, κληθέντων οὕτω κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τούς παλαιούς σοφιστάς, τούς ἐπὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος. Τὸ ὄνομα τοῦ σοφιστοῦ, ὅπερ τὸ πάλαι ἐλέγετο εἰς δυσφημίαν, ἤδη ἦτο ἐν πολλῇ τιμῇ.

Οἱ νέοι σοφισταί ἀσχολούμενοι περὶ τὸ πανηγυρικὸν μάλιστα εἶδος τῆς ῥητορικῆς συνέτασσον λόγους πανηγυρικούς, ἐπιταφίους, ἐπικηδείους, ἐγκώμια καὶ προσφωνήσεις· ἐν ταῖς σχολαῖς ἀπήγγελλον τὰς μελέτας αὐτῶν, ἦτοι τούς πρὸς ἄσκησιν συντασσομένους λόγους, ἐν δὲ τοῖς ἀκροατηρίοις τὰς λαλιάς, ἦτοι φιλικὰς ὁμιλίαις πρὸς τούτοις περιορχόμενοι τὰς ἐπιφανεσιτάτας τῶν πόλεων ἐπεδίωκον τὴν ἐπίδειξιν διὰ ῥητορικῶν ἀκροαμάτων.

Οὗτοι ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν μετεχειρίζοντο οὐχὶ τὴν ἀπὸ Ἀριστοτέλους μεμορφωμένην ἐκ τῆς συγκράσεως τῆς νεωτέρας Ἀτικῆς πρὸς τὰς λοιπὰς διαλέκτους κοινὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐφιλομούνητο νὰ μιμηθῶσι τὴν ἀρχαίαν Ἀτικὴν καλλιπέειαν ἔχοντες ὡς ὑποδείγματα τούς καλλίστους τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

Τοιοῦτοι σοφισταί ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ὑπῆρξαν πολυάριθμοι ἐπιφανέστατοι ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο Δίων ὁ Χρυσόστομος, Αἴλιος Ἀριστείδης, Ἡρώδης ὁ Ἀτικός, Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, Λιβάνιος καὶ Θεμιστοῦς. Ἀλλὰ πάντων διεκρίθη ὁ Δουκιανός.

2. Βίος Δουκιανοῦ.

Ὁ Δουκιανὸς ἐγεννήθη περὶ τὸ 125 μ. Χ. ἐν Σαμοσάτοις, τῇ πρωτευούσῃ τῆς συριακῆς χώρας Κομμαγεννῆς. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ δὲν ἦσαν εὐποροὶ διὰ τοῦτο οὗτοι τὸν υἱὸν τῶν, ἀφ' οὗ ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα, προώρισαν νὰ μάθῃ τὴν

εἰς ἡμιγλυφικὴν τέχνην, δι' ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ ἐπικουρὸς τοῦ πατρικοῦ οἴκου. Ἄλλ' ὁ Λουκιανὸς αἰσθανόμενος μεγάλην κλίσην πρὸς τὴν ἐπιστήμην κατέλειπεν ἔνωρὸς τὴν τέχνην αὐτὴν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, τὰς ὁποίας ἐσπούδασεν ἐν Σμύρῃ τῆς Μ. Ἀσίας. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του περιῆλθε πολλοὺς τόπους, ἀνὰ τὴν Μ. Ἀσίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γαλατίαν, ἐπιδεικνύων τὴν ῥητορικὴν του τέχνην εἰς πανηγύρεις, ὡς ἐπανειλημμένως ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἢ εἰς ἄλλας εὐκαιρίας.

Ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του συνέδεσε φιλίαν καὶ οἰκειότητα πρὸς πολλοὺς τῶν τότε ἰσχυρῶν τῇ ἐνεργείᾳ δὲ τούτων ἔλαβεν ἐπὶ μεγάλῳ μισθῷ θέσιν τιὰ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα καὶ ἀπέθανε (μετὰ τὸ 180 μ. Χ.).

3. Τὸ ἐνύπνιον καὶ ὁ Ἀνάχαρσις τοῦ Λουκιανοῦ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λουκιανοῦ σφύζονται ἡμῖν 82 συγγράμματα· τούτων ἀξιόλογα εἶναι πλὴν ἄλλων τὸ ἐνύπνιον καὶ ὁ Ἀνάχαρσις.

Τὸ ἐνύπνιον εἶναι ἐπιδεικτικὸς λόγος, ὃν ἀπήγγειλεν ὁ Λουκιανὸς ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ του πατριδί εὐθὺς ὡς ἐπανῆλθεν εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν μακρῶν ἀποδημιῶν, ἃς εἶχε ποιήσει εἰς πολλὰς χώρας πρὸς ἐπίδειξιν τῆς τέχνης του. Ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ ὁ Λουκιανὸς διηγεῖται πῶς, ἐν ᾧ ὑπὸ τῶν πτωχῶν γονέων του προσορίσθη νὰ διδαχθῇ τὴν εἰμιγλυφικὴν τέχνην, οὗτος ἐξ ἑνὸς ἐνυπνίου, ὅπερ εἶδε παραινέθη νὰ καταλίπῃ αὐτὴν* καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰ γράμματα.

Ὁ Ἀνάχαρσις εἶναι διάλογος, ὃν συνέγραψεν ὁ Λουκιανὸς ἐπιθυμῶν νὰ ἀνυψώσῃ τὴν γυμναστικὴν, ἣτις κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ εὐρίσκετο ἐν παρακμῇ. Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ διαλέγονται περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις γυμναστικῶν ἀσκήσεων τῶν νέων ὁ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημῶν Σκύθης Ἀνάχαρσις καὶ ὁ φιλοξενῶν αὐτὸν Σόλων, ὁ περιφήμος ρομοθέτης.

Ὁ προκείμενος διάλογος γίνεται ἐν τῷ Λυκείῳ, ὅπερ ἦτο γυμναστήριον ἐν Ἀθήναις κείμενον παρὰ τὸ σημερινὸν Ζάππειον καὶ τὸν ἀνακτορικὸν κῆπον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΝ

Κεφ. 1.

Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην... ὁ δὲ πατήρ... = πρὸ ὀλίγου εἶχον παύσει... ἔτε ὁ πατήρ (μου)... Ἡ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντι κατ' ὑπόταξιν. — παύομαι φοιτῶν = παύω νὰ φοιτῶ. — διδασκαλεῖον = σχολεῖον. — πρόσηβος = ὁ πλησιάζων εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἦτοι ὁ ἔχων ἡλικίαν 15-16 ἐτῶν. — ἤδη τὴν ἡλικίαν προ. ὦν = ἐπειδὴ πλέον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦμην πρόσηβος = ἐπειδὴ πλέον ἐπλησιάζον εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν. — σκοποῦμαι μετὰ τινος = συσκέπτομαι μετὰ τινος. — ὅ,τι καὶ διδάξαιτό (= διδάξειέ) με = τί (= ποίαν τέχνην ἢ ἐπιστήμην) τέλος πάντων νὰ με διδάξῃ. — παιδεία = ἀνωτέρα πνευματικὴ μόρφωσις. — πόνος = κόπος. — τύχη λαμπρὰ = εὐνοϊκαὶ περιστάσεις. — δέομαί τινος = ἔχω ἀνάγκην τινός. — τὰ ἡμέτερα = ἡ ἰδική μας (οἰκονομικὴ) κατάστασις. — ταχεῖάν τινά τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν = ὅτι (ἡ ἰδική μας κατάστασις) ἀπαιτεῖ πολὺ ταχεῖαν (τὴν) βοήθειαν. Ἡ ἀντωνυμία τις μετ' ἐπιθέτων χρησιμεύει πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας αὐτῶν. Ἡ δὲ χρήσις τοῦ ἐπιθέτου ὡς κατηγορουμένου πλησίον τοῦ ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ συνήθης παρὰ Λουκιανῶ· παρ' ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει τὸ ἄρθρον παραλείπεται. — εἰ... ἐκμάθοιμι = ἐὰν ἤθελον μάθει. — τῶν βαναύσων τούτων = ἐκ τούτων τῶν ταπεινῶν χειρωνακτικῶν. — τὸ πρῶτον εὐθύς = εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. — ἂν... ἔχειν... μηκέτι (ἀντί: οὐκέτι) εἶναι (ἂν)... εὐφρανεῖν, τὰ ἀπρμφ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔδοξα (ὑπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἔδοξε) = (ἐφάνην εἰς τοὺς πλείστους [= ἐνόμισαν οἱ πλείστοι]) ὅτι θὰ εἶχον... (ὅτι) δὲν θὰ ἦμην πλέον... (ὅτι) θὰ χαροποιήσω. — οἰκόσιτος = ὁ σιτούμενος ἐν τῷ οἴκῳ (ὡς μὴ δυνάμενος ἀκόμη νὰ συντηρηθῇ ἐξ ἰδίων) = βάρος εἰς τὴν οἰκογένειαν. — τηλικούτος ὦν = ἐν ᾧ εἶχον τοιαύτην ἡλικίαν. — οὐκ εἰς μακρὰν = ἐντὸς ὀλίγου. — ἀποφέρων, δηλ. αὐτῷ (τῷ πατρὶ). — ἀποφέρω (τινὶ) αἰεὶ τὸ γιγνόμενον (δηλ. ἐκ τῆς τέχνης) = φέρω (εἰς τινά) τὸ ἐκάστοτε ἐκ τῆς τέχνης προερχόμενον (= τὰ κέρδη μου).

Εἰς τὰ διδασκαλεῖα, ταῦτα ἦσαν μικρὰ σχολεῖα, εἰς ἃ φοιτῶντες οἱ παῖδες ἐμάνθανον τὰ πρῶτα γράμματα μέχρι τοῦ 15^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας των, ὅτε ἐπαύοντο φοιτῶντες εἰς τὰ διδασκαλεῖα καὶ οἱ μὲν εὐποροὶ μετέβαινον πρὸς ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰς σχολὰς τῶν φιλοσόφων, οἱ δὲ πενέστεροι ἐτρέποντο εἰς βιοποριστικόν τι ἔργον. — *τέχνηαι βάνανσοι* κυρίως καλοῦνται αἱ τέχνηαι αἱ διενεργούμεναι διὰ τοῦ πυρός· εἶτα πᾶσαι αἱ χειροτεχνικαὶ ἐργασίαι, αἱ ἀντιτιθέμεναι πρὸς τὰς ἐλευθέρους καὶ εὐγενεῖς τέχνας. — *τηλικούτος*, δηλ.;

Κεφ. 2.

Δευτέρας σκέψεως ἀρχὴ προϋτέθη, κατ' ἔννοιαν=ἤρχισαν δευτέρον νὰ σκέπτωνται (τίνες;). — *τίς ἀρίστη* κτλ., δηλ. εἷη (= ἦτο). — *ῥάσιση ἐκμαθεῖν* = εὐκολωτάτη εἰς τὸ νὰ μάθῃ τις (αὐτήν). — *πρέπων τινὶ* = ἀρμόζων εἰς τινα. — (*ἡ τέχνη*) *πρόχειρον ἔχει τὴν χορηγίαν* = (ἡ τέχνη) δὲν ἀπαιτεῖ πολλά ἐξοδα (διὰ τὸ νὰ τὴν μάθῃ τις) = ἔχει ὀλίγα ἐξοδα. — *πόρος* = τὸ (ἐκ τῆς τέχνης) εἰσόδημα, κέρδος. — *ἄλλου... ἐπαινοῦντος* = ἐν ᾧ ἄλλος ἐπήγει. — *ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπ. εἶχε* = κατὰ τὴν γνώσιν ἢ ἐμπειρίαν, ἣν ἕκαστος εἶχεν. — *ἀπιδῶν, ἀόρ. β' τοῦ β. ἀφορῶ (εἰς τινα)* = στρέφομαι (πρὸς τινα). — *πάρειμι* = εἶμαι παρῶν, παρευρίσκομαι. — *ἐρμογλύφος* = ἀγαλματοποιός. — *δοκῶν εἶναι* = ὅστις ἐθεωρεῖτο ὅτι ἦτο. — *λιθοξόος* = σκαλιστὴς λίθων ἢ μαρμάρων. — *ἐν τοῖς*, ἐπιτείνει τὸ ὑπερβτκ. *μάλιστα* = κατ' ἐξοχήν. — *εὐδόκιμος* = ὁ εὐδοκιμῶν εἰς τι, περίφημος, ἔνδοξος. — *οὐ θέμις*, δηλ. ἐστὶ = δὲν εἶναι δίκαιον. — *ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν* = νὰ προτιμᾶται ἄλλη τέχνη. — *σοῦ παρόντος* = ἐν ᾧ σὺ εἶσαι παρῶν. — *δείξας ἐμὲ* = εἶπε καὶ μὲ ἔδειξε. — *εἰμι ἀγαθὸς ἐργάτης λίθων καὶ συναρμοστής* = δουλεύω καλὰ τοὺς λίθους καὶ (τοὺς) συναρμόζω. — *ἐρμογλυφεὺς* = ἐρμογλύφος. — *καὶ τοῦτο φύσεώς γε τυχῶν δεξιᾶς* = μάλιστα ἐπειδὴ ἔτυχε δεξιᾶς φύσεως = μάλιστα ἐπειδὴ ἔχει φυσικὴν δεξιότητα (εἰς ταύτην τὴν τέχνην). — *τεκμαίρομαι τινι* = συμπεραίνω ἐκ τίνος. — *αἱ ἐκ τοῦ κηροῦ παιδία* = τὰ παιγνίδια, τὰ ὅποια κάμνει τις μὲ τὸν κηρόν. — *ὅποτε ἀφειθήν ὑπὸ τῶν δ.* = ὅταν ἔφευγα ἐκ τοῦ σχολείου = ὅταν ἐσχόλαζα. — *ἄν... ἀνέπλατιον* = συνήθι-

ζον νὰ κατασκευάζω. Ὁ πρτακ. μετὰ τοῦ ἄν ἐνταῦθα πρὸς δῆλωσιν πράξεως ἐπαναλαμβανομένης. — βόας, ἀττικῶς = βοῦς = βῶδια. — καὶ νῆ Δί' ... = νῆ Δία καὶ = μὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ ... — εἰκῶς = ἐντελῶς ἕμοιος, κατεσκευασμένος μὲ φυσικότητα. — ὡς ἐδόκουν τῷ πατρὶ, κατ' ἔννοιαν = (τοῦλάχιστον) κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ πατρὸς μου. — ἐφ' οἷς = διὰ ταῦτα δέ. — πληγὰς λαμβάνω παρά τινος = δέρομαι (= ξυλίζομαι) παρά τινος. — ἔπαινος ἕς (= εἰς) τὴν εὐφυΐαν = ἔπαινος διὰ τὴν εὐφυΐαν μου. — εἶχον, δηλ. ὁ πατὴρ [καὶ οἱ συγγενεῖς. — ἐπ' ἐμοὶ = περὶ ἐμοῦ. — ἐν βραχεῖ (δηλ. χρόνῳ) = ἐντὸς ὀλίγου. — ἀπ' ἐκείνης τῆς πλαστικῆς = ἔνεκα ἐκείνης τῆς (μνημονευθείσης) ἱκανότητός μου εἰς τὸ πλάττειν (δηλ. ἐκ κηροῦ βουξ, ἵππους κτλ.) κατ' ἔννοιαν = συμπεραίνοντες τοῦτο ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας τὰ παιγνίδια.

Χορηγία ἔκυρίως ἔκαλεῖτο τὸ ὑπουργήμα τοῦ χορηγοῦ ἐν Ἀθήναις, ἦτοι ἡ πληρωμὴ τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς διδασκαλίαν καὶ παρασκευὴν τῶν δημοσίων χορῶν· εἶτα πᾶσα μεγάλη δαπάνη. — ἐρμουγλύφος, κυρίως ἔκαλεῖτο ὁ γλύπτης Ἐρμῶν Ἐρμαῖ δὲ ἔκαλεῦντο στήλαι συνήθως τετράγωνοι, ἰδρυμένοι κατὰ τὰ ὄρια τῶν δημοσίων ὁδῶν καὶ τῶν κτημάτων καὶ χρησιμεύουσαι ὡς ἔδοδεῖται, ἐφ' ὧν ἐπετίθετο λιθίνη κεφαλὴ θεοῦ, ἰδίᾳ τοῦ Ἐρμοῦ. — δύναται, δηλ. νὰ μάθη εὐκολα ταύτην τὴν τέχνην. — αἱ ἐκ κηροῦ..., κηρὸς ἐννοεῖται ἐνταῦθα ὁ τῶν πινακίδων· οἱ παλαιοὶ δηλ. εἰς πρόχειρον γραφὴν μετεχειρίζοντο πινακίδας ξυλῖνας κεκαλυμμένας ὑπὸ λεπτοῦ στρώματος κηροῦ, ἐφ' οὗ ἐχάραττον τὰ γράμματα δι' ὀξείας τινὸς γραφίδος, ἔπειτα δ' ἐξήλειφον τὰ γεγραμμένα διὰ τοῦ ἐτέρου τῆς γραφίδος ἄκρου, ὅπερ ἦτο ἐπίτηδες πλατὺ καὶ κυρτόν· τὸν κηρὸν τοῦτον — τὸν ἐν ταῖς πινακίσιν — συνήθιζον οἱ παῖδες ν' ἀποξέωσιν ἐκ τῶν πινακίδων τῶν καὶ νὰ κατασκευάζωσι δι' αὐτοῦ διάφορα παιγνίδια. — ἐφ' οἷς, τίσι; — τότε δέ, ὅτε δηλ. ὁ πατὴρ μου συνεσκέπτετο μετὰ τῶν φίλων πῶς στάδιον νὰ ἐκλέξῃ δι' ἐμέ. — ταῦτα, ποῖα;

Κεφ. 3.

Ἄμα τε ... ἐδόκει ... κἀγὼ παρεδεδόμην, ἡ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἄντι καθ' ὑπόταξιν = εὐθὺς ὡς ... ἐφαίνετο ... ἐγὼ παρε-

δόθην (πρβλ. κεφ. 1 «ἄρτι μὲν... ὁ δὲ πατήρ»). — ἐπιτήδειος... ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι = κατάλληλος (= αἰσία) ἡμέρα εἰς τὸ ν' ἀρχίσω τὴν τέχνην. — παρεδεδόμην, ὁ ὑπερσυντλκ. πρὸς δῆλωσιν τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῆς πράξεως. — μὰ τὸν Δί' οὐ σφόδρα ἀχθόμενος τῷ πράγμα. = χωρὶς πολὺ μὰ τὴν ἀλήθειαν νὰ δυσαρεστῶμαι διὰ τὸ πρᾶγμα (διότι δηλ. ἤρχισα τὴν τέχνην). — ἀλλὰ μοι... ἐδόκει = ἀλλὰ τοῦναντίον μου ἐφαίνετο. — παιδιὰ = παιγνίδι, διασκέδασις. — ἔχειν, ὡς ὑποκμ. νοητέον τὸ πρᾶγμα (δηλ. ;). — οὐκ ἀτερεπῆς = εὐάρεστος, εὐχάριστος. — ἡλικιώτης = ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίαν = ὁ συνομήλικος. — ἐπίδειξις = εὐκαιρία πρὸς ἐπίδειξιν. — εἰ φαινοίμην = ἔαν ἐφαινόμην. — γλύφω = σκαλίζω. — ἐμαντῷ τε κἀκείνοις = διὰ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ δι' ἐκείνους. — οἷς προηρούμην = οὗς προηρούμην· προαιρουῖμαι δὲ = θέλω, προτιμῶ, ἀγαπῶ. — οἱ ἀρχόμενοι = οἱ ἀρχάριοι. — γὰρ = δηλαδῆ. — ἡρέμα = σιγά-σιγά. — καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης = νὰ πελεκήσω πλάκα κειμένην ἐν τῇ μέσῳ (τοῦ ἐργαστηρίου). — ἐπειπὼν τὸ κοινὸν = προσθέσας καὶ τὴν παροιμίαν. — ἀρχὴ δέ... , δηλ. ἐστί. — τοι = βεβαίως. — σκληρότερον = δυνατώτερα. — κατενεγκόντος, δηλ. ἐμοῦ τὸν ἐγκοπέα = ἐπειδὴ ἐγὼ κατέφερα τὸν κοπέα. — ὑπ' ἀπειρίας = ἔνεκα ἀπειρίας. — κατεάγη, παθητκ. ἀόρ. τοῦ β. κατάννυμι = θραύω, συντρίβω. — ἀγανακτηήσας, μετχ. αἰτλγκ. — σκυτάλη = ῥάβδος. — λαβὼν... = ἔλαβε καὶ... — οὐ πρᾶως οὐδὲ προτρεπτικῶς = οὐχὶ ἐλαφρῶς οὐδὲ ἐνθαρρυντικῶς. — κατάρχομαί τινος = κτυπῶ τινα. — ὥστε... τέχνης, δηλ. ἦν. — τὸ προοίμιον = ἡ ἀρχή.

Ἐπιτήδειος ἡμέρα... , οἱ ἀρχαῖοι προτιθέμενοι νὰ ἐπιχειρήσωσι τι ἐπεζήτουν εὐνοϊκὰς ἡμέρας καὶ ἀπέφευγον τὰς δυσμενεῖς (= τὰς ἀποφράδας ἡμέρας) πρὸς ἔναρξιν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν. — ἐγκοπεύς, ἐργαλεῖον χρησιμεῖον πρὸς κοπήν λίθων, κοπεύς. — πλησίον, τίνος; — κατήρξατό μου... τὰ προοίμια... , ὁ Λουκ. ἀσπείζόμενος μεταχειρίζεται ἐκφράσεις, αἵτινες κυριολεκτοῦνται ἐκ τῶν πρὸς θυσίαν ζῴων· διότι κατάρχομαί κυρίως = ἀρχίζω τὰς τῆς θυσίας τελετάς, καθιερώνω τὸ θῦμα ὅπως τὸ σφάξω· προοίμια δὲ = προανακρούσματα ὕμνων, ἀδόμενα καθ' ὃν χρόνον τὰ θύματα ἐτίθεντο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

Κεφ. 4.

Ἀποδράς . . . ἐπὶ τὴν οἰκ. ἀφικνοῦμαι = ἀπέδραν . . . καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι. — ἀποδιδράσκω = φεύγω. — συνεχές, ἐπίρρ. = συνεχῶς. — ἀναλύζω = κλαίω μετὰ λυγμῶν. — δακρύων τοὺς ὀφθ. ὑπόπλευς = πλήρης δακρύων (= μὲ δάκρυα) εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. — διηγοῦμαι τὴν σκ. = διηγοῦμαι τὰ περὶ τὴν σκυτάλην (= τὴν ἱστορίαν τῆς σκυτάλης, δηλ. τοὺς βραδισμούς, οὓς ἔλαβον παρὰ τοῦ θεοῦ). — μώλωψ = σημεῖον τραύματος ἐκ δαρμοῦ, πληγῆ, σημάδι. — κατηγοροῦ τοῦ θεοῦ πολλὴν τινὰ ὁμοίτητα = κατηγοροῦ τὸν θεὸν διὰ τὴν πολὺ μεγάλην του σκληρότητα. Περὶ τῆς σημασίας τῆς ἀντωνυμ. τις μετ' ἐπιθέτων πρβλ. κεφ. 1 «ταχεῖάν τινὰ τὴν ἐπικουρίαν». — ὑπὸ φθόνου = ἀπὸ φθόνου. — δρω = πράττω, κάμνω. — μὴ αὐτὸν ὑπερβάλωμαι κατὰ τὴν τέχνην = (διότι ἐφοβεῖτο) μήπως τὸν περάσω εἰς τὴν τέχνην. — ἀγανακτισαμένης (= ἀγανακτισάσης) τῆς μητρὸς = ἀφ' οὗ ἠγανάκτησεν ἡ μήτηρ. — πολλὰ τῶ ἀδελφῶ λουδοροῦμαι = πολλὰς βῆρεις λέγω κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ = πολλὰ ψάλλω τοῦ ἀδελφοῦ. — ἐπεὶ = ἐπειδή. — κατέδαρθον, ἄβρ. β' τοῦ φ. καταδαρθάνω = κοιμῶμαι. — ἔτι ἔνδακρυς = δακρυσιμένος ἀκόμη. — ἐννοῶ = διαλογίζομαι.

Ἐκεῖθεν, δηλ. ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου. — ἐπὶ τὴν οἰκίαν, τίνος; — διηγοῦμαι . . . ἐδείκνυον, εἰς τίνα;

Κεφ. 5.

Μέχρι τούτων . . . τὰ εἰρημένα = τὰ μέχρι τούτων (= μέχρι τοῦδε) εἰρημένα (δηλ. ὑπ' ἐμοῦ) = ὅσα εἶπα ἕως ἐδῶ. — γελάσιμος = ἄξιος γέλωτος. — μειρακιώδης = παιδαριώδης. — εὐκαταφρόνητος = ἄξιος καταφρονήσεως. — καὶ πάνυ = παρὰ πολὺ. — φιλήκοος = ὁ ἀγαπῶν ν' ἀκούῃ, ὁ προσεκτικός. — τὰ μετὰ ταῦτα . . . δεόμενα = τὰ μετὰ ταῦτα, ἃ ἀκούσεσθε, οὐκέτι εὐκατ. (ἔστι), ἀλλὰ καὶ φιληκ. ἀκρ. δεόμ. (ἔστι) = τὰ μετὰ ταῦτα, τὰ ὅποια θ' ἀκούσητε, δὲν εἶναι πλέον ἄξια καταφρονήσεως, ἀλλὰ χρειάζονται παρὰ πολὺ προσεκτικούς ἀκροατάς. — καθ' Ὁμηρον = καθὼς ὁ Ὁμηρος. — θεῖος ὄνειρος = θεϊκὸν ὄνειρον. — ἐνύπνιον, ἐπιρρηματικῶς = καθ' ὕπνον. — ἀμβρόσιος = ὁ ἐκ θεῶν προερχό-

μενος, θεϊος· *ἀμβροσίαν διὰ νύκτα* = κατὰ τὴν θεϊαν νύκτα. — *ἐναργῆς οὕτως* = τόσον φανερός, καθαρός. — *ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας* = ὥστε νὰ μὴ ἀπέχη καθόλου ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν (= ἀπὸ τὴν πραγματικότητα). — *εἶτι γοῦν (= γὰρ)* = διότι ἀκόμη. — *τὸ σχῆμα* = ἡ μορφή, τὸ ἐξωτερικόν. — *ἡ φωνὴ τῶν ἀκ. ἔναυλος* (δηλ. *παραμένει*) = ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἀντηχεῖ εἰς τὰ ὠτά μου. — *οὕτω σαφῆ* = τόσον καθαρὰ.

*Ω ἄνδρες, ἡ προσφώνησις ἀποτείνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους κατὰ τὴν παροῦσαν — τὴν περὶ ἐνυπνίου — διάλεξιν τοῦ Λουκ.

Κεφ. 6.

Λαβόμεναι (= λαβοῦσαι) ταῖν χεροῖν = ἀφ' οὗ μ' ἔπιασαν ἀπὸ τὰς χεῖρας. — *ἔλκω τινὰ πρὸς ἑμαυτὸν* = σύρω τινὰ πρὸς τὸ μέρος μου. — *ἐκάτερος* = καθεὶς ἐκ τῶν δύο χωριστά. — *μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς* = μὲ πολλὴν βίαν καὶ ἐπιμονήν. — *μικροῦ* (δηλ. *δεῖν*) *γοῦν με διεσπάσαντο* = ὀλίγον δ' ἔλειψε νὰ μὲ καταξέσχισωσιν. — *πρὸς ἄλλ. φιλοτιμούμεναι* = ἀμιλλώμεναι ἀναμεταξύ των (ποῖα νὰ μὲ πάρῃ). — *καὶ γὰρ = γάρ.* — *ἄρτι μὲν ... ἄρτι δὲ* = ὅτε μὲν ... ὅτε δέ. — *ἄν ... ἐπεκράτει ... (ἄν) εἶχε ... ἄν εἰλόμην*, ὁ παρτατικ. μετὰ τοῦ *ἄν* δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν γιγνόμενον ἄς ἀποδοθῇ εἰς τὴν νέαν, ὡσεὶ ἦτο ἄνευ τοῦ *ἄν*. — *ἐπικρατῶ* = ὑπερισχύω. — *παρὰ μικρὸν* = σχεδόν. — *ἔχομαι ὑπὸ τινος* = κυριεύομαι ὑπὸ τινος = περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — *ἡ μὲν ... ἡ δὲ* = ἡ μὲν μία ... ἡ δὲ ἄλλη. — *ὡς ... κεντῆσθαι βούλοιο* = ὅτι ἐπεθύμει νὰ μ' ἔχη. — *αὐτῆς ὄντα* = ἐπειδὴ ἀνήκον εἰς αὐτήν. — *τῶν ἀλλοτριῶν ἀντιποιοῦμαι* = κάμνω ἰδικὰ μου τὰ ξένα πράγματα. — *ἐργατικὸς* = ἕμοιος πρὸς ἐργάτην. — *ἀνδρική* = ῥωμαλέα καὶ ἐσκληραγωγημένη ὡς ἀνὴρ, ἀνδρογυναῖκα. — *αὐχμηρὰ τὴν κόμην* = ἀκατάστατος εἰς τὴν κόμην = μὲ μαλλιά ἀκτένιστα. — *τῷ χεῖρε τύλων ἀνάπλεως* = πλήρης κάλων (= μὲ κάλους) εἰς τὰς χεῖρας. — *διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα* = μὲ τὸ ἔνδυμα ἐζωσμένον (δηλ. λελυμένον ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ ἐν εἶδει ζώνης περιτετυλιγμένον περὶ τὴν ὀσφύν). — *τίτανος* = κόνις (ἐκ πελεκωμένων ἢ ξυσμένων μαρμάρων). — *καταγέμω τινός* = εἶμαι γεμάτος ἐκ τινός. — *ὁπότε ξέοι* = ὁσάκις ἐπελέκα. — *εὐπρόσωπος* = ὁ ἔχων ὠραῖον πρόσωπον. — *τὸ σχῆμα εὐπρεπῆς* = κατὰ τοῦ

τρόπους εὐγενής.— *κόσμιος τὴν ἀναβολὴν*, κατ' ἔννοιαν = ἐνδε-
 δυμένη μὲ χάριν.— *τέλος*, ἐπιρρηματικῶς = εἰς τὰ τελευταῖα.—
δ' οὖν = τέλος πάντων (πρβλ. κεφ. 8).— *ἐφίημί τι* = ἐπιτρέπω
 εἰς τινα.— *δικάζω* = κρίνω, ἀποφασίζω.— *δοπιτέρα βουλοίμην*
συνεῖναι αὐτῶν = μὲ ποῖαν ἀπ' αὐτὰς τὰς δύο θέλω νὰ συνα-
 ναστρέφωμαι.

Διεξωσμένη τὴν ἐσθῆτα, οἱ παλαιοὶ ἐργατικοὶ Ἕλληνες ἐφό-
 ρουν μόνον βραχὺν *χιτῶνα* — δηλ. κοντὸν ὑποκάμισον — καὶ ἵνα
 ἔχῃσι τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐλεύθερον πρὸς ἐργασίαν ἀφήρουν τὴν
 περόνην, δι' ἧς ὁ χιτῶν ἦτο προσδεδεμένος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου,
 καὶ οὕτω τὸ μέρος τοῦτο τοῦ χιτῶνος ἐπιπτε πρὸς τὰ κάτω
 καὶ ἀπεγυμνοῦτο ὁ δεξιὸς βραχίον, ὁ ὤμος καὶ μέρος τοῦ στήθους·
 ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ γλύπτης ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς δύο βραχίονας εἰς τὴν
 ἐργασίαν, ἢ ἐνταῦθα ἀναφερομένη ἐργατικὴ γυνή—ἢ προσωποποι-
 οῦσα τὴν γλυπτικὴν τέχνην—προφανῶς εἶχεν ἀφαιρέσει τὰς περό-
 νας, δι' ὧν ὁ χιτῶν ἦτο προσδεδεμένος ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὤμων,
 καὶ οὕτως ὅλον τὸ ἄνω μέρος τοῦ χιτῶνος εἶχε καταπέσει μέχρι
 τῆς ζώνης καὶ ἦτο δυνατόν τοῦτο νὰ περιτυλιχθῆ περὶ τὴν ὀσφύν.
 — *ἀναβολή*, κυρίως = τὸ *ἱμάτιον*, τὸ ἐξωτερικὸν δηλ. ἔνδυμα
 τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τὸ φερόμενον ὑπὲρ τὸν χιτῶνα· εἶτα—ὡς
 ἐνταῦθα—ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἔρριπτον αὐτὸ πρὸς τὰ ὀπίσω ὑπὲρ
 τοὺς ὤμους, ὥστε νὰ κρέματαὶ κατὰ πτυχάς· τὴν μετὰ καλαισθη-
 σίας δὲ διευθέτησιν τοῦ ἱματίου ὁ ἀρχαῖος μεμορφωμένος Ἕλληνας
 περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο.— *κόσμιος τὴν ἀναβολὴν*, ἐν ἀντιθέσει
 πρὸς τὸ: *διεξωσμένην τὴν ἐσθῆτα*.

Κεφ. 7.

Πρότερος = πρῶτος.— *σκληρὸς* = ἐσκληραγωγημένος.— *ἀν-
 δρωδης* = ἀνδρική.— *φιλε παῖ* = μικρὸ μου.— *Ἐρμογλυφική* =
 Ἀγαλματοποιητική, Γλυπτική.— *ἤρξω*, μέσος ἀόρ. α' τοῦ ῥ.
ἄρχομαι.— *οἰκειὸς* = οἰκιακός, συγγενής.— *οἰκεία τέ σοι καὶ*
συγγενῆς οἰκοθεν = οἰκιακὴ σου καὶ συγγενῆς ἀπὸ τὴν οἰκογέ-
 νειάν σου.— *εἰποῦσα* = εἶπε.— *μητροπάτωρ* = ὁ τῆς μητρὸς πα-
 τήρ, ὁ πρὸς μητρὸς πάππος.— *καὶ τῷ θεῷ ἀμφοτέρω... εὐδο-
 κιμεῖτον* = καὶ οἱ δύο σου θεοὶ εὐδοκιμοῦσι (= διαπρέπουσι = χαί-
 ρουσι καλῶν ὑπόληψιν).— *καὶ μάλα* = *καὶ πάνν* (πρβλ. κεφ. 5).

Ὅστε ἐνταῦθα ὁ καὶ οὐχὶ συνδετικός, ἀλλ' ἐπιτατικός. — δι' ἡμᾶς = δι' ἐμὲ = ἐξ αἰτίας μου. — λῆρος = φλυαρία. — φλήναφος = ἀνοησία, μωρολογία. — δείξασα = ἔδειξε. — ἐπεσθαι... συνοικεῖν, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐθέλεις. — ἐπομαί τι = ἀκολουθῶ τινα. — συνοικῶ τι = εὐρίσκομαι πλησίον τινός. — πρῶτα μὲν = κατὰ πρῶτον μὲν. — θρέψη γεννικῶς = θὰ τρέψῃσαι: ἔξοχα. — καρτερός = ἰσχυρός, δυνατός. — ἀλλότριος = ἀπηλλαγμένος. — οὔποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν = οὐδέποτε θ' ἀπέρχῃσαι εἰς ξένους τόπους (ἕνα ἀπαγγέλλης λόγους). — ἐπὶ λόγοις = διὰ κενούς λόγους = διὰ ἀερολογημάτων: νοητέα ἢ ἀντίθεσις: ἀλλὰ διὰ τὰ ἔργα σου.

Τῷ θεῷ ἀμφοτέρω, ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἐν κεφ. 2 ἐγένετο λόγος περὶ ἑνὸς μόνου θεοῦ τοῦ Λουκ., πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἄλλος θεὸς τοῦ ἔξῃ ἐν ἄλλῃ τινὶ πόλει μετερχόμενος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἔρμολύφου. — πρῶτα μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω: φθόνου δὲ (ἀντί: ἔπειτα δὲ φθόνου). — θρέψη γεννικῶς, ὁ Λουκ., ἐὰν προτιμήσῃ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Γλυπτικὴν, ὡς ἐργατικός θὰ τρώγῃ μὲ πολλὴν ὄρεξιν τροφὴν ἄφθονον καὶ εὐχερῶς θ' ἀφομοιώνῃ αὐτήν. — οὔποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν, ὡς οἱ τότε ῥήτορες, οἵτινες συνήθιζον νὰ ἐπιχειρῶσι μεγάλα ταξίδια πρὸς ἀπαγγέλιαν τῶν λόγων των.

Κεφ. 8.

Μυσάιτομαι = σιχαίνομαι. — τὸ σχῆμα = τὸ ἐξωτερικόν. — τὸ εὐτελές... τὸ πιναρόν, τὰ οὐδ. τῶν ἐπιθ. ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἀφρηρημένων οὐσιαστ. = ἡ εὐτέλεια (= ἡ ποταπότης, ἡ προστυχία)... ἡ πιναρότης (= ἡ ῥυπαρότης). — ἀπὸ τοιούτων δρμώμενος = ἔχων τοιοῦτον ἐξωτερικόν καὶ τοιαύτην ἐνδυμασίαν. — Φειδίας ἐκεῖνος = ἐκεῖνος ὁ ὀνομαστὸς Φειδίας. — δείκνυμι, ἐπὶ τεχνιτῶν = ἀπεικονίζω πιστῶς, παριστάνω δι' ἀνδριάντος, κατασκευάζω. — γοῦν = δέ. — εἰ... γένοιο = ἐὰν γείνης. — πῶς μὲν οὐ κλεινός = πῶς οὐ κλεινός μὲν· κλεινός δὲ = ἐνδοξος. — αὐτός = σύ. — παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις = πλησίον ὄλων τῶν ἀνθρώπων· κατ' ἔννοιαν = εἰς ὄλον τὸν κόσμον. — δοκῶ = φαίνομαι, θεωροῦμαι. — ζηλωτός = μακάριος, εὐτυχής. — ἀποδείκνυμι = καθιστῶ. — περιβλεπτός = ὁ ὑπὸ πάντων περιβλεπόμενος, θαυμαζόμενος. —

ἀποφαίνω = ἀναδεικνύω, καθιστῶ. — **διαπταίω** = τραυλίζω. — **βαρβαρίζω** = παραβαίνω τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης, κάμνω σφάλματα περὶ τὰς λέξεις. — **τὰ πολλὰ** = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. — **μάλα δὴ σπουδῆ** = μὲ πολὺ μεγάλην σπουδὴν = παρὰ πολὺ βιαστικά· ἀποδοτέον οὐ μόνον τῷ **συνείρουσα**, ἀλλὰ καὶ τῷ **πείθειν πειρωμένη**. — **συνείρω** (δηλ. **τὸν λόγον**), κυρίως = συναρμολογῶ τὸν λόγον· εἶτα=1) ὁμιλῶ, 2) — ὡς ἐνταῦθα — φλυαρῶ. — **οὐκέτι μέμνημαι** = δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον (δηλ. τοὺς λόγους τῆς).

Τοῦ σχήματος τὸ εὐτελὲς μηδέ . . ., διότι κατὰ τὸ κεφ. θ' αὕτη ἦτο **αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τὸ χεῖρε τύλων ἀνάπλευς, διεξωσμένη τὴν ἐσθῆτα, ιτιάνου καταγέμουσα**. — **οὔτοι**, τίνες; — **διαπταίουσα καὶ βαρβαρίζουσα**, ἡ Τέχνη δὲν ὠμίλει εὐχερῶς οὐδὲ γραμματικῶς ὀρθῶς ὡς στερουμένη ῥητορικῆς μορφώσεως. — **σπουδῆ συνείρουσα**, ἡ Τέχνη ἐφλυάρει μὲ μεγάλην σπουδὴν, καθὼς ἀκριβῶς οἱ ἀμόρφωτοι ἄνθρωποι, οἵτινες ὡς μὴ ἔχοντες τὴν ἱκανότητα νὰ διαρθρῶσι τοὺς λόγους των δὲν γνωρίζουσι, πότε ὑφείλουσι νὰ κατακλείωσιν αὐτούς. — **οὐκέτι μέμνημαι** κτλ., ἐπομένως οἱ λόγοι τῆς ποίαν ἐντύπωσιν προξένησαν εἰς τὸν Λουκ.;

Κεφ. 9.

Δ' οὖν = τέλος πάντων. — **ᾧδὲ πως** = κατὰ τὸν ἕξῃς περιόπου τρόπον. — **ᾧ τέκνον** = παιδί μου. — **συνήθης** = σχετικός, φίλος. — **εἰ καὶ μηδέπω . . . μου πεπ.** = ἂν καὶ δὲν με ἔχῃς δοκιμάσει· ἀκόμη. — **εἰς τέλος** = τελείως. — **ἡλίκα τάγαθὰ ποριῆ** = πόσον μέγαρα καλὰ θ' ἀποκτήσης. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐπιθέτου ὡς κατηγοροῦμι. τοῦ ἐνάρθρου οὐσιαστ. πρβλ. κεφ. 1 «**ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν**». — **οὐδὲν . . . ὅτι μὴ** = οὐδὲν (ἄλλο) παρὰ = μόνον. — **τῷ σώμαι πονῶ** = κοπιᾶζω διὰ τοῦ σώματος (= σωματικῶς). — **κάν** (= **καίξεν**) **τούτω**, δηλ. τῷ σώματι. — **αὐτός** =; (§ 8). — **ὀλίγα καὶ ἀγεννη λαμβάνων** = ἔχων κέρδη ὀλίγα καὶ ἀσήμαντα. — **γνώμη** = φρόνημα. — **εὐτελής τὴν πρόδοον** = πενιχρὸς εἰς τὴν δημοσιότητα, εἰς τὴν ἐμφάνισίν σου πρὸ τοῦ κοινοῦ. — **φίλοις ἐπιδικάσιμος** = περιζήτητος ἀπὸ τοὺς φίλους = προσφιλῆς εἰς τοὺς φίλους. — **ζηλωτὸς** = ἀξιοζήλευτος. — **αὐτὸ μόνον** = ἀκριβῶς μόνον. — **ὁ πολὺς δῆμος** = οἱ πολλοί, ὁ ὄχλος. — **προὔχων** = ὁ ὑπερέχων. — **ὑποπτήσω** = ζαρώνω ἐκ

φόβου, φοβοῦμαι. — *θεραπέυω* = περιποιούμαι, κολακεύω. — *λαγών* (=λαγωῦ) *βιον ζῶ*, παροιμιώδης ἔκφρασις = διάγω βίον ἄθλιον, ἐν διαρκεί ἁγωνίᾳ. — *ὁ κρείττων* = ὁ ἀνώτερος, ὁ ὑπερέχων. — *ἔρμαιόν τινός εἰμι* = γίνομαι λεία (= ἄρπαγμα) τινός = εἶμαι εἰς τὴν διάκρισίν τινος. — *εἰ δὲ καὶ . . . γένοιο καὶ . . . ἐξεργάσαιο* = καὶ ἂν ἀκόμη γίνης . . . καὶ κατασκευάσης. — *ἐπαινέσσονται*, μέλλον διαρκείας, ὡς καὶ ὁ κατωτέρω «*νομισθήσῃ*». — *πολλὰ θαυμαστά*, δηλ. ἔργα. — *οὐκ ἔστι . . . ὅστις* = οὐδεὶς. — *τῶν ἰδόντων*, δηλ. τὴν τέχνην. — *οἶος . . . ἂν ᾦς* = οἷοσδήποτε (ἐπιφανῆς γλύπτης) καὶ ἂν εἶσαι. — *βάνουσος*, κυρίως = πᾶς τεχνίτης διὰ πυρὸς ἐργαζόμενος· εἶτα = χειροτέχνης. — *χειρῶναξ* = ὁ ἐργαζόμενος διὰ τῶν χειρῶν του, τεχνίτης. — *ἀποχειροβλιωτος* = ὁ ζῶν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἰδίων του χειρῶν.

Ἐγὼ δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφ. 7 «*ἐγώ*». — *συνήθης καὶ γνωρίμη*, ἐκ τοῦ σχολείου ὁμοίως ἀνωτέρω ἐν κεφ. 7 καὶ ἡ Τέχνη ὠνόμασεν ἑαυτὴν «*οἰκείαν καὶ συγγενῆ οἴκοθεν*». — *εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος . . .*, ὁ Λουκ. δὲν εἶχε δοκιμάσει τελείως τὴν Παιδείαν, διότι ἀπὸ τοῦ 15^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας του εἶχε παύσει νὰ φοιτᾷ εἰς τὰ σχολεῖα (πρβλ. κεφ. 1 «*ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην . . .*»). — *αὕτη*, τίς; — *ἀφανῆς αὐτὸς ὢν*, ὡς πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς σου σχέσεις. — *ὀλίγα καὶ ἀγεννή λαμβάνων*, πόθεν; — *εὐτελής τὴν πρόοδον*, μὴ παρακολουθούμενος δηλ. ὑπὸ ἀκολουθῶν, ὡς συνήθως πλῆθος ἀκολουθῶν παρηκολούθει τότε τοὺς ἐπιφανεῖς παρουσιαζομένους εἰς τὸ κοινόν. — *ἔρμαιον*, οἱ ἀρχαῖοι πᾶν ἀπροσδόκητον καθ' ὁδὸν εὕρημα καὶ γενικώτερον πᾶν ἀνέλπιστον κέρδος ἀπέδιδον εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ Ἑρμοῦ· δι' αὐτὸ καὶ ἐκάλουν αὐτὸ *ἔρμαιον*· εἶτα ἡ λέξις σημαίνει — ὡς ἐνταῦθα — τὴν λείαν.

Κεφ. 10.

Ἀπαγγέλλω = διηγούμαι. — *ὡς εἰπεῖν*, περιορίζει τὸ πάντων = ἵνα εἶπω οὕτω = σχεδόν. — *ἀποφαίνω* = καθιστῶ. — *κυριώτατον* = τὸ κυριώτατον (ἐξ ὅσων ἔχεις). — *καρτερία* = ὑπομονή. — *ὁ τῶν καλῶν ἔρωσ* = ἡ πρὸς τὰ ὄρατα ἀγάπη. — *δρμῆ* = κλίσις, τάσις. — *ἀκήρατος* = ἀμόλυντος, καθαρός. — *ὡς ἀληθῶς*, τὸ ὡς ἐπιτατικόν = ὅλως ἀληθῶς = ἀληθέστατα. — *κόσμος* = στολισμός. — *λανθάνει τινά τι* = διαφεύγει τι τὴν προσοχὴν

τινος.— δέον = πρέπον.— προόψει, μέλλ. τοῦ ῥ. προορῶ = προ-
 ὄβλεπω.— ὄλωσ = ἐν συντόμῳ, ἐν μιᾷ λέξει.— οὐκ εἰς μακρὰν
 =; (κεφ. 1).— διδάξομαι = διδάξω (πρὸ βλ. καὶ κεφ. 1 « ὅ,τι καὶ
 διδάξαιτό με . . . »).

Πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω: καὶ (ἀντί: ἔπειτα δὲ)
 τὴν ψυχὴν . . . κατακοσμήσω.— ἔργα, περιλαμβάνουσι καὶ πρά-
 ξεις καὶ λόγους.—

Κεφ. 11.

Ὁ νῦν πένης = σὺ ὅστις εἶσαι τῶρα πτωχός.— ὁ δεῖνα = ἓνας
 κάποιος, ὃν δὲν θέλει τις ἢ δὲν δύναται νὰ ὀνομάσῃ ὁ τοῦ δεῖνος
 = ὁ υἱὸς ἐνὸς ἀσήμευ ἀνθρώπου.— ἄρι = πρὸ ὀλίγου.— βουλευο-
 μαι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω (= περὶ οὕτω ἀγεννοῦς) τέχνης =
 ἀποφασίζω ν' ἀκολουθήσω (= νὰ μάθω) τόσον ταπεινὴν τέχνην.—
 ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις = διὰ τὰ ἄριστα.— οἱ γένοι καὶ πλούτῳ προὔ-
 χοντες = οἱ ὑπερέχοντες κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτον.
 — ἀποβλέπομαι = μετὰ θαυμασμοῦ παρατηροῦμαι.— ἀμπέχομαι
 = ἐνδύομαι.— δεῖξασα = ἔδειξε.— ἀρχή = ἀξίωμα.— προεδρία
 = πρωτοκαθεδρία, ἣτοι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κάθηται τις εἰς τὴν
 πρώτην σειρὰν ἐδωλίων τοῦ θεάτρου.— ποι = εἰς τι μέρος.— ἀπο-
 δημῶ = εἶμαι εἰς τὰ ξένα, ταξειδεύω.— ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς = ἐν
 τῇ ἀλλοδαπῇ.— ἀγνώσ = ἄγνωστος.— τοιαῦτα . . . τὰ γνωρί-
 σματα, πρὸ βλ. κεφ. 9 « ἡλίκα τάγαθά ». — περιτίθημί τινί τι =
 περιβάλλω τινὰ μέ τι.— τῶν δρώντων ἕκαστος = καθεὶς ἀπὸ
 τούτους, ποῦ (θὰ) σὲ βλέπουν.— τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε
 = θὰ κινήῃ τὸν πλησίον του καὶ θὰ σὲ δεικνύῃ.— οὗτος (= ὅδε)
 ἐκεῖνος = οὗτος ἐδῶ εἶναι ἐκεῖνος ὁ (ὀνομαστός) ἀνὴρ.

Ὁ βουλευσάμενος περὶ . . . , ὁ Λουκ. ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐφοί-
 τησεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ θεῖου του' ἐπομένως εἶχεν ἀποφα-
 σίσει πρὸς στιγμὴν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν γλυπτικὴν τέχνην.— περὶ
 ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, δηλ. περὶ ποίας; — ἅπασι ζηλωτὸς καὶ
 ἐπιφθονος ἔσῃ, τοῦτο λέγει ἡ Παιδεία ἀναφορικῶς πρὸς ὅ,τι ἀνω-
 τέρῳ ἐν κεφ. 7 εἶπεν ἡ Τέχνη « φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος
 ἔσῃ » ὁμοίως καὶ τὸ κατωτέρῳ « οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώσ
 καὶ ἀφανῆς ἔσῃ » λέγει ἡ Παιδεία ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς
 Τέχνης λεχθὲν ἀνωτέρῳ ἐν κεφ. 7 « οὐποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἄλλο-

δαπὴν...». — ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις, ἀρίστα ἐννοεῖ ἐναυθα τὴν Παιδείαν καὶ τὰ ἐκ ταύτης προκύπτοντα (πρβλ. κεφ. 10). — ἀρχῆς, ἡ ἀρχαία πολιτεία τοὺς ἐπιφανεῖς ἀνδρας, τοὺς διακρινομένους ἐν τοῖς γράμμασιν ἐτίμα δι' ἀξιομάτων οὕτω οἱ Ἀθηναῖοι τὸν τραγικὸν ποιητὴν Σοφοκλέα, εὐδοκίμησαντα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἀντιγόνης, ἐτίμησαν διὰ τῆς στρατηγίας τῷ 440 π. Χ. — προεδρίας, τῆς τιμῆς αὐτῆς ἤξιοοντο ἰδίᾳ οἱ ἀρχόντες καὶ οἱ ἱερεῖς, ὧν αἱ ἔδραι ἦσαν αὐτοτελεῖς μαρμάρινοι θρόνοι. — τὸν πλησίον κινήσας, πῶς;

Κεφ. 12.

Ἄξιος σπουδῆς = σπουδαῖος. — εἰς σὲ πάντες ἀποβλέπονται = πάντες τὰ βλέμματά των θὰ στρέφωσι πρὸς σέ. — πού = κάπου. — κεχηγνότες (τοῦ β. χάσκω) = μέ στόμα ἀνοικτόν. — εὐδαιμονίζω τινά τινος = μακαρίζω τινά διὰ τι. — εὐποτμία = καλὴ τύχη, εὐτυχία. — ὡς ἄρα = ὅτι δηλαδή. — περιποιῶ τινί τι = παρέχω εἰς τινά τι. — ἐκ τοῦ βίου ἀπέρχομαι = ἀποθνήσκω. — αὐτός; (κεφ. 8). — σύνειμί τινι = συναναστρέφομαι μετὰ τινος. — προσομιλῶ τινι = σύνειμί τινι. — τὸν Δημ. ἐκεῖνον = τὸν περίφημον ἐκεῖνον Δημοσθένην. — τίνος υἱὸν ὄντα... ἠλίκον ἐποίησα = τίνος υἱὸς ἦν καὶ ἠλίκον (= πόσον μέγαν) ἐποίησα. — ὅπως... ἐθεράπευσεν = πῶς περιεποιήθη. — ὑπὸ τῆ ἐρμιαύτη τραφεῖς = ἂν καὶ ἀνετράφη εἰς ταύτην τὴν γλυπτικὴν τέχνην. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς ὡς. — συνήμι τοῦ κρείττονος (οὐδ.) = ἐννοῶ τὸ καλύτερον. — αὐτομιλῶ = καταφεύγω. — ὡς ἐμέ = πρὸς ἐμέ. — ὡς... ἄδεται = πόσον... ὕμνεται, ἐπαινεῖται.

Τί, δηλ. συμφορά, κίνδυνος κ.τ.τ. — εὐποτμίας, δηλ. τοῦ νὰ ἐχῇ τοιοῦτον υἱόν. — οὐποτε παύση κτλ., διὰ τῶν συγγραμμάτων, τὰ ὅποια θὰ καταλίπη. — τίνον υἱὸν ὄντα... , ὁ Δημοσθένης ἦτο υἱὸς μαχαιροποιοῦ. — τυμπανιστρίας, τῆς Γλαυκοθέας ἀβτῆ ἦτο ἱέρεια, τελέστρια ἰδιωτικῶν μυστηρίων, ἐν οἷς ἠδύνατό τις ἐπὶ πληρωμῇ νὰ τύχη ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Κατὰ τὰς ὀργιαστικὰς αὐτὰς τελετάς, τὰς ἐξ Ἀσίας προελθούσας, ἐγένετο χρῆσις τοῦ τυμπάνου. — ὅπως αὐτὸν... ἐθεράπευσε, ὁ Αἰσχίνης προέστατο τῆς μακεδονικῆς μερίδος ἐν Ἀθήναις, τῆς ὑποστηρίζουσας τὰ συμφέροντα τοῦ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας. — ὑπὸ

τῇ ἐρμογλυφικῇ ταύτῃ... ὁ Σωκράτης κατ' ἀρχάς ἐσπούδασε τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς του, δηλ. τὴν γλυπτικὴν, καὶ μετῆλθεν αὐτὴν· αἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει τρεῖς ἐνδεδυμένα· **Χάριτες** — αἵτινες ἐσφίζοντο ἀκόμη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λουκιανοῦ — ἔθεωροῦντο ἔργον τοῦ Σωκράτους. — τοῦ κρείττονος, δηλ.:

Κεφ. 13.

Ἄφεις = ἐὰν ἀφήσῃς. — **τηλικούτος** = τόσον μέγας. — **σεμνὸς** = μεγαλοπρεπής. — **σχῆμα** = ; (πρβλ. κεφ. 8). — **δυνάμεις** = ἐπιρροή. — **τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκίμειν** = ἢ διὰ τοὺς (ῥητορικοὺς) λόγους ὑπόληψις, καλὴ φήμη. — **τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι** = τὸ νὰ καλοτυχιζῆται τις διὰ τὴν σύνεσιν. — **πιναρὸς** = ῥυπαρὸς, λερός. — **ἐνδύση** = θὰ ἐνδύσῃαι. — **δουλοπρεπῆς** = ἀρμόζων εἰς δούλον. — **κάτω νενευκῶς** = σκυμμένος κάτω. — **χαμαιπειθὴς καὶ χαμαιζήλος** = ταπεινὸς καὶ ποταπός. — **πάντα τρόπον** = κατὰ πάντα τρόπον. — **ἀνακύντω** = σηκώνω τὴν κεφαλὴν. — **ἀνδρῶδης** = ἀνδρικός. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — **εὐρυθμός** = κανονικός, σύμμετρος. — **εὐσχήμεων** = ὠραῖος. — **ὅπως... ἔσται** = πῶς νὰ εἶναι. — **προνοῶ** = προσέχω, φροντίζω. — **αὐτὸς** = σὺ ὁ ἴδιος. — **ἥκιστα** = ἐλάχιστα, οὐδόλως. — **ἀτιμότερος** = ὀλιγώτερον τίμιος, εὐτελέστερος. — **τῶν λίθων** = ἀπὸ τοὺς λίθους (οὓς σὺ κατεργάζεσαι).

Προεδρίας, περὶ τούτων βλ. ἐν σελ. 150. — **ἀρχάς**, βλ. ἐν σελ. 150. — **χιτώνιον τι πιναρὸν ἐνδύση** κτλ., πρβλ. τὸ ἀντίστοιχον χωρίον ἐν τῇ λόγῳ τῆς Γλυπτικῆς ἐν κεφ. 8 «**μὴ μυσαχθῆς τοῦ σχήματος τὸ εὐτελεὲς μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν**». — **χιτώνιον**, ὑποκοριστικ. τοῦ **χιτῶν** = βραχὺς χιτῶν· ὁ δὲ χιτῶν ἦτο ἀνδρικὸν ἔνδυμα φορούμενον κατάσαρκα, ὑποκάμισον. — **μοχλίον**, ὑποκοριστικ. τοῦ **μοχλός**· οὗτος δὲ ἦτο ξύλον ἢ σίδηρον ἐπίμηκες πρὸς ἀνασῆκωσιν ἢ μετακίνησιν βαρέων σωμάτων, δηλ. πετρῶν καὶ τῶν τοιοῦτων, κοινῶς «**λοστός**». — **γλυφεῖον**, τοῦτο, ὡς καὶ ὁ **κοπεὺς** καὶ ὁ **κολαπιτήρ**, ἦτο ἐργαλεῖον γλυφῆς, σμίλη.

Κεφ. 14.

Οὐ περιμείνας = χωρὶς νὰ περιμείνω. — **ἀποφαίνομαι** (δηλ. **τὴν γνώμην**) = ἐκφράζω τὴν γνώμην μου, τὴν ἀπόφασίν μου. —

ἄμορφος = ἄσχημος. — *μάλα γεγηθώς* = μὲ πολλήν χαράν. — *ἐπει* = ἐπειδή. — *ὅτι πληγὰς... ἐνετρίψατο*, ὑποκείμεν. ἢ *ἄμορφος καὶ ἡ ἐργατική*. — *πληγὰς ἐντρίβομαί τινι* = δίδω εἰς τινα βραδυσμούς. — *εὐθύς ἀρχομένω* = εὐθύς ὅτε ἔκαμνον ἀρχὴν (τῆς τέχνης). — *ἀπολειφθεῖσα*, παθητ. ἄορ. τοῦ *ἀπολείπομαι* = ἐγκαταλείπομαι ἢ μετχ. αἰτλγκ. — *συγκροτῶ τῷ χεῖρε* = κροτῶ τὰς χεῖρας, κτυπῶ τὰ χέρια. — *πρίω τοὺς ὀδόντας* = τρίζω τοὺς ὀδόντας. — *τέλος* = ; πρβλ. κεφ. 6. — *τὴν Νιόβην ἀκούομεν* (δηλ. *πεπηγέναι*) = ἀκούομεν περὶ τῆς Νιόβης (ὅτι ἐμαρμαρώθηκε). — *πήγνυμαι* = στερεοποιοῦμαι, παγώνω, μαρμαρώνομαι. — *ἐπεπήγει... μετεβέβλητο*, ὁ ὑπερσυντλκ. πρὸς δῆλωση τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῆς πράξεως (πρβλ. κεφ. 3 «*παρεδεδόμην*»). — *ἀπιστῶ* = δυσπιστῶ. — *θαυματοποιοὶ... οἱ ὄνειροι* (δηλ. εἰσὶ) = τὰ ὄνειρα κάμνουν θαύματα, θαυματοουργοῦσι.

“*Ὅτι πληγὰς... ἐνετρίψατο (ἢ ἄμορφος καὶ ἐργατική)*, ὁ Λουκ. σκοπίμως ἀποδίδει εἰς τὴν Ἑρμογλυφικὴν, ἕτι ὁ θεὸς τοῦ ἔπραξεν, ἵνα παρουσιάσῃ αὐτὴν ἔτι ἀντιπαθητικωτέραν. — *ἡ δέ, τίς; — τῷ χ. συνεκρότει*, ἐνταῦθα ὡς σημεῖον ἐπιδοκιμασίας ἢ ἀγανακτήσεως;

Κεφ. 15.

Ἀπιδούσα, τοῦ β. *ἀφορῶ* (πρὸς τινα) = παρατηρῶ, κυττάζω (τινά). — *τοιγαροῦν* = λοιπόν. — *ἀμείβομαί τινά τινος* = ἀνταμείβω τινὰ διὰ τι. — *ὅτι* = διότι. — *δίκην δικάζω* = ἐκφέρω ἀπόφασιν, ἀποφασίζω. — *ἔλθῃ ἤδη* = ἔλα τώρα. — *ἐπιβαίνω τινός* = ἀναβαίνω ἐπάνω εἰς τι. — *δείξασα* = ἔδειξε. — *τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν* = κάτι τι ὅσων ὄχημα ἐζευγμένον μὲ κάτι τι ὅσων πτερωτοῦς ἵππους. — *εἰοικότες* = ὁμοιάζοντες. — *ἡλίκα* = πόσον μεγάλα (σημαντικὰ) πράγματα. — *μὴ ἀκολουθήσας ἐμοί* = ἐὰν δὲν ἠκολούθησας ἐμέ. — *ἀγνοήσῃν ἐμελλες* = θά σοι ἔμενον ἄγνωστα. — *ἐλαύνω* = ὀδηγῶ τὸ ὄχημα. — *ὑφηνιοχῶ* = ἠνιοχῶ = κρατῶ τὰς ἡνίας. — *ἀρθεῖς*, παθητ. ἄορ. τοῦ *αἶρομαι* = ὑψώνομαι. — *ἐπισκοπῶ* = παρατηρῶ. — *ἀπὸ τῆς ἔω... ἄχρι πρὸς τὰ ἐσπέρια* = ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν. — *καθάπερ ὁ Τριπι. ἀποσπείρων τι...* = καὶ κάτι ἔσπειρον..., καθὼς ὁ Τριπτόλεμος. — *ὅτι* = τί. — *μετ' εὐφημίας... παραπέμπω* = προπέμπω μὲ εὐχάς. — *καθ' οὓς γενοίμην (= παραγενοίμην) τῇ πτήσει* = (ἐκείνοι) εἰς τὴν χώραν τῶν ὁποίων ἔφθانون πετῶν.

Τῷ Πηγάσῳ ἐοικότεων, ἢ παρομοίωσις τῶν ἵππων πρὸς τὸν Πήγασον, τὸν θεωρούμενον ὡς ἵππον τῶν Μουσῶν, ὑποδηλοῖ τὸν σύνδεσμον τῆς Παιδείας μετὰ τῶν Μουσῶν.—*καθάπερ ὁ Τριπίτολεμος* ..., ποῖον τὸ κύριον σημεῖον τῆς παραβολῆς;—*ὅτι τὸ σπειρόμενον ἦν*, ὑπαινίσσεται τὰ σπέρματα τῆς παιδείας.

Κεφ. 16.

Τὰ τοσαῦτα = τόσα καὶ τόσα.—*ἐπανήγαγε*, δηλ. ἐμέ· τὸ δὲ *ἐπανάγω* = ἐπαναφέρω.—*ἐνδεδυκότες* = ἐνδεδυμένοι.—*δοκῶ μοι=δοκεῖ μοι=νομίζω*.—*εὐπάρυφος* = φορῶν ὠραῖον ἔνδυμα· *εὐπάρυφος τις* = ὁμοίως πρὸς ἄνθρωπον φοροῦντα ὠραῖον ἔνδυμα = ὅταν ἕνας λαμπροενδεδυμένος.—*ἐπανήκειν* = ὅτι ἐπανῆλθον.—*καταλαμβάνω* = συναντῶ.—*τὸν πατέρα*, δηλ. τοῦ Λουκιανοῦ· ἐπομένως = τὸν πατέρα μου.—*ἐσιῶτα καὶ περιμένοντα* = ὅστις ἴστατο καὶ περιέμενε.—*οἶος ἦκοιμι* = ὅποιος ἐπανῆλθον.—*καί τι καὶ ὑπέμνησεν* (δηλ. αὐτὸν) = καὶ πρὸς τούτοις ἔκαμεν εἰς αὐτὸν καὶ μικρὰν τινα ὑπόμνησιν.—*οἶα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ... ἐβουλεύσαντο* (δηλ. ὁ πατήρ καὶ αἱ συγγενεῖς) = ποῖα (ποταπὰ πράγματα) ὀλίγον ἔλειψε μὲ τὴν ἀπόφασίν των νὰ μοὶ παράσχωσι.—*μέμνημαι ἰδὼν* = ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶδον.—*ἀντίπαις* = *πρόσηβος* (πρβλ. κεφ. 1).—*ἐμοὶ δοκεῖν*, τὸ ἀπαρμφ. ἀπολύτως = ὡς *ἐμοὶ δοκεῖ* = κατὰ τὴν γνώμην μου = ἴσως.—*ἐκταραχθεῖς*, μετχ. αἰτιλγχ.—*ἐκταράττομαι πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον* = ταρασσομαι ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ καταλαμβάνομαι ἀπὸ τοὺς ῥαβδισμοῦς.

Τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις, δηλ. ἀνθρώποις· πρβλ. τέλος προηγουμένου κεφ. «*ὅτι... οἱ ἄνθρωποι ἐπήνουν...*».—*ἐπανήγαγε*, ποῦ;—*ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα*, δηλ. ποῖαν;—*οἶα μικροῦ δεῖν... ἐβουλ.*, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 1 καὶ 2.—*τῶν πληγῶν*, ἃς ἔλαθε παρὰ τίνος; πρβλ. κεφ. 3.

Κεφ. 17.

Μεταξὺ λέγοντος (δηλ. ἐμοῦ) = ἐν ᾧ ἐγὼ (σᾶς) διηγούμαι (ταῦτα) τὸ μεταξὺ πρὸ τῶν χρονκ. μετχ. τίθεται πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν.—*Ἡράκλεις*, ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως· πρβλ. τὰ παρ' ἡμῖν : Χριστέ μου ! Θεέ μου ! — *ἔφη τις* = εἶποι ἄν

τις = ἴσως εἶπη τις· οὕτω καὶ τὸ κατωτέρω ὑπέκρουσε = ὑποκρούσειεν ἄν = ἴσως ἀντείπη. — ὡς, ἐπιτακτ. = πόσον. — δικανικόν, ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ = ὁμοιάζον πρὸς δικηγορικὴν ἀγόρευσιν—ἀναφορικῶς πρὸς τὰς δύο γυναῖκας— καὶ ἐν τῇ μεταφρκ. = ἀνιαρόν. — χειμερινὸς ὄνειρος = ὄνειρον χειμερινῆς νυκτός, δηλ. μακρόν. — μήκιστος, ὑπερθεκτ. τοῦ μακρός. — τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ = ἀλλὰ τί τοῦ ἦλθε. — ληρῶ = φλυαρῶ. — μνησθῆναι παιδικῆς νυκτός = νὰ ἐνθυμηθῇ νύκτα τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. — ἔωλος = παλαιός, μπαγιάτικος. — ψυχρολογία = ἡ ψυχρὰ ὁμιλία (του). — μὴ... ὑπέιληφε; = μήπως ἐνόμισε; — ὄνειρων ὑποκριτὰς τινὰς = ὡς κάποιους ἐρμηνευτὰς ὄνειρων. — ὦγαθὲ = καλέ μου φίλε. — διηγούμενος = ὅτε διηγείτο. — ὡς = ὅτι δηλ. — πατρῶος = ἀνήκων εἰς τὸν πατέρα, πατρικός. — καὶ τὰ ἄλλα = καὶ τὰ λοιπά. — ἴστε γὰρ = (παραλείπω δὲ ταῦτα) διότι τὰ γνωρίζετε. — οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν (δηλ. διεξήκει) = διηγείτο τὸ ὄνειρον οὐχὶ πρὸς ἐρμηνείαν τούτου (= οὐχὶ ἐπὶ τῇ σκοπῇ νὰ εὕρῃ ἐρμηνευτὰς τούτου). — οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς = οὐδ' ἐπὶ τῇ σκοπῇ νὰ φλυαρῇ. — καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. — ἐν πολέμῳ = ἐν ὧρα πολέμου. — (ἐν) ἀπογνώσει πραγμάτων = ἐν ἀπελπιστικῇ θέσει. — περιεσιώτων πολεμίων = ὅτε δηλ. οἱ ἐχθροὶ ἦσαν πέριξ αὐτοῦ = ἐν μέσῳ δηλ. ἐχθρῶν. — τι καὶ χρήσιμον = κάποιον πολὺ ὠφέλιμον (ἀποτέλεσμα)· περὶ τῆς σημασίας τοῦ καὶ πρβλ. κεφ. 5 «καὶ πάνυ».

Οὐδὲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν κλπ., ὁ Λουκ. προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν κατὰ τῶν κατηγοριῶν, ὅτι αὐτὸς φλυαρεῖ καὶ θεωρεῖ τοὺς ἀκροατὰς ὡς ὄνειροκρίτας, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ξενοφῶντος — τοῦ γνωστοῦ ἱστορικοῦ —, ὅστις ἐν Ἄναβ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 11 διηγείται ἐνύπνιον τι, ὅπερ ἐνέβαλεν εἰς αὐτὸν τὸ θάρρος νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀπελπιστικῆς θέσεως τῶν Ἑλλήνων. — διηγούμενος, δηλ. εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων τοῦτο — τὸ ὅτι δηλ. διηγήθη τὸ ὄνειρον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων—δὲν ἀναφέρει μὲν ὁ Ξεν. ἐν τῇ προμνημονευθέντι χωρίῳ, πρέπει ὅμως νὰ νοηθῇ ὅτι ἐγένετο τοῦτο καὶ παρελείφθη νὰ δηλωθῇ ὑπὸ τοῦ Ξενοφ. ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ νοούμενον. — οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν, τοῦτο λέγει ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν: «μὴ ὄνειρ. ὑποκριτὰς τινὰς ὑπέιληφεν;». — οὐδ'

ὡς φλ. ἐγνωκῶς, ἀναφορικῶς πρὸς τό: τί δ' οὖν... ληρῆσαι κτλ.— ἐν πολέμῳ, ποῖον πόλεμον ἐννοεῖ ἐνταῦθα;— (ἐν) ἀπογνώσει πραγμάτων, οἱ Ἕλλ. μετὰ τὴν παρὰ τὸν Ζαπάταν σύλληψιν καὶ δολοφονίαν τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν αὐτῶν εἶχον περιπέσει εἰς μεγίστην ἀθυμίαν καὶ ἀπελπισίαν, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἦσαν πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος των, ἐν μέσῳ ἀπειραριθμῶν ἐχθρῶν, τῶν Περσῶν.— ἀλλά τι καὶ χρήσιμον εἶχεν ἡ διήγησις, δηλ. ποῖον;

Κεφ. 18.

Ὅπως οἱ νέοι κτλ., ἐπεξηγήσεις = ἴνα δηλ. οἱ νέοι κτλ. — τρέπομαι πρὸς τι = ἐπιδίδομαι εἰς τι.— τὰ βελτίω = τὰ πλεόν ὠφέλιμα (πράγματα).— ἔχομαί τινος = προσκολλῶμαι εἰς τι, ἐπιδιώκω τι.— ὑπὸ πενίας, ἢ ὑπὸ = ἔνεκα.— ἐθελokaκῶ = εἶμαι δειλός, δειλιῶ.— τὰ ἥτιω = τὰ χειρότερα, τὰ πλεόν εὐτελεῖα — οὐκ ἀγεννῆς = εὐγενῆς, ὑψηλόφρων.— ἐπιρρῶννυμαι = λαμβάνω θάρρος.— εὖ οἶδ(α) ὅτι = ἀναμφιβόλως.— ἀκούσας τοῦ μύθου = ὅταν ἀκούσῃ τὴν (περὶ οὐείρου) διήγησίν μου.— προσιτησάμενος, μετχ. ὑποθκ.— προῖσταμαί τινα ἐμαυτῶ παράδειγμα = προβάλλω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου τινὰ ὡς παράδειγμα.— ἐγνοῶ = σκέπτομαι.— οἶος ὦν... ὠρμησα = τί λογῆς ἤμην καὶ (μ' ὄλον τοῦτο) ὠρμησα.— μηδέν (= οὐδέν) ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν = χωρὶς οὐδὲως νὰ δειλιάσω ἀπέναντι τῆς πενίας.— οἶος δὲ = τί λογῆς ὄμως.— εἰ καὶ μηδέν ἄλλο = ἂν καὶ ὄχι ἄλλο τι.— οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος = τοῦλάχιστον ὄχι ὀλιγώτερον ἔνδοξος ἀπὸ κάθε λιθοξόου.

Κἀγώ, καθὼς καὶ ποῖος ἄλλος;— ὑμῖν, διὰ τούτου, καθὼς καὶ διὰ τοῦ κατωτέρω πρὸς ὑμᾶς, νοοῦνται οἱ συμπολιταί τοῦ Λουκ., οἱ παριστάμενοι κατὰ τὴν παροῦσαν — τὴν περὶ τοῦ ἐνυπνίου—διάλεξιν αὐτοῦ.— τὰ βελτίω — τὰ ἥτιω, διὰ τοῦ α' ἐνοοῦνται αἱ ἐπιστῆμαι ἐν γένει, διὰ τοῦ β' αἱ βάνουσαι τέχναι.— πρὸς τὰ κάλλιστα, δηλ.;— ἐπανελήλυθα, ἐκ τῶν μακρῶν ἀποδημιῶν (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 138).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΝΑΧΑΡΣΙΝ

Κεφ. 1.

Ἵμῖν (δοτικ. ἠθικῆ) ... ποιοῦσιν = σὰς κάμνουσιν. — οἱ μὲν ... οἱ δὲ = ἄλλοι μὲν ... ἄλλοι δέ. — περιπλέκομαι = συμπλέκομαι. — ὑποσκελίξω τινά = ἀνατρέπω τινά ὑποβάλλων τὸ σκέλος μου, τρικλοποδίξω τινά. — ἀγγουσι καὶ λυγ., δηλ. ἀλλήλους = συσφίγγονται καὶ λυγίζονται. — συναναφύρομαι = μαζί μὲ ἄλλον ἀνακατόνομαι. — κυλινδοῦμαι = κυλίσσομαι. — σῦς, συδός = χοῖρος. — καίτοι = καὶ ὅμως. — εὐθύς ἀποδυσάμενοι = εὐθύς ὅτε ἐξεδύθησαν τὸ εὐθύς πρὸ τῶν χρονκ. μετχ. τίθεται πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν. — ἐώρων γάρ, δηλ. αὐτούς. — λίπα ἀλείφομαι = λιπαρῶς, ἀφθόνως ἀλείφομαι (μὲ ἔλαιον). — κατέψησε, ἄορ. τοῦ ρ. καταπάω = τρίβω ἐλαφρά. — μάλα εἰρηνικῶς = φιλικιώτατα. — ἄτερος (= ὁ ἕτερος) τὸν ἕτερον = ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — ἐν τῷ μέρει = μὲ τὴν σειρὰν, ἀμοιβαίως. — μετὰ δὲ = μετὰ δὲ ταῦτα. — οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ... = δὲν γνωρίζω τί ἐπαθον καὶ ... — συννενευκότες = ἔχοντες τὴν κεφαλὴν χαμηλωμένην. — συναράττω = συγκρούω. — ἦν ἰδοῦ, ἐπιφώνημα = νά, ἰδέ. — ἀράμενος ... ἐκ τοῖν σκελοῖν = ἀφ' οὗ ἐσήκωσεν ἐκ τῶν σκελῶν καὶ ὕψωσεν. — ἀφίημι εἰς τὸ ἔδαφος = ῥίπτω κάτω. — ἐπικαταπεσῶν = ἀφ' οὗ ἔπεσεν ἐπάνω του. — ἀνακύπτω = ἀνασηκίωνομαι. — περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη = περιπλέξας αὐτὸν εἰς τὰ σκέλη (του). — τὸν πῆχυν (δηλ. τῆς χειρὸς) ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ = περάσας τὸν βραχίονά του κάτω ἀπὸ τὸν λαιμὸν. — ἄθλιος = δυστυχής. — παρακροτῶ = χτυπῶ ἐλαφρά. — ὡς μὴ τέλεον ἀποπνιγείη = ἵνα μὴ τελείως ἀποπνιγῆ. — τοῦ ἐλαίου ἕνεκα = χάριν τοῦ ἐλαίου (μὲ τὸ ὅποιον ἔχουσιν ἀλειφθῆ). — φεῖδομαι (μὴ μετ' ἀπαρμψ.) = φροντίζω, προσέχω (νά μὴ ...). — μολύνομαι = λερώνομαι. — τὸ χοῖσμα = τὸ δι' οὗ χριόμεθα, τὸ ἔλαιον. — βόρβορος = λάσπη· τοῦ βορβόρου ἀναπίμπλαμαι = καταλασπώνομαι. — ἐν ἰδρωτί ἅμα πολλῷ = περιρρεόμενοι συγχρόνως ὑπὸ πολλοῦ ἰδρωτός. — ἐγγχελς, υος = χέλι. — γοῦν = τοῦλάχιστον.

—ἐκ τῶν χειρῶν διολισθαίνω=γλιστρῶ καὶ ξεφεύγω ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια.

Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὁ δὲ παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι οἱ διαλεγόμενοι ἐξακολουθοῦσι διάλογον, ὃν ἤδη πρότερον ἤρχισαν.—οἱ μὲν... ὑποσκελίζουσι, ἀναφέρεται εἰς τὴν ὀρθίαν πάλην, καθ' ἣν οἱ ἀγωνισταὶ ἴσταντο ὀρθιοὶ προσπαθοῦντες νὰ καταρρίψωσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον· ἐν ᾧ τό: οἱ δὲ ἄγχ... κυλινδούμενοι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀλίνδῃσιν ἢ κύλισιν, καθ' ἣν οἱ ἀγωνισταὶ ἐπάλαιον κατὰ γῆς κείμενοι.

Κεφ. 2.

Τὸ αἶθριον τῆς αὐλῆς=τὸ ἀσκέπαστον μέρος τῆς αὐλῆς.—δρῶ=πράττω.—ψάμμον ταύτην βαθεῖαν=ταύτην τὴν βαθεῖαν ψάμμον.—ψάμμος βαθεῖα=ἄφθονος ἄμμος.—υποβάλλομαί τι=θέτω τι ὑποκάτω μου.—ὄρυγμα=λάκκος.—πάτιουσιν ἀλλήλους=πασπαλίζει ὁ εἰς τὸν ἄλλον.—ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκὸν=θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς.—επαμῶμαι τὴν κόνιν=ἐπισωρεύω τὴν ἄμμον.—δίκην ἀλεκτρονόνων=ὡς πετεινοί.—ὡς ἀφυκνότεροι εἶεν=ἵνα δύνανται δυσκολώτερον νὰ ξεφεύγῃσι κατ' ἔννοιαν=διὰ νὰ πιάνωνται καλύτερα.—τῆς ψάμμου τὸν ὄλισθον ἀφαιρούσης καὶ βεβ. ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν=διότι ἡ ἄμμος ἀφαιρεῖ τὴν ὀλισθηρότητα καὶ καθιστᾷ ἀσφαλέστερον τὸ πιάσιμον εἰς στεγνὸν μέρος (δηλ. εἰς μέρος περιέχον ἄμμον).

Ἐν τῷ αἶθριῳ τῆς αὐλῆς, ἐννοεῖται ὁ ἐν ὑπαίθρῳ τόπος τῶν ἀρχαίων γυμναστηρίων, ὅστις ἰδίᾳ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τόπου ὑπῆρχε λάκκος πεπληρωμένος ἄμμου, καλούμενος σκάμμα· τὸν λάκκον τοῦτον καλεῖ ἐνταῦθα ὁ Λουκ. ὄρυγμα.

Κεφ. 3.

Οἱ δὲ=ἄλλοι· δέ.—ὀρθοστάδην=ἐν ὀρθῇ στάσει, ὀρθιοὶ ἰστάμενοι.—κεκονιμένοι (τοῦ ῥ. κονίωμαi)=κατεσκονισμένοι.—παίω=κτυπῶ.—προσπίπτω=ὄρμῳ.—λακτίζουσι, δηλ. ἀλλήλους.—οὔτοσι=οὔτος ἐδῶ.—ἔοικεν ἀποπτύσειν=φαίνεται ὅτι θὰ πτύσῃ (ἐκ τοῦ στόματος).—κακοδαίμων=δυστυχής.—οὔτως... αὐτῷ.. ἀναπέπλησται τὸ στόμα=τόσον πολὺ ἔχει γεμίσει τὸ στόμα.

του.— *πύξ* = μέ πυγμῆν, μέ γροθιάν.— *παταχθέντος* (τοῦ β. *πατάσσομαι*), ἐτέθη γενκ. ἀπόλυτος, ἂν καὶ προηγῆται ἡ δοτκ. *αὐτῷ* = διότι ἐκτυπήθη.— *γνάθος* = σιαγών.— *δίστημί τινα* = χωρίζω τινά.— *λύω τὴν μάχην* = διατάττω νὰ καταπαύσῃ ὁ ἀγών.— *τεκμαίρομαι τινι* = συμπεραίνω ἔκ τινος.— *πορφυρίς, ἴδος* = πορφυροῦν ἔνδυμα.— *τῶν ἀρχ... εἶναι* = τοῦτον εἶναι τινα τῶν ἀρχόντων = ὅτι οὗτος εἶναι τις ἐκ τῶν ἀρχόντων.— *ὁ δὲ* = οὗτος δὲ (δηλ. ὁ ἀρχων)· *κατ' ἔννοιαν* = ἀλλὰ τοῦναντίον.— *ἐποτρύνει* = παρακινεῖ (αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα).— *τὸν πατάξαντα* = ἐκείνον, ὅστις ἐκτύπησε (τὸν ἄλλον).

Καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ παλαισταί· νοοῦνται οἱ *παγκρατιασταί* (πρβλ. κεφ. 8), δηλ. οἱ διαγωνιζόμενοι εἰς τὸ *παγκράτιον*, ὅπερ ἦτο ἀγὼν περιλαμβάνων τὴν τε πάλην καὶ τὴν πυγμῆν.— *ὁ ἀρχων*, ἴσως ὁ *γυμνασίαρχος* ἢ εἰς τῶν *σωφρονιστῶν*· καὶ ὁ μὲν *γυμνασίαρχος* ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀρχων τῶν *γυμνασιῶν*· οὗτος διεκόσμηε τοὺς τόπους, ἐνθα ἐγίνοντο οἱ ἀγῶνες, ἐπεμελεῖτο τῶν λαμπαδηδρομιῶν, ἐχορήγει τὸ εἰς τὰ γυμνάσια δαπανώμενον ἔλαιον καὶ ἐπετήρει τὴν διαγωγὴν τῶν ἐφήβων· οἱ δὲ *σωφρονισταί* ἐν Ἀθήναις ἦσαν δέκα, εἰς ἕξ ἐκάστης τῶν δέκα φυλῶν· ἔργον τούτων ἦτο νὰ ἐφορεύωσι τὴν ἀγωγὴν τῶν ἀγωνιζομένων καὶ προτρέπωσιν αὐτοὺς εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα.

Κεφ. 4.

Ἀλλαχόθι = εἰς ἄλλα μέρη (τοῦ γυμναστηρίου).— *ἐγκονῶ* = εὐρίσκομαι εἰς κίνησιν.— *ὡσπερ θέοντες* = ὡσάν νὰ τρέχωσι.— *ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντες* = ἐν ᾧ μένουσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου.— *εἰς τὸ ἄνω* = ὑψηλά.— *συναλλόμενοι* = ὁμοῦ πηδῶντες.

Ἄλλοι δὲ κτλ., νοοῦνται οἱ ἀσκούμενοι εἰς τὸ πῆδημα.

Κεφ. 5.

Τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν, κατ' ἔννοιαν = τί καλὸν δύναται νὰ προξενήσωσιν.— *ὡς ἔμοιγε... δοκεῖ* = διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω.— *μανία εοικέναι τὸ πρᾶγμα* = ὅτι τὸ πρᾶγμα ὁμοιάζει μέ τρέλλαν.— *οὐκ ἔστιν ὅστις* = οὐδεὶς.— *ἂν... μεταπίσειέ με* = δύναται νὰ με μεταπίσῃ.— *παραπαίω* = εἶμαι τρελλός.

Κεφ. 6.

Καὶ εἰκότως, ὁ καὶ ἐπιτατικός = ὅλως φυσικῶς. — ξένα γε ὄντα καὶ π. τῶν Σκυθικῶν ἐθνῶν ἀπόδοια = διότι (ταῦτα) βεβαίως εἶναι ξένα (δηλ. διὰ σέ) καὶ παρὰ πολὺ διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ Σκυθικά ἔθιμα. — καθάπερ = καθὼς ἀκριβῶς. — εἰκὸς εἶναι = εἰκὸς ἐστὶν εἶναι = ἐπόμενον εἶναι νὰ ὑπάρχωσιν. — ἐπιτηδεύματα = ἀσχολίαι, συνήθειαι. — τοῖς Ἑλλ. ἡμῖν κτλ. = δόξαντα ἂν ἡμῖν τοῖς Ἑλλησιν εἶναι ἀλλόκοτα. — δόξαντα ἂν = ἂ δόξειεν ἂν = τὰ ὅποια — ἐπιτηδεύματα — ἤθελον φανῆ. — εἴ τις ἡμῶν ἐπιστάτη αὐτοῖς = ἔάν τις ἐξ ἡμῶν ἤθελε σταθῆ πλησίον αὐτῶν κατ' ἔννοιαν = ἔάν τις ἐξ ἡμῶν ἤθελεν ἴδει αὐτά. — πλὴν ἀλλὰ θάρρει = ἀλλὰ μὴ ἀνησύχει. — ὦγαθὲ = ὦ ἀγαθὲ = καλέ μου φίλε. — ἐφ' ὕβρει = μὲ σκοπὸν νὰ χλευάσωσι, νὰ προσβάλωσιν. — ἐπιπάττουσι = πάττουσι (κεφ. 2). — οὐκ ἀτερπλῆς χρεία = τερπνὸς σκοπός. — ἀκμὴν ἐπάγω τῷ σώματι = ἐμβάλλω βίωμην εἰς τὸ σῶμα. — γοῦν = δέ. — ἐνδιατρίβω τῇ Ἑλλάδι = ζῶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν τῇ Ἑλλάδι. — οὐκ εἰς μακρὰν = ἐντὸς ὀλίγου. — τῶν πεπηλ. ἢ κεκον., ἐκ τοῦ εἶς' πεπηλωμένοι δὲ ἢ κεκονιμένοι = καταλασπωμένοι ἢ κατεσκομισμένοι. — οὕτω σοι... δόξει = οὕτω ἡδύ τε ἄμα καὶ λυσιτελεὲς δόξει σοι τὸ πρᾶγμα εἶναι = τόσον εὐχάριστον καὶ συγχρόνως ὠφέλιμον θά σοι φανῆ (ὅτι εἶναι) τὸ πρᾶγμα. — ἀπαγε, ἐπιφ. = ὁ θεὸς νὰ φυλάξῃ. — ὑμῖν ταῦτα γένοιτο = εἴθε εἰς σᾶς νὰ γίνωσι ταῦτα κατ' ἔννοιαν = ταῦτα εἴθε νὰ κρατήσητε διὰ τὸν ἑαυτὸν σας. — ἐμὲ εἴ τις ὑμῶν τοιοῦτό τι διαθεῖη = ἔάν τις ἐξ ὑμῶν μὲ φέρῃ εἰς τοιαύτην κατάστασιν = ἔάν τις ἐξ ὑμῶν μὲ μεταχειρισθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον. — εἴσεται, μέλλ. τοῦ β. οἶδα = γνωρίζω. — παρεζώσμεθα, πρκμ. τοῦ β. παραζώννυμαι. — οὐ μάτην παραζώννυμαι τὸν ἀκινάκην = δὲν κρεμῶ γιὰ τὰ μάτια παρὰ τὴν ζώνην μου τὸν ἀκινάκην.

Τοιοῦτό τι, δηλ.; — ἀκινάκης, βραχὺ καὶ εὐθὺ ξίφος τῶν Περσῶν καὶ Σκυθῶν.

Κεφ. 7-8.

Ἄταρ = ἀλλὰ (δὲν μοῦ λέγεις). — τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γινν. = πῶς ὠνομάσατε αὐτά, τὰ ὅποια γίνονται (ἐδῶ). — τί φῶμεν; =

τί νὰ λέγωμεν;—*χωρος* = τόπος.—*γυμνάσιον* = γυμναστήριον.—*ιερόν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου* = αφιερωμένον εἰς τὸν Λύκειον Ἀπόλλωνα.—*τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον* = δηλ. τὸν ἐπὶ τῆς στήλης ἀκουσθῆναι Ἀπόλλωνα.—*τῇ ἀριστερᾷ* (= διὰ τῆς ἀριστερᾶς) *μὲν . . . ἢ δεξιᾷ δέ . . .*, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως ἀπὸ τῆς μετχ. γίνεται μετάβασις εἰς ῥῆμα παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως (*δείκνυσι*).—*ἀνακεκλασμένος* = λυγισμένος πρὸς τὰ ἄνω.—*ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον* = ὡς ν' ἀναπαύηται ἀπὸ μακρὰν κόπωσης.—*δείκνυσι* = παριστᾷ.—*γυμνάσματα* = ἀσκήσεις.—*οἱ δ' ἐν τῇ κόνει* = ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶναι εἰς τὴν ἄμμον.—*τὸ δὲ πταίνει ἀλλήλους ὀρθοστάδην* = τὸ δὲ νὰ ἀλληλοκτυπῶνται ὄρθιοι = περὶ ἐκεῖνων δέ, οἵτινες ἀλληλοκτυποῦνται ὄρθιοι.—*παγκρατιάξιν λέγομεν* = λέγομεν ὅτι παγκρατιάξουσιν (= ὅτι ἀσχοῦνται εἰς τὸ παγκράτιον).—*καὶ . . . δὲ* = καὶ πρὸς τοῦτοις.—*ἡμῖν ἔστι* = ἔχομεν ἡμεῖς.—*γυμνάσια* = ἀσκήσεις.—*τὸ ὑπεράλλεσθαι* = τὸ ὑπερπηδᾶν = τὸ *ἄλμα*.—*προτίθημι ἀγῶνας* = προκηρύσσω ἀγῶνας.—*ὁ κρατήσας* = ὅστις νικήσῃ.—*τῶν καθ' αὐτὸν (ἀνδρῶν)* = τῶν συγχρόνων του.—*ἀναιροῦμαι τὰ ἄθλα* = λαμβάνω τὰ βραβεῖα.

Γυμνάσιον, τὰ ἐπισημότατα τῶν ἐν Ἀθήναις γυμνασίων ἦσαν τρία· ἢ *Ἀκαδήμεια* πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς πόλεως, πλησίον τοῦ Ἰππίου Κολωνοῦ (παρὰ τὴν σημερινὴν Κολοκυθοῦν), ὀνομασθεῖσα οὕτως ὑπὸ τινος Ἀκαδήμου ἰδρυτοῦ· τὸ *Λύκειον* παρὰ τὸ σημερινὸν Ζάππειον καὶ τὸν ἀνακτορικὸν κήπον, καὶ τὸ *Κυνόσαργες* παρὰ τὴν εἰς Φάλγηρον ἀγούσαν ὁδὸν (ΝΑ. τοῦ σημερινοῦ Α' στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν).—*ιερόν Ἀπόλλ. τοῦ Λυκείου*, κατὰ ταῦτα ὁ προκείμενος διάλογος ἐγένετο ἐν τῷ *Λυκίῳ*, ὅπερ ἦτο αφιερωμένον εἰς τὸν Λύκειον Ἀπόλλωνα· δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀγαλμὰ του ἴστατο ἐνταῦθα.—*αὐτοῦ*, δηλ. τοῦ Ἀπόλλωνος.—*πάλη*, ταύτης ὑπῆρχον δύο εἶδη· ἢ *ὀρθία πάλη* καὶ ἢ *ἀλίνθησις* ἢ *κύλισις* (βλ. ἐν σελ. 157).—*παγκρατιάξιν*, περὶ τοῦ *παγκρατίου* βλ. ἐν σελ. 158.—*δίσκος*, οὗτος ἦτο παλαιοτάτη γυμναστικὴ ἀσκήσις τῶν Ἑλλήνων, καθ' ἣν οἱ ἀγωνιζόμενοι ἔρριπτον ὅσον οἶόν τε μακρότερον τὸν *δίσκον*, δηλ. κυκλοτερῆ πλάκα ἐκ λίθου ἢ μετάλλου (πρβλ. κατωτέρω κεφ. 27).

Κεφ. 9.

Ἔσθλασι = ἐν Ἐσθλαίᾳ. — στέφανος ἐκ κοτίνου, δηλ. τὸ ἄθλον ἐστίν· κότινος δὲ = ἀγρία ἐλαία. — Ἰσθμοὶ = ἐν τῷ Ἰσθμῷ (τῆς Κορίνθου). — πίτυς, υὸς = εἶδος πύκης, κουκκουναριά. — σελίλων πεπλ. = (στέφανος) πεπλεγμένος ἐκ σελίλων. — Πυθοῖ = ἐν Πυθοῖ = ἐν Δελφοῖς. — τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ = ἐκ τῶν ἱερῶν δένδρων τοῦ θεοῦ (δηλ. τοῦ Ἀπόλλωνος). — τοῖς Παναθηναίοις = ἐν τοῖς Παναθηναίοις. — τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας, δηλ. ἄθλον (= ὡς βραβεῖον) ἐστίν. — τί ἐγέλασας; ἦ... = (ἀλλὰ) διατί ἐγέλασας; μήπως... — μικρὸς = ἀσήμαντος. — πάνσεμνος = πολὺ σπουδαῖος. — καταλέγω = ἀπαριθμῶ. — ἄξια τοῖς διαθεῖσιν αὐτὰ φιλοτιμεῖσθαι = ἄξια διὰ τὰ ὑπερηφανεύωνται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐχορήγησαν αὐτά. — καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερεσπ. = καὶ διὰ τὰ καταβάλλωσι πολλοὺς κόπους οἱ ἀγωνισταὶ αὐτοί. — μεγαλοδωρία = γενναιοδωρία. — περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων = διὰ τὴν λήψιν τῶν τόσοσιν μεγάλων = διὰ τὴν ἀποκτήσασιν τὰ τόσοσιν μεγάλα. — ὥστε... τοσαῦτα προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν = ὥστε τὰ ὑποβάλλωνται εἰς τόσοσιν κόπους καὶ τὰ κινδυνεύουσι. — ἀγχόμενοι πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλώμενοι = πνιγόμενοι ὑπὲρ ἀλλήλων καὶ κατατακκίζόμενοι. — ὡς οὐκ ἐνόν, αἰτιατικ. ἀπόλυτος = ὡς εἰ μὴ ἐνῆν = ὡσάν τὰ μὴ ἦτο δυνατόν. — ἀπραγμόνως = ἀκόπως. — εὐπορήσαι... ἐστεφανῶσθαι, ἐκ τοῦ ὡς οὐκ ἐνόν. — εὐπορῶ τις = προμηθεύομαι τι. — διὼ ἐπιθυμία (δηλ. ἐστὶ τούτων — τῶν μῆλων) = ὅστις (τὰ) ἐπιθυμεῖ. — σελίλῳ ἐστεφάνωμαι ἢ πίτυι = εἶμαι ἐστεφανωμένος μὲ σελίλον ἢ μὲ πίτυν. — μήτε π. κατακλιόμενον τὸ πρὸς. μήτε λακτιζόμενον = χωρὶς μήτε τὰ πασαλείφεται εἰς τὸ πρόσωπόν του μὲ πηλὸν μήτε τὰ λακτιζέται.

Ἔσθλασι, ἐνταῦθα ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ἐσθλαπιακοὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. — Ἰσθμοὶ, ἐνταῦθα ἐτελοῦντο τὰ Ἰσθμια κατὰ πᾶν τρίτον ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος· οἱ νικηταὶ ἐλάμβανον ὡς βραβεῖον στέφανον ἐκ σελίλου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων στέφανον ἐκ πίτυος. — ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα ἐτελοῦντο καθ' ἕκαστον τρίτον ἔτος τὰ Νεμεια πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. — Πυθοῖ, ἐν Δελφοῖς ἐτελοῦντο

καθ' ἕκαστον τέταρτον ἔτος τὰ Πύθια πρὸς τιμὴν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος.— *μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ*, τὸ ἄθλον εἰς τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας ἦτο στέφανος ἐκ δάφνης, ἱερᾶς τοῦ Ἀπόλλωνος βραδύτερον ὅμως ἀντὶ τοῦ ἐκ δάφνης στεφάνου ἐδίδοντο ταῖς νικηταῖς μῆλα. — *τὸ ἐκ τῆς μορίας, μορία* ἐκαλεῖτο ἢ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς φυτευθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἐλαία· ὁμοίως ἐκαλοῦντο *μορίαί* αἱ ἐκ ταύτης καταγόμεναι ἐλαῖαι, αἵτινες ἦσαν ἱεραὶ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ ὑπῆρχον ἐν τῷ ἄλλοι τῆς Ἀκαδημείας. Εἰς τοὺς νικητὰς ἐν τοῖς Παναθηναίαις ἐδίδοτο ὡς βραβεῖον ἀμφορεὺς περιέχων ἔλαιον ἐκ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας τῆς Ἀθηνᾶς (= *τῆς μορίας*). — *οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμνα* κτλ., σοβαρῶς λέγει ταῦτα ὁ Ἀνάχαρσις;

Κεφ. 10.

ᾧ ἄριστε = ὦγαθὲ (κεφ. 6). — *ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα* = εἰς αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ (= εἰς μόνα) τὰ διδόμενα δῶρα. — *καὶ γνωρίσματα (ἔστι), οὔτινες οἱ κρατήσαντες* (δηλ. εἰσὶ) = καὶ φανερώσουσι τίνες ἐνίκησαν. — *ἡ δόξα τοῦ παντός ἀξία (ἔστι) τινὶ* = ἡ δόξα ἔχει τὴν μεγαλυτέραν ἀξίαν διὰ τινά. — *οἱ νενικηκότες* = οἱ νικηταί. — *καλῶς ἔχει τινὶ λακτίζεσθαι* = εἶναι τιμητικὸν νὰ λακτίζηται τις. — *θηρῶμαι τὴν εὐκλειαν* = ἐπιδιώκω τὴν καλὴν φήμην. — *ἐκ τῶν πόνων* = διὰ τῶν κόπων· ὁ προσδιορισμὸς ἀποδοτέος τῷ «*τοῖς θηρωμένοις*». — *οὐ... προσγένειτο ἂν αὐτῇ* = δὲν δύναται ν' ἀποκτηθῇ αὐτῇ. — *ἀπονητὶ* = ἀπόνως = ἀκόπως. — *χρῆ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς... περιμένειν* = πρέπει· ὁ ἐπιθυμῶν αὐτὴν... νὰ περιμένῃ. — *πολλὰ τὰ δυσχερῆ (= πολλὰ δυσχερῆ) ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ* = ἄφ' οὗ ὑποφέρει κατ' ἀρχὰς πολλοὺς μόχθους. — *τότ' ἤδη* = τότε ἐπὶ τέλους, τότε μόνον. — *τὸ λυσιτελὲς καὶ ἡδύ*, πρβλ. κεφ. 6. — *κάματος* = κόπος. — *δι πάντες* κτλ. = τὸ ὅτι δηλ. πάντες... — *πολὺ πρότερον οἰκτίσαντες ἐπὶ ταῖς πλ.* = ἄφ' οὗ προηγουμένως πολὺ (τοὺς) ἐλεεῖνολόγησαν διὰ τὰ κτυπήματα. — *οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσι* = οὗτοι δὲ (δηλ. οἱ νικηταί) θὰ εἶναι εὐδαίμονες. — *ἀντὶ τῶν πόνων* = ὡς ἀμοιβὴν τῶν κόπων. — *ἔχοντες, μετχ. αἰτλγκ.* πῶς ἀναλύεται; — *ἀπειρός εἰμί τινος* = δὲν γνωρίζω τι. — *ἔτι* = ἀκόμη. — *μετὰ μικρὸν* = μετ' ὀλίγον χρόνον = ἄφ' οὗ περάσῃ ὀλίγος καιρὸς. —

ἄλλα σοι δόξει = θὰ ἔχῃς ἄλλην γνώμην = θ' ἀλλάξῃς γνώμην.
 — ἐπειδὴν... ἀπιῶν ὁρᾶς = ὅταν (θὰ) πηγαίνῃς καὶ θὰ βλέ-
 πῃς. — συλλεγόμενον... συμπληρούμενα... ἐπαινουμένους...
 νομιζόμενον, μετχ. κατηγρμτ. ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ ὁρᾶς = ὅτε
 συναθροίζεται... ὅτι πληροῦνται... ὅτι ἐπευφημοῦνται... ὅτι θεω-
 ρεῖται. — ἐπὶ τὴν θεάν τῶν τοιούτων = διὰ τὰ παρατηρῆ τὰ
 τοιαῦτα (ἀγωνίσματα). — θέατρα μυριάδρα = θέατρα περιλαμ-
 βάνοντα μυρίους (= ἀπείρους) θεατάς. — τὸν δὲ καὶ κτλ. = τὸν
 δὲ νικήσαντα αὐτῶν νομιζόμενον καὶ ἰσόθεον = ὅστις δ' ἔξ
 αὐτῶν νίκησῃ (ὅτι) θεωρεῖται καὶ ἴσος μὲ τοὺς θεοὺς.

Τοιαῦτα, ποῖα; — αὕτη, δηλ. ἡ δόξα. — τότ' ἤδη, μετὰ τὴν μετχ.
 (ἀνασχόμενον) τίθεται πρὸς ἔξαρσιν τῆς χρονικῆς ἀκολουθίας.
 — τοῦτο φῆς, ὡ Σόλων, κτλ., καὶ ἐνταῦθα ὁ Ἀνάχαρσις πῶς
 ὁμιλεῖ; σοβαρῶς;

Κεφ. 11.

Αὐτὸ τοῦτο = αὐτὸ ἀκριβῶς. — καὶ τὸ οἰκτισιον = τὸ καθ'
 ὑπερβολὴν οἰκτρότατον. — ἐπ' ὀλίγων = ἐνώπιον ὀλίγων. — ἐν
 τοσοῦτοις..., ἢ ἐν = ἐνώπιον. — ὕβρις = προσβολή. — δηλαδὴ
 = βεβαίως. — εὐδαιμονίζω τινὰ = μακαρίζω τινά· ἐν ᾧ εὐδαι-
 μονῶ =; — θαινομένους... ἢ ἀγχομένους, ἐκ τοῦ ὁρῶντες = διότι
 βλέπουσιν ὅτι βαντίζονται ἢ πνίγονται. — ἀντίπαλοι = ἀνταγωνι-
 σταί. — ταῦτα... πρόσεσι τῇ νίκη = ταῦτα εἶναι προσθήκη εἰς
 τὴν νίκην = ταῦτα παρακολουθοῦσι τὴν νίκην. — ἢ ἀνατρέψῃ
 προσπεσῶν = ἢ ἀπ' οὐ πέσῃ ἐπάνω του τὸν ρίψῃ κάτω. — θαι-
 μάτια = τὰ ἱμάτια = τὰ ἐνδύματα. — περιρρήξῃ, τοῦ ρ. περιρ-
 ρήγνυμι = καταξεσχίζω. — μεγάλας τὰς ζημίας = μεγάλας ζη-
 μίας (βλ. ἐν σελ. 139 «ταχεῖαν τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν»). —
 ἐπάγω ζημίας = ἐπιβάλλω τιμωρίας. — ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρ-
 τύρων = ἐνώπιον ὀλίγων μαρτύρων. — οὔτι γε = βεβαίως οὐχί.
 — οὐ μὴν ἀλλά, ἐλλειπτικὴ ἔκφρασις· πλήρης θὰ ἦτο: οὐ μὴν
 τοῦτων (δηλ. τῶν παρ' ἡμῖν) λόγον ποιήσομαι, ἀλλὰ...· κατ'
 ἔννοιαν = ἀλλ' ὅμως. — ἐπεισιν ἐμοὶ οἰκτίρειν τινά τινος = μοῦ
 ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν (= μοῦρχεται) τὰ οἰκτίρω τινὰ διὰ τι. — τῶν
 θεατῶν... θαυμάζω = παραξενεύομαι μὲ τοὺς θεατάς. — οὐς
 φῆς... παραγίγνεσθαι = περὶ τῶν ὁποίων λέγεις ὅτι παρευρί-

σκονται. — *καὶ πάνυ*, ὁ καὶ ἐπιτείνει τὸ πάνυ = παρά πολύ. — *τάναγκαῖα παρέντες* = ἀφήσαντες τὰς ἐργασίας των (αἱ ὁποῖαι παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα). — *σχολάζω ἐπί τινι* = εὐκαιρῶ διὰ τι. — *οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνό πω δύναμαι* = καὶ γὰρ ἐκεῖνο οὐπω δύναμαι = διότι καὶ ἐκεῖνο δὲν δύναμαι ἀκόμη. — *κατανοῶ* = καλῶς ἐννοῶ. — *ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς (ἐστίν), ὄρᾶν* . . . = ὅτι (= πῶς) αὐτοὶ εὐχαριστοῦνται εἰς τοῦτο, εἰς τὸ νὰ βλέπωσι δηλ. . . — *διαπληκτίζομαι* = πυγμαχῶ. — *ἀράττομαι πρὸς τὴν γῆν* = ῥίπτομαι κάτω. — *συντριβομαι* = κατακλῶμαι = κατατσακίζομαι.

Τῆς ὕβρεως, ἦν δηλ. ὑφίστανται οἱ ἠττημένοι. — *ταῦτα . . . πρόσσεσι . . .*, δηλ. ποῖα;

Κεφ. 12.

Καιρὸς = ἐποχῆ. — *αὐτὸ τὸ γινόμενον* = αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. — *ἂν σὲ ἐδίδαξε* = θὰ σὲ ἐδίδασκε. — *οὐ μάτην ἐσπούδακα* (= σπουδάξω) *ἐπί τινι* = οὐχὶ ματαίως καταβάλλω φροντίδας διὰ τι. — *οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις προσβιάσειέ σε τῇ ἡδονῇ* = διότι μὲ λόγους δὲν δύναται τις οὕτω νὰ σε φέρῃ πλησιέστερον εἰς τὴν εὐχαρίστησιν (= νὰ σε κάμῃ νὰ αἰσθανθῆς τὴν εὐχαρίστησιν). — *τὰ ἐκεῖ δρώμενα* = τὰ ἐκεῖ πραττόμενα. — *ὡς εἰ βλέποις* = καθὼς ἐὰν ἤθελες βλέπει. — *αὐτὸς* = σὺ ὁ ἴδιος. — *ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς* = μεταξὺ τῶν θεατῶν. — *ἀρετῇ* = γενναιότης. — *εὐεξία* (ἐκ τοῦ εὖ-ἔχειν) = εὐρωστία. — *ἐμπειρία δεινῇ* = ἐξαίρετος τέχνη. — *ἰσχύς ἀμαχος* = ἀκαταμάχητος δύναμις. — *τόλμα* = τόλμη. — *γνώμη ἀήτητος* = ψυχικὸν σθένος ἀκατανίκητον. — *σπουδῇ ἀληκτος* (ἐκ τοῦ α-λήγειν) = προσπάθεια ἀδιάκοπος, συνεχής. — *εὖ γὰρ δὴ οἶδα* = διότι βεβαίως καλῶς γνωρίζω. — *οὐκ ἂν ἐπαύσω* (μετὰ μετχ.) = δὲν θὰ ἔπαυες (νὰ . . .). — *ἐπιβοῶ* = ἐπευφημῶ. — *ἐπικροτῶ* = χειροκροτῶ. *Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων*, περὶ τῶν ἀγώνων τούτων βλ. ἐν σελ. 161. — *ἐπὶ τούτοις*, τίσι; — *ἐκεῖ*, ποῦ;

Κεφ. 13.

Καὶ ἐπιγελῶν καὶ ἐπιχλευάζων, μετχ. κατγρμτκ. ἐξαρτώμεναι ἐκ τοῦ νοουμένου: *οὐκ ἂν ἐπαυσάμην*. — *ἐπιγελῶ* = γελῶ.

—ἐπιχλευάζω=περιπαίζω.—κατηριθμήσω, ἀόρ. τοῦ β. καταριθμῶμαι = ἀπαριθμῶ, ἀναφέρω.—οὐδενὸς μεγάλου ἔνεκα = δι' οὐδένα σπουδαῖον λόγον.—παραπολλυμένας ὑμῖν, ἢ μετχ. ἐκ τοῦ ὄρω = ὅτι ἀδίκως σᾶς χάνονται.—οὔτε κινδυνεύουσης οὔτε πορθουμένης οὔτε . . . ἀπαγομένων = ἐν ᾧ οὔτε κινδυνεύει . . . οὔτε λεηλατεῖται οὔτε . . . ἀπάγονται.—οἰκεῖος = συγγενής.—πρὸς ὕβριν=προσβλητικῶς.—ἄριστοι μὲν ὄντες, μάτην δὲ πᾶσχοντες καὶ ταλ. καὶ αἰσχ. = διότι ἐν ᾧ εἶναι ἄριστοι μάτην πάσχουσι καὶ τάλαιπωροῦνται καὶ ἀσχημίζουσι.—τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη = τὰ ὠραία καὶ εὐμεγέθη σώματα.—ὑπώπια = μώλωπες = μελανιάσματα τῶν κτυπημάτων.—ὤς, τελκ. = ἴνα.—ἐγκρατῆς τινος γίγνομαι = λαμβάνω τι.—κότινος =; (κεφ. 9).—ἡδύ μοι, δηλ. ἔστι=εὐχαριστοῦμαι.—ὁ κρατήσας αὐτῶν=ὅστις ἐξ αὐτῶν νικήσῃ.—εἶτα, ἐπὶ ἐρωτήσεως πρὸς δῆλῳσιν ἐκπλήξεως = καὶ λοιπόν.—ἐπὶ τῷ ἀδήλω καὶ ἀμφιβόλω τῆς νίκης = διὰ τὸ ἀβεβαῖον καὶ ἀμφίβολον τῆς νίκης = δι' ἀβεβαίαν καὶ ἀμφίβολον νίκην.—πονῶ=κοπιάζω.—καὶ ταῦτ(α) εἰδότες=καὶ μάλιστα ἐν ᾧ γνωρίζουσι.—πάντως=ἐξ ἄπαντος, χωρὶς ἄλλο.—οἱ δὲ ἦτ. πάμπολλοι, δηλ. ἔσονται.—μάτην=χωρὶς κανέν ὄφελος.—ἄθλιοι = οἱ δυστυχεῖς.—πληγὰς λαμβάνω = κτυποῦμαι.—τραύματα λαμβάνω=πληγώνομαι.—οἱ δὲ=τινὲς δέ.

Ἀπαγομένων, δηλ. ὑπὸ τῶν νικητῶν πολεμίων εἰς ἀίχμαλωσίαν.—τοιούτων, δηλ. μικρῶν καὶ εὐτελῶν.

Κεφ. 14.

Ἔοικας μηδέπω ἐννενοηκέναι μηδὲν πολ. ὀρθῆς πέρι=φαίνεσαι ὅτι ἀκόμη δὲν ἔχεις σκεφθῆ τι περὶ καλῆς πολιτείας· κατ' ἔννοιαν = φαίνεσαι ὅτι δὲν ἔχεις σκεφθῆ ἀκόμη πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ καλὴ πολιτεία.—τὰ ἔθνη=τὰ ἔθιμα.—ἐν ψόγῳ τίθεμαι τι=κατηγορῶ τι.—μέλει μοι εἰδέναι = φροντίζω νὰ μάθω.—ὅπως ἂν . . . οἰκηθῆ καὶ ὅπως ἂν . . . γένοιτο=πῶς δύναται νὰ διοικηθῆ καὶ πῶς δύνανται νὰ γίνωσι.—τὰ κάλλιστα=κάλλιστα.—φιλοτιμίαν φιλοτιμοῦμαι περὶ τι = δεικνύω ζῆλον εἰς τι.—εἶση, μέλλ. ὀριστ. τοῦ β. οἶδα=γνωρίζω, μανθάνω.—πολὺ τὸ χρήσιμον = πολλὴν χρησιμότητα, ὠφέλειαν.—ἔχουσι . . . δο-

κοῦσι (= φαίνονται), δηλ. αἱ ἀσκήσεις.— *ἐγκαταμειγμένος τοῖς πόνοις* = ἀνακατωμένος με τούς κόπους.— *μάτην σπουδά-
ζεσθαι* = ὅτι ματαίως ἐπιδιώκονται = ὅτι εἶναι ματαιοπονία.— *καὶ
μὴν* = καὶ ἀληθῶς.— *κατ' οὐδὲν ἄλλο* = δι' οὐδένα ἄλλον σκοπόν.
— *ἦκω* = ἐλήλυθα = ἔχω ἔλθει ποῖον τὸ ἀντίθετον; — *διοδεύω
τοσαύτην γῆν* = διατρέχω τόσην ξηράν.— *μέγαν τὸν Εὐξείνιον*
(δηλ. πόντον) *καὶ δυσχείμερον περαιούμαι* = διαπλέω τὴν
μεγάλην καὶ τριχυμῶδη Μαύρην θάλασσαν.— *ἢ ὅπως . . .* =
παρὰ ἴνα . . . — *ἐκμανθάνω* = τελείως μανθάνω.— *κατανοῶ* =
καλῶς ἐννοῶ.— *ἐκμελετῶ* = μελετῶ.— *διδῶ* = διὰ τοῦτο.— *προαι-
ροῦμαι τινα φίλον καὶ ξένον* = προτιμῶ τὴν φιλίαν καὶ φιλοξε-
νίαν τινός.— *κατὰ κλέος* = ἕνεκα τῆς φήμης σου.— *ἀκούω* (μετ'
ἀπρμφ.) = ἀκούω (ἐκ φήμης ὅτι . . .). — *ἐπιτηδεύματα* = ; (κεφ. 6).
— *καὶ ὄλω* = καὶ ἐν γένει.— *συναρμοστής* = καταρτιστής.—
οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος =
τάχιστα διδάσκέ με καὶ κάμνε με μαθητὴν σου.— *ὡς ἡδ. ἂν . . . σοι
παρακαθεζόμενος . . . ἐπακούοιμι* = ὡς ἡδέως ἂν σοι παρακα-
θεζοίμην καὶ . . . ἐπακούοιμι = διότι εὐχαρίστως ἤθελον καθίσει
πλησίον σου καὶ . . . ἤθελον ἀκούει.— *ἄσιτος καὶ ἄποτος* = νηστικός
καὶ διψασμένος.— *ἐς ὅσον ἂν διαρκοίης λέγων* = ἐφ' ὅσον διαρ-
κῶς ἤθελες λέγει.— *κεχηνῶς* (τοῦ ῥ. *χάσκω*) = με στόμα ἀνοιχτὸν
= με μεγάλην προσοχήν.— *διεξιόντος* (δηλ. σου), ἢ μετχ. ἐκ τοῦ
ἂν . . . ἐπακούοιμι = ἤθελον ἀκούει σε ὁμιλοῦντα (εἰς ἐμέ).

Κεφ. 15.

Τὰ πάντα διέρχομαι (= *διεξέρχομαι*) *ἐν βραχεῖ* = περὶ
ἔλων ὁμιλῶ συντόμως (= διὰ μιᾶς).— *οὐ ῥάδιόν (ἔστι)* = *χαλε-
πόν (ἔστι)* = δύσκολον εἶναι.— *ὦ εταῖρε* = φίλε μου.— *κατὰ μέρη
ἐπιῶν* = ἐξετάζων κάθε θέμα χωριστά.— *εἴση*, μέλλων ὀριστι-
κῆς ῥ.; πρὸλ. κεφ. 14.— *δοκεῖ ἡμῖν* = φρονούμεν.— *ἀ . . . γινώ-
σκομεν* = ποίαν γνώμην ἔχομεν.— *ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα* = πῶς
μεταχειριζόμεθα αὐτούς.— *ἐπειδὰν πρῶτον ἀρξωνται* = εὐθὺς ὡς
ἀρχίσωσι.— *συνίημι τοῦ βελτίονος* = ἐννοῶ τὸ καλύτερον (=
ποῖον εἶναι τὸ καλύτερον).— *τῷ σώματι ἀνδρίζομαι* = σωματικῶς
δυναμώνω.— *ὕφισταμαι τοὺς πόνους* = ὑποφέρω τοὺς κόπους.—

ὡς μάθοις, τελκ. πρότασις. — *προτίθημι ἀσκήσεις τινι* = προκηρύσσω ἀσκήσεις εἰς τινα. — *διαπονῶ τὸ σῶμα* = μετὰ κόπου ἀσκῶ τὸ σῶμα. — *δύναιτο*, τίνες; — *ἀναιροῦμαι τὰ ἄθλα* = ; (κεφ. 8). — *ἐπ' ἐκεῖνα... χωροῦσι* = εἰς ἐκεῖνα (δηλ. τὰ ἄθλα) φθάνουσι. — *ὀλίγοι πάνυ* = πάνυ (= πολὺ) ὀλίγοι. — *ἀπάσῃ τῇ πόλει καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις* = δι' ὅλην τὴν πόλιν καὶ δι' αὐτοὺς ἐκείνους. — *προσκιτῶμενοι*, ἢ μετχ. αἰτλγκ. συναπτέα τῷ *προτεθείκαμεν καὶ καταναγκάζομεν* *προσκιτῶμαι* δέ *τι* = ἀποκτῶ τι. — *στέφανος οὐ πίτυος οὐδὲ κ. οὐδὲ σελ.* = στέφανος ὄχι ἀπὸ πίτυν οὐδὲ ἀπὸ ἀγριελαιῶν οὐδὲ ἀπὸ σέλινῶν. — *ὅς*, δηλ. στέφανος. — *ἐν αὐτῷ συλλαβῶν ἔχει* = ἐν ἑαυτῷ συμπεριλαμβάνει. — *οἶον... λέγω*, κατ' ἔννοιαν = δηλαδή. — *αὐτοῦ ἐκάστου* = ἐνὸς ἐκάστου. — *ἴδια... κοινῇ* = ἰδιαιτέρως... ἀπὸ κοινοῦ. — *πάτρια ἑορταί* = ἑορταί πατροπαράδοτοι. — *οἰκείων σωτηρία* = διάσωσις τῆς περιουσίας. — *συνόλωσ* = ἐν γένει. — *τὰ κάλλιστα, ὧν* = τὰ κάλλιστα (δηλ. ἀγαθὰ) ἐξ ὧσων. — *ἂν τις εὐξαιτο γενέσθαι οἱ* (= αὐτῷ) = ἤθελέ τις εὐχηθῆ ἵνα γίνωσιν εἰς αὐτόν. — *ταῦτα πάντα τῷ στεφάνῳ... συναναπέπλεκται καὶ περιγίγνεται* = ταῦτα ὅλα εἶναι πλεγμένα ὁμοῦ εἰς τὸν στέφανον καὶ μένουσιν ὡς κέρδος. — *ὄν φημι* = περὶ τοῦ ὁποῖου ὁμιλῶ.

Ἐκ τούτου, τίνος;

Κεφ. 16.

Εἶτα = ; (κεφ. 13). — *ὦ θανμάσιε* = φίλε μου. — *ἔχων διεξιέναι* = ἐν ᾧ εἶχες ἵνα λέγῃς. — *διηγοῦ*, παρτκ. τοῦ β. *διηγοῦμαι*. — *θαλλὸς* = κλάδος. — *ἐλαία ἀγρία* = κότινος. — *οὐδ' ἐκεῖνά σοι ἔτι δόξει μικρὰ εἶναι* = οὐδὲ ἐκεῖνα θά σοι φαίνονται πλέον μικρά. — *ὁπόταν* = ὅταν. — *καταμανθάνω* = ἐννοῶ. — *τοι* = βεβαίως. — *ἀπὸ τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται* = ἀπὸ τῆς αὐτῆς σκέψεως προέρχονται. — *στέφανος πανευδαίμων* = στέφανος ἀνεκτίμητος. — *ὁ λόγος οὐκ οἶδα ὅπως...* = δὲν γνωρίζω πῶς ἢ ὁμιλία μου... — *ἐκ πρ. ἐπεμνήσθη τῶν γινν.* = πρότερον ἐπεμνήσθη ἐκείνων τῶν γιγνομένων. — *ἐπιμιμνήσκομαί τινος* = ἀναφέρω τι. — *ὑπερβὰς (ὁ λόγος) τὴν τάξιν* = ὑπερπηδήσασα (ἢ ὁμιλία μου) τὴν τάξιν. — *πλὴν ἀλλὰ* = ἄλλ' ὅμως. — *νῶ* = ἡμεῖς οἱ δύο. — *σχολήν ἄγομεν* = εὐκαίρουσιν. — *προθυμῇ*, τοῦ β. *προθυμοῦμαι* =

εἶμαι πρόθυμος. — *ἀναδραμούμεθα*, μέλλ. τοῦ β. ἀνατρέχω = τρέχω ὀπίσω = ἐπανερχομαι. — *ἐπιτηδεύεσθαι* = ὅτι γίνονται. — *καθ' ὁδὸν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μᾶλλον προχωροῖη* = ἢ συζήτησις ἡμῶν ἤθελε προχωρεῖ μεθοδικώτερον. — *τάχα* = ταχέως. — *ἀπὸ τούτων* = διὰ τούτων. — *μηδ' ἐκείνων ἔτι καταγελᾶν* = μηδὲ ἐκείνους πλέον νὰ περιγελῶ. — *εἴ τινα ἴδοιμι σεμνυνόμενον* = ἂν ἤθελον ἴδει τινα νὰ ὑπερηφανεύηται. — *κοτίνῳ ἢ σελίνῳ ἐστεφανωμένον* = διότι εἶναι ἐστεφανωμένος μὲ ἀγριελαίαν ἢ μὲ σέλινον. — *εἰ δοκεῖ* (δηλ. σοι), κατ' ἔννοιαν = ἂν θέλῃς. — *σύσκιον* = μέρος σκιασμένον. — *καθίσωμεν* = ἄς καθίσωμεν. — *θᾶκος* = κάθισμα. — *ὡς μὴ* (μετ' εὐκτ.) = ἵνα μὴ (μεθ' ὑποκτ.). — *ἐνοχλῶ τινι* = ἐνοχλῶ τινι. — *οἱ ἐπικεκραγότες τοῖς παλαίοις* = ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διὰ τῶν φωνῶν των ἐνθαρρύνουσι τοὺς παλαίοντας. — *εἰρήσεται* (μέλλ. τετελεσμ. τοῦ β. λέγομαι) = θὰ λεχθῆ (τοῦτο) κατ' ἔννοιαν = πρέπει νὰ λεχθῆ τοῦτο. — *ὄξυν καὶ φλογώδη ἐμπύπτοντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ* = ὅστις καυστικός καὶ θερμότατος πίπτει ἐπάνω εἰς γυμνὴν κεφαλὴν. — *τὸν πῖλόν μοι ἀφελεῖν οἰκοθεν ἔδοξε* = ἐθεώρησα καλὸν ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ οἴκου μου ν' ἀφήσω τὸ σκιάδιόν μου. — *ὡς μὴ* (μετ' εὐκτ.) = ; (πρβλ. ἀνωτέρω). — *ξενίζω ἐν ὑμῖν* = φαίνομαι διαφορετικὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν. — *τῷ σχήματι* = ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. — *ἡ ὥρα τοῦ ἔτους* = ἡ ἐποχὴ τοῦ ἔτους — *ὅ,τι περὶ τὸ πυρωδ. ἐστι* = μάλιστα πυρωδεστάτη ἐστὶ = εἶναι παρὰ πολὺ θερμοτάτη. — *τοῦ ἀστέρος . . . καταφλέγοντος καὶ . . . τιθέντος (= ποιοῦντος)* = ἐπειδὴ ὁ ἀστὴρ καταφλέγει . . . καὶ καθιστᾷ. — *διακαῆς* = διάπυρος. — *κατὰ μεσημβρίαν* = περὶ τὴν μεσημβρίαν. — *φλογμὸν τοῦτον . . . οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν* = ἐμβάλλει εἰς τὰ σώματα ταύτην τὴν ἀφόρητον ζέστην. — *σοῦ θαυμάζω* = παραξενεύομαι μὲ σέ. — *ὅπως . . . οὔτε ἰδίεις* = πῶς οὔτε ἰδρώνεις. — *πρὸς τὸ θάλλπος* = ἀπὸ τὴν ζέστην. — *γηραιὸς ἤδη ἄνθρ.* = ἐν ᾧ εἶσαι ἤδη ἡλικιωμένος ἄνθρωπος. — *ὥσπερ ἐγώ, δηλ. ἰδίω.* — *οὔτε ὅλως ἐνοχλουμένῳ ἔοικας* = οὔτε καθόλου ὁμοιάζεις πρὸς ἄνθρωπον ἐνοχλούμενον = οὔτε φαίνεσαι καθόλου ὅτι ἐνοχλεῖσαι. — *οὐδὲ* = οὔτε. — *περιβλέπω τι* = βλέπω ὀλόγυρα ζητῶν τι = ἀναζητῶ τι. — *ἐνθα ὑποδύση* = ἵνα χωθῆς ἐνταῦθα (πρὸς προφύλαξιν) = ἵνα ἐνταῦθα προφυλαχθῆς. — *εὐμαρῶς* = εὐκόλως, ἀταράχως. — *κυβίστησις* = πῆδημα κατὰ

κεφαλῆς, τοῦμπα.—*ταλαιπωρία* = κακοπάθεια.—*τοῦτο τὸ ἀμυν-
τήριον πρὸς τὰς βολὰς* = τοῦτο τὸ ἀμυντικὸν ὄπλον κατὰ τῶν
βολῶν (= κατὰ τῶν κτυπημάτων). — *ὅς . . . κωλύσει* = ἵνα οὗτος
ἐμποδίσῃ· πρβλ. ἀνωτέρω «*ἐνθα ὑποδύσῃ*». — *τὴν ἀκτίνα* = τὰς
ἀκτίνας (τοῦ ἡλίου). — *καθικνοῦμαι τῆς κεφαλῆς* = φθάνω μέχρι
τῆς κεφαλῆς. — *ἀπίωμεν* = ἄς ὑπάγωμεν. — *δ' οὖν* = τέλος πάντων.

Μῆλα καὶ σέλινα . . . καὶ . . ., ἐννοεῖ τοὺς διὰ τούτων πεπλε-
γμένους στεφάνους, οἵτινες ἐδίδοντο τοῖς νικῶσιν ἐν τοῖς ἀγῶσι. —
ἐκεῖνα, ποῖα; — *τοῦ μείζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφά-
νου . . .*, ποῖον ἐννοεῖ ἐνταῦθα *μείζονα ἀγῶνα καὶ στέφανον
πανευδαίμονα*; — *ὃν κατέλεξα*, ἐν τίνι κεφ.; — *οὕτως, πῶς*; —
εἰς τὸ σύσκιον ἐκεῖνο, ἐννοεῖ τὸν κατάφυτον καὶ σκιερὸν τόπον
τοῦ γυμναστηρίου, ἐν ᾧ οἱ πολῖται καθήμενοι ἐπὶ καθισμάτων ἀνε-
παύοντο ἀπὸ τοῦ καύσωνος. — *ὡς μὴ μόνος ξενίζοιμι*, οἱ Ἕλλη-
νες εἶχον πάντοτε τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ· μόνον δὲ οἱ ὁδοιπόροι,
οἱ κυνηγοί, οἱ ναῦται καὶ καθ' ὅλου οἱ ἐργατικοὶ ἐκάλυπτον ἐξ
ἀνάγκης αὐτήν. — *κύνα*, νοεῖται ὁ *Σείριος* (ἀστήρ), κατὰ τὰς ἐπι-
τολὰς τοῦ ὁποίου γίνονται πολλοὶ καύσωνες. — *γάρ*, ποῖαν πρότα-
σιν — εὐκόλως νοουμένην ἐκ τῶν ἡγουμένων — αἰτιολογεῖ; — *αἱ
ὑπαίθριαι ἐν τῇ ψάμμῳ ταλ.*, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. κεφ. 2. —
ἀπίωμεν, ποῦ;

Κεφ. 17.

*Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις, οἷς ἂν λέγω
πρὸς σέ* = καὶ πρόσεχε πῶς νὰ μὴ δίδῃς προσοχὴν εἰς τοὺς
λόγους μου, ὡσὰν νὰ εἶναι οὗτοι νόμοι. — *ὡς* (= ὥστε) *πιστεύειν*
= ὥστε νὰ πιστεύῃς. — *ἐξ ἀπαντος* = ἄνευ ἀντιρρήσεως. — *ἐνθα
ἂν σοι . . . δοκῇ* = ὅπου νομίζεις. — *ἀντιλέγειν . . . καὶ διευθύ-
νειν*, τὰ ἀπρμφ. ἀντὶ προστακτικῆς = ν' ἀντιλέγῃς καὶ νὰ διορ-
θώνῃς. — *δυοῖν θατέρου* = τοῦ ἐτέρου (= τοῦ ἑνὸς) ἐκ τῶν δύο.
— *οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν* = οὐχ ἀμαρτησόμεθα = δὲν θ' ἀποτύ-
χωμεν = θὰ ἐπιτύχωμεν. — *ἢ σέ πεισθῆναι . . . ἢ ἐμὲ ἀναδιδα-
χθῆναι* = ἢ δηλ. σὺ νὰ πεισθῇς ἢ ἐγὼ καλύτερον νὰ διδαχθῶ. —
ἐκχέαντα, ὅποσα οἶει ἀντιλεκτέα εἶναι = ἐπειδὰν ἐκχέῃς,
ἴσα οἶει δεῖν ἀντιλεχθῆναι = ἄφ' οὗ ἐξαντλήσης ἴσα ἴσα νομί-
ζεις ὅτι πρέπει νὰ ἀντιλεχθῶσι· κατ' ἐννοιαν = ἄφ' οὗ ἐξαντλή-
σης ἴσας σου τὰς ἀντιρρήσεις. — *οὐκ ὀρθῶς γιννώσκω* = δὲν

ἔχω ὀρθὴν γνώμην. — ἐν τούτῳ = διὰ τοῦτο. — ἂν σοι... οὐκ ἂν φθάνοι χάριν ὁμολογοῦσα = τάχιστα θὰ ὁμολογήσῃ εἰς σέ χάριν (πρβλ. κεφ. 14 «οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων»). — ὅσα... τὰ μέγιστα, κατ' ἔννοιαν = ὅσον περισσότερο... τόσον περισσότερο. — ἔση ὠφελικῶς = θὰ ὠφελήσῃς. — οὐδὲ ἂν ἀποκρυψαίμην αὐτήν = οὐδὲ ἤθελον ἀποκρύψει ἀπὸ αὐτὴν (τὴν πόλιν [= ἀπὸ τοὺς συμπολίτας μου]). — εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρον = θὰ καταστήσω κοινόν. — καταστὰς = παρουσιασθεῖς. — δείξας σε, κατ' ἔννοιαν = καὶ θὰ δείξω σέ. — μεταπαιδεύω τινά = μεταπείθω τινά. — ἐδίδαξατο = ἐδίδαξε. — ἀναγεγράφθω = ἄς εἶναι ἀναγεγραμμένος, ἄς ἀνακηρυχθῇ. — χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσατε = στήσατε τὸν χάλκινον ἀνδριάντα του. — παρὰ τοὺς ἔπωνύμους = πλησίον τῶν ἀνδριάντων τῶν ἔπωνύμων. — ἐν πόλει = ἐν τῇ ἀκροπόλει. — παρὰ τὴν Ἀθηναῖν = πλησίον τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηναῖς. — ἡ πόλις... ἐκμανθάνοντες, σχῆμα κατὰ σύνεσιν = οἱ πολῖται ἐκμανθάνοντες· τὸ δ' ἐκμανθάνω = καλῶς μανθάνω.

Παρὰ τοὺς ἔπωνύμους, οἱ ἐπωνύμοι ἦσαν δέκα καὶ βραδύτερον δώδεκα ἥρωες, ὧν τὰ ὀνόματα ἔφερον αἱ δέκα καὶ εἶτα αἱ δώδεκα φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ ὧν οἱ ἀνδριάντες ἴσταντο ἐν τῇ Κεραμεικῇ.

Κεφ. 18.

Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα = λοιπὸν τοῦτο ἦτο ἐκεῖνο· τὸ ἄρα μετὰ παρατκ. δηλοῖ πολλάκις ὅτι νῦν γινώσκεται ἀλήθειά τις ἀγνοουμένη πρότερον. — ὡς (μετ' εὐκτικ.) = ὅτι (μεθ' ὀριστκ.). — εἴρων εἰμί ἐν τοῖς λόγοις = εἶμαι εἴρων εἰς τοὺς λόγους = ὁμιλῶ μὲ εἴρωνεϊαν. — ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγώ... διεξίοιμι καὶ διδάσκοιμι, αἰτιολογεῖ τὴν κατηγορίαν ὡς εἴρωνες εἴητε... = διότι πόθεν (μαθῶν) ἐγὼ δύναμαι νὰ ὁμιλῶ καὶ νὰ διδάσκω. — νομάς καὶ πλάνης = περιφερόμενος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ περιπλανώμενος. — βεβιωκῶς... ἀμείβων... οἰκήσας... ἑωρακῶς, μετχ. ἐπιθτκ. — ἐφ' ἀμάξης βεβίωνα = ἔχω περάσει τὴν ζωὴν μου ἐπάνω στ' ἀμάξι. — ἀμείβω = ἀλλάσσω. — αὐτόχθων = οὐχὶ ἔξωθεν ἐλθὼν, ἐγχώριος. — πόλιν ταύτην ἀρχ. = ταύτην τὴν ἀρχ. πόλιν. — τοσοῦτοις ἤδη χρόνοις = ἐπὶ τοσοῦτα ἤδη ἔτη. — κατοικηκίας = οἴτινες κατοικοῦσι. — ὧ τοῦτο

ἐξ ἀρχῆς τὸ μάθημα ἐγένετο = ὅστις ἐκ τῆς νεότητός σου τοῦτο ἐσπούδασας. — ἐπίστασθαι . . . , ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο = δηλ. νὰ γνωρίζης. — ὅπως ἂν . . . οἰκοῖτο = πῶς δύναται νὰ διοικῆται. — καὶ οἷσιν νόμοις χρωμένη εὐδαιμονήσειεν (ἂν) = καὶ ποίους νόμους μεταχειριζομένη δύναται νὰ εὐτυχῇ. — πλὴν ἀλλὰ = ἀλλ' ὅμως. — καὶ τοῦτο = καὶ κατὰ τοῦτο. — ὡς νομοθέτη πειστέον (δηλ. ἐστὶ) σοι = δεῖ πειθεσθῆναι (με) σοὶ ὡς νομοθέτη = πρέπει νὰ πείθωμαι εἰς σὲ ὡς εἰς νομοθέτην. — ὡς (μετ' εὐκτ.) = ἵνα (μεθ' ὑποτακτ.). — βεβαιότερον = ἀσφαλέστερον, καλύτερον. — καὶ ἰδοὺ γὰρ . . . = καὶ ἰδοὺ . . . — συνηρηφές = σύσκιον (κεφ. 16). — καθέδρα ἠδεῖα καὶ εὐκαιρος = κάθισμα ἀναπαυτικὸν καὶ κατάλληλον εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. — ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου = ἐπὶ ψυχροῦ λίθου. — καθ' ὅ,τι = διατί. — ἐκ παιδων = ἐκ παιδικῆς ἡλικίας. — διαπονῶ = ; (κεφ. 15). — ὅπως . . . ἀποβαίνουσι = πῶς γίνονται. — ἄσκημα = ἄσκησις. — κυβιστήματα = κυβιστήσεις (κεφ. 16). — συντιελῶ = συνεισφέρω, συντείνω. — διδάξῃ = διδάξεις. — κατὰ καιρὸν = εἰς τὴν κατάλληλον ὥραν. — ἕκαστον ἐν τῷ μέρει = καθένα μὲ τὴν σειρὰν (του). — μέμνησό μοι, τό μοι = πρὸς χάριν μου = παρακαλῶ. — παρὰ τὴν ῥῆσιν = κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὁμιλίας σου. — λέγω δέ, ὡς μὴ . . . = λέγω δὲ (τοῦτο), ἵνα μὴ . . . — ἀπομηκύνω τὸν λόγον = κάμνω μακρὸν τὸν λόγον. — δέδια μὴ . . . = φοβοῦμαι μήπως . . . — ἐπιλανθάνομαι τῶν πρώτων = λησμονῶ τὰ πρώτα. — εἰ . . . πολλὰ ἐπιρρέοι = ἂν ἐπέρχωνται (= λέγωνται) πολλὰ.

Ὡς εἶητε εἴρωνες . . . , ποίους λόγους τοῦ Σόλωνος ἐκλαμβάνει ὁ Ἀνάχαρσις ὡς εἴρωνειαν; — ἐφ' ἀμάξης βεβιωκώς, εἰς τοὺς νομαδικὸν βίον ζῶντας Σκύθας κί ἄμαξαι ἐχρησίμευσον ὡς κατοικίαι. — αὐτόχθονας ἄνδρας, οἱ Ἀθηναῖοι ἠρέσκοντο νὰ καλῶνται αὐτόχθονες· ὁ Κέκρωψ καὶ ὁ Ἐρεχθεύς, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τοὺς παναρχαίους χρόνους τῶν Ἀθηνῶν, πράγματι ἦσαν τέκνα τῆς Γῆς. — πόλιν ταύτην, ποίαν πόλιν ἔννοει; — ἐν τῷ συνηρηφεῖ . . . καὶ καθέδρα, βλ. ἐν σελ. 169.

Κεφ. 19.

Ταμιεύομαι τι = κανονίζω τι. — ἐνθα ἂν σοι δοκῇ . . . ὁ λόγος = ὅπου σοῦ φαίνεται ὁ λόγος. — μὴ πάνυ σαφῆς εἶναι =

ὅτι εἶναι δυσκολονόητος. — (ὁ λόγος) πόρρω ποι ἀποπλανᾶται
 = (ὁ λόγος) ἀποπλανᾶται εἰς τι μέρος μακρὰν = τραβάει εἰς πολὺ
 μακρὸς. — (ὁ λόγος) εἰκῆ ῥεῖ = ἀσκόπως (= ἀσχέτως πρὸς τὸ θέμα)
 λέγεται. — ἐρῆση (μέλλ. τοῦ ῥ. ἐρωτῶ) = θὰ ἐρωτήσης. — μεταξὺ =
 ἐν τῷ μεταξὺ. — τὰ λεγόμενα ἐξαγωνία ἐστί = τὰ λεγόμενα εἶναι
 ἔξω τοῦ ἀγῶνος (= ἔξω τοῦ προκειμένου θέματος). — κωλύσει
 οὐδέν, οἶμαι = δὲν θὰ πειράξῃ (δὲν θὰ βλάβῃ διόλου), νομίζω. —
 πάτριον = πατροπαράδοτον. — ὁπόταν . . . συγκαθέξῃται . . . δικά-
 σοντες φόνου . . . , σχῆμα κατὰ σύνεσιν (πρβλ. κεφ. 17 « ἡ πόλις
 ἐκμανθάνοντες ») = ὁσάκις οἱ Ἀρεοπαγῖται συνεδριάζουσιν, ἵνα
 δικάσωσι περὶ φόνου . . . — πάγος = (βραχυῶδης) λόφος. — ἡ τραύ-
 ματος ἐκ προνοίας = ἡ περὶ τραύματος ἐκ προμελέτης. — ἀποδι-
 δοται λόγος τινί = παραχωρεῖται ὁ λόγος εἰς τινά = παρέχεται ἡ
 ἄδεια εἰς τινά γὰ ὁμιλήσῃ. — οἱ κρινόμενοι = οἱ διάδικοι. — ἐν τῷ
 μέρει = ἐναλλάξ. — ὁ μὲν διώκων, ὁ δὲ φεύγων = ὅτε μὲν ὁ
 κατήγορος, ὅτε δὲ ὁ κατηγορούμενος. — ἀναβιβάζομαι ῥήτορας =
 προσάγω (εἰς τὴν βουλὴν) συνηγόρους, διορίζω δικηγόρους. — τοὺς
 ἐροῦντας = ἵνα οὗτοι ὁμιλήσωσιν. — ἔστι(ε) ἂν (μεθ' ὑποτακτ.) = ἐφ'
 ὅσον (μεθ' ὀριστ.). — περὶ τοῦ πράγματος λέγω = περιορίζομαι
 εἰς τὸ θέμα. — καθ' ἡσυχίαν = ἡσύχως. — φροῖμιον = προσίμιον. —
 ὡς . . . ἀπεργάσαιτο . . . ἢ . . . ἐπάγῃ τῷ πράγματι = ἵνα κατα-
 στήσῃ . . . ἢ ἐμβάλλῃ εἰς τὴν ὑπόθεσιν. — δεινῶσιν ἔξωθεν = ἀγα-
 νάκτησιν, ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως ἀγορεύων. — ῥητόρων παῖδες,
 περίφρ. = οἱ ῥήτορες. — ἐπὶ τοὺς δικαστὰς = ἵνα κερδήσωσι τὴν
 εὖνοιαν τῶν δικαστῶν. — μηχανῶμαι = ἐπινοῶ. — κατεσιώπησεν
 = κατασιωπᾶ. — κατασιωπῶ = ἐπιθάλλω σιωπῆν. — οὐκ ἐῷ =
 δὲν ἐπιτρέπω. — ληρῶ = φλυαρῶ. — περιπέττω τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς
 λόγοις = ἐπισκοτιζῶ τὴν ὑπόθεσιν μὲ τοὺς λόγους. — μου, πόθεν
 ἔξαρτ. ἢ γενκ. ; — ἦν αἰσθη καταρρητορευόμενος = ἔαν ἐννοή-
 σῃς ὅτι νικᾶσαι ὑπ' ἐμοῦ διὰ ῥητορικῶν τεχνασμάτων. — ἀχρι ἂν
 (μεθ' ὑποτακτ.) = ἐφ' ὅσον (μεθ' ὀριστ.). — οἰκεία τῷ πράγματι
 λέγεται (ὑπ' ἐμοῦ) = λέγονται (ὑπ' ἐμοῦ) ἀρμόζοντα εἰς τὸ θέμα
 = ὁμιλῶ ἐντὸς τοῦ θέματος. — ἐξέστω (δηλ. ἐμοὶ) ἀπομηκύνειν
 (δηλ. τὸν λόγον) = ἄς μοῦ ἐπιτρέπηται γὰ μακρύνω τὴν ὁμιλίαν.
 — συνουσία = συνδιάλεξις. — ὡς (= ὥστε) ἀχθεσθαι = ὥστε γὰ
 στενοχωρούμεθα. — εἰ ἀποτείνοιτο ἢ ῥῆσις = ἔαν παρατείνηται ἢ

ὀμιλία.— *ἄγω σχολήν* = *σχολάζω* (κεφ. 11).— *εὐγνώμονά σου ταῦτα* (δηλ. *ἐστὶ*)=ταῦτα τὰ λόγια σου εἶναι συνετά.— *καὶ ἐπὶ τούτοις*=καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν.— *ὅτι παρέργον τοῦ λόγου...* *ἐδιδάξω με* = διότι ἐν παρέργῳ μ' ἐδίδαξας.— *θαυμάσια*=ἄξιο-θαύμαστα.— *ὡς ἀληθῶς*=ἀληθέστατα.— *πρὸς ἀλήθειαν οἰσόντων τὴν ψῆφον* = οἵτινες θὰ δώσωσι τὴν ψῆφόν των σύμφωνα πρὸς τὴν ἀλήθειαν.— *ἐπὶ τούτοις* = ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ.— *τούτω γὰρ ἔθου με*=διότι τοιοῦτον (δηλ. Ἀρεοπαγίτην) μὲ κατέστησας.— *κατὰ σχῆμα*=κατὰ τὸν τρόπον.

Τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου, ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή ἦτο τὸ ἐπισημότατον τῶν ἐν Ἀθήναις φονικῶν δικαστηρίων.— *εἰς τὸν πάγον*, ἐννοεῖ τὸν λόφον τὸν πρὸς Δ. τῆς ἀκροπόλεως κείμενον, ἐφ' οὗ συνήρχετο ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή.— *ἀναβιβάζονται ῥήτορας*, ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ νὰ προσαγάγῃσιν οἱ διάδικοι συνηγόρους πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὑποθέσεώς των ὑπῆρχεν οὐχὶ ἐπὶ Σόλωνος, ἀλλὰ μετ' αὐτόν ἐπομένως ἐνταῦθα ἔχομεν ἀναχρονισμόν.— *φροῖμιον*, τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ῥητορικοῦ λόγου, ὅπερ δὲν εἰσέρχεται εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ θίγει ἕλως γενικῶς αὐτήν, σκοποῦν πρὸ παντὸς νὰ κινήσῃ τὴν εὐνοϊαν μὲν τῶν δικαστῶν ὑπὲρ τοῦ λέγοντος, τὸ μῖσος δὲ αὐτῶν κατὰ τοῦ ἀντιπάλου.— *τῆς βουλῆς*, δηλ. τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου.

Κεφ. 20.

Οὐκοῦν = λοιπόν. — *διὰ βραχέων* = συντόμως. — *προακούω* = ἀκούω πρότερον.— *ἃ . . . ἡμῖν δοκεῖ* = τί φρονοῦμεν ἡμεῖς.— *γὰρ*=δηλαδή.— *οἶον* = καθώς.— *ἰερά* = ναοί.— *ἀλλὰ ταῦτα μὲν . . . ὑπάρχειν ἐς . . .* = ἀλλὰ (νομίζομεν) ὅτι ταῦτα μὲν ὑπάρχουσι πρὸς...— *οἱ πολιτευόμενοι*=οἱ πολῖται.— *ἔδρατος* = σταθερός, μόνιμος.— *τὸ δὲ πᾶν . . . τιθέμεθα*, μετὰ τό: *ταῦτα μὲν . . . ὑπάρχειν* ἀνεμένετο β. παρεμφατικῆς ἐγκλ.;— *τὸ πᾶν κῦρος τίθεμαι ἐν τοῖς π.* = ἀποδίδω ὅλην τὴν σπουδαιότητα εἰς τοὺς πολίτας.— *τούτους εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας*, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *ἡγούμεθα* = νομίζομεν ὅτι οἱ ἐμψυχοῦντες τρόπον τινὰ τὰ κενὰ σώματα τῶν οἰκοδομημάτων εἶναι οὔτοι.— *διατάττω* = κανονίζω.— *ἐν ἡμῖν ἐκάστῳ* = εἰς τὸ σῶμα ἐκάστου

ἐξ ἡμῶν. — ἐπιμελοῦμαι τοῦ σώματος = φροντίζω περὶ τοῦ σώματος. — ὡς κάλλιστον εἶη = ἵνα εἶναι ὠραϊότατον. — ἐνδοθεν οἰκοδομήμασι = ἐσωτερικῶς μὲ οἰκοδομήματα. — κατεσκευασμένος = ἐστολισμένος. — ταῖς ἐκιοσθεν ταύταις περιβολαῖς = μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα περιτειχίσματα. — ἐς τὸ ἀσφαλέστατον πεφραγμένος = ὠχυρωμένος πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν. — μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἀπαντος = ἀλλὰ κυρίως καὶ ἀπαραιτήτως. — ἀγαθοὶ τὰς ψυχὰς = ἐνάρτετοι κατὰ τὰς ψυχὰς. — ἰσχυροὶ τὰ σώματα = δυνατοὶ κατὰ τὰ σώματα. — σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρῆσασθαι, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἡγοῦμεθα = νομιζομεν ὅτι πρὸς ἀλλήλους καλῶς θὰ συμπεριφέρωνται. — συμπολιτεύομαι = ζῶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει μετ' ἄλλου τινός. — ἐκ πολέμου = ἐν καιρῷ πολέμου. — σώσειν . . . καὶ . . . διαφυλάξειν, τὰ ἀπαρεμφ. πόθεν ἐξαρτ.; — τίτθῃ = τροφός. — ἐπιτρέπω τινί τι = ἀναθέτω εἰς τινά τι. — ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις = ὑπὸ παιδείᾳ ἐλευθερίῳ = δι' ἐλευθερίου ἐκπαιδεύσεως = δι' ἐκπαιδεύσεως ἀρμοζούσης εἰς ἐλευθέρους πολίτας. — ἀγειν καὶ τρέφειν, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐπιτρέπομεν = ἵνα ὀδηγῶσι καὶ ἀνατρέψωσιν. — ἐπειδὴν = ὅταν. — συνειὸς γίγνομαι τῶν καλῶς ἐχόντων = ἐννοῶ τὰ καλῶς ἔχοντα (= τὰ καλὰ). — ἀναφύεται τί τινι = ἀναπτύσσεται τι εἰς τίνα. — ἀξιώχρεα πρὸς τοὺς πόνοους = ἱκανὰ νὰ ὑποφέρωσι κόπους. — πάγιος = στερεός, ἀσφαλής. — πρὸς τὸ ἰσχ. συνιστάμενα = συγκροτούμενα ἰσχυρότερα. — τηνικαῦτα ἤδη = τότε πλέον. — ἄλλως δὲ = κατ' ἄλλον δὲ τρόπον. — αὐτὸ μόνον = ἀκριβῶς μόνον. — φῦναι ὡς ἔφν ἕκαστος = νὰ γεννηθῆ, ὅπως ἐγεννήθη ἕκαστος. — ἦτοι . . . ἦ = ἦ . . . ἦ. — ἐπ' αὐτούς = δι' αὐτούς. — δέομαι τινος = ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — τὰ εὐφυνῶς διακειμένα = τὰ εὖ πεφυκότα (δηλ. σώματα) = οἱ ἐκ φύσεως καλοὶ. — βελτίω παρὰ πολὺν = παρὰ πολὺν βελτίω. — τὰ φαύλως ἔχοντα = τὰ κακῶς πεφυκότα (δηλ. σώματα) = οἱ ἐκ φύσεως κακοὶ. — μετακοσμοῦμαι πρὸς τὸ βέλτιον = μεταβάλλομαι εἰς τὸ καλύτερον. — τὸ παράδειγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γ. (δηλ. ἐστι), κατ' ἔννοιαν = μιμούμεθα τοὺς γεωργούς. — πρόσγειος = ὁ πλησίον τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, ὁ χαμηλός, ὁ μικρός. — νήπιος = τρυφερός. — σκέπω = σκεπάζω. — τὰ πνεύματα = οἱ ἄνεμοι. — τὸ ἔρνος = ὁ βλαστός. —

περιτέμνω = περικόπτω, κλαδεύω. — δονεῖν καὶ σαλεύειν, καθαρῶς τελκ. ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ παραδιδόντες = ἵνα σείωσι καὶ σαλεύωσιν. — ἐξεργάζομαι τι κάρπιμον = κάμνω τι εὐφορον.

Νεώσοικοι (νεῶς-οἴκοι), οὗτοι ἦσαν οἰκήματα παρὰ τὸν λιμένα, εἰς ᾧ ἀνέσυρον τὰ πλοῖα ἐν καιρῷ χειμῶνος· ἐν τοῖς νεωσοίοις πρὸς τούτοις τὰ πλοῖα ἐπεσκευάζοντο, ἐνίοτε δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐναυπηγοῦντο πλοῖα. — ταῖς... περιβολαῖς, ἐννοεῖ τὰ τεῖχη τὰ περιβάλλοντα τὴν πόλιν. — παραδιδόντες αὐτά, δηλ. τὰ οὕτω περιτμηθέντα φυτά.

Κεφ. 21.

Ἀναρριπίζω τι = ἐξεγείρω τι. — γράψασθαι καὶ... ἐπιλέξασθαι, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ διδάσκομεν = διδάσκομεν (τοὺς παῖδας) νὰ γράψωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι. — τορῶς = μεγαλοφώνως — προιοῦσι... αὐτοῖς (δηλ. τοῖς παισὶ) = εἰς αὐτοὺς (τοὺς παῖδας) ὅταν προσδεύωσιν. — ἐν μέτροις κατακοσμῶ = κοσμῶ καλῶς μὲ στίχους. — ὡς (μετ' εὐκτ.) = ἵνα (μεθ' ὑποκτκ.). — μᾶλλον μνημονεύω = εὐκολώτερον ἀπομνημονεύω. — δαψφδῶ τινι = ἀπαγγέλλω εἰς τινά. — οἱ δὲ = οὗτοι δέ (τίνες;). — ἀριστεία = ἀνδραγάθημα. — πράξεις ἀοίδιμοι = ἐνδοξοὶ πράξεις. — κατὰ μικρὸν = ὀλίγον κατ' ὀλίγον. — ἐπεγείρομαι = παρακινουμαι. — ἔδομαι = ἐγκωμιάζομαι. — οἱ ὕστερον = οἱ μεταγενέστεροι. — οἶα... ἐποίησαν = ὅποια ἔψαλαν· κατὰ τὴν μετάφρασιν ἢ πρότασις αὕτη ἄς τεθῆ μετὰ τό: ἀοιδίμους. — πλησιάζω πρὸς τὴν πολιτείαν = πλησιάζω ν' ἀποκτήσω πολιτικὰ δικαιώματα. — μεταχειρίζομαι τὰ κοινὰ = μετέχω τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων. — ἔξω τοῦ ἀγῶνος = ἔξω τοῦ πράγματος = ἔξω τοῦ θέματος. — ἴσως ταῦτα, δηλ. ἔστι. — οὐ γάρ, συναπτέον τῷ: προὔκειτο εἰπεῖν. — ὅπως = πῶς. — δι' ὅ,τι = διατί. — αὐτὸς ἐμαυτῷ σιωπᾶν προστάτω = ὁ μόνος μου ἐπιβάλλω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου σιωπῆν. — οὐ περιμείνας = χωρὶς νὰ περιμείνω. — ὑπ' αἰδοῦς = ἀπὸ ἐντροπῆν. — ἀνέχη (με) ληροῦντια = μὲ ἀνέχεσαι νὰ φλυαρῶ. — τῇ βουλῇ ἐπινενόηται = ὑπὸ τῆς βουλῆς ἔχει ἐπινενηθῆ. — τί τοῦτο ἤρου με = διατί μὲ ἠρώτησας τοῦτο. — ὅτι = διότι. — τὰ κάλ. καὶ ἐμοὶ ἀκούσαι ἡδιστα = τὰ κάλλιστα καὶ ὅσα εἰς ἐμὲ εἶναι τερπνότετα ἀκούσματα. — παρεις = παραλείψας· τίνος

β.; — τὰ *περὶ ψυχῆς*, ἐπεξήγησις τοῦ τὰ κάλ. καὶ... ἡδίστα = δηλ. τὰ ἀφορώντα τὴν ψυχὴν. — *γυμν. καὶ διαπον. τῶν σωμάτων*, ἐπεξήγησις τοῦ τὰ ἥτιον ἀναγκαῖα. — *διαπονήσεις* = ἀσκήσεις. — *μέμνημαι τῶν ἀπ' ἀρχῆς προρρήσεων* = ἐνθυμούμαι ὅσα ἐξ ἀρχῆς εἶπομεν. — *ὦ γενναῖε* = ὦ φίλε μου. — *ἀποπλανῶ τὸν λόγον* = ἀπομακρύνω τὸν λόγον (ἀπὸ τοῦ θέματος). — *μὴ σου ἐπιταρ. τὴν μνήμην* = μὴ ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην σου. — *μὴ* = ἵνα μὴ. — *ἐπιταράττω* = ταράττω. — *ἐπιρρέων* = λεγόμενος. — *πλὴν ἀλλὰ* = ; (κεφ. 18). — *ὡς οἶόν τε* = ὅσον τὸ δυνατόν. — *τὸ ἀκριβὲς τῆς διασκέψεως* = ἡ ἀκριβὲς συζήτησις. — *ἐτέρου ἂν εἴη* (= ἐτέρου ἔσται) λόγου = θὰ εἶναι θέμα ἄλλης ὁμιλίας.

Τὴν μὲν τοίνυν..., ἡ παιδεία ἐν Ἀθήναις συνέκειτο ἐκ τῶν *γραμμάτων*, τῆς *γυμναστικῆς* καὶ τῆς *μουσικῆς*: εἰς ταῦτα βραδύτερον προσετέθη ἡ *γραφικὴ* καὶ ἡ *ἀριθμητικὴ*: τὰ γράμματα, ἡ μουσικὴ, ἡ γραφικὴ καὶ ἡ ἀριθμητικὴ ἀπετέλουν τὸ ἠθικὸν μέρος τῆς παιδείας, περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος. — *καίτοι...*, ὁ Σόλων διακόπτει ὁ ἴδιος ἐνταῦθα τὸν λόγον. — *τὸν Ἀρεοπαγίτην σέ*, ὁ Σόλων ἀνωτέρω (ἐν κεφ. 19) εἶχε καταστήσει τὸν Ἀναχάρσιν Ἀρεοπαγίτην. — *οὐ περιμείνας τὸν κήρυκα*, ὁ Σόλων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν κεφ. 19 λεχθέν. — *τῇ βουλῇ*, ποίαν βουλήν ἐννοεῖ ἐνταῦθα; — *μέμνημαι τῶν... προρρήσεων*, ὁ Σόλων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν κεφ. 18 ὑπὸ τοῦ Ἀναχάρσιδος λεχθέν.

Κεφ. 22.

Ῥυθμίζω τι = κανονίζω τι, μορφώνω τι. — *ἰγνώμη* = διάνοια, ψυχὴ. — *ἐκδιδάσκω* = ἀκριβῶς διδάσκω. — *οἱ δημοσίαι πᾶσι πρόκεινται ἀναγινώσκειν* = οἷτινες εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς δημόσιον μέρος, ὥστε νὰ δύνανται ὅλοι νὰ ἀναγινώσκωσιν αὐτούς. — *ἀπέχομαι τινος* = ἀποφεύγω τι. — *καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις* = καὶ διὰ τῶν συναναστροφῶν μετὰ χρηστῶν ἀνδρῶν παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως μετὰ τὴν τροπκ. μετχ. *ἐκδιδάσκοντες* (ἀκολουθεῖ προσδιορισμὸς κατὰ δοτκ. (συνουσίαις)). — *ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύονται* = φέρονται ὡς ἴσοι πρὸς ἀλλήλους. — *ἐφίεμαι τινος* = ἐπιθυμῶ τι. — *βιαιόν τι ποιῶ* = κάμνω τι διὰ τῆς βίας. — *πρὸς ἡμῶν* = ὑφ' ἡμῶν. — *καὶ μέγιστο*

καί = ἀλλὰ *καί*. — *συνάγω* = συναθροίζω. — *ὑπὸ κωμωδίαῖς καὶ τραγωδίαῖς* = διὰ κωμωδιῶν καὶ τραγωδιῶν (πρβλ. κεφ. 20 «*ὑπὸ παιδείαις*»). — *ἀρετὰς τε . . . θεωμένους* = ἐν αἷς (δηλ. τραγωδίαῖς) *θεῶνται ἀρετὰς τε . . .* — *ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν* = ἵνα ἀπὸ ταῦτα (δηλ. τὰς κακίας) ἀποτρέπωνται, πρὸς ἐκεῖνα δὲ (δηλ. τὰς ἀρετὰς) βέβησιν. — *ἐφίημι τινι* (μετ' ἀπαρμφ.) = ἐπιτρέπω εἰς τινὰ (νὰ . . .). — *ἀποσκώπτω καὶ λοιδοροῦμαι ἐς τοὺς πολίτας* = ἐμπαίζω καὶ κατηγορῶ τοὺς πολίτας. — *οὗς ἂν . . . ἐπιτηδεύοντας αἰσθῶνται* = ὄσους ἐνόησασιν ὅτι πράττουσιν. — *αὐτῶν ἐκείνων χάριν* = χάριν αὐτῶν ἐκείνων. — *καὶ τῶν πολλῶν*, δηλ. *χάριν* = καὶ χάριν τῶν πολλῶν. — *ὡς φεύγοιεν* = ἵνα ἀποφεύγωσιν. — *ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις* = διὰ τὰ ὅμοια.

Αὐτῶν, δηλ. τῶν νέων. — *οἱ δημοσίαι . . .*, νοοῦνται οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος, οἵτινες εἶχον καταγραφῆ εἰς τετραγώνους τὸ σχῆμα ξυλίνας στήλας, στενουμένας πρὸς τὰ ἄνω, αἵτινες ὀνομάζοντο *ἄξονες* μὲν, ὡς στρεφόμεναι, *κύρβεις* δὲ διὰ τὸ σχῆμα αὐτῶν ἦσαν δὲ κατατεθειμένοι εἰς τὴν Βασιλείον στοὰν ἐν τῇ Ἀγορᾷ. — *σοφισταί*, ἡ λέξις *σοφιστής* ἐπὶ Σόλωνος — καὶ μετὰ τοῦτον ἀκόμη — δὲν εἶχε τὴν κακὴν ἐκείνην τοῦ ἀγύρτου σημασίαν, εἰς ἣν περιέπεσεν ἐπὶ Σωκράτους, ἀλλ' ἐσήμαινε τὸν σοφόν. — *αὐτούς*, τίνας; — *αὐτῶν τε ἐκείνων*, δηλ. τῶν πολιτῶν. — *ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις*, δηλ. διὰ πράξεις αὐτῶν ἀισχρὰς καὶ ἀναξίας τῆς πόλεως.

Κεφ. 23.

Οὗς φῆς τοὺς τρ. καὶ κωμ. = *τοὺς τραγωδοὺς καὶ κωμωδοὺς, οὗς φῆς*. — *ὑποδεδεμένοι* = οἱ ὅποιοι φοροῦσιν ὑπὸ τοὺς πόδας τίνος β. ; — *τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι* = (οἱ ὅποιοι) ἔχουσι τὸ ἔνδυμά των ἐστολισμένον. — *κράνη ἐπικείμενοι παγγέλοια* = (οἱ ὅποιοι) φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περικεφαλαίας γελιοιδεστάτας. — *κεχηνότα παμμέγεθες* = αἱ ὅποιοι (περικεφαλαῖαι) χάσκουσιν (= εἶναι ἀνοικταί) ὑπερβολικά. — *μεγάλα κέκραγα* = μεγάλως κραυγάζω. — *διαβαίνω ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασιν* = βαδίζω ἄσφαλῶς (= χωρὶς νὰ τρικλίζω) μὲ (ἐκεῖνα) τὰ ὑποδήματα. — *οὐκ οἶδ(α) ὅπως* = δὲν γνωρίζω πῶς. — *Διονύσῳ ἐορτάζω* = τελῶ ἐορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου (τοῦ Βάκχου) = ἐορτάζω τὰ Διονύσια. — *βραχύτεροι*, δηλ. *ἦσαν*. — *βραχὺς* = κοντός. — *πεζοί*

(ἦσαν) = ἐδάδιζον χαμηλά. — τὸ θέατρον γοῦν... ἅπαν ἐγέλα ἐπ' αὐτοῖς = πάντες οἱ θεαταὶ τοῦλάχιστον ἐγέλων δι' αὐτούς. — ἐκείνων τῶν ὑψηλῶν, πόθεν ἐξαρτ. ἢ γενκ.; — σκυθρωπός = ὁ ἔχων ὄψιν τεθλιμμένην, ὁ κατηφής· τὸ ἀντίθετον φαιδρός. — πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους = διότι ἔσυρον τόσα μεγάλα καὶ βαρέα δεσμά (ὡς κατάδικοι). — ἐπιδείκνυμαι τοῖς θεαταῖς ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν = παρουσιάζω ἐν τῇ σκηνῇ εἰς τοὺς θεατὰς τραγικὴν τινὰ ὑπόθεσιν (εἰλημμένην ἐκ) τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων. — ῥήσεις οἰκτρὰς τραγωδῶ = θλιβεροὺς λόγους τραγικῶς ἀπαγγέλλω. — κατασπῶμαι ἐς δάκρυα = παρασύρομαι εἰς δάκρυα = ἀναγκάζομαι νὰ δακρῶ. — εἰκός, δηλ. ἔστι = πιθανὸν εἶναι. — αὐλῶ = παίζω τὸν αὐλόν. — συνάδουσιν ἐν κύκλῳ συνεσιῶτες = ψάλλουσι συγχρόνως ἰστάμενοι ὅλοι μαζί κυκλικῶς. — ἀχρεῖος = ἀχρηστος, ἀνωφελής. — παραθῆγομαι = διεγείρομαι. — τὰς ψυχὰς, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι. — γίνονται, τίνες;

Ἐποδήματα βαρέα κτλ.; ἀναφέρεται εἰς τοὺς τραγικοὺς, οἵτινες, ἵνα φαίνωνται ὑψηλότεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι, ἐφόρουν ὑποδήματα ὑψηλά ἔχοντα κάτωθεν παχέα στρώματα φελου (τοὺς κοθόρνους). — κράνη ἐπικείμενοι παγγ., αἱ προσωπίδες (= τὰ προσωπεῖα) τῶν τραγικῶν, αἵτινες ἐκάλυπτον ὄχι μόνον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῆς κεφαλῆς, φαίνονται εἰς τὸν Ἀνάχαρσιν ὡς περικεφαλαῖα. — κεχηνότα παμ., αἱ προσωπίδες εἶχον τὸ στόμα εὐρέως διασταλμένον, ἵνα ἡ φωνὴ τοῦ ὑποκριτοῦ προσλαμβάνη τὴν διὰ τὰς διαστάσεις τῶν θεάτρων ἀπαιτουμένην ἰσχύον. — ἐκείνων, τίνων; — πεξοί, οἱ κωμικοὶ ἐδάδιζον χαμηλά, ὡς φοροῦντες ἐλαφρὰ καὶ χαμηλὰ ὑποδήματα (= τὰς ἐμβάδας), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδήματα (= τοὺς κοθόρνους) τῶν τραγικῶν. — πέδας τηλικαύτας, πέδας ὀνομάζει ὁ Ἀνάχαρσις ἐνταῦθα τὰ βαρέα ὑποδήματα τῶν τραγικῶν (τοὺς κοθόρνους). — ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν, ὡς τὴν τύχην τοῦ Οἰδίποδος, τοῦ Ἀγαμέμνονος κ. ἄ. — καὶ ἄλλους συνάδοντας ἐν κύκλῳ... , ἐννοεῖ τὸν χορὸν τοῦ θεάτρου.

Κεφ. 24.

Δὲ δῆ, διὰ τούτων ἐξαίρεται ἔτι μᾶλλον ἢ ἀντίθεσις = ἀλλά. — ἀποδύω τι = γυμνῶνω τι. — οὐκέτι ὄντα = ὅταν δὲν εἶναι πλέον. — τέλειον = ἐντελῶς. — ἀσυμπαγῆς = ἀμέστωτος. — πρὸς τὸν ἀέρα =

πρὸς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς. — *συνοικειῶ τι ταῖς ὥραις ἐκάσταις* = ἐξοικειῶ τι πρὸς ἐκάστην ἐποχὴν τοῦ ἔτους. — ὡς μῆτε (μετ' ἀπρμφ.) = ὥστε μῆτε (νὰ...). — *δυσχεραίνω τὸ θάλπος* = δυσκόλως ἀνέχομαι τὴν ζέστην. — *πρὸς (τὸ) κρύος ἀπαγορεύω* = καταβάλλομαι ἀπὸ τοῦ ψύχος. — *καταμαλάττω* = καλῶς μαλακώνω (διὰ τῆς τριβῆς). — *εὐτονος* = ἰσχυρός, γερός, νευρώδης. — *ἄτοπον γὰρ* (δηλ. *εἴη ἂν*) = διότι θὰ ἦτο παράλογον. — *τὰ σκύτη* = τὰ δέρματα. — *ὑπὸ τῷ ἐλαίῳ* = διὰ τοῦ ἐλαίου. — *δυσραγέστερα... γίγνεσθαι* = ὅτι δυσκολώτερον σχίζονται. — *καὶ πολλῶ διαρκέστερα γίγνεσθαι* = καὶ (ὅτι) πολὺ περισσότερον χρόνον διαρκουσι. — *νεκρὰ ἤδη ὄντα* = ἂν καὶ ἤδη εἶναι νεκρά. — *μὴ ἠγοίμεθα ἄμεινον ἂν διατεθῆναι* = (ἐὰν) δὲν νομίζωμεν ὅτι ἠθελε βελτιωθῆ. — *τοῦντεῦθεν* (= *τὸ ἐντεῦθεν*) = κατόπιν τούτου. — *ποικίλα τὰ γυμνάσια* = διαφόρους ἀσκήσεις. — *ἐφίστημί τινα* = διορίζω τινά. — *τὸν μὲν τινα... τὸν δέ*, εἰς τὸ πρῶτον προσετέθη τὸ *τινα* πρὸς μείζονα ἀνάδειξιν τῆς ἀοριστίας = ἄλλον μὲν τινα... ἄλλον δέ. — *πυκτεύειν... παγκρατιάζειν*, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ *διδάσκομεν* = διδάσκομεν ν' ἀσκήται εἰς τὴν πυγμαχίαν... ν' ἀσκήται εἰς τὸ παγκράτιον. — *τοὺς πόνοους καρτερῶ* = μετὰ καρτερίας ὑποφέρω τοὺς κόπους. — *ὁμόσε χωρῶ ταῖς πληγαῖς* = κατ' εὐθειαν προχωρῶ πρὸς τὰ κτυπήματα (τοῦ ἀντιπάλου) = ἀψηφῶ τὰ κτυπήματα. — *μηδὲ ἀποτρέποινο*, δηλ. *τῶν πληγῶν*. — *δέει τῶν τραυμάτων* = ἐκ φόβου πρὸς τὰ τραύματα. — *ἡμῖν* (δοτκ. ἠθικῆ) *ἐξεργάζεται* = μᾶς κατορθοῖ. — *ἐν αὐτοῖς*, δηλ. *τοῖς νέοις*: *συναπτεόν τῷ ὠφελιμώτατα*. — *θυμοειδῆς ἐς τοὺς κινδύνους* = ὀρμητικὸς εἰς τοὺς κινδύνους. — *παρασκευάζον*, μετχ. τροπκ. παρατηρητέα δὲ ἡ διττὴ σύνταξις τῆς μετχ. κατὰ πρῶτον συντάσσεται μετ' αἰτιατκ. κατῆρμ. (*θυμοειδεῖς*), ἔπειτα δὲ μετ' ἀπρμφ. (*ἀφειδεῖν, ἐρρωσθαι, εἶναι*). — *τοῦ σώματος ἀφειδῶ* = δὲν λογαριάζω τὸ σῶμά μου. — *ἐρρωμαι* = εἶμαι ῥωμαλέος. — *καρτερός εἰμι* = εἶμαι δυνατός. — *αὐτῶν*, δηλ. τῶν νέων. — *ἀσφαλῶς* = ἀκινδύνως. — *εὐμαρῶς* = εὐκόλως. — *καὶ ὠθισμούς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμούς*, ἀντκμ. τοῦ *μανθάνουσι*. — *ὠθισμοί* = σπρωξίματα. — *περιπλοκαί* = περισφίγγεις. — *ἀγχεσθαι... καὶ ἐς ὕψος ἀναβασιάσαι*, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *δύνασθαι*, ὅπερ ἐκ τοῦ *μανθάνουσι* = νὰ δύνανται νὰ στενοχωρῶσι τὸν ἀντίπαλον εἰς τὸν λαϊμὸν μέχρι πνιγμοῦ καὶ νὰ σηκώ-

σωσιν αὐτὸν ἐπάνω ὑψηλά.— ἀχρεῖος=; (κεφ. 23).— δυσπαθῆς = ἀπαθής.— ἕτερον δέ... μικρόν, δηλ. ἐστίν.— γὰρ δὴ = διότι βεβαίως.— ἐν ὄπλοις = ἐν πολέμῳ.— πολεμῖφ ἀνδρὶ συμπλακεῖς = ἐὰν συμπλακῆ πρὸς ἐχθρόν.— καταρρίψει θάτιον ὑποσκελίσας = θὰ καταρρίψῃ αὐτὸν εὐκολώτερον μὲ ὑποσκελισμὸν.— καταπεσὼν = ἐὰν καταπέσῃ.— ὡς ῥᾶστα = πολὺ εὐκολώτατα.— γὰρ = βεβαίως.— ἐπ' ἐκεῖνον = δι' ἐκεῖνον.— πολὺ ἀμείνοσι χρήσεσθαι τοῖς οὕτως ἀσκ. = ὅτι πολὺ καλυτέρους θὰ ἔχωμεν τοὺς οὕτως ἀσκηθέντας.— ἐπειδὰν... ἐξεργασώμεθα = ὅταν καταστήσωμεν.— ἀλκιμος = δυνατός.— κοῦφος = ἐλαφρὸς.— καὶ τὰ αὐτὰ = καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο.— βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς = διὰ τοὺς ἀνταγωνιστὰς δυσκίνητα.

Παγκρατιάζειν, περὶ τοῦ παγκρατίου βλ. ἐν σελ. 158.— τοῦτο, ἀναφέρεται εἰς τὸ πνικτεύειν καὶ παγκρατιάζειν.— κάτω συννευκότες, κατὰ τὸν ἐν κεφ. 1 περιγραφέντα τρόπον.

Κεφ. 25.

Τὸ μετὰ τοῦτο = τὰ περαιτέρω.— οἴους εἰκός (ἐστι) σὺν κτλ. = ὅποιοι πιθανὸν εἶναι ὅτι θὰ εἶναι μὲ τὰ ὅπλα αὐτοί, οἱ ὅποιοι καὶ γυμνοὶ (= καὶ ἄνευ ὄπλων) ἀκόμη δύνανται νὰ προξενήσωσι φόβον εἰς τοὺς ἐχθρούς.— πολυσαρκία ἀργός = ἀδρανής, ἀνωφελῆς πολυσαρκία.— ἀσαρκία μετὰ ὠχρότητος = ὠχρὰ ἰσχνότης.— οὐ... ἐπιδεικνυμένους = διότι δὲν ἐπιδεικνύουσι.— οἷα γ. σώματα, δηλ. ἐστί.— ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα = μαραϊνόμενα ἐν τῇ σκιᾷ· κατ' ἔννοιαν = ἀποφεύγοντα τὸν ἥλιον καὶ τοὺς κόπους.— ἰδρῶτι πολλῶ ῥεόμενα = ὑπὸ πολλοῦ ἰδρῶτος περιλούμενα.— ὑπὸ τῷ κράνει = ὑπὸ τὴν περικεφαλαίαν.— ἦν... τὸ μεσημβρινὸν ἐπιφλέγη = ἐὰν κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἰσχυρῶς καίῃ.— οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο = τούτους δὲ εἰς τί δύναται τις νὰ μεταχειρισθῆ;— διψῶσι καὶ οὐκ ἀνεχομένοις καὶ ταραττομένοις καὶ προαποθνήσκουσι = ἂν διψῶσι καὶ δὲν ἀνέχωνται καὶ ταρασσονται καὶ ἀποθνήσκωσι πρότερον.— πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι = πρὶν φθάσωσιν εἰς θέσιν, ὅπου ἐξικνεῖται τὸ βέλος (τοῦ ἐχθροῦ).— εἰς χεῖρας ἔρχομαί τινι = συμπλέκομαι μετὰ τινος.— ὑπέρνυθρος = κοκκινωπός.— ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένος (τοῦ ῥ. χρώζω) = χρωματισμένος ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὥστε νὰ εἶμαι ἡλιοκαής.— ἀρρενωποί, δηλ. εἰσὶ ἀρρενωπὸς δὲ

— ὁ ἔχων ὄψιν ἄρρενος, ἀνδρώδης. — ἐπιφαίνω = δεικνύω. —
 ξικνός = ζαρωμένος. — κατεσκληκώς = ὀστεώδης. — περιπλή-
 θεις ἐς βάρος = βαρεῖς μὲ τὰς πολλὰς σάρκας των. — ἐς τὸ σύμ-
 μετρον περιγεγραμμένος = σύμμετρος (κατὰ τὸ σῶμα). — τὸ
 ἀχρεῖον = τὸ ἄχρηστον. — τοῖς ἰδρωσιν (= τῷ ἰδρωτί) ἐξανα-
 λωκότες (τοῦ ῥ. ἐξαναλώ-ω) = ἀποβαλόντες μὲ τὸν ἰδρῶτα. —
 τόνος = δύναμις. — ἀμιγῆς τοῦ φαύλου = καθαρὸς ἀπὸ κάθε
 νοσηρὸν στοιχείου. — περιλελειμμένος = ὑπολελειμμένος, ὑπόλοι-
 πος. — ἐρρωμένως = ἰσχυρῶς. — ὅπερ γὰρ δὴ οἱ λικ. τὸν
 πυρὸν, ποῖον ῥ. πρέπει νὰ νοηθῆ; — λικμῶ τὸν πυρὸν = χωρίζω
 τὸν σίτον ἀπὸ τοῦ ἀχύρου διὰ λικμίσεως, λιχνίζω τὸν σίτον.
 — ἄχνη = τὰ ἄχυρα. — ἀθήρη = ὁ ἀθέρας, τὸ λεπτότατον ἄκρον
 τοῦ στάχους τοῦ σίτου. — ἀποφυσῶ τι = φυσῶν ἀπομακρύνω,
 ἀποβάλλω τι. — διευκρινῶ = διαχωρίζω. — προσσωρεύω =
 ἐπισωρεύω.

Δευκῆν, ἐκ τῶν σαρκῶν. — οὔτοι δέ, δηλ. οἱ διὰ τῶν ἀσκή-
 σεων ῥωμαλέοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀνωτέρω περιγραφέν-
 τας θηλυπρεπεῖς. — ὅπερ... οἱ λικμῶντες..., ποῖον τὸ κύριον
 σημεῖον τῆς παραβολῆς τῶν γυμνασίων πρὸς τοὺς λικμῶντας
 τὸν πυρὸν;

Κεφ. 26.

Ἵγυαίνειν ἀνάγκη (δηλ. ἐστί), ποῖον τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ.; —
 ἐπὶ μήκιστον διαρκῶς = ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἀντέχω. — ὀψέ
 = ἀργά, βραδέως. — ἂν ἄρξαιτο ἰδίειν = ἤθελεν ἀρχίσει νὰ ἰδρῶνῃ.
 — ὀλιγάκις = σπανίως. — ὥσπερ εἰ... ἐμβάλοι = καθὼς ἐὰν
 ἤθελεν ἐμβάλει. — καλάμη = τὸ στέλεχος τοῦ στάχους τοῦ σίτου,
 ἢ καλαμιά. — θάττον παρὰ πολὺ = παρὰ πολὺ ταχύτερον. —
 ἂν... ἀναφλεγείη = ἤθελεν ἀναφλεγῆ. — κατ' ὀλίγον = ὀλίγον
 κατ' ὀλίγον. — οὔτε φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης = χωρὶς νὰ
 ἀναδίδεται μεγάλη φλόξ. — ὑπὸ μιᾷ τῇ ὄρμηϊ = διὰ μιᾶς ὄρμης
 (= ὄρμητικῆς ἐξαπλώσεως τοῦ πυρός). — κατὰ μικρὸν = κατ' ὀλί-
 γον. — ὑποτύφομαι = ὑποκαίομαι, καπνίζω. — χρόνῳ ὕστερον
 = μετὰ πάροδον πολλοῦ χρόνου. — ῥαδίως ἐλέγξειεν ἂν οὐδὲ
 ἐπικρ. εὐμαρῶς = εὐκόλως δύνανται νὰ καταστήσωσιν ἀσθενεῖς
 οὐδὲ νὰ καταβάλωσιν εὐκόλως. — τὰ ἐνδοθεν = τὰ ἐσωτερικά. —
 αὐτῷ = ὑπ' αὐτοῦ. — πέφρακται πρὸς αὐτὰ = εἶναι ὠχυρωμένα

κατ' αὐτῶν.— ὡς μὴ παριέναι = ὥστε νὰ μὴ ἀφίγη νὰ εἰσέλθῃσι.— κρύος = ψυχρός.— ἐπὶ λύμῃ τοῦ σώματος = πρὸς βλάβην τοῦ σώματος.— πρὸς τὸ ἐνδιδόν ἐν τοῖς πόνοις = ὡς πρὸς τὴν ἐκ τῶν κόπων ἐξάντλησιν.— πολὺ τὸ θερμὸν τὸ ἐνδοθεν ἐπιρρέον = ἢ ἄφθονος ζωτικὴ θερμότης ἐνδοθεν ἐπιρρέουσα.— ἅτε ἐκ πολ. προπαρασκευασμένον καὶ ἀποκειμένον = ἐπειδὴ πρὸ πολλοῦ ἢ (ζωτικὴ ἐσωτερικὴ θερμότης) ἔχει παρασκευασθῆ καὶ εἶναι ἀποταμειυμένη.— ἐπάρδον τῇ ἀκμῇ = ποτίζουσα (ἢ θερμότης) μὲ νέαν ἰσχύν.— ἀκαμάτους παρέχεται = ἀκαταπονήτους (αὐτοὺς) καθιστᾷ.— ἐπὶ πλεῖστον, δηλ. χρόνον.— τὸ προπονῆσαι πολλὰ καὶ προκαμεῖν = ἢ μεγάλη προπόνησις καὶ ἢ προηγουμένη ἀσκήσις εἰς τοὺς κόπους.— οὐκ ἀνάλ. τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδ. ἐργάζεται = δὲν καταναλίσκει τὴν δύναμιν, ἀλλ' αὐξάνει αὐτήν.— ἀναρριπιζομένη, δηλ. ἢ ἰσχύς.

Ὁ τοιοῦτος, δηλ. ποῖος; — πέφρακται πρὸς αὐτά, δηλ. τὴν νόσον καὶ τὸν κάματον.— ἅτε . . . προπαρασκευασμένον, διὰ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων.

Κεφ. 27.

Καὶ μὴν καὶ = ἀλλὰ καί.— δρομικός εἶμι = εἶμαι ἱκανὸς εἰς τὸν δρόμον (= εἰς τὸ τρέξιμον). — ἐς μῆκος διαρκεῖν ἐθίζω τινὰ = συνηθίζω τινὰ ν' ἀντέχη εἰς τὸν μακρὸν δρόμον.— ἐς τὸ ὠκύτατον ἐπικουφίζω τινὰ = καθιστῶ τινὰ ἐλαφρὸν ὥστε νὰ τρέχη ταχύτατα — ἐν βραχεῖ, δηλ. χώρῳ.— ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον = ὁ δρόμος δὲν γίνεται (= δὲν τρέχουσιν) ἐπὶ ἐδάφους στερεοῦ καὶ παρέχοντος ἀντίστασιν.— ἀπερεῖσαι . . . ἐπιστηρίξαι, τὰ ἀπρμψ. ἐκ τοῦ ῥάδιον (ἔστι). — βεβαίως ἀπερείδω τὴν βάσιν = θέτω ἀσφαλῶς τὸν πόδα.— ἐπιστηρίξω (τὴν βάσιν) = στηρίξω τὸν πόδα.— ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδὸς = διότι ὁ ποὺς βυθίζεται πρὸς ἔδαφος ὑποχωροῦν.— ὑπεράλλομαί τι = ὑπερπηδῶ τι.— εἰ δέοι = ἐὰν παρουσιασθῆ ἀνάγκη.— μολυβδὶς χειροπληθῆς = μολύβδινος σφαῖρα (τόσον) μεγάλη (ὅσον δύναται νὰ περιλάβῃ ἢ κρατήσῃ ἢ χεῖρ). — περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος = εἰς τὸ νὰ ῥίπτωσι κατὰ μῆκος τὸ ἀκόντιον.— γυμνάσιον = γυμναστήριον.— περὶ φερῆς = στρογγύλος.— ἑοικώς τινι = ὁμοιάζων, ὅμοιος μὲ τινά.— ὄχανον = λαβή.— τελαμῶν = λωρίον.— πειρωμαί τινος = δοκι-

μάζω τι. — *δύσληπτος* = δυσκολόπιαστος. — *ὑπὸ λειότητος* = ἕνεκα τῆς λειότητός του. — *ἀναρριπιῶ* = ἀναρρίπτω. — *ἐς τὸ πόρρω* = μακράν. — *ὅστις... ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο* = ποῖος νὰ ῥίψη (ἐκείνο)... καὶ περάσῃ τοὺς ἄλλους. — *ἐπὶ μῆμιστον* = μακρότατα. — *πόνος* = ἄσκησις. — *κρατύνω τινά* = ἐνδυναμώνω τινά. — *τοῖς ἄκροις* = εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ποδός, εἰς τοὺς δακτύλους τοῦ ποδός. — *ἐντίθημι* = ἐμβάλλω.

Μολυβδίδας χειροπληθεῖς, αὐταὶ ὀνομάζονται συνήθως *ἀλτήρες*. — *καὶ ἄλλο τι* κτλ., ἔννοεῖ τὸν *δίσκον*, περὶ οὗ βλ. ἐν σελ. 160. — *ἐν τῷ γυμνασίῳ*, ποῖον γυμναστήριον ἔννοεῖ; βλ. ἐν σελ. 160. — *ῥαχον*, τοῦτο ἦτο ταινία ἐκ δέρματος ἢ μετάλλου καρφωμένη κατὰ τὰ δύο ἄκρα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀσπίδος οὕτως ὥστε ὁ φέρων αὐτὴν νὰ δύναται νὰ ἐμβάλλῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ κινή αὐτὴν εὐκόλως καὶ κατὰ βούλησιν. — *τελαμών*, διὰ τούτου, δερματίνου ὄντος, ἡ ἀσπίς ἐξηρτάτο ἀπὸ τῶν ὤμων. — *ἐν τῷ μέσῳ*, τίνος; — *τόνον τοῖς ἄκροις...*, ἡ εὐτονία τῶν δακτύλων πολὺ θὰ ἐνεδυναμοῦτο, διότι τὸ ὅλον βάρος τοῦ σώματος κατὰ τὴν δισκοβολίαν ἐπιπτεν ἐπὶ τοῦ προσθίου ποδός, καθὼς δύναται τις νὰ ἴδῃ εἰς ἔργα τέχνης παριστώντα δισκοβόλους.

Κεφ. 28.

ᾧ θαυμάσιε = φίλε μου. — *οἷου ἕνεκα* = ἕνεκα τίνος. — *ὑποβάλλεται τι* (πθτκ.) = τίθεται τι ὑποκάτω. — *ἐπὶ τὸ κραταῖον* = εἰς σκληρὸν ἔδαφος· τὸ ἀντίθετον «*ἐπὶ τὸ μαλακόν*». — *ὁ ὄλισθος* = ἡ ὀλισθησις. — *ἰδρύντων* (δηλ. τούτων [τῶν ἀγωνιζομένων]) *ἐν τῷ πηλῷ* = μετὰ τὸ νὰ ἰδρύνωσιν οὗτοι ἐν τῷ πηλῷ (ἐν τῷ ὁποίῳ κυλίονται). — *ὁ σύ...*, ἀναφέρεται εἰς τὸ: *τὸν ὄλισθον ἀνάγκη* κτλ. ἔπομένως = ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ὁποῖον σύ... = διὰ τὸ ὁποῖον σύ... — *εἰκάσω τινί* = κάμνω παραμοίωσιν (παραβολήν) μετὰ τι. — *ἀχρεῖον* = ἀνωφελές, περιττόν. — *οὐκ ὀλίγα συντελεῖ* = πολὺ συντελεῖ. — *ἀλλήλων ἀντιλαμβάνονται* = πιάνει ὁ εἰς τὸν ἄλλον. — *ἐγκρατῶς* = μετὰ μεγάλης δυνάμεως. — *συνέχουσι διολισθάνοντες* = συγκρατοῦνται διολισθαίνοντες. — *αἴρεσθαι ἐν πηλῷ ἰδρωκία μετ' ἐλαίου* = τὸ νὰ σηκώνῃ τίς τινα κήθυρον ἀπὸ πηλὸν μετ' ἐλαίου. — *ἐκπεσεῖν καὶ διαρρηῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα* = ἐν τῷ καταβάλλει προσπάθειαν νὰ ἐκφύγῃ καὶ νὰ διολισθήσῃ ἐκ τῶν χει-

ρῶν.—*χρήσιμα*, δηλ. ἔστιν.—*εἰ δέοι* = ἔάν (= ἔταν) παρίσταται ἀνάγκη.—*ῥαδίως ἀράμενόν (τινα)* = ἀφ' οὗ σηκώσῃ (τις) εὐκόλως.—*ὑπεξενεγκεῖν* = νὰ ἐξαγάγῃ τις ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.—*πολ. συναρπ. κτλ.* = *συναρπάσαντα πολέμιον ἤκειν κομίζοντα αὐτὸν* (δηλ. τὸν πολέμιον) *μετέωρον* = ἀφ' οὗ ἀρπάσῃ πολέμιον νὰ ἔλθῃ κομίζων αὐτὸν σηκωτόν.—*ἐς ὑπερβολὴν* = ὑπερβολικά, πολύ.—*τὰ χαλεπώτερα προτιθήμι* = τὰς δυσκολωτέρας ἀσκήσεις προβάλλω.—*ὡς (μετ' εὐκτ.)* = ἵνα (μεθ' ὑποτακτ.).—*μακροῦ εὐκολώτερον* = πολὺ εὐκολώτερον.

Ἡ κόνις, ἐννοεῖ τὴν ἄμμον, δι' ἧς ἐπεπάσσοντο τὰ σώματα τῶν ἀθλητῶν πρὸς κ. 2.—*ὃ σὺ ταῖς ἐγχ. εἵκαζες*, περὶ τοῦ πράγμ. πρὸς κ. 1 «ὥσπερ αἱ ἐγχέλους ἐκ τῶν χειρῶν διολισθαίνοντες».—*οὕτως ἐχόντων*, δηλ. πῶς;—*ἔφην ἔμπροσθεν*, ἐν τίνι κεφ.;—*ἤκειν... κομίζοντα*, ποῦ;

Κεφ. 29.

Ἐπὶ τὸ ἐναντίον = διὰ τὸ ἐναντίον.—*συμπλεκόμενοι* = ἔταν συμπλέκωνται.—*γάρ*, διασαφητικός.—*ἀσκοῦμαι* (μετ' ἀπρμφ.) = γυμνάζομαι (νὰ...).—*συνέχω τὸ διαδιδράσκον (= τὸν διαδιδράσκοντα)* = συγκρατῶ τὸν ἐκφεύγοντα.—*ὑπὸ γλισχρότητος*, ἢ *ὑπὸ* = ἕνεκα.—*γλισχρότης* = ὀλισθηρότης.—*ληφθέντες* = ἔταν συλληφθῶσιν.—*ἐκ τῶν χειρῶν* (δηλ. τῶν πολεμίων), συναπτέον τῆ ἐκφεύγειν.—*καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτω ἐχόμενοι* = καὶ μάλιστα ἔταν κρατῶνται (ὑπὸ τῶν πολεμίων) οὕτως, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ φύγῃσι.—*καὶ μὴν καί*; (κεφ. 27).—*ἡ κόνις... ἐπιπαιτομένη* = ἡ κόνις ἐπισκορπιζομένη.—*ἀθρόον ἐκχεόμενον* = ἔάν τρέχῃ (ὃ ἰδρῶς) ἄφθονος.—*κάλυμμα γίνεται μὴ βλάπτεισθαι* = κωλύει βλάπτεισθαι.—*ἀραιοῖς καὶ ἀνεωγόσι τοῖς σ. ἐμπιπτόντων* = οἵτινες ἐμπίπτουσιν εἰς σώματα (= προσβάλλουσι σώματα), τὰ ὅποια ἔχουσι δέρμα χαλαρὸν καὶ τοὺς πόρους ἀνοικτούς.—*ἄλλως τε καὶ* = πρὸς τούτοις καί.—*ἀποσπῶ τὸν ῥύπον* = ἀποπλύνω τὴν ἀκαθαρσίαν.—*ἄν... ἐροίμην ἄν σε* = ἤθελον σ' ἐρωτήσαι παρατηρητέα ἢ ἐπανάληψις τοῦ ἄν.—*παραστησάμενος πλησίον* = στήσας πλησίον σου.—*τῶν λευκῶν τινα ἐκ. καὶ...* = *τινὰ τῶν λευκῶν ἐκείνων καί...*—*ὑπὸ σκιᾷ δεδιητημένοι* = οἱ ἐσκιατραφημένοι, οἱ μαλθακοί.—*ὃν ἄν ἔλθῃ*

τῶν ἐν τῷ Δ. γυμν. = ὄν τινα ἐκ τῶν γυμναζομένων ἐν τῷ Λυκείῳ ἐκλέξεως. — *πότερος* = ποῖος ἐκ τῶν δύο. — *ὁμοῖος γίνομαι τινι* = γίνομαι ὁμοῖος πρὸς τινα. — *ἂν εὖξαιο* = ἤθελες εὐχηθῆ, θὰ ἐπεθύμεις. — *ἀντίκα* = ἀμέσως. — *ἐκ πρώτης προσόψεως* = μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα. — *εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκατ.* = ἂν καὶ δὲν ἤθελες δοκιμάσει (= καὶ προτοῦ ἀκόμη δοκιμάσης) ἐκ τῶν ἔργων ἐκάτερον (= καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον). — *συνεστηκῶς καὶ συγκεκροτημένος* = συμπαγῆς καὶ σκληραγωγημένος. — *ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαρρεῖν* = παρὰ νὰ εἶσαι ἐκτεθηλυμένος καὶ παραλελυμένος. — *ἀπορία καὶ φυγῆ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος* = δι' ἔλλειψιν καὶ συγκέντρωσιν αἵματος εἰς τὰ ἔσω μέρη τοῦ σώματος.

Τότε, ὅταν δηλ. ἢ καταπόνησις προκαλέσῃ τὸν ἰδρωτά. — ἐν τῷ Λυκείῳ, περὶ τοῦ γυμναστηρίου τούτου βλ. ἐν σελ. 160. — *ἑκατέρου*, δηλ. τοῦ τε γυμναζομένου καὶ τοῦ ζῶντος ὑπὸ σκιάν.

Κεφ. 30.

Ἄσκῶ τινὰ τι = γυμνάζω τινὰ εἰς τι. — *βιώσεσθαι δι' αὐτοῦς* = ὅτι (ἡμεῖς) θὰ ζήσωμεν ἐξ αἰτίας αὐτῶν. — *κρατῶ τινος* = νικῶ τινα. — *δυσμενῆς* = ἐχθρὸς. — *εἰ ἐπίοιεν* = ἂν ἤθελον ἐπέλθει (καθ' ἡμῶν). — *φοβερὸς εἰμί τινι* = ἐμβάλλω φόβον εἰς τινα. — *οἱ περίοικοι* = οἱ γείτονες. — *ὡς ὑποπιήσειν . . . τοὺς πλείστους αὐτῶν* = ὥστε οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν νὰ ζαρώνωσιν ἐκ φόβου. — *ὑποτελῶ τινι* = πληρώνω φόρον εἰς τινα. — *πολὺ ἀμείνοσιν ἑαυτοῖς χρώμεθα* = ἔχομεν αὐτοὺς πολὺ καλυτέρους = αὐτοὶ εἶναι πολὺ καλύτεροι (παρὰ ἂν δὲν ἦσαν γεγυμνασμένοι). — *φιλοτιμουμένοις . . . τρεπομένοις . . . διατρέβουσι . . . οὔσι*, μετχ. αἰτλγκ. *φιλοτιμοῦμαι δὲ περὶ τι* = βλέπω εἰς τι. — *ὑπ' ἀργίας*, ἢ *ὑπὸ* = ἔνεκα. — *ἕβρις* = ἀκολασία. — *ἄσχολός εἰμι ἐν τινι* = ἀσχολοῦμαι εἰς τι. — *ὄπερ ἔφη . . . τοῦτ' ἔστι* = τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὠνόμασα . . . — *ἄκρα εὐδαιμονία* = μεγίστη εὐτυχία. — *ὁπότε . . . φαίνοιτο* = ὅταν φαίνηται. — *τὰ ἄριστα* = ἀριστῆ. — *ἢ νεότης . . . σπουδάζοντες*, σχῆμα κατὰ σύνεσιν = *οἱ νέοι σπουδάζοντες*. *σπουδάξω δὲ περὶ τι* = ἐπιδιώκω τι.

Περὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. περὶ ποῖα;

Κεφ. 31.

Χριστάμενοι . . . και κονισάμενοι = ἐπὶν χρίσησθε . . . και κονίσησθε. — **χρίομαι = ἀλείφομαι.** — **κονίομαι = πασαλείφομαι διὰ κόνεως.** — **πρόιτε και αὐτοί = προχωρεῖτε και σεις αὐτοί (κατ' αὐτῶν).** — **πύξ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι = ἔχοντες τὰς χεῖρας προβεβλημένας κατ' αὐτῶν ἐν πυγμῇ.** — **δηλαδὴ = βεβαίως.** — **ὑποπιτήσω τινά = ζαρώνω φοβούμενός τινα = φοβοῦμαί τινα.** — **μὴ σφίσι κεχηγῶσι πάτητε = μήπως ῥίψητε εἰς αὐτούς, ἐν ᾧ ἔχουσιν ἀνοικτὸν τὸ στόμα.** — **περιπηδήσαντες = ἀφ' οὗ πηδήσητε.** — **ὡς κατὰ νότου γένησθε = ἵνα ἔλθῃτε ὀπίσθεν.** — **αὐτοῖς περὶ τὴν γαστέρα = περὶ τὴν κοιλίαν αὐτῶν.** — **διάγχω = προσπαθῶ νὰ πνίξω.** — **τὸν πῆχυν, δηλ. τῆς χειρός.** — **δῆλον ὅτι = βεβαίως.** — **ὑμῶν οὐ καθίξεται τὰ βέλη = δὲν θὰ προσβάλλωσιν (δὲν θὰ τρυπήσωσιν) ὑμᾶς τὰ βέλη.** — **κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον = διότι εἴσθε χρωματισμένοι (= μαυρισμένοι) ἀπὸ τὸν ἥλιον.** — **και πολὺ τὸ αἷμα πεπορισμένων = και (διότι) ἔχετε ἀποκτήσει (διὰ τῶν ἀσκήσεων) ἄφθονον αἷμα.** — **ὡς (μετ' ἀπρηφ.) = ὥστε νὰ . . .** — **ἐνδίδωμι πρὸς τὰς πληγὰς = ὑποχωρῶ πρὸς τὰ κτυπήματα = μὲ καταβάλλουσι τὰ κτυπήματα.** — **ὀψέ ποτε και μόλις = ἀργὰ και δυσκόλως.** — **κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τρα., κατ' ἔννοιαν = λαμβάνοντες βαθέα τραύματα.** — **πάνυ παρακούω τινός = ἐντελῶς παρανοῶ τι.**

Τῷ ἐλαίῳ, περὶ οὗ δηλ. ἀνωτέρω ὠμίλησεν ὁ Σόλων δι' αὐτὸ και τὸ ἄρθρον. — **και αὐτοί, καθὼς δηλ. οἱ νέοι οὗτοι οἱ γυμναζόμενοι.** — **τὰς χεῖρας προβεβλημένοι, μεθ' ὑπαινιγμοῦ πρὸς τὸ: προβεβλησθαι τὰ σπλα κ.τ.τ.**

Κεφ. 32.

*** Αναλήψεσθε = θὰ φορέσητε.** — **ἦν προτεθῆ ὑμῖν διέξοδος = ἔάν παρουσιασθῆ εἰς ὑμᾶς ἀνάγκη ἐκστρατείας.** — **περιθήσεσθε = θὰ θέσητε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς = θὰ φορέσητε.** — **μορμολύττομαί τινα = ἐκφοβίζω τινά.** — **ὑποδύσεσθε τὰ ὑψηλά ἐκεῖνα = θὰ ὑποδυθῆτε τὰ ὑψηλά ἐκεῖνα ὑποδήματα.** — **δηλαδὴ = ; (κεφ. 31).** — **φεύγουσι (δηλ. ὑμῖν) = εἰς ὑμᾶς ἔάν φεύγητε· ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἐπόμενον «ἦν διώκητε».** — **κοῦφα . . . ἔσται, δηλ. τὰ ὑψηλά ἐκεῖνα· κοῦφος δέ = ;** — **ἄφυκτα ἔσται τοῖς πολεμίοις = δὲν θὰ δύνανται**

οἱ ἐχθροὶ νὰ διαφύγωσιν. — ὑμῶν οὕτω *μεγ. διαβαινόντων ἐπ' αὐτοὺς* = διότι σεῖς μὲ τόσον μεγάλη βήματα (θὰ) πορεύεσθε ἐναντίον αὐτῶν. — τὰ *κομψὰ* = τὰ ὠραῖα λόγια. — *λῆρος* = φλυαρία, ἀνοησία. — *καὶ παιδιὰ ἄλλως* = καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ παιδιὰ. — *ἀργοῦσι καὶ ...* = τοῖς νεανίσκοις ἀργοῦσι καὶ ἐθέλουσι *ῥαθυμεῖν*. — *πάντως* = ἐξάπαντος. — *ὑμῖν δεήσει* = θὰ ἐχητε ἀνάγκην ὑμεῖς. — *καὶ ἡ ἄμιλλα οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἔσται, μετὰ κινδύνων μελετῶσι (ὑμῖν) τὴν ἀρετὴν* = καὶ (τότε) δὲν θ' ἀγωνίζησθε μετὰ παιδιᾶς μεταξὺ σας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ἐπικινδύνως ἀσκούμενοι εἰς τὴν ἀνδρείαν. — *κοῦφα τὰ ἀκόντια* = *κοῦφα ἀκόντια*. — *οἷα διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἄνεμον* = τοιαῦτα ὥστε νὰ φέρονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. — *συρισμὸς* = συριγμός. — *ἐλιττομένη* = συστρεφομένη καὶ ῥιπτομένη. — *λίθος χειροπληθῆς* = λίθος (τόσον μέγας), ὅσον δύναται νὰ πιᾶσῃ ἡ χεὶρ.

Τὰς πανοπλίας ἐκείνας, ἐννοεῖ τὴν ἐν κεφ. 23 περιγραφεῖσαν ἐνδυμασίαν τῶν ὑποκριτῶν τῆς τραγωδίας καὶ κωμωδίας. — *ἀκόντια*, τὸ ἀκόντιον ἦτο βραχύτερον καὶ ἐλαφρότερον τοῦ δόρατος. — *λόγχη*, καλεῖται κυρίως τὸ προέχον σιδήριον τοῦ δόρατος, ἢ αἰχμή· εἶτα — ὡς ἐνταῦθα — τὸ δόρυ τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξυλίνου κοντοῦ ἔχοντος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἄκραις αἰχμὴν μεταλλικὴν, μακροτέραν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ἄκρᾳ (*αἰχμὴν*) καὶ βραχυτέραν ἐν τῇ ἐτέρᾳ (*σαυρωτῆρα*), δι' ἧς ἐπηγνύετο τὸ δόρυ εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ ὀπλίτης δὲν ἐμάχετο. — *σάγαρις*, ὄπλον ἐν χρήσει παρὰ Σκύθαις καὶ Πέρσαις· ἦτο εἶδος βραχέος πελέκεως. — *γέρορον*, ἐπιμήκης ἀσπίς κεκαλυμμένη διὰ δέρματος βοός. — *θώραξ καὶ κράνος*, ταῦτα ἦσαν ἀμυντικὰ ἢ ἐπιθετικὰ ὄπλα;

Κεφ. 33.

Εὐμένεια = εὐνοια. — *οὐδέπω ἀπόλωλα* = δὲν ἔχω ἀκόμη καταστραφῆ. — *ψιλὸς* = ἐλαφρῶς ὠπλισμένος. — *ἰδοὺ γέ τοι* = νὰ ἰδοὺ τοῦλάχιστον. — *ἦν ... ἐπεισπέσω* = ἐὰν ἐφορμήσω. — *σπῶμαι τὸ ξιφίδιον* = σύρω τὸ ξιφίδιον (ἐκ τῆς θήκης). — *αὐτοβοεῖ* = μετὸν πρῶτον πολεμικὸν ἀλαλαγμὸν = μετὸν πρῶτην προσβολὴν = εὐθύς. — *ἂν ἔλοιμι* = αἰρήσω· τὸ δὲ *αἰρῶ* = κυριεύω. — *ἀντιβλέπω τῷ σιδήρῳ* = ἀντικρύζω τὸ ξίφος. — *ἂν ... γέλωτα ἂν μοι παράσχοιεν* = γέλωτά μοι παρέξουσι. — *γέλωτα παρέχω*

τινί = προξενῶ εἰς τινα γέλωτα = κάμνω τινά νά γελᾷ. — τὰ σώματα = κατὰ τὰ σώματα. — δέος = φόβος. — μεταβάπτω = ἀλλάσσω τὸ χρωμά μου. — οὕτω διατίθημί τινα = εἰς τισαύτην κατάστασιν φέρω τινά. — βαθεῖα = μακροχρόνιος. — ὡς . . . μὴ . . . ἂν ἀνασχέσθαι . . . ἰδόντας = ὥστε νά μὴ δύνασθε νά ὑπομείνητε νά ἴδητε. — λόφος = λοφίον.

Ἔπο τινων ψιλῶν, οἱ ψилоὶ ἦσαν στρατιῶται ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι ὑποδιαιρούμενοι εἰς ἀκοντιστάς, τοξότας καὶ σφενδονήτας* στερούμενοι τοῦ βαρέος ὀπλισμοῦ τῶν ὀπλιτῶν ἦσαν ἐφωδιασμένοι μόνον μὲ ὄπλα ἐπιθετικά (δηλ. :). — ἐκείνων, τίνων; — περὶ τοὺς ἀνδριάντας, τὰ γυμναστήρια ἐκοσμοῦντο διὰ πολυτίμων ἔργων τῆς γλυπτικῆς καὶ δι' ἀνδριάντων, ἰδίᾳ θεῶν, ὡς τοῦ προστάτου τῶν γυμνασίων Ἑρμοῦ, τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Ἡρακλέους κ. ἄ. — λόφον, τὸ λοφίον τῆς περικεφαλαίας κατεσκευάζετο συνήθως ἐκ τριγῶν ἵππου.

Κεφ. 34.

Θρακῶν τε ὄσοι . . ., ὑποκμ. τοῦ οὐ . . . ἔφασαν. — ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν = ἐπελθοῦσαι κατὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως. — πειρῶμαί τινος ἐν ὄπλοις = δοκιμάζω τινά ἐν τῇ πολέμῳ. — ὦ μακάριε = φίλε μου. — ἐπέπερ = ἐπειδὴ βεβαίως. — τῶν νέων, συναπτέα ἢ γενκ. τῆ: τὰ σώματα. — ἀνοπλα = ἄνευ ὄπλων. — καθ' αὐτοὺς = αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς = ἄνευ ὄπλων. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς ὄπλοις. — οὕτω διακείμενοι = οὕτω παρεσκευασμένοι (δηλ. ἄριστα γεγυμνασμένοι). — καὶ ποῦ = ἀλλὰ ποῦ. — ὑμῖν ἔστι = ἔχετε. — ἐν κύκλῳ περιελθῶν = ἂν καὶ περιῆλθον ὀλόγυρα. — ἐπὶ πλεον ἡμῖν συνδιατρίψας = ἂν μείνης περισσότερον καιρὸν μαζί μας. — ἀκινάκην παρέξωμαι = ; (κεφ. 6). — ὅστις ἐν ἄστει σιδηροφοροίη = εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν ὀπλοφορεῖ ἐντὸς τῆς πόλεως. — μηδὲν δέον = χωρὶς νά ὑπάρχη καμμία ἀνάγκη. — ἢ ὄπλα ἐξενέγκοι εἰς τὸ δημόσιον = ἢ ἤθελε φέρει ὄπλα ἔξω εἰς τὸ κοινόν. — συγγνωστοὶ (δηλ. ἔστε) βιοῦντες = εἰσθε ἄξιοι συγγνώμης ἐπὶ τῇ ὄτι ζῆτε. — τὸ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν = τὸ νά κατοικήτε εἰς μέρος ἀτείχιστον. — ῥάδιον ἐς ἐπιβουλήν = εἶναι εὐχολον νά ὑποστῆτε ἐχθρικὴν ἐπίθεσιν. — ὁπότε . . . κοιμώμενον . . . φονεύσειεν = πότε ἤθελέ τις φονεύσει τινά κοιμώμενον. — ἐπιστάς = ἐμφανισθεῖς. — κατασπῶ ἀπὸ τῆς ἀμάξης = σύρω ἀπὸ τῆς ἀμάξης. — ἀπιστία = δυσπιστία.

— *αὐθαιρέτως καὶ μὴ ἐν νόμῳ ξυμπολιτευομένων* (δηλ. ὑμῶν) = διότι σεῖς ζητεῖτε αὐθαιρέτως (= ὅπως ἕκαστος θέλει) καὶ οὐχὶ συμφώνως πρὸς νόμους. — *ὁ σίδηρος* = ὁ ὄπλισμός. — *ὡς πλησίον εἶναι ἀμυνοῦντα* = ὥστε νὰ εἶναι πλησίον (= πρόχειρος) πρὸς ἀμυναν. — *βιάζομαι* = μεταχειρίζομαι βίαν.

Μετ' Εὐμόλπου, ὁ Εὐμόλπος ἦτο βασιλεὺς τῶν Θρακῶν· οὗτος λέγεται ὅτι ἐλθὼν εἰς βοήθειαν τῶν Ἐλευσινίων πολεμοῦντων κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Ἐρεχθέως ἐνίκηθη ὑπὸ τούτου καὶ ἐφρονεύθη. — *αἱ γυναῖκες ὑμῶν* . . . , νοοῦνται αἱ Ἀμαζόνες — μυθικὸν ἔθνος μαχίμων γυναικῶν —, αἵτινες ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς βασιλείσσης αὐτῶν Ἴππολύτης ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ἀττικῆς, ἵνα τιμωρήσωσι τὸν Θησεά, διότι οὗτος συνεξεστράτευσεν μετὰ τοῦ Ἡρακλέους κατ' αὐτῶν καὶ ἔλαβεν αἰχμάλωτον τὴν ἀδελφὴν τῆς Ἴππολύτης Ἀντιόπην· ἀλλ' ὁ Θησεὺς συνάψας μάχην κατενίκησεν αὐτάς. — *καὶ λόφους*, δηλ. τῶν περικεφαλαίων. — *φάλαρα*, ταῦτα ἦσαν κοσμήματα κατὰ τὸ μέτωπον τῶν ἱππῶν. — *ἱππέας σχεδὸν τὸ τέταρτον* . . . , οἱ ἱππεῖς δὲν ἀπετέλουν κυρίως τὸ τέταρτον μέρος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν — ὡς ἀνακριβῶς λέγεται ἐνταῦθα —, ἀλλὰ τὴν μίαν τῶν τεσσάρων τάξεων, εἰς ἃς ἦσαν διηρημένοι οἱ πολῖται ἐπὶ Σόλωνος ἀναλόγως τοῦ *τιμῆματος* (= τῆς κτηματικῆς περιουσίας) αὐτῶν (δηλ. εἰς *πεντακοσιομεδίμνους*, *ἑπτακισίας*, *ζευγίτας*, *θῆτας*). — *ἀκινάκην*, περὶ τούτου βλ. ἐν σελ. 159. — *τὸ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν*, οἱ Σκύθαι ὡς ζῶντες βίον νομαδικὸν κατόικουν εἰς μέρος ἀτείχιστον. — *ἀπὸ τῆς ἀμάξης*, αἱ ἀμαξαὶ εἰς τοὺς ζῶντας νομαδικὸν βίον ἐχρησίμευον ὡς κατοικίαι· πρβλ. κεφ. 18.

Κεφ. 35.

Εἶτα = ; (κεφ. 16). — *σιδηροφορεῖν*, ὑποκμ. τοῦ *δοκεῖ*. — *οὐδενὸς ἀναγκαῖον ἔνεκα* = ἔνεκα οὐδεμιᾶς ἀνάγκης = ὅταν οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχῃ. — *φείδομαι τῶν ὄπλων* = προσέχω τὰ ὄπλα. — *ὡς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθειροῖτο* = ἵνα μὴ καταστρέφονται εἰς τὰς χεῖράς σας. — *ἀποκείμενος* = ἀποταμιευμένος. — *ὡς χρησόμενοι* = ἵνα μεταχειρισθῆτε (αὐτά). — *τῆς χρείας ἐπιστάσης*, ἐπεξήγησις τοῦ *τότε* = ὅταν δηλ. παρουσιασθῇ ἀνάγκη. — *οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος* = χωρὶς οὐδεὶς κίνδυνος νὰ ἀναγκάζῃ. — *ὑπὸ τῶν ἰδρώτων καταναλίσκω τὰ σώματα* = διὰ

τῶν ἰδρώτων ἐξαντλῶ τὰ σώματα.—**ταμιεύομαι** **τι** = ἀποταμιεύω **τι**, φυλάττω **τι**.—**πρὸς τὸ ἀναγκαῖον** = διὰ μέλλουσαν ἀνάγκην.—**ἀλκή** = δύναμις.—**εἰκῆ** = ἀσκόπως, ἀνωφελῶς.—**ἐκχέοντες** (δηλ. **τὰς ἀλκὰς**) = ἔξω χύνοντες, δαπανῶντες (τὰς δυνάμεις).—**ἔοικας** (μετ' ἀπρμφ.) = φαίνεσαι ὅτι...—**τοιόνδε τι ἐννοῶ** = ἔχω τοιαύτην τινὰ ἰδέαν.—**δυνάμεως πέρι** = περὶ δυνάμεως.—**δύναμις** = σωματικὴ δύναμις.—**ὡς... αὐτὴν οὖσαν**, αἰτατκ. ἀπόλυτος = ὡς ἔάν αὕτη ἦτο.—**μὴ... λάθῃ διαρρευεῖσα** = μήπως διαρρεύσῃ (= ἐξαντληθῆ) ἀνεπαισθῆτως.—**ἀγγεῖον κερραμεοῦν** = πῆλινον ἀγγεῖον.—**κᾶτα... οἴχηται καταλιποῦσα** = καὶ ἔπειτα (μήπως) ταχέως ἀφήσῃ.—**τὸ δὲ** = τοῦτο ὁμῶς.—**ὄσω τις ἂν ἐξαντλῆ** = ὄσω περισσότερο ἐξαντλεῖ τις.—**ἐπιρρεῖ** = αὐξάνει.—**εἴ τινα ἤκουσας**, κατ' ἐννοίαν = ἔάν τυχὸν ἤκουσάς τι περὶ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ μύθου).—**ἦν δὲ... ἦ, τίς;**—**μηδὲ διαρκῆ τὴν ὕλην ἔχῃ ὑποβεβλημένην** = καὶ δὲν ἔχῃ ἀρκετὸν ὕλικὸν ἀποταμιευμένον.—**οἷόν τι γίνεταί** = ὁποῖόν τι (= ὅπως) συμβαίνει.—**ὑπὸ τῷ αὐτῷ φύσῃματι** = διὰ τοῦ αὐτοῦ φύσῃματος.—**ἀνακαίω τὸ πῦρ** = ἀναζωπυρῶ τὸ πῦρ.—**ἐν βραχεῖ**, δηλ. χρόνῳ = ἐντὸς ὀλίγου χρόνου.—**παραθῆγω τὸ πῦρ τῷ πνεύματι** = διεγείρω (= αὐξάνω) τὸ πῦρ μὲ τὸ φύσῃμα.—**ἀποσβέσειας** (δηλ. ἂν) = δύνασαι νὰ σβῆσῃς.—**οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν** = τὸ ὅποσον δὲν ἔχει ἀρκετὴν τὴν χορηγοῦσαν ὕλην, δηλ. τὸ ἔλαιον.—**ὡς διαρκῆ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνεόν** = ὥστε νὰ ἀντέχῃ πρὸς τὸ κατ' αὐτοῦ φύσῃμα.—**οὐ... ἀνεφύετο** (δηλ. τὸ φῶς τοῦ λύχνου) = δὲν ἐφύτρωνε, δὲν παρήγετο.—**ἀπ' ἰσχυρᾶς τῆς ῥίξης** = ἀπὸ παχείας θρυαλλίδος.

Κεφ. 36.

Οὐ πάνν = οὐδόλως.—**συνίημι** = ἐννοῶ.—**ἦ κατ' ἐμὲ** = παρ' ὅσον ἐπιτρέπει ἢ ἀνάπτουξίς μου.—**ἀκριβοῦς τινος...**, ἢ γενκ. ἐκ τοῦ **δεόμενα** = τὰ ὅποια χρειάζονται πολὺ προσεκτικὴν... ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία (**τις**) μετ' ἐπιθέτων χρησιμεύει πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας αὐτῶν.—**φροντίς** = σκέψις.—**διάνοια δὲν δεδορκυῖα** (τοῦ β. **δέρκομαι**) = διάνοια πολὺ καλὰ βλέπουσα = διάνοια δξυδερκῆς.—**πάντως** = ἐξ ἅπαντος, χωρὶς ἄλλο.—**συνίασιν**, ἐνεστώς (καὶ οὐχὶ μέλλων) = συνέρχονται· τίνος β.;—**ὀψόμενοι** = ἔνα ἴδωσιν.—**ποιοῦμαι τὴν ἀμιλλαν** = ἀγωνίζομαι.—**παραγαγόντες** = ἀφ' οὗ

παρουσιάσθητε.—λακτιζ. καὶ παιομένους, πόθεν ἐξαρτ. αἰ μετχ.; — οὔτινος ἔνεκα = ἔνεκα τίνος = διατί.— ἠγοῦμεθα γάρ, ὁ γὰρ ποίαν ἐννοουμένην πρότασιν αἰτιολογεῖ;— τὰ γυμνάσια = αἱ ἀσκήσεις.— οὕτως ἂν πλεῖω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς = ὅτι τόσῳ μεγαλυτέρα δύναται νὰ γίνῃ εἰς αὐτούς.— ἀνακηρυττομένους, δηλ. νικητάς.— ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλήσι = ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων.— ὡς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι = διότι δηλ. θὰ ἀποδυθῶσι (= θὰ παρουσιασθῶσι γυμνοὶ) ἐνώπιον τόσων ἀνθρώπων.— εὐεξία = εὐρωστία.— ἀπεργάζομαι τινα ἀξιονικότατον = καθιστῶ τινα ἱκανώτατον διὰ τὴν νίκην.— οὐ μικρά, δηλ. ἔστι.— ὁ ἔπαινος κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ: τὰ ἄθλα.— τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι (δηλ. τινὰ) = τὸ νὰ γίνῃ τις ἐπιφανέστατος.— δεικνυσθαι τῷ δακτ. ... = δεικνυσθαι τῷ δακτ. (τινὰ) δοκοῦντι ἄριστον εἶναι τῶν καθ' αὐτὸν = νὰ δακτυλοδεικτῆται τις ὡς θεωρούμενος ἄριστος ἐκ τῶν συγχρόνων του.— τοιγάρτοι = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.— οἷς καθ' ἡλικίαν ἔτι ἡ ἀσκησίς (ἔστι), κατ' ἐννοίαν = εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἡλικία ἐπιτρέπει ἀκόμη ν' ἀσκῶνται.— ἀπίασιν, ἐνεστώς = ἀπέρχονται (πρὸς ἀνωτέρω «συνίασιν»);— οὐ μετρίως ... ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες = ἀποκομίσαντες ὅχι μικρὰν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τοὺς κόπους.— ἐκ τῶν τοιούτων = συνεπέα τῶν τοιούτων τιμῶν.— ὡς εἴ γέ τις = διότι τῇ ἀληθείᾳ ἔαν τις.— ὁ τῆς εὐκλείας ἔρωσ = ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν δόξαν.— τι λαμπρὸν = περιφανὲς κατόρθωμα.— ἀπό τινος εἰκάσω = συμπεραίνω ἀπό τινος.— παρέχοιεν ἂν σοι, ὑποκμ. οἱ ... εἰσφερόμενοι.— παρέχω τινὶ (μετ' ἀπρμφ.) = ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ... — οἱ ... εἰσφερόμενοι = οἱ δεικνύοντες.— κοτίνου πέρι = περὶ κοτίνου.

Τοῖς Ὀλυμπίαισι καί ..., περὶ τῶν ἀγῶνων τούτων βλ. ἐν σελ. 161/2.— μῆλα καὶ κότινον, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. ἐν σελ. 162.— ἐν τούτοις, τίσι; — ἔμπροσθεν, δηλ. ἐν κεφ. 10.

Κεφ. 37.

Τί ἂν πάθοις = πῶς ἤθελες διατεθῆ. — σπουδῆ = προθυμία, ἐνδιαφέρον.— ἦ = μήπως.— γελάσῃ δῆλον ὅτι = θὰ γελάσῃς βέβαια.— ὑπὸ νόμῳ = διὰ νόμου.— οἱ ἐν ἡλικία = οἱ ἔχοντες ἡλικίαν = οἱ ἐνήλικιοι.— πάρειμι = παρευρίσκομαι.— τὰ ὄρνεα = τὰ πτηνά.— διαπυκτεύω = διαγωνίζομαι ἐν πυγμῇ =

διαπληκτίζομαι.— ἀπαγόρευσις = ἐξάντλησις.— ὑποδύεται ταῖς ψυχαῖς = ἀνεπαισθήτως εἰσέρχεται εἰς τὰς ψυχὰς (τῶν θεωμένων ἀνθρώπων). — ἡρέμα = ὀλίγον κατ' ὀλίγον. — ὡς μὴ... φαίνοιντο, τίνες; — ὡς μὴ (μετ' εὐκτ.) = ἵνα μὴ (μεθ' ὑποτακτ.). — ἀγεννήης = δειλός, ἀνανδρός.— προαπαγορεύω = προαποκάμνω = ἀποκάμνω προτοῦ ἐξαντλήσω πάσας τὰς δυνάμεις μου. — ἢ του ἄλλου δυσχ. = ἢ (ὑπὸ) ἄλλου τινὸς δυσχεροῦς = ἢ (ἐνεκα) οἰασθήποτε ἄλλης δυσκόλου ἐπιχειρήσεως. — τὸ ἐν ὄπλοις πειραῖσθαι (ἡμᾶς) αὐτῶν = τὸ νὰ δικιμάζωμεν αὐτοὺς (τοὺς νέους) ἀγωνιζομένους μὲ ὄπλα.— δὲ δὴ = ; (κεφ. 24). — ἀπαγε, ἐπιφ. = μακρὰν ἀπ' ἐδῶ κατ' ἔννοιαν = δὲν ἐπιτρέπομεν (τοῦτο). — δεινῶς = καθ' ὑπερβολήν. — σκαιὸς = σκληρός. — ἀλυσιτελής = ἀνωφελής. — ἀποσφάττειν, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἡμᾶς. — ἀποσφάττω = φονεύω. — οἱ δυσμενεῖς = οἱ ἐχθροί.

Ἐργύγων καὶ ἀλ. ἀγῶνας, οἱ ἀγῶνες οὗτοι εἰσῆχθησαν διὰ νόμου τὸ πρῶτον εἰς Ἀθήνας μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους· ἐπομένως καὶ ἐνταῦθα—ὡς καὶ ἐν κεφ. 19—ἔχομεν ἀναχρονισμόν.— αὐτό, ποῖον;

Κεφ. 38.

Ἐπελεύσεσθαι, μέλλ. τοῦ β. ἐπέρχομαι. — ἐπέρχομαι τὴν Ἑλλάδα = ἐπισκέπτομαι τὴν Ἑλλάδα. — καταγελῶ τινος = ; — μηδὲ ἐκείνων, δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — σφαίρας πέρι... συμπεσόντες = συμπλακέντες περὶ σφαίρας. — χωρίον ὕδατι περιγεγραμμένον = χώρος περικεκλεισμένος ὑπὸ ὕδατος. — διαστάντες = διαχωρισθέντες. — τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζονται, κατ' ἔννοιαν = πολεμοῦσι πρὸς ἀλλήλους ὡς πολέμιοι παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἐργάζεσθαι. — περίγραμμα = μέρος περικεκλεισμένον. — τοὺς κατὰ Λυκούργον οἱ καθ' Ἡρακλέα, ἐπεξηγήσις τοῦ τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι = δηλ. ἢ φάλαγξ, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρακλέους, τὴν φάλαγγα, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Λυκούργου. — ἔμπαλιν = τοῦναντίον. — συνωθοῦντες = σπρώχνοντες ἄλλους μαζί. — τὸ ἀπὸ τούτου λοιπὸν = μετὰ τοῦτο εἰς τὸ ἐξῆς. — εἰρήνη, δηλ. ἐστι. — αἵματι ῥεομένους = ὅτι βαντίζονται (= βρέχονται) ὑπὸ αἵματος. — παρεστῶσας, μετχ. ἐπιθετικῆ· κατὰ ποῖον γένος ἔπρεπε κανονικῶς νὰ τεθῆ; — οὐχ ὅπως... ἀλλὰ καὶ = οὐ μόνον οὐ... ἀλλὰ

καί.— ἀνιῶμαι ἐπὶ τινί = λυπεῖσθαι διὰ τι.— ἐπὶ μήκιστον = ἐπὶ μακρότατον χρόνον.— διαρκέσαι... καὶ ἐγκαρτερεῖσθαι, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἰκτενουσας.— διαρκῶ πρὸς τὸν πόνον = ἀντέχω πρὸς τοὺς πόνους.— ἐγκαρτερῶ τοῖς δεινοῖς = ὑπερμένω τὰ δεινά.— γοῦν = τοῦλάχιστον.— ἐναπέθανον τῷ ἀγῶνι = ἀπέθανον ἐν τῷ ἀγῶνι (= ἐν αὐτῇ τῇ ἀσκήσει).— μὴ ἀξιῶσαντες ἀπαγορευσαί = διότι δὲν ἐθεώρησαν καλὸν ν' ἀποκάμωσιν (= νὰ ἐμολογήσωσιν ἑαυτοὺς ἡττημένους).— ζῶντες ἔτι = ἐν ἕσφ ἔζων ἀκέμη.— ἐν ὀφθαλμοῖς = πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν = ἐνώπιον.— εἶκω τινί = ἐνδίδω, ὑπεχωρῶ εἰς τι.— ὄψει = θὰ ἴδῃς.— ὑπὸ τῆς Σ. ἀνασιαθεντίας = (τοὺς) ἀνεγερθέντας ὑπὸ τῆς Σπάρτης.— μῆτε ὑπολόβης... μῆτε εἴπης = μῆτε νὰ νομίσης... μῆτε νὰ εἴπης.— μαίνεσθαι αὐτοὺς = ὅτι αὐτοὶ εἶναι τρελλοί.— ταλαιπωρῶ = ὑφίσταμαι ταλαιπωρίας, βασανίζομαι.— μῆτε τυρ. βιαζομένου μῆτε πολ. διατιθέντων = ἐν ᾧ οὔτε τύραννος ἀναγκάζει αὐτοὺς οὔτε πολέμιοι φέρουσιν αὐτοὺς εἰς τοιαύτην ἀνάγκην.— ὑπὲρ ἐκείνων = ὑπερασπίζων ἐκείνους.— πολλὰ τὰ εὐλόγα = πολλὰς εὐλόγους δικαιολογίας.— α ἰσυνιδῶν = τί σκεφθεῖς = εἰς τί ἀποβλέψας.— εἰκῆ = ; (κεφ. 35).— παραναλίσκω = ἐξαντλῶ.— κρείττων = ὑπέρτερος, ἀνώτερος.— καὶ αὐτὸς = καὶ σὺ ὁ ἴδιος.— ὡς οὐκ ἂν ποτε... ἐξείποι = ὡς οὐποτε ἐξερεῖ = ὅτι οὐδέποτε θὰ μαρτυρήσῃ.— ληφθεῖς = συλληφθεῖς.— ἀπόρρητόν τι... τῆς Σπάρτης = μυστικόν τι τῆς Σπάρτης.— αἰκίζομένων (δηλ. αὐτῶν) τῶν ἐχθρῶν, ἢ μετχ. ἐνδοτχ.— αἰκίζομαι τινα = βασανίζω τινά.— ὡς (μετ' εὐχτ.) = ἵνα (μεθ' ὑποτακτ.).— πρότερος, δηλ. ὁ παλίων.— ἀπαγορεύω = ἀποκάμνω.

Σφαίρας πέρι, τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας — ἡ σφαίρισις — ἐτιμᾶτο πολὺ ἐν Σπάρτῃ· ἐπαίζετο δὲ τοῦτο κατὰ πολλοὺς τρόπους· ἐνταῦθα ὁ Λουκ. ἐννοεῖ τὴν σφαίρισιν, τὴν καλυμένην ἐπίσκυρον, καθ' ἣν οἱ παῖχται διαιρούμενοι εἰς δύο ἐμάδας, χωριζόμενας διὰ γραμμῆς λεγομένης σκύρον, ἐξεδίωκον ἀλλήλους ῥίπτοντες σφαῖραν. — ἐν τῷ θεάτρῳ, ἢ Σπάρτῃ εἶχε θέατρον ἐρειδόμενον ἐπὶ τῶν ΝΔ. προπέδων τοῦ λόφου, ἐν οἷς Σπαρτιάται ἐκάλουν ἀκρέπολιν· τοῦ θεάτρου τούτου τὰ ἐρείπια εἶναι μέχρι σήμερον τὰ μάλλον ἀξία λόγου λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως. — ἐς χωρίον ἐσελθόντες κτλ., ἐννοεῖ τὴν στρατιωτικὴν παιδιὰν τῶν ἐφήβων, τὴν

τελουμένην ἐν τῷ Πλατανιστῆ· ὁ δὲ Πλατανιστῆς ἦτο πλατανόφυτος περιοχῇ ἐν Σπάρτῃ, ἣτις περιβαλλομένη ὑπὸ τάφρου πλήρους ὕδατος ἐχρησίμευεν ὡς γυμναστήριον. — ἐπὶ τῷ βωμῷ, δηλ. τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, ἐνθα κατ' ἔτος ἐγένετο δημοσία δοκιμασία τῆς καρτερίας τῶν παίδων τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τὰς σωματικὰς ἀλλαγὰς· ἢ δοκιμασία αὕτη ἐκαλεῖτο *διαμαστίγωσις*· οἱ δοκιμαζόμενοι ἐμαστιγοῦντο δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἡμιλλῶντο δὲ πρὸς ἀλλήλους τίς ἤθελεν ὑπομείνει ἐπὶ μακρότερον χρόνον τὰ κτυπήματα.

Κεφ. 39.

Ἐφ' ἡλικίας = ὅτε ἦτο νέος. — *ἐκπρ. ὦν*, ἢ μετχ. χρονκ. — *ἐκπρόθεσμός εἰμι ἤδη τοῦ ἀγῶνος* = ὑπερβαίνω ἤδη τὴν διὰ τὸν ἀγῶνα κατάλληλον ἡλικίαν. — *ἀσφαλῶς* = ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ. — *τὰ τοιαῦτα νεανιεύομαι* = θεσπίζω τὰ τοιαῦτα μετὰ νεανικῆς ἀπερικοφίας. — *προσβύτης* = γέρων. — *ἀποδημῶ* = ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι ἐκ τῆς πατρίδος μου. — *ὅτι* = διότι. — *νομοθετήσαντος*, μετχ. αἰτλγκ. — *τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ . . .* = διατὶ λοιπὸν καὶ σὺ δὲν . . . — *ἡμῖν ἱκανὰ* (δηλ. ἐστὶ) = ἀρκοῦσιν εἰς ἡμᾶς. — *τὰ γυμνάσια* =; — *οἰκειός* = ἰδικός μας, ὄχι ξένος. — *ὄντα*, μετχ. ἐπιθτικ. — *ζηλῶ τὰ ξενικά* = μιμοῦμαι τὰ ξένα ἔθιμα. — *οὐ πάνυ ἀξιῶ* = οὐδόλως νομίζω καλόν. — *οὐκ*, κατ' ἔννοιαν = ὄχι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. — *συνίης* (= *συνιεύς*), τοῦ β. *συνίημι* = ἐννοῶ. — *οἶόν τί ἐστι* = ὅποιον περίπου πρᾶγμα εἶναι = πόσον ἀνόητον εἶναι. — *μαστιγοῦσθαι γυμνὸν* (δηλ. *τινὰ*) = νὰ μαστιγώνηται τις γυμνός. — *ἐπαίρω* = ὑψώνω, σηκώνω. — *μηδενὸς ἔνεκα ὠφελίμου* = χωρὶς νὰ ὑπάρχη καμμία ὠφέλεια. — *αὐτῷ ἐκάστῳ* = εἰς ἕνα ἕκαστον χωριστά. — *κοινη* = ἀπὸ κοινοῦ, γενικῶς. — *ἐπιδημῶ τῇ Σπ.* = ἔρχομαι εἰς τὴν Σπάρτην. — *δοκῶ μοι* = νομίζω. — *καταλεύομαι πρὸς τινος* = λιθοβολοῦμαι ὑπὸ τινος. — *ἐπιγελῶ τινι* = περιγελῶ τι. — *καθάπερ* = ὡς. — *λαποδύτης*, κυρίως = ὁ κλέπτων τὰ ἱμάτια τῶν λουομένων ἢ ὁδοιπορούντων· εἶτα = κλέπτης (ἐν γένει). — *ἀτεχνῶς* = παντελῶς, ὅλως. — *ἐλλεβόρου δεῖται* = *μαίνεται* = εἶναι πρᾶφρων. — *οὕτω καταγέλαστα ὑφ' αὐτῆς πάσχουσα* = ἦτις ἀνέχεται νὰ συμβαίνωσιν ἐν αὐτῇ δημοσίᾳ τόσον γελοῖα πράγματα. — *Ἀσφαλῶς*, χωρὶς δηλ. νὰ φοβῆται μὴ αὐτὸς βασανισθῇ. — *ταῦτα δρῶσι*, δηλ. ποῖα; — *ἐλλέβορος*, οὗτος ἦτο βοτάνη, ἦν

μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι ὡς εἰδικὸν φάρμακον κατὰ πολλῶν νοσημάτων, κυρίως δὲ κατὰ τῆς παραφροσύνης· ὁ ἄριστος ἐλλέβορος ἐφύετο ἐν Ἀντικύρῳ τῆς Φωκίδος.

Κεφ. 40.

Μὴ ἐρήμην (δηλ. *δίκην*) . . . οἴου (προστακτ. τοῦ ῥ. οἴομαι) κρατεῖν = μὴ οἴου κρατεῖν ἐρήμην = μὴ νόμιζε ὅτι θὰ νικήσης ἐρήμην δίκην· ἐρήμη δὲ δίκη = ἡ δίκη, καθ' ἣν δὲν παρουσιάζεται εἰς τὸ δικαστήριον ὁ ἐναγόμενος. — ᾧ γενναῖε; (κεφ. 21). — τῶν ἀνδρῶν, δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — μόνος αὐτὸς λέγων = σὺ μόνος κατηγορῶν. — ἔσται τις καὶ . . . ἐν Σπ. = θὰ εὑρεθῇ τις καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ. — ὁ ἀντερῶν σοὶ τὰ εἰκότα = ὅστις θὰ σοὶ ἀντεῖπῃ τὰ πρέποντα. — ὑπὲρ ἐκείνων = ὑπερασπίζων ἐκείνους τοὺς θεσμούς. — πλὴν ἀλλὰ = ἀλλ' ὅμως. — διεξελήλυθα, τοῦ ῥ. διεξέρχομαι = διηγούμαι. — οὐ πάνυ ἀρεσκομένῳ αὐτοῖς ἔοικας = ὁμοιάζεις πρὸς ἄνθρωπον οὐδόλως ἀρεσκόμενον. εἰς αὐτὰ = φαίνεσαι ὅτι οὐδόλως ἐπιδοκιμάζεις αὐτά. — οὐκ . . . αἰτήσῃς ἔοικα = νομίζω ὅτι δὲν θὰ ζητήσω. — ἐν τῷ μέρει = μετὴν σειρᾶν σου. — ὃν τρόπον . . . καὶ οἷσισι γυμ . . . καὶ ὅπως = κατὰ ποῖον τρόπον . . . καὶ μετὰ ποίας ἀσκήσεις . . . καὶ πῶς . . . — διασκῶ = ἐξασκῶ. — δικαιοσύνη, δηλ. ἐστὶ ἃ λέγεις· κατ' ἔννοιαν = δικαιοσύνη εἶναι ἡ ἀπαιτησίς σου. — μὲν οὖν = μάλιστα, βεβαίως. — σεμνὰ = ἄξια σεβασμοῦ, ὑπολήψεως. — οὐδὲ καθ' ὑμᾶς = οὐδὲ σύμφωνα μετὰ τὰ ἰδικὰ σας. — οἷ γε οὐδὲ κατὰ κόρρης π. . . = ἀφ' οὗ ἡμεῖς βέβαια οὐδὲ ἐν βράπισμα ἐπὶ τῆς παρεῖας ἠθέλωμεν τολμήσει νὰ δεχθῶμεν. — ἔς αὔριον . . . ὑπερβαλώμεθα = ἄς ἀναβάλωμεν δι' αὔριον. — εἰ δοκεῖ = ἐὰν ἐγκρίνης. — συνουσία = ὁμιλία, συνδιάλεξις. — ὡς (μετ' εὐκτ.) = ἵνα (μεθ' ὑποτακτ.). — τῇ μνήμῃ ἐπελθῶν = ἀνακαλέσας (αὐτὰ) εἰς τὴν μνήμην μου. — τὸ δὲ νῦν ἔχον = τῶρα δέ. — ἐπὶ τούτοις (δηλ. τοῖς εἰρημένους) = ἀρκούμενοι εἰς ταῦτα (τὰ ὅποια ἔχουσι λεχθῆ).

Οἷ γε οὐδὲ κατὰ κόρρης π. . . , σοβαρῶς λέγει ταῦτα ὁ Ἀνάχαρσις;

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

A.

- Ἄβυδος, ου, ἡ**, πόλις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀποικία τῶν Μιλησίων.
- Ἀγαμέμνων, ονος, ὁ**, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν, ἀρχιστράτηγος τῶν κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατευσάντων Ἑλλήνων.
- Ἀγησίλαος, ου, ὁ**, υἱὸς τοῦ Ἀρχιδάμου, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης διαδεχθεὶς τὸν ἀδελφόν του Ἅγιν· τῷ 396 ἐκστρατεῦει εἰς Ἀσίαν κατὰ τῶν Περσῶν, ἀπαλλάσσεται ἐν Ἀσίᾳ τοῦ Λυσάνδρου—τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὁποίου οὗτος εἶχεν ἀναρρηθῆ εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης—καὶ νικᾷ παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν τοὺς Πέρσας· μετὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς Λυδίας καταλαμβάνει τὴν Φρυγίαν καὶ ἀναγκάζει εἰς διαπραγματεύσεις τὸν Πέρσῃν σατράπην τῆς χώρας Φαρνάβαζον· διασπᾶσας δὲ οὕτω τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνέχοντας τὴν Μ. Ἀσίαν μετὰ τῆς περσικῆς μοναρχίας ἐτοιμάζεται κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 394 νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας, ὅτε δι' ἀπρόοπτα γεγονότα ἀνακαλεῖται ὑπὸ τῆς Σπάρτης εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- Ἀθηνᾶ, ᾶς, ἡ**, ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ.
- Ἀθηνάδας, ου, ὁ**, λοχαγὸς Σικυώνιος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Δερκυλίδου.
- Ἀθῆναι, ὦν, αἱ**, πρωτεύουσα τῆς Ἀττικῆς· οἱ κάτοικοι: **Ἀθηναῖοι, ων**.
- Αἰολίς, ἰδος, ἡ**, παραθαλάσσιος χώρα τῆς Μ. Ἀσίας· οἱ κάτοικοι: **Αἰολεῖς, ἔων**· ἐπίθετον: **Αἰολίδες** (πόλεις).
- Αἰσχίνης, ου, ὁ**, Ἀθηναῖος ῥήτωρ, γεννηθεὶς τῷ 389 π. Χ., υἱὸς τοῦ Ἀτρομήτου καὶ τῆς Γλαυκοθέας—τυμπανιστρίας κατὰ τὸν Δημοσθένην—, ἀρχηγὸς τῆς μακεδονικῆς μερίδος ἐν Ἀθήναις καὶ δεινότατος ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένους.
- Ἀλίσαρνα, ης, ἡ**, πόλις τῆς Μυσίας πρὸς Ν. τῆς Περγάμου.
- Ἀμαξιτός, οῦ, ἡ**, πόλις τῆς Τρωϊκῆς χώρας.
- Ἀνάχαρσις, ιως καὶ ἰδος, ὁ**, ἐπιφανὴς Σκύθης, καταγόμενος ἐκ βασιλικοῦ γένους· οὗτος ἐπιθυμῶν νὰ τύχῃ εὐρύτερας μορφώσεως κατέλιπε τὴν πατρίδα του καὶ ἐπεσκέφθη πλείστας χώρας, ἐν αἷς

καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις δ' εὕρισκόμενος ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Σόλωνος, τοῦ περιφήμου νομοθέτου, καὶ ἐγένετο φίλος αὐτοῦ.

Ἀνδροκλείδας, ου, δ, Θηβαῖος δημαγωγός.

Ἀντισθένης, ους, δ, Λακεδαιμόνιος, ἀποσταλεῖς ὑπὸ τῆς Σπάρτης μετὰ τοῦ Ἀριάκου καὶ Ναυβάτου εἰς τὸν ἐν Ἀσίᾳ Δερκυλίδαν.

Ἀπολλοφάνης, ους, δ, Κυζικηνός, κοινός φίλος τοῦ Ἀγησιλάου καὶ Φαρναβάζου.

Ἀπόλλων, ωνος, δ, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, θεὸς τοῦ φωτός, τῆς μαντείας, τῆς μουσικῆς καὶ ποιήσεως ὡς θεὸς τοῦ φωτός ἐκαλεῖτο **Δύκειος**.

Ἄρακος, ου, δ, Λακεδαιμόνιος, ἀρχηγὸς τῆς πρεσβείας τῆς ἀποσταλείσης ὑπὸ τῆς Σπάρτης εἰς τὸν ἐν Ἀσίᾳ Δερκυλίδαν.

Ἄργος, ους, τό, πρωτεύουσα τῆς Ἀργολίδος, μία τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἄρειος πάγος, δ, τὸ ἐπισημότερον τῶν ἐν Ἀθήναις φονικῶν δικαστηρίων, ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ **ἡ βουλὴ ἢ ἐξ Ἄρειου πάγου** ὁ δικαστὴς τούτου: **Ἄρεοπαγίτης, ου**.

Ἄρτεμις, ιδος, ἡ, θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, θεὰ τῆς θήρας· εἶχε ναὸν ἐν Ἀστυροῖς, πόλει τῆς Μυσίας, καὶ ἐντεῦθεν ἐκαλεῖτο **Ἀστυρηνή**.

Ἀσία, ας, ἡ, ἢ **Μικρὰ Ἀσία**, δηλ. ἡ δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς Ἀσίας—τῆς μεγίστης τῶν ἡπείρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου—ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὀρέων μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐκτεινομένη, περικλυζομένη δὲ Β. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀν. μέρους τῆς Μεσογείου.

Ἀταρνεύς, ἑως, δ, Αἰολικὴ πόλις ἐν τῇ Τευθρανίᾳ τῆς Μυσίας ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης.

Ἀύλις, ιδος, ἡ, Βοιωτικὴ πόλις (νῦν Βαθύ), ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας, παρὰ τὸν Εὐρίπον.

Ἀχίλλειον, ου, τό, πόλις τῆς Μ. Ἀσίας πλησίον τῆς Πριήνης.

Β.

Βιθυνίς Θράκη, ἡ, χώρα κειμένη ἐπὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Θράκης (τῆς Εὐρωπαϊκῆς) ὠνομάσθη δὲ **Βιθυνίς Θράκη**, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς **Βιθυνοὶ Θραῖκες** μετενάστευσαν ἐκεῖ ἐκ τῆς ἀπέναντι Θράκης.

Γ.

Γαλαξίδωρος, ου, ό, Θηβαῖος δημαγωγός.

Γάμβριον, ου, τό, πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάϊκον ποταμόν.

Γερασιός, ου, ό, ἀκρωτήριον καὶ πόλις ἐπὶ τῆς Ν. ἄκρας τῆς Εὐβοίας.

Γέργις, ιθος, ή, πόλις τῆς Τρωϊκῆς χώρας οἱ κάτοικοι: *Γεργίθιοι, ων*.

Γογγύλος, ου, ό, 1) Ἐρετριεύς, μηδίσας καθ' ὃν χρόνον οἱ Πέρσαι (τῷ 490) ἐπῆλθον κατὰ τῶν Ἐρετριέων· 2) ἀπόγονός τις τοῦ Ἐρετριέως Γογγύλου.

Γοργίων, ωνος, ό, ἀδελφός τοῦ Γογγύλου τοῦ νεωτέρου.

Γρύνειον, ου, τό, παράλιος πόλις τῆς Αἰολίδος.

Δ.

Δαρδανεύς, έως, ό, ό ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως τῆς μικρᾶς Φρυγίας παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον· τὸ θηλ: *Δαρδανίς, ιδος*.

Δασκύλειον, ου, τό, ἔδρα τοῦ σατραπόυ Φαρναβάζου παρὰ τὴν Προποντίδα.

Δερκυλίδας, ου, ό, στρατηγός τῶν Λακεδαιμονίων ἀποσταλεῖς εἰς Ἀσίαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 399 εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Θίβρωνος· ἐπαναφέρει τὴν πειθαρχίαν ἐν τῷ σπαρτιατικῷ στρατῷ, νικᾷ τοὺς Πέρσας καὶ εἰσβαλὼν εἰς Καρίαν ἐπιβάλλει τοῖς Πέρσαις ἀνακωχὴν· μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως Ἀγησιλάου εἰς Ἀσίαν — τῷ 396 — καταθέτει τὴν ἀρχὴν του καὶ παραμένει παρὰ τῷ Ἀγησιλάῳ ὡς σύμβουλος ἐπωνύμιον τούτου: *Σίυφος*.

Δημάρατος, ου, ό, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Δημοσθένης, ους, ό, ό μέγιστος τῶν Ἑλλήνων ῥητόρων, υἱὸς Δημοσθένους, εὐπόρου μαχαιροποιοῦ, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις τῷ 383 π. Χ.

Διόνυσος, ου, ό, (ό καὶ *Βάκχος* καλούμενος), υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Σεμέλης, θεὸς τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἀμπέλων· πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἔτελοῦντο ἐν Ἀθήναις τὰ *Διονύσια*.

Δράκων, οντος, ό, Πελληνεὺς, διοικητὴς τοῦ Ἀταρνέως.

Ε.

Ἑλλήσποντος, ου, ό, ό παρὰ τὴν Θρακικὴν χερσόνησον πορθμὸς ό συνδέων τὴν Προποντίδα μετὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους

καὶ χωρίζων τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας (ὁ πορθμὸς τῶν Δαρδανελλίων) οἱ κάτοικοι τῆς παρὰ τὸν Ἑλλησποντον χώρας: **Ἑλλησπόντιοι, ων.**

Ἐπικυδίδας, ου, ὁ, Λακεδαιμόνιος, ἀποσταλὴς ὑπὸ τῆς Σπάρτης εἰς Ἀσίαν πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ Ἀγησιλάου.

Ἐρετριεύς, ἑως, ὁ, κάτοικος τῆς Ἐρετρίας, πόλεως ἐν Εὐβοίᾳ.

Εὐμολπος, ου, ὁ, βασιλεὺς τῶν Θρακῶν.

Εὐξεινος (πόντος), ὁ, ἡ νῦν Μαύρη θάλασσα.

Εὐξενος, ου, ὁ, Λακεδαιμόνιος ἀρμοστής, καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Ἀσίᾳ πρὸς προστασίαν τῶν ἐν αὐτῇ ἑλληνικῶν πόλεων.

Εὐρυσθένης, ους, ὁ, ἄρχων τῆς Τευθρανίας, ἀπόγονος τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Δημαράτου.

Εὐρώπη, ης, ἡ, μία τῶν τριῶν μεγάλων ἡπείρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ἐφεσος, ου, ἡ, πόλις τῆς Ἰωνίας περιβόητος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καῦστρου, ἀπέχουσα τρεῖς ἡμέρας τῶν Σάρδεων νοτιοδυτικῶς ἐπίθετον: **Ἐφεσία** (γῆ).

Ζ.

Ζεύς, Διός, ὁ, ὁ ὑπέρτατος καὶ πρῶτος τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν θεῶν, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας.

Ζῆνις, ιος, ὁ, Δαρδανεύς, ὑποσατράπης τῆς Αἰολίδος.

Η.

Ἥρα, ας, ἡ, ἡ βασίλισσα τῶν θεῶν, θυγάτηρ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, σύζυγος τοῦ Διός.

Ἡρακλῆς, έους, ὁ, υἱὸς τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀλκμήνης, ὁ ἀνδρειότατος καὶ ἐξοχώτατος τῶν ἡμιθέων.

Ἡριπίδας, ου, ὁ, Λακεδαιμόνιος, εἷς ἐκ τῶν συμβούλων τοῦ Ἀγησιλάου, διορισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῷ σπαρτιατικῷ στρατῷ ὑπηρετούντων Κυρῶν.

Ἡρώδας, α, ὁ, Συρακόσιος, ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα ἀναγγέλλει τοῖς ἐφόροις τὰς ἐν Φοινίκῃ ναυτικὰς προετοιμασίας τῶν Περσῶν.

Ἡσίοδος, ου, ὁ, ἀρχαιότατος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητής, ἐξ Ἀσκληῆς τῆς Βοιωτίας· τούτου ποιήματα εἶναι ἡ «**Θεογονία**», τὰ «**Ἔργα καὶ ἡμέραι**» καὶ ἡ «**Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους**».

Θ.

Θεμιστογένης, ους, δ, Συρακόσιός τις.

Θῆβαι, ὠν, αἰ, πρωτεύουσα τῆς Βοιωτίας.

Θήβη, ης, ἡ, πόλις ἐν Τροίᾳ· αὐτόθι τὰ Ἄστυρα, ἔνθα ἦτο ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Θίβρων, ὠνος, δ, Λακεδαιμόνιος ἀρμοστής ἐν Μ. Ἀσίᾳ· παραλαμβάνει παρὰ τοῦ Ξενοφῶντος ἐν Περγάμῳ τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν μυρίων· κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἑλλήνων ὡς ἀδικῶν αὐτοὺς ἀνακαλεῖται εἰς Σπάρτην καὶ καταδικάζεται εἰς ἔξοριαν.

Θράκη, ης, ἡ, 1) ἡ ἐν Ἀσίᾳ (*Βιθυνίς Θράκη*), 2) ἡ ἐν Εὐρώπῃ πρὸς Β. τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντιδος ἀνατολικῶς τῆς Μακεδονίας· οἱ κάτοικοι: *Θραῖκες, ὠν.*

Ι.

Ἰδαῖος, ου, δ, Λακεδαιμόνιος, γραμματεὺς τοῦ Ἀγησιλάου.

Ἰλιεῖς, ἑων, οἰ, κάτοικοι τοῦ Ἰλίου, πόλεως τῆς Τρωϊκῆς χώρας.

Ἰπολύτη, ης, ἡ, βασίλισσα τῶν Ἀμαζόνων.

Ἰσθμια, ὠν, τά, οἱ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος τελούμενοι ἀγῶνες.

Ἰσθμός, οὔ, δ, ὁ τῆς Κορίνθου.

Ἰσμηνίας, ου, δ, Θηβαῖος δημαγωγός.

Ἰωνία, ας, ἡ, χώρα ἐν Μ. Ἀσίᾳ μεταξὺ Καρίας καὶ Αἰολίδος· οἱ κάτοικοι: *Ἴωνες, ὠν*· ἐπίθ.: *Ἴωνικαὶ ἢ Ἴωνίδες* (πόλεις).

Κ.

Καρία, ας, ἡ, χώρα ὄρεινὴ πρὸς τὰ ΝΔ. τῆς Μ. Ἀσίας· οἱ κάτοικοι: *Κᾶρες, ὠν.*

Καυή, ἡς, ἡ, κόμη ἐν τῇ μικρῇ Φρυγίᾳ.

Κεβρήν, ἦνος, ἡ, πόλις Τρωϊκὴ παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ἰδης· οἱ κάτοικοι: *Κεβρήνιοι, ὠν.*

Κιλικία, ας, ἡ, χώρα εἰς τὰ ΝΔ. τῆς Μ. Ἀσίας.

Κοκυλίται, ὠν, οἰ, κάτοικοι τοῦ Κοκυλίου, πόλεως τῆς Τρωϊκῆς χώρας.

- Κολωναί, ὠν, αἱ**, πόλις τῆς Τρωϊκῆς χώρας.
- Κόρινθος, ου, ἡ**, ἀκμαΐουσα ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου Ἴσθμου, μεταξὺ δύο κόλπων, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.
- Κρήτη, ης, ἡ**, μία τῶν μεγαλυτέρων νήσων τῆς Μεσογείου καὶ ἡ νοτιωτέρα τοῦ Αἰγαίου πελάγους· οἱ κάτοικοι: **Κρητες, ὠν**.
- Κυζίκος, ου, ἡ**, πόλις τῆς μικρᾶς Φρυγίας ἐπὶ τοῦ Ἴσθμου χερσονήσου τινὸς τῆς Προποντίδος· ὁ ἐκ Κυζίκου: **Κυζικηνός, οὔ**.
- Κύλων, ωνος, ὁ**, Ἄργεϊος δημαγωγός.
- Κύμη, ης, ἡ**, πόλις ἐν τῇ Αἰολίδι.
- Κύρειοι, ων, οἱ**, Ἕλληνες μισθοφόροι ὑπηρετήσαντες ὑπὸ τὸν Κῦρον.
- Κῦρος, ου, ὁ**, ὁ νεώτερος, υἱὸς Δαρείου τοῦ Β' καὶ τῆς Παρυσάτιδος· σατραπῆς τῆς Λυδίας, μεγάλῃς Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας· προτιθέμενος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων· ἐπίθετον: **Κύρειον** (στράτευμα), ἑλληνικὸν μισθοφορικὸν στράτευμα ὑπηρετήσαν ὑπὸ τὸν Κῦρον.

Λ.

- Λακεδαίμων, ονος, ἡ**, χώρα κατέχουσα τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· οἱ κάτοικοι: **Λακεδαιμόνιοι, ων**.
- Λάμψακος, ου, ἡ**, πόλις τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.
- Λάρισα, ης, ἡ**, 1) πόλις τῆς Αἰολίδος (ἢ *Αἰγυπτία* καλουμένη) πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ἐρμῶν· οἱ κάτοικοι: **Λαρισᾶοι, ων**
2) πόλις τῆς Τρωϊκῆς χώρας.
- Λεύκοφρυς, υος, ἡ**, πόλις τῆς Ἰωνίας ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Μαιάνδρου παρὰ τὰς Τράλλεις καὶ ΝΔ. αὐτῶν.
- Λύκειον, ου, τό**, γυμνάσιον ἐν Ἀθήναις κείμενον παρὰ τὸ σημερινὸν Ζάπλειον καὶ τὸν ἀνακτορικὸν κήπον.
- Λυκοῦργος, ου, ὁ**, ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης.
- Λύσανδρος, ου, ὁ**, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων· τῷ 376 πείθει τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον ν' ἀναλάβῃ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν καὶ παρακολουθεῖ αὐτόν· ταχέως ὅμως περιπίπτει εἰς τὴν δυσμένειάν του.

Μ.

Μαϊάνδρος, ου, ό, ποταμός τῆς Μ. Ἀσίας, διαρρέων τὴν Λυδίαν, Καρίαν καὶ μεγάλην Φρυγίαν· ἢ παρ' αὐτὸν πεδιάς· τὸ *Μαϊάνδρου πεδίων*.

Μανία, ας, ἡ, Δαρδανίς, σύζυγος τοῦ ὑποσατραπόου τῆς Αἰολίδος Ζήνιος· μετὰ τὸν θάνατον τούτου λαβοῦσα παρὰ τοῦ Φαρναβάζου τὴν ὑποσατραπείαν λαμπρῶς διοικεῖ· δολοφονεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβροῦ τῆς Μειδίου.

Μέγιλλος, ου, ό, Λακεδαιμόνιος, εἰς ἓκ τῶν συμβούλων τοῦ Ἀγησιλάου.

Μειδίας, ου, ό, γαμβρὸς τῆς Μανίας καὶ δολοφόνος αὐτῆς.

Μένασκος, ου, ό, Λακεδαιμόνιος, εἰς ἓκ τῶν συμβούλων τοῦ Ἀγησιλάου.

Μίνως, ωος, ό, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης, βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Κρήτης.

Μύγδων, ωνος, ό, Λακεδαιμόνιος, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Ἀσίᾳ (τῷ 395) ἀρχηγὸς τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων.

Μύρινα, ης, ἡ, παράλιος Αἰολικὴ πόλις.

Μύρων, ωνος, ό, διάσημος γλύπτης, γεννηθεὶς ἐν Ἐλευθεραῖς τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 498 π. Χ. Τὰ ἔργα του, σχεδὸν ἅπαντα, ἦσαν χάλκινα· τὸ περιφημότερον ἦτο ἡ χαλκῆ *βοῦς* ἐν Ἀθήναις, ἣτις τόσον φυσικῶς ἦτο κατεργασμένη, ὥστε ἐξηπάτα παρελαινούσης ἀγέλης τὸν μόσχον, τὸν ταῦρον καὶ αὐτὸν τὸν βουκόλον.

Μυσοί, ὦν, οί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ μικρᾶς Φρυγίας καὶ Λυδίας.

Ν.

Ναυβάτης, ου, ό, Λακεδαιμόνιος, ἀποσταλεὶς μετὰ τοῦ Ἀράκου καὶ Ἀντισθένους ὑπὸ τῆς Σπάρτης εἰς τὸν ἐν Ἀσίᾳ Δερκυλίδαν.

Νεανδρεῖς, ἑων, οί, κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, πόλεως τῆς Τρωϊκῆς χώρας.

Νεμέα, ας, ἡ, χώρα δασώδης μεταξὺ Ἀργους καὶ Κορίνθου.

Νιόβη, ης, ἡ, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου καὶ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίωνος· ὑπερηφανευθεῖσα διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἐτόλμησε νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὴν ἀνωτέραν τῆς Λητοῦς, ἣτις ἔσχε δύο μόνον τέκνα, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν· οὗτοι πρός

τιμωρίαν τῆς Νιόβης ἐφόνευσαν τὰ τέκνα αὐτῆς διὰ τῶν βελῶν τῶν ἢ δὲ Νιόβη ἐκ τῆς λύπης της μετεμορφώθη εἰς βράχον.

Ξ.

Ξενοκλῆς, εὐς, δ, Λακεδαιμόνιος, ἀρχηγὸς τῶν ἱππέων ἐν Ἀσίᾳ ὑπὸ τὸν Ἀγησίλαον.

Ξενοφῶν, ὦντος, δ, Ἀθηναῖος φιλόσοφος, στρατηγὸς καὶ ἱστορικὸς συγγραφεὺς (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 67/8).

Ο.

Ὀδρύσαι, ὦν, οί, ἰσχυρότατος λαὸς τῆς Θράκης, τῆς ἐν Εὐρώπῃ.

Ὀλυμπία, ας, ἡ, τόπος τῆς Ἥλιδος ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν ᾧ ἐπανηγυρίζοντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

Ὀλύμπια, ὦν, τά, οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνες.

Ὀμηρος, ου, δ, ὁ ἀρχαιότατος τῶν Ἑλλήνων ἐπικῶν ποιητῶν τούτου ποιήματα ἦσαν ἡ **Ἰλιάς** καὶ ἡ **Ὀδύσεια**.

Ὀρσιππος, ου, δ, Λακεδαιμόνιος, εἷς ἐκ τῶν συμβούλων τοῦ Ἀγησιλάου.

Ὀτυς, υος, δ, βασιλεὺς τῶν Παφλαγόνων.

Π.

Πακτωλός, οῦ, δ, μικρὸς ποταμὸς τῆς Λυδίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τμώλου ἐκβάλλει ὄχι μακρὰν τῶν Σάρδεων εἰς τὸν ποταμὸν Ἐρμον.

Παλαιγάμβριον, ου, τό, Αἰολικὴ πόλις παρὰ τὸν Κάϊκον ποταμόν.

Παναθήναια, ὦν, τά, ἡ κυριώτερα ἑορτὴ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, τελουμένη πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἦσαν δὲ **μεγάλα Παναθήναια** καὶ **μικρά**: τὰ μεγάλα ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν, τὰ δὲ μικρὰ κατ' ἔτος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων ἐτελοῦντο καὶ ἀγῶνες.

Παραλίτα, ας, ἡ, σύζυγος τοῦ Φαρναβάζου.

Παφλαγονία, ας, ἡ, χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ νοτιά παραλίᾳ τοῦ Εὐξείνου πόντου: οἱ κάτοικοι: **Παφλαγόνες, ὦν.**

Πείσανδρος, ου, δ, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων, γυναικάδελφος τοῦ Ἀγησιλάου.

Πελληνεύς, έως, ό, ό έκ τής Πελλήνης, πόλεως τής Ἀχαΐας.

Πελοπόννησος, ου, ή, ή νοτιωτάτη έλληνική χερσόνησος ή όνομαζομένη κοινώς **Μορέας**: οί κάτοικοι: **Πελοποννήσιοι, ων.**

Πέργαμος, ου, ή, Αίολική πόλις τής Τευθρανίας, χώρας τής Μυσίας παρά τόν Κάϊκον ποταμόν.

Πέρσαι, ών, οί, κάτοικοι του Περσικού κράτους: επίθετον: **Περσικόν** (στράτευμα).

Πήγασος, ου, ό, πτερωτός ίππος, αναπηδήσας έκ του αίματος τής Μεδούσης, τής αποκεφαλισθείσης ύπό του Περσέως και άνελθών άμέσως εις τόν ουρανόν. Κατά τινα μύθον πλήξας επί του Έλικώνος τó έδαφος δια τής όπλης του ήνοιξε τήν ιεράν ταΐς μούσαις πηγην Ἰπποκρήνην: ό μύθος ούτος έγένητο άφορμή νά εκλαμβάνηται ό Πήγασος ώς ίππος τών μουσών ή ποιητών έν γενει.

Πισίδαι, ών, οί, κάτοικοι τής Πισιδίας, χώρας τής νοτίου Μ. Ἀσίας πρós Β. τής Παμφυλίας.

Πνύξ, Πνυκός, ή, τόπος έν Ἀθήναις, ένθα έγέγοντο αί **έκκλησΐαι** ή συνελεύσεις του λαου: ήτο δέ ούτος καταλλήλως έσκαμμένος επί τής πλευράς μικροϋ λόφου πρós Δ. τής άκροπόλεως (παρά τó νυν Ἀστεροσκολεΐον) και ειχε σχήμα ήμικυκλίον μετά καθισμάτων πεπελεκημένων επί του βράχου.

Πολυάνθης, ους, ό, Κορίνθιος δημαγωγός.

Πολύκλειτος, ου, ό, περίφημος άγαματοποιός, γεννηθείς έν Σικυώνι περι τó 480 π. Χ., διαγαγών δέ τόν βίον έν Ἀργει. Τά περιφημότερα τών έργων αυτου ήσαν ό **δορυφόρος** και ό **διαδούμενος**: ώσαύτως αξιοθαύμαστον ήτο και τó χρυσελεφάντινον άγαλμα τής Ἡρας έν τῷ έν Ἀργει ναῶ τής θεᾶς.

Πραξιτέλης, ους, ό, όνομαστός Ἀθηναίος γλύπτης άκμάσας περι τά έτη 365/355 π. Χ. Έκ τών έργων του έπηρεΐτο ίδια ή **Κνιδία Ἀφροδίτη**: τούτου έργον είναι και ό **Ερμής**, εύρεθείς κατά τās έν Ὀλυμπία άνασκαφάς (έν έτει 1877) και άποκείμενος νυν έν τῷ εκεί μουσειῶ.

Πρήνη, ης, ή, πόλις έν τῇ Δ. παραλία τής Καρίας επί τών προπόδων του ὄρους Μυκάλης.

Προκλής, έους, ό, άρχων τής Τευθρανίας, άπόγονος του βασιλέως Δημαράτου.

Πυθῶ, οὔς, ἡ = οἱ **Δελφοί**, πόλις ἐν Φωκίδι, ἔνθα τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ρ.

Ῥόδιος, ου, ὁ, ὁ ἐκ Ῥόδου, νήσου ἐν τῷ Καρπαθίῳ πελάγει, πρὸς Ν. τῆς Καρίας.

Σ.

Σάμιος, ου, ὁ, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων τῇ διαταγῇ τῆς Σπάρτης βοηθεῖ τὸν Κῦρον ἐπερχόμενον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου.

Σάρδεις, εων, αἱ, πρωτεύουσα πόλις τῆς Λυδίας ἐπίθετον: **Σαρδιανός** (τόπος).

Σεύθης, ου, ὁ, ὁ ἐκ Σικυῶνος, πόλεως ἐν Πελοποννήσῳ πλησίον τῆς Κορίνθου.

Σίσυφος, ου, ὁ, ἐπωνύμιον τοῦ Δερκυλίδου ὡς πανούργου, διότι ὁ Σίσυφος — υἱὸς τοῦ Αἰόλου καὶ ἰδρυτῆς τῆς ἀρχαιότητος Κορίνθου, τῆς καλουμένης Ἐφύρης — ἐθεωρεῖτο ὡς διαβόητος πανούργος διὰ τὰς πανουργίας του δὲ λέγεται ὅτι κατεδικάσθη ἐν τῷ Ἄδῃ νὰ κυλίῃ ἀκαταπαύστως βράχον ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους, ὅστις ἐπίπτεν ὀπίσω πρὸ τοῦ φθάσει εἰς τὴν κορυφήν.

Σκῆψις, εως, ἡ, πόλις τῆς Τρωϊκῆς χώρας οἱ κάτοικοι: **Σκῆψιοι, ων**.

Σκύθης, ου, ὁ, Λακεδαιμόνιος, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Ἀσίᾳ ἡγεμῶν τῶν νεοδαμῶδων ὀπλιτῶν.

Σκυθία, ας, ἡ, χώρα περιλαμβάνουσα τὰ πρὸς Β. ἔσχατα μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὁ κάτοικος: **Σκύθης, ου** ἐπίθετον: **Σκυθικός, ἡ, ὄν**.

Σόλων, ωνος, ὁ, υἱὸς τοῦ Ἐξηκεστίδου, νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων γεννηθεὶς περὶ τὸ 640 π. Χ.

Σπάρτη, ης, ἡ, πρωτεύουσα τῆς Λακωνίας, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Εὐρώτα οἱ κάτοικοι: **Σπαρτιάται, ὄν**.

Σπιθριδάτης, ου, ὁ, Πέρσης, ὑπαρχος τοῦ Φαρναβάζου, προσχωρήσας πρὸς τὸν Ἀγησίλαον (τῷ 396).

Συέννεσις, ιος, ὁ, ἄρχων τῆς Κιλικίας.

Συρακόσιος, ου, ὁ, ὁ ἐκ τῶν Συρακουσῶν, πόλεως τῆς Σικελίας.

Σωκράτης, ους, ό, εἷς τῶν μεγίστων Ἑλλήνων φιλοσόφων, υἱὸς τοῦ λιθοξόου Σωφρονίσκου καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις τῷ 469 π. Χ.

Τ.

Τευθρανία, ας, ή, πόλις καὶ χώρα τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάϊκον ποταμόν.

Τιθραύστης, ου, ό, Πέρσης σατραπῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ διάδοχος τοῦ Τισσαφέρνους· ἔρχεται εἰς διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης μετὰ τοῦ Ἀγησιλάου καὶ ὑποδεικνύει εἰς αὐτὸν νὰ πορευθῆ κατὰ τοῦ σατραποῦ Φαρναβάζου· μετὰ ταῦτα ὁμῶς ἀποστείλας τὸν Ῥόδιον Τιμοκράτην μετὰ χρημάτων εἰς Ἑλλάδα ἐξεγείρει τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

Τιμοκράτης, ους, ό, Ῥόδιος· ἀποσταλεὶς μετὰ χρημάτων ὑπὸ τοῦ Πέρσου σατραποῦ Τιθραύστου εἰς Ἑλλάδα ἐξεγείρει τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

Τιμόλαος, ου, ό, Κορίνθιος δημαγωγός.

Τισσαφέρνης, ους, ό, Πέρσης σατραπῆς τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἀναλαβὼν καὶ τὴν σατραπείαν αὐτοῦ ζητεῖ νὰ ὑποτάξῃ τὰς Ἰωνικὰς πόλεις· ἀλλὰ τῇ παρακλήσει αὐτῶν ἡ Σπάρτη ἀποστέλλει κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους κατὰ πρῶτον τὸν Θίβρωνα, εἶτα τὸν Δερκιλίδαν καὶ τελευταῖον τὸν Ἀγησίλαον, παρ' οὗ καὶ νικᾶται παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν τῷ 395· κατηγορηθεὶς δὲ παρὰ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῆς Παρυσάτιδος ἐπὶ προδοσίᾳ συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Τιθραύστου καὶ θανατοῦται ἐν Κολοσσαῖς.

Τράλλεις, εων, αί, πόλις τῆς Καρίας κειμένη παρὰ τὴν νῦν πόλιν Ἀϊδίνιον ἐπὶ κλιτύος τοῦ ὄρους Μεσώγιδος.

Τριπόλεμος, ου, ό, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνοσ Κελεοῦ καὶ τῆς Μετανείρας· φιλοξενηθεῖσα ἡ Δήμητρα παρὰ τῆς μητρὸσ του ἐξεδήλωσε τὴν ἐπὶ τούτῳ εὐγνωμοσύνην τῆσ διδάξασα τὸν Τριπόλεμον τὴν γεωργίαν καὶ δοῦσα αὐτῷ ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δρακόντων, ἐφ' οὗ ὀχούμενος καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἔρριπτε πανταχοῦ σπόρους σίτου καὶ οὕτω διέδωκε τὴν γεωργίαν.

Τροία, ας, ή, τὸ Ἴλιον, ἡ πρωτεύουσα δηλ. τῆσ Τρωάδοσ, βορειοδυτικῆσ χώρασ τῆσ Μ. Ἀσίας.

Υ.

Υδρα, ας, ἡ, ὁ περιβόητος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους φονευθεὶς Λερναῖος (=ζῶν ἐν τῇ Λέρονη-λίμνῃ ἐν Ἀργολίδι-) ὄφις.

Φ.

Φάραξ, ακος, ὁ, ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων, σταλείς τῷ 397 εἰς Ἴωνίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐκεῖ Ἑλληνίδων πόλεων καὶ συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ Δερκυλίδου.

Φαρνάβαζος, ου, ὁ, Πέρσης σατραπῆς τῆς Βιθυνίας καὶ μικρᾶς Φρυγίας, ἀντίζηλος τοῦ Τισσαφέρους.

Φειδίας, ου, ὁ, διασημότετος γλύπτης, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις περὶ τὸ 488 π. Χ. Τὰ περιφημότερα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἦσαν τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Διὸς καὶ τὸ ἐν τῷ Παρθενῶνι — χρυσελεφάντινον ὡσαύτως — ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Φίλιππος, ου, ὁ, υἱὸς Ἀμύντου τοῦ Β', βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, γεννηθεὶς τῷ 382 π. Χ.

Φοινίκη, ης, ἡ, χώρα ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς Μεσογείου θαλάσσης· ἐπίθετον: **Φοίνισσαι** (τριήρεις).

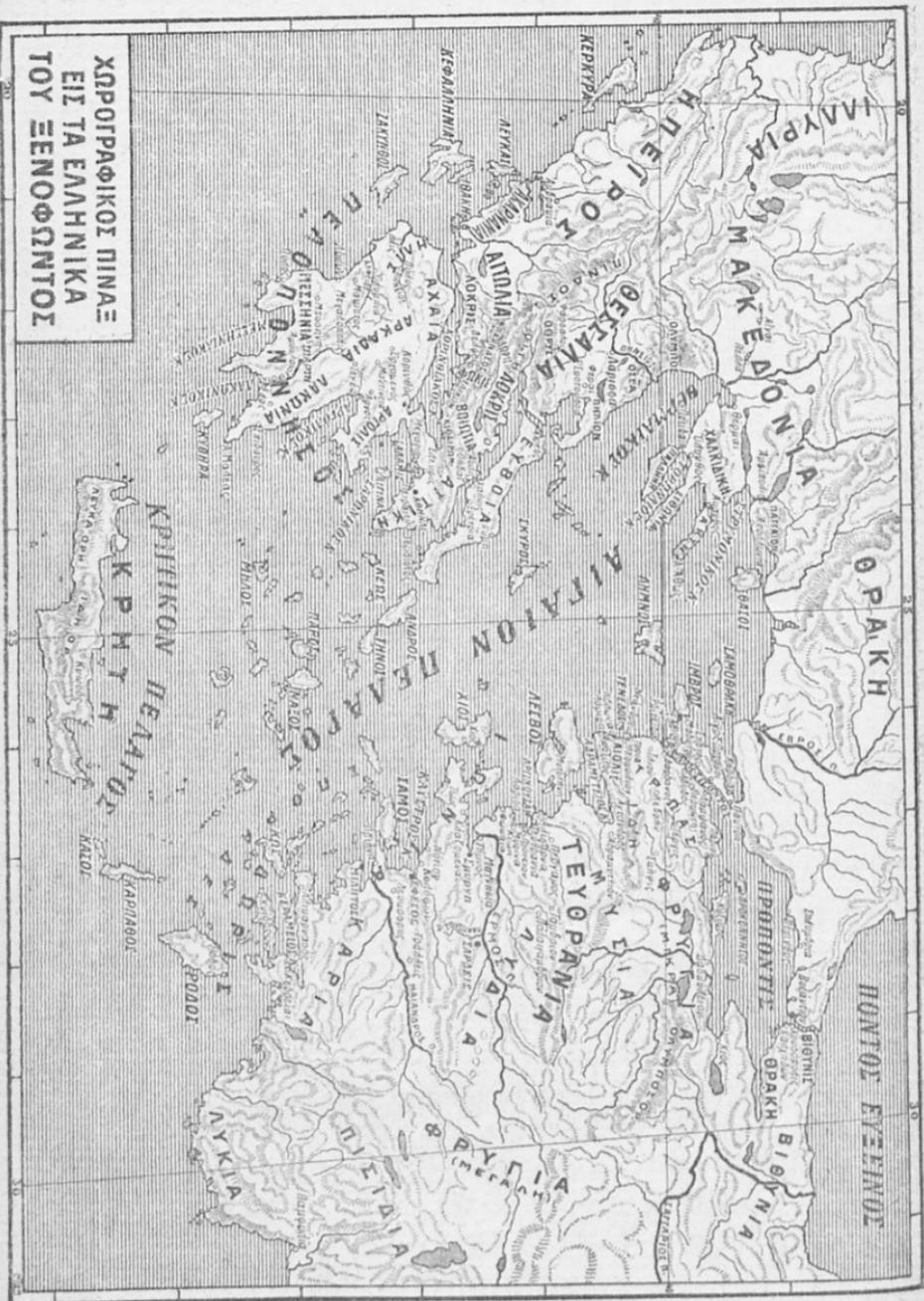
Φρυγία, ας, ἡ, (ἢ μικρά), χώρα εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὴν Προπονίδα.

Χ.

Χερρόνησος, ου, ἡ, ἡ Θρακικὴ χερσόνησος, ἡ μεταξὺ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου· οἱ κάτοικοι: **Χερρονησίται, ὦν**.

Χίοι, ὠν, οἱ, κάτοικοι τῆς Χίου, Ἰωνικῆς νήσου ἐν τῇ μικρασιατικῇ παραλίᾳ.

**ΧΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ**

Ἀριθ. { πρωτ. 27967
διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1917.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

*Πρὸς τὸν κ. Κ. Γ. Κοσμᾶν, καθηγητὴν
ἐν τῷ Α' Γυμνασίῳ Πειραιῶς.*

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χρῆσις τοῦ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθέντος ἐντύπου «Ξενοφῶντος Ἑλληνικά καὶ Λουκιανοῦ ἐνύπνιον καὶ Ἀνάχαρσις» διὰ τὴν Γ' τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ἀντίστοιχον τάξιν τῶν λοιπῶν σχολείων τῆς μέσης ἐκπαίδευσως καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917-1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 114 προᾶξιν αὐτοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Π. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

